

Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

*Inițieri
culturale
2009*

CZU 008(058)

A 61

Responsabil de ediție:

Claudia Balaban

Alcătuitori:

Lilia Tcaci, Maria Harea, Tamara Croitoru,
Tamara Pereteatcu, Mariana Ursu,
Elena Cugut, Sabina Dodul, Tamara Maleru

Redactori:

Claudia Gurschi,
Tamara Maleru

Lector:

Tamara Osmochescu

Procesare computerizată:

Maria Tataru

Copertă:

Ruxanda Romanciuc

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Aniversări culturale 2009 / Min. Culturii și Turismului al Rep.
Moldova, Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch.: Pontos, 2008
(Tipografia „Reclama”). – 192 p.

ISBN 978-9975-72-168-4

500 ex.

Cultură – Aniversări, 2009

ISBN 978-9975-72-168-4

© Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, 2008

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2009.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar celelalte sunt în legătură cu personalitățile marcante ale literaturii, științei, artei universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii.

Unele date, nominalizate în Enumerare, sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte date biografice, bibliografii.

Bibliografiile alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, materiale audiovizuale.

Selectarea bibliografică a fost finalizată în iulie 2008.

Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică la cărți și în ordine invers cronologică la publicațiile periodice.

Referințele, ce urmează după fiecare listă bibliografică, oferă o imagine sumară asupra activității personalității respective.

Indexul de nume de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea ei.

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2009

Decenii proclamate de ONU:

2001-2010 – Deceniul Internațional al promovării culturii păcii și a non-violenței în favoarea copiilor lumii

2003-2012 – Deceniul Națiunilor Unite pentru alfabetizare. Educație pentru toți

2005-2014 – Deceniul pentru educație în scopul dezvoltării durabile

2005-2014 – Al doilea Deceniu al popoarelor indigene (autohtone)

În Republica Moldova:

2009 – Aniversarea a 650-a de la întemeierea Statului Moldovenesc

IANUARIE

Ziua Mondială a Păcii		1
Salinger, Jerome D., prozator american (1919- ...)	90 ani de la naștere	1
Cicero, filozof, om de stat, orator, prozator latin (106 în. Hr. – 43 în. Hr.)	2115 ani de la naștere	3
*Butnaru, Leo, poet, prozator, eseist (n. 1949)	60 ani de la naștere	5
Lupan, Emilia, actriță (n. 1954)	55 ani de la naștere	6
Sărbătoarea Națională Ziua comemorării lui Mihai Eminescu		15
Darienco, Domnica, actriță (n. 1919)	90 ani de la naștere	15
Burlak-Vâlkanov, Petru, scriitor de limbă bulgară (n. 1939)	70 ani de la naștere	18
Cezanne, Paul, pictor francez (1839-1906)	170 ani de la naștere	19
*Poe, Edgar Allan, scriitor american (1809-1849)	200 ani de la naștere	19
Zbârciog-Purice, Lucia, scriitoare (1949-1998)	60 ani de la naștere	24
Maugham, William Somerset, scriitor englez (1874-1965)	135 ani de la naștere	25

Burns, Robert, poet scoțian (1759-1796)	250 ani de la naștere	25
Bažov, Pavel, scriitor rus (1879-1950)	130 ani de la naștere	28

FEBRUARIE

Breban, Nicolae, prozator și eseist român (n. 1934)	75 ani de la naștere	1
Zamâtin, Evgenij, prozator, dramaturg, eseist rus (1884-1937)	125 ani de la naștere	1
*Hlib, Lidia, poetă, prozatoare (n. 1944)	65 ani de la naștere	2
Mendelssohn-Bartholdy, Felix, compozitor, pianist și dirijor german (1809-1847)	200 ani de la naștere	3
Dolgan, Mihail, critic și istoric literar (n. 1939)	70 ani de la naștere	5
Russo, Alecu, prozator (1819-1859)	150 ani de la moarte	5
Legrand, Jean Pierre, compozitor francez (1734-1809)	275 ani de la naștere	8
Mendeleev, Dmitrij, chimist rus (1834-1907)	175 ani de la naștere	8
Meyerhold, Vsevolod, actor, regizor și teoretician de teatru rus (1874-1940)	135 ani de la naștere	9
Bianki, Vitalij, scriitor rus pentru copii (1894-1959)	115 ani de la naștere	11
Darwin, Charles Robert, savant englez (1809-1882)	200 ani de la naștere	12
*Cazimir, Otilia (Alexandrina Gavrilescu), poetă, prozatoare și traducătoare (1894-1967)	115 ani de la naștere	12
*Popa, Nicolae, poet, prozator și publicist (n. 1959)	50 ani de la naștere	13
Blanovschi, Axentie, poet și publicist (n. 1934)	75 ani de la naștere	14
Galilei, Galileo, astronom, matematician, poet și filolog italian (1564-1642)	445 ani de la naștere	15
Gorovei, Artur, folclorist și etnograf (1864-1945)	145 ani de la naștere	19
Rațuc, Nelli, scriitoare pentru copii (1949-2001)	60 ani de la naștere	19
Ziua Internațională a Limbii Materne		21
Renard, Jules, scriitor francez (1864-1910)	145 ani de la naștere	22
*Kästner, Erich, scriitor german, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1960) (1899-1974)	110 ani de la naștere	23
Ziua dragostei și a bunăvoinței – Dragobete		24

MARTIE

Ziua Mărțișorului		1
Ziua Mondială a Protecției Civile		1
Akimușkin, Igor', scriitor rus (n. 1929)	80 ani de la naștere	1
„Zilele Creangă” în Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”		1-7
Stavschi, Irina, poetă (1919-1994)	90 ani de la naștere	5
Ziua Internațională a Femeii		8
*Volontir, Mihai, actor (n. 1934)	75 ani de la naștere	9
Buzdugan, Ion, poet, folclorist, publicist (1889-1967)	120 ani de la naștere	9
Cupcea, Valeriu, actor, regizor (1929-1989)	80 ani de la naștere	12
Macedonski, Alexandru, scriitor (1854-1920)	155 ani de la naștere	14
Smochină, Nichita, etnograf, istoric și publicist (1894-1980)	115 ani de la naștere	14
Belâev, Aleksandr, scriitor fantast rus (1884-1942)	125 ani de la naștere	16
*Russo, Alecu, prozator (1819-1859)	190 ani de la naștere	17
Batzaria, Nicolae, prozator și ziarist (1874-1952)	135 ani de la naștere	18
Ziua Internațională a Francofoniei		20
*Vrabie, Gheorghe, pictor și grafician (n. 1939)	70 ani de la naștere	21
Ziua Internațională a Poeziei		21
*Chiriac, Tudor, compozitor (n. 1949)	60 ani de la naștere	21
Musorgskij, Modest, compozitor rus (1839-1881)	170 ani de la naștere	21
Ziua Internațională a Apei		22
Ziua Mondială a Teatrului		27
Apostolidi, Nicolae, pictor, scenograf de cinema (1934-1989)	75 ani de la naștere	31
Matei, Valeriu, poet, prozator, dramaturg și publicist (n. 1959)	50 ani de la naștere	31

APRILIE

*Gogol', Nikolaj, scriitor rus (1809-1852)	200 ani de la naștere	1
Ziua Umorului		1
Ziua Internațională a Păsărilor		1
Jumatii, Ion, pictor (1909-...)	100 ani de la naștere	1

Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii		1-7
Ziua Internațională a Cărții pentru Copii		2
*Gheorghiuță, Ion, poet, eseist, traducător, dramaturg (1939-1991)	70 ani de la naștere	2
Ziua Națională „Un arbore pentru dăinuirea noastră”		Prima sâmbătă
Inculeț, Ion, om politic, primul președinte al Sfatului Țării (1884-1940)	125 ani de la naștere	5
Ziua Mondială a Sănătății		7
Stârcea, Marian, compozitor (n. 1959)	50 ani de la naștere	7
Aldea-Teodorovici, Ion, compozitor, solist vocal (1954-1992)	55 ani de la naștere	7
Mistral, Gabriela, poetă ciliană, laureată a Premiului Nobel (1945) (1889-1957)	120 ani de la naștere	7
Petrescu, Camil, poet, prozator, dramaturg, critic și eseist (1894-1957)	115 ani de la naștere	9
Ziua Mondială a Cosmonauticii		12
Ziua Mondială a Culturii		15
Galaction, Gala (Grigore Pișculescu), prozator, memorialist și traducător (1879-1961)	130 ani de la naștere	16
France, Anatol, scriitor francez, laureat al Premiului Nobel (1921) (1844-1924)	165 ani de la naștere	16
Chiper, Grigore, poet și critic literar (n.1959)	50 ani de la naștere	16
Belâev, Vladimir, scriitor rus (1909-1990)	100 ani de la naștere	17
Ziua Internațională a monumentelor și locurilor istorice		18
Ziua Mondială a Planetei Pământ		22
Șăineanu, Lazăr, lingvist și folclorist (1859-1934)	150 ani de la naștere	23
Shakespeare, William, poet și dramaturg englez (1564-1616)	445 ani de la naștere	23
Mihăescu, Gib. I. (Gheorghe I. Mihăescu), prozator și dramaturg (1894-1935)	115 ani de la naștere	23
*Ziua Mondială a Cărții și Dreptului de Autor		23
Ziua Mondială a solidarității tineretului		24
Ziua Mondială a informației		26

Lipcovschi (Lipkovska), Lidia, soprană (1884-1958)	125 ani de la naștere	28
*Lunchevici, Serghei, violonist și dirijor (1934-1995)	75 ani de la naștere	29
Ziua Mondială a dansului		29
Mudrea, Andrei, pictor (n. 1954)	55 ani de la naștere	29

MAI

Ziua Internațională a solidarității oamenilor muncii		1
Jerome, Jerome Klapka, scriitor englez (1859-1927)	150 ani de la naștere	2
Neceaeva, Valentina, pictoriță (1909-1977)	100 ani de la naștere	2
Astaf'ev, Viktor, scriitor rus (1924-2001)	85 ani de la naștere	2
Ziua Internațională a libertății presei		3
Ziua Internațională a lumânărilor aprinse (comemorarea victimelor SIDA)		4
*Grati, Mihai, pictor (n. 1939)	70 ani de la naștere	5
Nikitin, Leonid, grafician (n. 1939)	70 ani de la naștere	5
Petrache, Ștefan, solist vocal (n. 1949)	60 ani de la naștere	8
Ziua Europei		9
Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor căzuți pentru Independența Patriei		9
Voynich, Ethel Lilien, scriitoare engleză (1864-1960)	145 ani de la naștere	11
Ciobanu, Anatol, savant lingvist (n. 1934)	75 ani de la naștere	14
Ziua Latinității		15
Ziua Internațională a Familiei		15
Curie, Pierre, fizician și chimist francez (1859-1906)	150 ani de la naștere	15
Doni, Maria, actriță (n. 1944)	65 ani de la naștere	16
Ziua Mondială a protecției mediului		17
Tarlapan, Efim, poet satiric, memorialist și traducător (n. 1944)	65 ani de la naștere	17
Ziua Internațională a Muzeelor		18
Galaicu, Vasile, poet și prozator (n. 1939)	70 ani de la naștere	19

Lozie, Ștefan, poet, publicist și traducător (n. 1944)	65 ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Culturii		21
*Doyle, Arthur Conan, scriitor englez (1859-1930)	150 ani de la naștere	22
*Zgureanu, Teodor, dirijor și compozitor (n. 1939)	70 ani de la naștere	24
Ghimpu, Simion, poet (n. 1939)	70 ani de la naștere	24
Marinat, Alexei, prozator (n. 1924)	85 ani de la naștere	24
Ziua Sfinților Chiril și Metodiu. Sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave		24
Lutic, Mircea, poet, publicist și traducător (n. 1939)	70 ani de la naștere	29
Chesterton, Gilbert Keith, scriitor englez (1874-1936)	135 ani de la naștere	29
Smâșleaev, Anatol, pictor (n. 1949)	60 ani de la naștere	30

IUNIE

Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor		1
Ziua Mondială a Mediului		5
*Malarciuc, Gheorghe, prozator, dramaturg, cineast și publicist (1934-1992)	75 ani de la naștere	6
Ahmatova, Anna, poetă rusă (1889-1966)	120 ani de la naștere	11
Ziua Internațională împotriva exploatării copi- lului prin muncă		12
*David, Aurel, pictor și grafician (1934-1984)	75 ani de la naștere	18
*Cibotaru, Mihail Gheorghe, prozator și tradu- cător (n. 1934)	75 ani de la naștere	21
*Odobescu, Alexandru, scriitor și om de știință (1834-1895)	175 ani de la naștere	23
*Băieșu, Nicolae, folclorist (n. 1934)	75 ani de la naștere	24
Ziua Internațională contra abuzului și a trafi- cului de droguri		26
Ungureanu, Petru, regizor (1939-1977)	70 ani de la naștere	29

IULIE

Sărbătoarea Națională Ziua comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt		2
--	--	---

Mardare-Fusu, Maria, pictoriță (n. 1954)	55 ani de la naștere	2
Feuchtwanger, Lion, scriitor german (1884-1958)	125 ani de la naștere	7
Zmeev, Vladimir, pictor și grafician (n. 1949)	60 ani de la naștere	8
Modigliani, Amedeo, pictor și sculptor italian (1884-1920)	125 ani de la naștere	12
Babel', Isaak, scriitor rus (1894-1940)	115 ani de la naștere	13
Brunea, Mihail, pictor (n. 1949)	60 ani de la naștere	14
Codreanca, Lidia, poetă, prozatoare (n. 1954)	55 ani de la naștere	18
Degas, Edgar, pictor francez (1834-1917)	175 ani de la naștere	19
Sainciuc, Glebus, artist plastic (n. 1919)	90 ani de la naștere	19
Hemingway, Ernest, scriitor american, laureat al Premiului Nobel (1954) (1899-1961)	110 ani de la naștere	21
*Noica, Constantin, filozof și eseist (1909-1987)	100 ani de la naștere	24
*Baltag, Cezar, poet, eseist și traducător (1939-1997)	70 ani de la naștere	26
Ziua Constituției Republicii Moldova		29
Ziua scrisului și a culturii găgăuze		30
Teodoreanu, Alexandru O. (Păstorel), scriitor (1894-1964)	115 ani de la naștere	30

AUGUST

Cristescu, Florian, autor de literatură pentru copii (1884-1949)	125 ani de la naștere	1
Vieru, Boris, regizor (n. 1949)	60 ani de la naștere	1
Aleksin, Anatolij, scriitor rus pentru copii (n. 1924)	85 ani de la naștere	3
Håmsun, Knut, scriitor norvegian (1859-1952)	150 ani de la naștere	4
Repin, Il'ă, pictor rus (1844-1930)	165 ani de la naștere	5
Nicula, Emil, poet, prozator, ziarist și teatrolog (1939-1999)	70 ani de la naștere	7
Bucov, Emilian, poet, prozator și dramaturg (1909-1984)	100 ani de la naștere	8
Jansson, Tove Marika, scriitoare norvegiană, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1966) (1914-2001)	95 ani de la naștere	9
Zoșenko, Mihail, scriitor, dramaturg rus (1894-1958)	115 ani de la naștere	9

*Istrati, Panait, prozator (1884-1935)	125 ani de la naștere	10
Damian, Elena, prozatoare, dramaturg (n. 1924)	85 ani de la naștere	10
*Hadârcă, Ion, poet, eseist, traducător și publicist (n. 1949)	60 ani de la naștere	17
Sărbătoarea Națională Ziua Republicii		27
Goethe, Johann Wolfgang, scriitor, gânditor și om de știință german (1749-1832)	260 ani de la naștere	28
Sărbătoarea Națională Limba Noastră		31
Golâvkin, Viktor, scriitor rus pentru copii (1929-2001)	80 ani de la naștere	31

SEPTEMBRIE

Ziua Cunoștințelor		1
*Ziua Armatei Naționale		3
Drimba, Ovidiu, comparatist, estetician, istoric literar și traducător (n. 1919)	90 ani de la naștere	3
Lozan, Mina, academician, specialist în biologie, prozator (n. 1929)	80 ani de la naștere	4
Filimon, Nicolae, prozator și publicist (1819-1865)	190 ani de la naștere	6
Salten, Felix, scriitor austriac (1869-1945)	140 ani de la naștere	6
Ziua Internațională pentru alfabetizare		8
Suruceanu, Ion, solist vocal (n. 1949)	60 ani de la naștere	9
Lupan, Ana, scriitoare (1924-1998)	85 ani de la naștere	12
Tuwim, Julian, poet polonez (1894-1953)	115 ani de la naștere	13
Rachieru, Adrian Dinu, eseist, prozator și critic literar (n. 1949)	60 ani de la naștere	15
Cuzuioac, Ion, epigramist, publicist (n. 1949)	60 ani de la naștere	16
Ziua Internațională a Păcii		21
Ziua Limbilor Europene		26
Kanașin, Iuri, sculptor (n. 1939)	70 ani de la naștere	27

OCTOMBRIE

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” (1944)	65 ani de la fondare	
Ziua Internațională a Muzicii		1

Lungu, Eugen, critic literar, eseist, editor (n. 1949)	60 ani de la naștere	1
*Silvestru, Aurelian, prozator, poet, publicist și psiholog (n. 1949)	60 ani de la naștere	1
Burada, Teodor T., folclorist, etnograf și muzicolog (1839-1923)	170 ani de la naștere	3
Ciobanu, Ion C., prozator și publicist (1924-2001)	85 ani de la naștere	4
Ziua Internațională a Animalelor		4
Ziua Bibliotecarului		5
Ziua Pedagogului		5
Arbore, Nina, pictoriță (1889-1942)	120 ani de la naștere	8
Rerih (Roerich), Nikolaj, pictor și arheolog rus (1874-1947)	135 ani de la naștere	9
Watteau, Antoine, pictor francez (1684-1721)	325 ani de la naștere	10
Ciolacu, Olga, solistă vocală (n. 1949)	60 ani de la naștere	10
Voiculescu, Vasile, poet, prozator, dramaturg (1884-1963)	125 ani de la naștere	13
Kol'cov, Aleksej, poet rus (1809-1842)	200 ani de la naștere	15
Garner, Alan, scriitor englez pentru copii (n. 1934)	75 ani de la naștere	17
Roșca, Agnesa, poetă, publicistă, traducătoare (n. 1929)	80 ani de la naștere	17
Junghietu, Efim, folclorist (n. 1939)	70 ani de la naștere	18
Solonaru, Simion, grafician (n. 1939)	70 ani de la naștere	18
Bulyčov, Kir, scriitor fantast rus (1934-2003)	75 ani de la naștere	18
*Matcovschi, Dumitru, poet, prozator, dramaturg (n. 1939)	70 ani de la naștere	20

NOIEMBRIE

Hasdeu, Iulia, poetă de limbă franceză (1869-1888)	140 ani de la naștere	2
Teatrul Dramatic Rus „A. P. Cehov” (1934)	75 ani de la fondare	5
Rabei, Petru, prozator (n. 1934)	75 ani de la naștere	6
Blajinu, Dumitru, instrumentist, dirijor (n. 1934)	75 ani de la naștere	10
Ziua Internațională a Tineretului		10
*Schiller, Friedrich Johann Cristoph von, poet, dramaturg german (1759-1805)	250 ani de la naștere	10

Cocea, Dina (Alexandrina), actriță (n. 1944)	65 ani de la naștere	12
*Ionescu, Eugen, dramaturg, eseist, poet (1909-1994)	100 ani de la naștere	13
*Mado, Michio, scriitor japonez pentru copii, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1994) (1909 - ...)	100 ani de la naștere	16
Ziua Internațională pentru Toleranță		16
Voltaire (François-Marie Arouet), poet, dramaturg, eseist, romancier, istoric și filozof german (1694-1778)	315 ani de la naștere	21
Enachi, Ion, compozitor (n. 1949)	60 ani de la naștere	19
Coțofan, Nicolae, plastician (n. 1939)	70 ani de la naștere	21
Grigorașenco, Leonid, pictor și grafician (1924-1995)	85 ani de la naștere	21
Verejanu, Renata, poetă (n. 1949)	60 ani de la naștere	22
Ziua Internațională a Organizației Națiunilor Unite (ONU)		24
Dosoftei, cărturar, poet, traducător, teolog și Mitropolit al Moldovei (1624-1693)	385 ani de la naștere	26
Lari, Leonida (Liuba Tuchilat), poetă, eseistă, traducătoare (n. 1949)	60 ani de la naștere	26
Ziua Mondială a Cărții		29
Ziua Internațională a Internet-ului		29
Gide, André (Paul Guillaume), scriitor francez, laureat al Premiului Nobel (1947) (1869-1951)	140 ani de la naștere	22
Bart, Jean (Eugeniu Botez), prozator (1874-1933)	135 ani de la naștere	28

DECEMBRIE

Ziua Internațională de combatere și profilaxie a maladiei SIDA		1
Ziua Internațională a persoanelor cu dizabilități		3
Prichard, Katharine Susannah, scriitoare australiană (1884-1969)	125 ani de la naștere	4
Ziua Internațională a copiilor în mass-media		9
Ziua Internațională a Drepturilor Omului		10
Racine, Jean, dramaturg francez (1639-1699)	370 ani de la naștere	22

Vovčok, Marko (Maria Vilinska-Markovič), scriitoare ucraineană (1834-1907)	175 ani de la naștere	22
*Andronic, Ștefan, maestru de cor, profesor (n. 1939)	70 ani de la naștere	22
*Vodă, Gheorghe, poet, eseist, traducător, cineast (1934-2007)	75 ani de la naștere	24
*Chambers, Aidan, scriitor englez, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (2002) (n. 1934)	75 ani de la naștere	27
Ziua Actorului		27

ALTE DATE

Bogdan I, primul Domnitor al Moldovei (1359-1365)	650 ani de la domnie
Vasile Lupu, Domnitor al Moldovei (1634-1653)	375 ani de la domnie
Pann, Anton, scriitor (1794-1854)	215 ani de la naștere
Confucius (Kong Zi), filozof chinez (551 în. Hr. – 479 în. Hr.)	2560 ani de la naștere
Rabelais, François, scriitor francez (1494-1553)	515 ani de la naștere
Editura „Știința” (1959)	50 ani de la înființare
Ansamblul Național Academic de Dansuri Populare „Joc” (1939)	70 ani de la înființare
Muzeul Național de Arte Plastice (1939)	70 ani de la înființare

CĂRȚI (OPERE) JUBILIARE

„File din cartea naturii” de Ion Agârbiceanu (1959)	50 ani de la publicare
„Despot-Vodă”, dramă istorică de Vasile Alecsandri (1879)	130 ani de la publicare
„Dumbrava Roșie”, poem eroic de Vasile Alecsandri (1874)	135 ani de la publicare
„Istoria unui galbân” de Vasile Alecsandri (1844)	165 ani de la publicare
„Sneedronningen” (Crăiasa Zăpezii) de Hans Christian Andersen (1844)	165 ani de la publicare
„Le père Goriot” (Taica Goriot) de Honoré de Balzac (1834)	175 ani de la publicare
„The Wizard of Oz” (Vrăjitorul din Oz) de L. Frank Baum (1899)	110 ani de la publicare

„O noapte furtunoasă” de Ion Luca Caragiale (1879)	130 ani de la publicare
„O scrisoare pierdută” de Ion Luca Caragiale (1884)	125 ani de la publicare
„Robinson Crusoe” de Daniel Defoe (1719)	290 ani de la publicare
„Apus de soare” de Barbu Ștefănescu Delavrancea (1909)	100 ani de la publicare
„Casa mare” de Ion Druță (1959)	50 ani de la publicare
„Les Trois Mousquetaires” (Cei trei mușchetari) de Alexandre Dumas-tatăl 1844	165 ani de la publicare
„Koněk-gorbunok” (Căluțul cocoșat) de Pětr Eršov (1834)	175 ani de la publicare
„Spartacus” de Raffaello Giovagnoli (1874)	135 ani de la publicare
„The Jungle Book” (Cartea Junglei) de Rudyard Kipling (1894)	115 ani de la publicare
„Basni” (Fabule) de Ivan Krâlov 1809	200 ani de la publicare
„Alěnuškiny skazki” (Povești pentru Alionușca) de Dmitrij Mamin-Sibirâk (1894)	115 ani de la publicare
„Poil de Carotte” (Morcoveață) de Jules Renard (1894)	115 ani de la publicare
„Viața lui Ștefan cel Mare” de Mihail Sadoveanu (1934)	75 ani de la publicare
„Sonnets” (Sonete) de William Shakespeare (1609)	400 ani de la publicare
„Mara” de Ioan Slavici (1894)	115 ani de la publicare
„The Lord of the rings” (Stăpânul inelelor) de John Ronald Revel Tolkien (1954)	55 ani de la publicare
„Mary Poppins” de Pamela L. Travers (1934)	75 ani de la publicare
„The Adventures of Huckleberry Finn” (Aventurile lui Huckleberry Finn) de Mark Twain (1884)	125 ani de la publicare
„Candide ou l’Optimisme” (Candide sau Optimismul) de Voltaire (François-Marie Arouet) (1759)	250 ani de la publicare

LISTE DE RECOMANDARE
A LITERATURII

5 ianuarie – 60 ani
de la nașterea scriitorului
Leo Butnaru
1949

Leo Butnaru, poet remarcabil, prozator și eseist, s-a născut la 5 ianuarie 1949 în s. Negureni, r-nul Telenești, în familia lui Teodor Butnaru și Anastasia Butnaru.

Școala de opt ani o face în Negureni (1955-1963). Urmează apoi un an de zile școala medie din s. Chițcani. Între 1964 și 1965 este elev al Școlii medii nr. 11 „Ion Creangă” din Chișinău. Cu o lună înainte de încheierea anului de studii abandonează școala din cauza unor probleme familiale și muncește ca electrician, constructor (1965-1966). Studiile medii le încheie în școala din s. Ciocâlteni, r-nul Telenești (1966-1967), fiind distins cu medalia de merit. Își continuă studiile la Facultatea de Filologie, Secția Jurnalistică, a Universității de Stat din Moldova (1967-1972), obținând licența în jurnalistică și filologie.

Își începe activitatea profesională încă în anii de studenție ca redactor la Secția artă-literatură a ziarului *Tinerimea Moldovei*, unde va activa, cu întrerupere, până în 1977, când este destituit din funcție pe motiv că ar fi aprobat pentru publicare un articol omagial despre M. Kogălniceanu. Ulterior va activa în calitate de redactor, apoi șef de secție la săptămânalul *Literatura și arta*, între 1980 și 1983 este custode la Muzeul de Istorie și Studiere a Ținutului, apoi redactor la revista *Noutăți editoriale*. În perioada care a urmat a fost consultant principal la Colegiul pentru traduceri și relații literare (1989-1990), vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1990-1993),

director artistic la Editura Uniunii Scriitorilor (1993-1996), secretar al Filialei Chișinău a Uniunii Scriitorilor din România (1997-2005), membru al Consiliului Uniunii Scriitorilor din România (din 2005).

Este membru fondator al PEN-Club-ului, Filiala din Moldova, membru al World Academy of Arts and Culture și World Congress of Poets (1994).

Primele poezii le scrie fiind elev: „Cred că această predispoziție ciudată, sau poate că aproape miraculoasă, pentru relativ patriarhalul mediu rural în care mă aflu și anume în care prinsese ea, înclinația, să mă abată spre scrisul ne-comun, mi se întâmplă între 12 și 14 ani”. În 1966 își publică primele versuri în ziarul *Tinerimea Moldovei*. În anii studenției participă activ la ședințele cenaclurilor literare „Luceafărul” (*Tinerimea Moldovei*), „Miorița” (Biblioteca Națională), „Eminescu” (Universitatea de Stat din Moldova). Continuă să publice versuri și articole în ziarele *Tinerimea Moldovei*, *Moldova socialistă*, revistele *Cultura*, *Moldova*. De aceeași perioadă a studenției ține și debutul său ca autor de nuvele și interviuri.

Debutul editorial în 1976 cu placheta de versuri *Aripă în lumină* relevă un poet eminent modern, de structură intelectuală, poemele sale de început impresionând prin lipsa discursivității, prin raționalismul lor și prin prozaismul lexicului. Au urmat alte volume de poezie publicate la diverse edituri din Republica Moldova și România: *Sâmbătă spre duminică* (1983), *Formula de politețe* (1985), *Duminici lucrătoare* (1988), *Iluzia necesară* (1993), *Gladiatorul de destine* (1998), *Lamentația Semiramidei* (2000), *Pe lângă ștreang, steag și înger* (2003), *Sfinxul itinerant* (2004) ș. a., prin care a continuat să impună „o poezie emancipată, fantezist livrescă, ce substituie emoția lirică cu meditația filozofică” (Arcadie Suceveanu).

Vocația de prozator, publicist, eseist și, mai ales, de un iscusit interlocutor în dialoguri cu diverse personalități și-a realizat-o în volumele de nuvele, eseuri, dialoguri, memorialistică: *Răspuns și răspundere* (1989), *De ce tocmai mâine-poimâine* (1990), *Umbra ca martor* (1991), *Spunerea de sine* (1994), *Prezența celuiilalt* (1997), *Îngerul și croitoreasa* (1998), *Student pe timpul rinocerilor* (2000), *Lampa și oglinda* (2001), *Cetatea nu e gata de război* (2003), *Micșorarea distanței* (2004), *Șlefui-*

torul de lentile (2005), *Perimetrul cuștii* (2005), *Liberi în orașul interzis* (jurnal chinez, 2007), *A opta zi* (2008) ș. a.

Pentru copii a scris poezii, nuvelete, scenete adunate în volumele *Papucei cu felinare* (1989), *La desfrunzirea brădușilor* (1991), *Arlechinul și delfinul* (2001), *Ceasornicul din măr* (2002), *Cu ce se aseamănă norii?* (2003), *O umbrelă cu dantelă* (2003), *Balul racului* (2003), *Căruțul cu îngeri* (2004).

A tradus din creația mai multor autori străini, printre care: V. Hlebnikov, Rene Char, O. Mandelștam, I. Bahterev, V. Kuprianov, Gh. Ayghi, F. Iskander, Katri Vala ș.a. Grupaje de versuri și proză ale scriitorului au fost publicate în limbile albaneză, armeană, engleză, franceză, germană, gruzină, letonă, rusă, ucraineană, macedoniană, slovacă, spaniolă, sârbă, suedeză, bulgară ș. a.

Leo Butnaru este deținător al mai multor premii literare, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1994, 1997, 1998, 2003), Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1998), Premiile Saloanelor de Carte de la Chișinău (1995, 1998), Cluj-Napoca (1995), Iași (2000), premiile revistelor literare *Ateneu* (Bacău, 1990), *Luca-fărul* (București, 1991), *Convorbiri literare* (Iași, 2002), *Oglinda literară* (Focșani, 2003), premiile Festivalurilor internaționale de poezie de la Sighetu Marmăției (1991, 1998), Cluj-Napoca (1998), Oradea (2001), Deva (2001), Focșani (2004) ș. a. În 2002 i s-a acordat Premiul Național al Republicii Moldova pentru volumul de poezie *Lamentația Semiramidei*.

Cărțile sale pentru copii de asemenea i-au adus recunoașterea binemeritată din partea publicului cititor și a criticii de specialitate: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cartea *Arlechinul și Delfinul* la ediția a V-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii (Chișinău 2001), Premiul Secției Naționale IBBY pentru *Ceasornicul din măr* la ediția a VI-a a aceluiași Salon (2002), Premiul „Simpatia copiilor” acordat de Juriul copiilor la ediția a VII-a a Salonului (2003, pentru cartea *Cu ce se aseamănă norii?*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova la ediția a VIII-a a Salonului (2004, pentru *Căruțul cu îngeri*).

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALTUL, același: [versuri] / Leo Butnaru. – Ed. a 2-a. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2004. – 332 p. – (Biblioteca școlarăului).

ARIPĂ în lumină: [versuri] / Leo Butnaru; pref. de Gh. Vodă. – Ch.: Cartea moldovenească, 1976. – 84 p. – (Debut).

ARLECHINUL și delfinul: [poezii și ghicitori pentru copii] / Leo Butnaru; il.: V. Harabagiu. – Ch.: Prut Internațional, 2001. – 32 p.

BALUL racului: [poezii și ghicitori pentru copii] / Leo Butnaru; il.: V. Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 16 p. – (Poezii de seama voastră).

CĂRUȚUL cu îngeri: [versuri pentru copii] / Leo Butnaru; il.: V. Dabija. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 32 p.

CEASORNICUL din măr: [nuvelete pentru copii] / Leo Butnaru; il.: R. Roșioru. – Deva: EMIA, 2002. – 24 p. – (Poveștile copilăriei).

CU ce seamănă norii?: nuvele și scenete / Leo Butnaru; il.: Ia. Oliinik. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 32 p.

DE ce tocmai mâine – poimăine: [nuvele] / Leo Butnaru. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 222 p.

ILUZIA necesară: [poeme] / Leo Butnaru; postf. de Mihai Cimpoi. – București: Eminescu, 1998. – 110 p. – (Poeți români contemporani).

ÎNGERUL și croitoreasa: [nuvele] / Leo Butnaru; pref. de Mihai Cimpoi. – Cluj- Napoca: Clusium, 1998. – 157 p.

LA desfrunzirea brăduților: [nuvele și scenete] / Leo Butnaru; il.: C. Bălan. – Ch.: Hyperion, 1991. – 62 p.

LAMENTAȚIA Semiramidei: [versuri] / Leo Butnaru. – Timișoara: Anthropos, 2000. – 96 p. – (Biblos).

MICȘORAREA distanței: [dialoguri, interviuri] / Leo Butnaru. – Timișoara: Augusta, Artpress, 2004. – 256 p.

PE lângă ștreang steag și inger: [versuri] / Leo Butnaru. – Cluj-Napoca: Dacia, 2003. – 108 p. – (Poeții Chișinăului).

PUNTEA de acces: [versuri] / Leo Butnaru. – Ch.: Hyperion, 1993. – 239 p.

STRICTUL necesar: [versuri] / Leo Butnaru. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 128 p. – (Cartea de vizită).

ȘOIMUL de aur: [versuri] / Leo Butnaru. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1991. – 32 p. – (Poezii de duminică).

UMBRA ca martor: [articole, eseuri] / Leo Butnaru. – Ch.: Hyperion, 1991. – 272 p.

VIETI neparalele: [versuri] / Leo Butnaru. – Alba Iulia: Bălgrad, 1997. – 98 p.

Referințe critice

LEO Butnaru: biobibliogr. / BM „B. P. Hasdeu”; BP „Transilvania”; alcăt.: M. Soltan. – Ch.: PRAC-3, 1998. – 160 p.

LEO Butnaru: biobibliogr. / BM „B. P. Hasdeu”; BP „Transilvania”. – Ch.: Museum, 2005. – 148 p.

LEO Butnaru // Aniversări culturale 2004 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2003. – P. 13-17.

LEO Butnaru: [n. biobibliogr.] // Iubire de metaforă. – Ch., 2001. – P. 233.

LEO Butnaru // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / select.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârciog. – București; Ch., 2005. – P. 57-74. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 480).

LEO Butnaru // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 55-60.

CIOCANU A. Leo Butnaru / A. Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 69-70.

CIOCANU, I. Scrisul ca perpetuare a tradiției (scrise) // Ciocanu, I. Incursiuni în proza basarabeană. – Ch., 2004.

CODREANU, Theodor. Leo Butnaru – reabilitarea „iluziei” // Codreanu, Theodor. Basarabia sau drama sfâșierii. – Ch., 2003. – P. 246-250.

BREBU, Carletta Elena. Meandrele jurnalului / Carletta Elena, Brebu // Limba Română. – 2007. – Nr. 7-9. – P. 24-243.

CIUBOTARU, Andrei. Un diarist între rinoceri și bibliotecă / Andrei Ciubotaru // Semn. – 2007. – Nr. 1. – P. 11-13.

ȚURCANU, Lucia. Jurnalul unui tânăr scriitor / Lucia Țurcanu // Semn. – 2007. – Nr. 1. – P. 14-16.

BUTNARU, Leo. Cum se uită cei mari la cei mici: [fr. din cartea Scriitorii când erau copii] / înregistrat de A. Scobioală // Alunelul. – 2005. – Nr. 9. – P. 4.

LEO Butnaru, poet // Alunelul. – 2005. – Nr. 9. – P. 4.

SUCEVEANU, Arcadie. Leo Butnaru, poet al „Texistenței” / Arcadie Suceveanu // Sud-Est cultural. – 2005. – Nr. 3. – P. 36-42.

BREBU, Carletta Elena. Transformarea epifaniei în metaforă / Carletta Elena Brebu // Ateneu. – 2004. – Nr. 2.

BUTNARU, Leo. Poeziă – ęto vibrațiã duși / Leo Butnaru; zăpisał: Efim Bivol // ”a”MIC”. – 2004. – Nr. 1. – P. 2.

BUTNARU, Leo. Suflet civilizat prin înminunare / Leo Butnaru; consemn.: Efim Bivol // „a”MIC”. – 2004. – Nr. 1. – P. 2.

GÂRNEȚ, Vasile. Despre eseu „Interior cosmic” / Vasile Gârneț // Contrafort. – 2004. – Nr. 5-6. – P. 14.

LEAHU, Nicolae. Un fulger de gheață / Nicolae Leahu // Semn. – 2004. – Nr. 1-2. – P. 19.

ROȘIORU, Ion. [Leo Butnaru. Altul, același] / Ion Roșioru // Contrafort. – 2004. – Nr. 1-2. – P. 15.

Dedicații lirice

BURNAR, Ion. Chișinău: prietenului Leo Butnaru / Ion Burnar // Leo Butnaru: biobibliogr. – Ch., 2005. – P. 81.

ROMANCIUC, Vasile. Bibliotecile lui Leo Butnaru // Romanciuc, Vasile. Recitarea proverbelor. – Ch., 2007. – P. 11-12; Romanciuc, Vasile. Marele pustiu invizibil. – Timișoara, 2001. – P. 8-9; Leo Butnaru: biobibliogr. – Ch., 2005. – P. 17.

Titluri pentru expoziții

Rechem pe buze cuvintele...

Țin de generația cea fără de vârstă a iluziei necesare

Un cavaler al ideii trăite în verb

Cuvintele și anotimpurile lui Leo Butnaru

Scriitorul între parantezele poeziei și prozei

Referințe

Din verbul de azi și de mâine,

din izbânda-i dulce-amară

și ție ceva-ți aparține –

iluzia mea necesară.

Leo Butnaru

E timpul în care

închiriez de la neuitare

propriile-mi amintiri, derulându-le nostalgiaile

prin care am tot cernut nădăjduiri cu sita

meșterită tot din speranțe...

Leo Butnaru

(...) Sper că sunt și eu printre cei care au făcut și fac barem cât de puțin pentru ca, din derută și rudimentar, literatura din Basarabia să-și declanșeze energiile în linia unei continuități valorice general-românești.

Leo Butnaru

În starea absolută a lucidității mele neo-neo-neoromantice se întâmplă să visez, desigur anacronic, ca George Bacovia care scria în caietele sale: „Dacă aș avea bani mulți, aș chema poezii lumii în jurul meu și am schimba astfel rostul vieții”.

Leo Butnaru

Farmecul poeziei lui Leo Butnaru constă într-o permanentă gâlceavă, de esență intelectuală, cu Lumea. (...) Sub raport estetic (poetic) Leo Butnaru e deschis, „supraindividual”, surprinzând comunicarea visului cu realul și transformarea stărilor intimității sale într-o idee. E, cu alte cuvinte, în căutarea „nălucii decolorate a conștiinței”.

Mihai Cimpoi

Alchimist solitar, raționalist și ingenuu, cu o viziune filozofică asupra existenței, hrănindu-se cu „iluzia necesară” a scrisului, extrăgându-și poezia din minereuri lingvistice (...), alternând cu aceeași potențare între poet, prozator și eseist, între publicist și traducător (...), Leo Butnaru este prin excelență un poet al *textistenței*, un remarcabil creator de valori artistice contemporane.

Arcadie Suceveanu

(...) Descheiat la toți nasturii de la cămașa de forță a poeziei, Leo Butnaru se arată în fața cititorului fără complexe inutile, mizând pe talentul cu care a fost înzestrat, cât și pe inteligența de a-și înălța „zidirea magică”.

Emilian Marcu

Un anume *savoir-vivre* luminează chipul și versul lui Leo Butnaru... Constituția sa fizică și spirituală exprimă tandrețe și forță. Intransigent cu sine, intransigent cu ceilalți, iubitor de sine, dar iubitor de prietenie. Trăiește totul cu intensitate, încât ai crede că până și supărarea îi face plăcere. Toate aceste însușiri și defecte fac din Leo Butnaru un poet veritabil, ce îmbină, în proporții care dau verbului prospețime, ironia cu liricul, lucidul cu dramaticul.

Adi Cusin

Elegant și rafinat, subtil și expresiv, simpatic, expansiv și firesc, Leo Butnaru este un răsfațat de zei și de public (...), un truditon al poemului înzestrat cu o înaltă conștiință estetică și un om deosebit.

Călin Chincea

19 ianuarie – 200 ani
de la nașterea scriitorului american
Edgar Allan Poe
(1809-1849)

„A suferit enorm pentru noi toți” – acestea sunt cuvintele scriitorului francez Charles Baudelaire despre poetul, romancierul, nuvelistul, eseistul și criticul literar Edgar Allan Poe. S-a născut la 19 ianuarie 1809 la Boston, Massachusetts, într-o familie de actori ambulanti. La o vârstă foarte fragedă, doar de doi ani, rămâne orfan de mamă, iar la trei ani de ambii părinți. A fost adoptat și crescut de familia bogatului negustor John Allan, din Richmond, statul Virginia. Astfel a devenit Edgar Allan Poe. Câțiva ani din copilărie i-a petrecut în Scoția, de unde era originară mama sa adoptivă. Acolo frecventează școala din Liverpool, fiind un elev ireproșabil, dar dictator cu colegii săi din clasă.

În anul 1820 familia revine în Statele Unite. Edgar își continuă studiile la școala engleză clasică din Richmond. Se înscrie la Universitatea din West Range, Virginia, în 1825. Peste un an de viață dezordonată abandonează studiile. După moartea mamei sale vitrege (1831), în urma unor certuri din familie, părăsește casa și începe o carieră militară. Se angajează în armată, apoi intră la Academia Militară din West Point, de unde este exclus pentru acte de indisciplină. De aici încolo, următorii douăzeci de ani ai scurtei sale existențe și-i consacră exclusiv literaturii și jurnalisticii.

În 1827 editează volumul de debut *Tamerlane and Other Poems* (Tamerlan și alte poeme), urmat de o altă carte de versuri *Al Aaraaf*,

Tamerlane and Minor Poems (Al Araaf, Tamerlan și alte poeme mici, 1929), ambele rămase neobservate de public și critici.

Între 1831 și 1833, apoi după 1837, trăiește perioade obscure la New York, Philadelphia și Baltimore. Între timp devine redactor principal al revistei *Sothorn Literary Messenger*, iar mai târziu editor asistent la revista *Burton's Gentlemen's Magazine*, apoi la *Graham's Magazine*. Aici publică numeroase articole și eseuri care i-au adus reputația unui critic competent și exigent. Concomitent își publică nuvelele, poemele și eseurile teoretice care îi aduc consacarea. În 1831 editează volumul *Poems* (Poeme), iar în 1833 nuvela *A MS. Found in a Bottle* (Un manuscris găsit într-o sticlă) pentru care în același an i-a fost decernat premiul revistei *Saturday Visitor* din Baltimore.

Stimulat de acest succes, în 1838 publică una dintre scrierile sale cele mai reprezentative, *The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket* (Aventurile lui Arthur Gordon Pym din Nantucket) – unicul său roman, urmat la un an de volumul de nuvele *Tales of the Grotesque and Arabesque* (Povestiri ale Grotescului și Arabescului), care au provocat o adevărată senzație printre cititori și critici. Deși în aparență sunt comice, aceste povestiri au accente de critică socială și sunt străbătute de umanism, relevând absurditatea existenței și răul ce domnește în lume.

Proza lui Edgar Allan Poe a constituit o înnoire a literaturii, consacându-l în literatura universală ca pe creatorul genului de povestiri scurte, maestru inegalabil al narațiunii, precum și precursorul literaturii de ficțiune științifico-fantastică. Prin unele din povestirile sale fantastice Poe a dat și cele dintâi modele ale genului polițist, anticipându-l pe Conan Doyle: *The Murders in the Rue Morgue* (Crimele din Rue Morgue), *The Mystery of Maria Roget* (Misterul Mariei Roget), *The Gold Bug* (Cărăbușul de aur) ș.a. Sub acest aspect, al pionieratului sau influențelor, sunt edificatoare opiniile lui Vincent Buranelli, care sublinia că E. A. Poe a avut talentul „în a produce idei rodnice spre a fi cultivate de alții”, intuind „drumurile viitoare pe care vor păși scriitorii și artiștii”.

Deși umbrită de măiestria povestirilor, creația lirică îl situează pe Poe printre cei mai mari poeți ai lumii. *Corbul*, *Annabel Lee*, *Ulalume*,

Clopotele, Tamerlan – capodopere ale liricii americane, precum și celelalte poezii ale sale evocă o atmosferă plină de duioase amintiri, regrete, tristeți obsedante, viziuni halucinante, singurătăți fatale și încântă prin armonia versului.

Scriitorul a semnat și eseuri de estetică literară, cele mai apreciate fiind *The Philosophy of Composition* (Filozofia creației poetice, 1846) și *The Poetic Principle* (Principiul poetic, 1850 postum). Ele denotă o profundă cunoaștere a literaturii, un spirit analitic subtil și o receptare adecvată a valorilor artistice. Prin aceste studii a început teoria literară modernă.

Existența dezordonată și abuzul de alcool – viciu moștenit de la tatăl său și amplificat de moartea prematură, la vârsta de 25 de ani, a soției sale Virginia Clemm, au provocat degradarea fizică și spirituală a scriitorului. A decedat la 7 octombrie 1849, la vârsta de 40 de ani, în urma unei crize de delirium tremens, la Washington Hospital.

Creația sa, care nu a fost cunoscută și apreciată la justa valoare de compatrioții săi, a fost tradusă și relevată lumii de către scriitorii Charles Baudelaire (care l-a descoperit) și Stéphane Mallarmé. În limba română opera lui E. A. Poe este cunoscută grație traducerilor lui M. Eminescu, V. Micle, I. L. Caragiale, D. Botta ș. a.

BIBLIOGRAFIE

Opera

AVENTURILE lui Gordon Pym: [roman] / Edgar Allan Poe; trad.: M. Alexandrescu. – București: Niculescu, 1993. – 239 p.; Ch.: Prut Internațional, 2004. – 216 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

THE Gold Bug = Cărăbușul de aur / Edgar Allan Poe; trad.: Corina Filatov. – Pitești: Paralela 45, 2003. – 111 p. – (Bufnița).

THE Gold Bug and Other tales and poems / Edgar Allan Poe; pref.: E. S. Smith. – New York: MacMillan, 1953. – 226 p.

HISTOIRES extraordinaires / Edgar Allan Poe; trad.: Ch. Baudelaire. – Paris: Bookking International, 1996. – 382 p. – (Classiques étrangers).

MASCA Morții Roșii: schițe, nuvele, povestiri (1831-1842) / Edgar Allan Poe; st. introd., n. și coment.: L. Cotrău. – Iași: Polirom, 2003. – 533 p. – (Biblioteca Polirom: Clasici universali).

MS. found in a botte = Manuscris găsit într-o sticlă; The tell-tale heart = Inima povestitoare / Edgar Allan Poe; trad. de Laura Poantă. – Pitești: Paralela 45, 2003. – 69 p. – (Bufnița).

RASSKAZY / Edgar Allan Poe; vstupit. st.: N. Anastas'eva. – M.: Hudož. lit., 1980. – 430 p. – (Klassiki i sovremenniki).

SCRIERI alese / Edgar Allan Poe; st. introd. de Zoe Dumitrescu Bușu-lenga. – București: Ed. pentru Literatură Universală, 1968. – 644 p. – (Clasicii literaturii universale).

SCURTĂ discuție cu o mumie / Edgar Allan Poe; trad.: F. Drăghicescu; select. și pref. de Ion Hobana. – București: Minerva, 2004. – 287 p. – (Ion Hobana prezintă Maeștrii anticipației clasice).

SPIRITS of the Dead: Tales and Poems / Edgar Allan Poe. – London: Penguin Books, 1997. – 278 p. – (Penguin Popular Classics; 11).

TALES of mystery and imagination / Edgar Allan Poe. – London: Longman, 1996. – 74 p. – (Longman classics; 46).

UBIJSTVO na ulice Morg; rassказы / Edgar Allan Poe. – Ch.: Logos, 1990. – 116 p.

ZOLOTOJ žuk: rassказы / Edgar Poe; predisl.: V. Evdokimova. – Âroslavl': Verh-Volž. kn. izd., 1990. – 272 p.

Referințe critice

ANASTAS'EV, N. Edgar Poe i ego rassказы / N. Anastas'ev // Poe, Edgar. Rassказы. – M., 1980. – P. 5-14.

AVENTURES D'Arthur Gordon Pym: [roman de l' écrivain américain Edgar Allan Poe] // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. Vol. 1. – Paris, 1994. – P. 533.

BANNIKOVA, N. Edgar Allan Poe / N. Bannikova // Zarubežnaâ literatura dlâ detej i ũnošestva. Č. 1. – M., 1989. – P. 192-195.

BAUDELAIRE, Charles. Notes nouvelles sur Edgar Poe / Charles Baudelaire // Poe, Edgar Allan. Histoires extraordinaires. – Paris, 1996. – P. 36-56.

BAUDELAIRE Charles. Sa vie, ses oeuvres / Charles Baudelaire // Poe, Edgar Allan. Histoires extraordinaires. – Paris, 1996. – P. 11-36.

BELOUSOV, Roman. Syšik Dupin terâet sled... // Belousov, Roman. Iz rodoslovnoj geroev knig. – M., 1974. – P. 97-113.

BUTNARU, Leo. Rațiune, imaginație și enigmatică măreție: [Edgar Allan Poe] / Leo Butnaru // Poe, Edgar Allan. Aventurile lui Gordon Pym. – Ch., 2004. – P. 5-10. – (Biblioteca pentru toți copiii).

CONN, Peter. Crearea unei literaturi naționale: [Edgar Allan Poe] // Conn, Peter. O istorie a literaturii americane. – București, 1996. – P. 86-91.

CONSTANTINESCU, I. Moștenirea modernilor: eseuri de literatură comparată / I. Constantinescu. – Iași: Junimea, 1975. – 237 p.

Edgar Allan Poe. – P. 18, 20, 21, 24, 30, 34, 77.

CONTES de grotesque et de l'arabesque: [recueil de contes de l'crivain americain Edgar Allan Poe] // Le nouveau dictionnaire des oeuvres de tous les temps et de tous les pays. Vol. 2. – Paris, 1994. – P. 1434-1436.

COTRĂU, Liviu. Biografia unei specii literare: [E. A. Poe] / Liviu Cotrău // Poe, E. A. Masca Morții Roșii: schițe, nuvele, povestiri (1831-1842). – București, 2003. – P. 9-53. – (Biblioteca Polirom).

DRIMBA, Ovidiu. Romantismul american: E. A. Poe // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. 2. – București, 1997. – P. 218-221.

EDGAR Allan Poe // Gorbunov, A. Panorama vekov: zarubež. hudož. proza ot voznikoveniâ do XX v.: popul. bibliogr. èncikl. – M., 1991. – P. 528-529.

EDGAR Allan Poe – precursorul poeziei moderne și al literaturii de ficțiune // 100 de scriitori notorii ai lumii: viața, activitatea, opera / alcăt.: Ala Bujor. – Ch., 2006. – P. 357-360.

EURÊKA: Poème de prose: [traité cosmogonique de l'crivain americain Edgar Allan Poe] // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. Vol. 2. – Paris, 1994. – P. 2553-2554.

EVDOKIMOV, V. Odin iz krylatyh: (o žizni i tv. E. Poe) / V. Evdokimov // Poe, E. Zolotoj žuk: passkazy. – Âroslavl', 1990. – P. 5-12.

JUSTIN, Henri. Edgar Allan Poe / Henri Justin // Le nouveau dictionnaire des auteurs de tous les temps et de tous les pays. Vol. 3. – Paris, 1994. – P. 2542-2544.

LA geneze d' un poème // Poe, Edgar Allan. Histoires extraordinaires. – Paris, 1996. – P. 65-84.

MIHAL'SKAÂ, N. Edgar Allan Poe (1809-1849) / N. Mihal'skaâ // Istoriiâ zarubežnoj literatury XIX v. V 2-h č.: Č. 2. – M., 1991. – P. 10-20.

PHILOSOPHIE de l'ameublement // Poe, Edgar Allan. Histoires extraordinaires. – Paris, 1996. – P. 57-65.

EDGAR Allan Poe // American Literature: A Chronological Approach. – New York, 1989. – P. 231-251.

EDGAR Allan Poe (1809-1849): „The Raven”, „Philosophy of Composition” // Beck, Hamilton. An Antology of American Literature and Culture. Vol. 1. – Ch., 1999. – P. 57-68.

EDGAR Allan Poe (1809-1849): [pref.] // Poe, Edgar Allan. Histoires extraordinaires. – Paris, 1996. – P. 5-9.

EDGAR Poe // English & American Literature: a course of lectures for schools and universities. – Saint Petersburg, 2002. – P. 282-284.

EDGAR Allan Poe (Boston 1809-Baltimore 1849) // Marea carte despre personalități. – București, 2006. – P. 230.

EDGAR Allan Poe // 100 velikih imën v literature. – M., 1998. – P. 341-344.

POÈMES de Poe // Le nouveau dictionnaire des oeuvres de tous les temps et de tous les pays. Vol. 5. – Paris, 1994. – P. 5671-5672.

SADOUL, Jacques. Istoria SF-ului modern (1918-1984) / Jacques Sadoul. – București: Vremea, 1997. – 605 p.

Edgar Allan Poe. – P. 15-16, 18, 19, 21, 38, 60, 61, 123.

SPIRITS of the Dead: Tales and Poems by Edgar Allan Poe: [pref.] // Poe, Edgar Allan. Spirits of the Dead: Tales and Poems. – Berkshire, 1997. – P. 3. – (Penguin Popular Classics).

SVENČICKAĀ, Ol'ga. Edgar Allan Poe (1809-1849) / Ol'ga SvenčickaĀ // VsemirnaĀ literatura. Tom 15. Č. 2-Ā: XIX i XX v. - M., 2001. – P. 221-225. – (ĖnciklopediĀ dlĀ detej).

TUGUŠEVA, M. „Sie sotvorivyy” Edgar Poe // Tuguševa, M. Pod znakom četyrĕh: o sud'bah proizvedenii... – M., 1991. – P. 13-73. – (Sud'by knig).

ZLOBIN, G. Edgar Allan Poe – romantic i racionalist G. Zlobin // Poe, Edgar Allan. Rasskazy. – M., 1980. – P. 5-14.

TANASIJČUK, V. Ešĕ odna zagodka Edgara Poe / V. Tanasijčuk // Nauka i žizn'. – 2005. – Nr. 9. – P. 80-81.

DUNAEVA, Viktoria. Edgar Poe: misterios și trist / Viktoria Dunaeva // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 7.

Titluri pentru expoziții

Un geniu al literaturii universale – Edgar Allan Poe

Edgar Poe – o inteligență mereu ancorată în cultură

Scriitorul ce a trăit mereu într-un vis despre viitor

Rațiune, imaginație și enigmatică măreție – E. A. Poe

Edgar Allan Poe – precursorul poeziei moderne și al literaturii de ficțiune

Referințe

Un artist priceput construiește o povestire. Inteligent fiind, el nu își modelează gândurile după acțiunile sale; ci, după ce a creat în mod deliberat

un anume efect unic sau singular, inventează acele acțiuni și combină acele evenimente care îl ajută cel mai bine să realizeze acest efect preconceput. Dacă prima propoziție nu contribuie la acest efect, înseamnă că el a greșit la primul său pas.

Edgar Allan Poe

Poe va apărea ca cel mai mare scriitor al Americii și scriitorul american de cea mai mare importanță în literatura lumii.

Vincent Buranelli

Poe își alege, de regulă, cea mai neobișnuită realitate, își plasează eroul în cea mai inedită situație, fizică sau psihologică, iar apoi descrie starea lăuntrică a acestui personaj cu o rară acuitate și cu un remarcabil realism. Mai mult, există o trăsătură în întregime a lui Poe, una care îl deosebește de oricare alt scriitor, anume vigoarea imaginației sale. (...) imaginația lui e înzestrată cu o calitate pe care n-am întâlnit-o la nici unul într-o asemenea proporție: e vorba de forța detaliilor.

Fiodor Dostoievski

Edgar Allan Poe a fost o inteligență mereu ancorată în cultură și știință, întru cultivarea și îmbogățirea excepționalului său talent, mizând pe modelarea unei imaginații și gândiri estetice orientată, axiologic, spre modelele literaturii universale. (...) Prin proza, poezia și critica sa literară a impulsionat afirmarea unei noi modalități a sensibilității artistice moderne, fiind ca și cum precursorul simbolismului.

Leo Butnaru

În opera lui Poe se războiesc impulsuri și pasiuni contradictorii: acuitatea simțurilor și disciplina corteziană a inteligenței, vizionarismul ingenuu și scepticismul incurabil. Deasupra tuturor poezia – obiectul absolut al evlaviei lui – un univers când serafic, învăluit în tristețe și melancolie, când colcăind de fantezmele nopții și ale putreziciunii; apoi proza, fructul unui elan secundar, incriminat, justificat, expresia „terorii sufletului” sau, dimpotrivă, a apetitului pentru farsă – temelia celebrității lui postume; în fine, spiritul critic, diseminat în sute de articole și eseuri a căror dominantă afectiv-intelectuală urmează cu fidelitate oscilațiile adesea imprevizibile ale temperamentului său.

Liviu Cotrau

2 februarie – 65 ani
de la nașterea scriitoarei
Elisabeta Lidia Hlib
1944

Elisabeta Lidia Hlib, prozatoare, dramaturg și poetă, s-a născut la 2 februarie 1944 în s. Dănuțeni, r-nul Ungheni.

La nici patru ani împliniți a mers la școală împreună cu sora mai mare. I-a plăcut atât de mult, încât directorul a înscris-o în clasa întâi. În anul 1965 a absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie. Și-a început stagiul de muncă ca profesoară de limbă și literatură română în școala nr. 1 din s. Cărpineni, Hâncești (1965-1966). În perioada 1966-1988 a activat în calitate de regizor la Televiziunea Națională, apoi redactor-scenarist la Teatrul Televizat „Prichindel”, secretar literar la Teatrul „Licurici”, colaborator la revista *Steluța* (azi *Alunelul*), coordonator la Editura Uniunii Scriitorilor (1989-1992) și la Editura „Iulian”.

A debutat literar în 1967 cu miniatura pentru copii *Micuța*, publicată în revista *Moldova*. A continuat să scrie, publicând nuvele în culegerea colectivă *Dintre sute de catarge*, proză satirică și epigrame în periodicele timpului.

Debutul editorial are loc în anul 1982 cu volumul de poezii pentru copii *Stăpâna lunilor de vară*. Până în prezent a semnat mai multe cărți, în mare parte proză pentru copii: *Regina nopții* (1984, 2007), *Fetița din televizor* (1988), *Zâna celor micuți* (1990, 2008), *Povestea Licuriciului* (1995), *Legenda Mării Negre* (1996), *Migo-Flamingo* (2002), *Ciocârlia și elfii* (2005).

Este autoarea mai multor scenete și piese pentru copii, printre care: *Fetița cu daruri*, *Aventurile lui Istețel și Tărcățel*.

Pentru adulți a editat plachetele de versuri *Floarea cu mii de petale* (1998) și *Evantaie stelare* (2003). În 1987 semnează scenariul pentru filmul televizat „Ceramica din Ungheni”.

A tradus din creația pentru copii a unor scriitori ruși, inclusiv *Aventurile lui Buratino* de A. Tolstoi.

O altă fațetă a personalității sale artistice este grafica de carte, unele dintre scrierile autoarei fiind însoțite de ilustrațiile proprii. La aniversarea de 60 de ani de la nașterea sa, la Muzeul de Literatură Română „M. Kogălniceanu” au fost vernisate două expoziții: „Chemarea infinitului” a reliefat drumul de creație al scriitoarei Lidia Hlib, iar „Vibrații noi” a adus-o în prim plan pe pictorița Lidia Hlib.

Lidia Hlib este cunoscută și în ipostaza de apărător al mediului ambiant, mai ales prin articolele publicate în revista *Ave Natura*, precum și în ziarul craiovean *Pădurea noastră*. Este, de asemenea, redactorul și alcătuitorul cărții cu tematică ecologistă *Pădurea, rădăcina sufletului*.

Dintre premiile și mențiunile obținute pe parcursul anilor vom menționa: Premiul Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți al RSSM (1986, pentru *Regina nopții*), Premiul Ministerului Culturii la Concursul de dramaturgie din 1992 (pentru piesa *Aventurile lui Istețel și Tărcățel*), Diploma Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a III-a (1999, pentru cartea *Floarea cu mii de petale*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova în cadrul ediției a XII-a a aceluiași Salon (2008, pentru *Regina nopții și Zâna celor micuți*).

BIBLIOGRAFIE

Opera

CIOCĂRLIA și elfii / Lidia Hlib; il. de aut. – București: Orion, 2005. – 32 p.: il.

FETIȚA din televizor: [povestiri] / Lidia Hlib; prez. graf. de A. Evtușenco. – Ch.: Lit. artistică. – 1988. – 79 p.: il.

FLOAREA cu mii de petale / Elisabeta Lidia Hlib. – Ch.: Iulian, 1998. – 108 p.

LEGENDA Mării Negre / Lidia Hlib; il.: S. Zamșa. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1996. – 16 p.: il.

METEOLA - koroleva noceș; povest'-skazka / Lidia Hlib; hudož. Glebus Sainciuc. – Ch.: Hyperion, 1991. – 187 [3] p.: il. color.

REGINA nopții: povestire-basm / Lidia Hlib; prez. graf. de Lică Sainciuc. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 79 p.: il.

STĂPÂNA lunilor de vară: povestiri / Lidia Hlib; il. de C. Fiodorov. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 27 p.: il.

ZÂNA celor micuți: povestire-basm / Lidia Hlib. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 127 p.: il.

Referințe critice

LIDIA Hlib // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 208-210.

CIMPOI, Mihai. [Lidia Hlib] // Cimpoi Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ed. a 2-a, rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 212, 396.

GHERMAN, Victor. Lidia Hlib / Victor Gherman // Femei din Moldova: encicl. – Ch., 2000. – P. 136.

HLIB Lidia // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 249-250.

LIDIA Hlib „Regina nopții” – Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu cărți al RSSM // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ed. a 2-a, rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 335.

LIDIA Hlib // Aniversări culturale 2004. – Ch., 2003. – P. 23-24.

CIOCANU, Ion. Vocația și rigorile poveștii culte: [Lidia Hlib] / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2006. – Nr. 9. – 2 mart. – P. 4.

LEAHU, Nicolae. Raport asupra stării de spirit a poeziei române din Basarabia: [Lidia Hlib] / Nicolae Leahu // Semn. – 2004. – Nr. 1-2. – P. 15-22.

LIDIA Hlib. Între chemările infinitului și vibrațiile noi // Timpul. – 2004. – 20 febr. – P. 18.

PROHIN, Victor. O scrisoare căreia i-s dragi sfredelușii: [Lidia Hlib] / Victor Prohin // Alunelul. – 2004. – Nr. 2. – P. 6.

Titluri pentru expoziții

Mi-am deschis inima ca pe o floare...

Sunt doar un Bucium...

Lidia Hlib – scriitoarea celor micuți

Lidia Hlib, între chemarea cuvântului și vibrația sufletului

Cu Lidia Hlib în lumea fermecată a copilăriei

Referințe

Cândva mi-am deschis inima,
ca pe o floare,
semenii să aspire
tot ce avea
mai blajin și frumos în ea.

Elisabeta Lidia Hlib

Când nimic nu-i stabil în univers,
Focuri se-aprind și se sting,
Doar unii poeți într-un vers
Din cenuși adevăruri disting.

Elisabeta Lidia Hlib

Poezia este un cântec al sufletelor rafinate. Trecute prin incandescența simțirilor de Iubire, Plăcere, Adorație, Durere, ură, gelozie, ori prin Meditație creatoare, coardele inimii oscilează, trezind lava cuvintelor încremenite în memorie.

Elisabeta Lidia Hlib

Romantică întârziată, poeta rămâne un copil al firii, spunându-și simplu rugăciunile, dorurile, nostalgiile, întrebându-se neliniștită ce este dragostea, bărbatul, viața. Chiar dacă lumea i se pare la un moment dat un teatru rău jucat, cu rolurile inversate, ea caută să-i redea ordinea sacră și s-o supună sub regimul bucuriei.

Mihai Cimpoi

Lidia Hlib posedă harul de a izvodi basme incitante pentru copiii dornici de a se antrena în savurarea subiectelor originale și captivante, pe măsura înțelegerii lor (...).

Caracterul atractiv, captivant al narațiunii, spontaneitatea expresiei, dezvoltura depănării subiectului – fac cinstea Lidiei Hlib. (...) O scriitură, un stil, o manieră de a nara/descrie/destăinui fapte, situații și reflecții asupra acestora. Mai cu seamă în operele destinate copiilor vocația și rigorile enumerate, deși nu numai acestea, sunt premise esențiale sau chiar definatorii ale stabilirii contactului intim cu destinatarul textelor și ale succesului.

Ion Ciocanu

În creația sa, autoarea este de părere că cei mici, copiii în general, sunt „curați ca roua florilor” (...) Ea încearcă și reușește să transmită, prin stihuri meșteșugite cu har, gândurile și vibrațiile sale, metafore care rămân în memoria cititorului. (...) versurile poetei sunt clare, sincere și se adresează omului și naturii, frumosului cotidian.

Lazăr Băciucu

„Regina nopții” e un basm ce se lasă parcurs cu interes. Citindu-l, copiii beneficiază de încă o ocazie de a-și antrena fantezia, de a cugeta asupra situațiilor și personajelor imaginate de autoare, de a deveni mai sensibil în ceea ce privește discernarea binelui de rău.

Autoarea explorează o modalitate literară frecventă – visul, dovedește imaginație și îndemânare narativă pe potrivă situațiilor plăsmuite. Ea nu se îndepărtează în mod neverosimil de psihologia și mentalitatea personajului care visează, așterne pe hârtie monologuri, dialoguri, sentimente, gânduri, atitudini conforme cu felul de a fi, cu vârsta, cu nivelul de dezvoltare spirituală a [copilului]...

Ion Ciocanu

12 februarie – 115 ani
de la nașterea scriitoarei
Otilia Cazimir
(1894-1967)

„Povestea mea ar trebui să se înceapă așa cum încep toate poveștile, cu „a fost odată...”. A fost odată, demult, o fetiță... Scria poezii...” – un astfel de început îl considera potrivit pentru povestea vieții sale poeta, prozatoarea și traducătoarea Otilia Cazimir (numele adevărat Alexandra Gavrilescu). S-a născut la 12 februarie, în plină iarnă a anului 1894, în satul Cotul Vameș din apropierea orașului Roman, județul Neamț, în familia învățătorilor Ecaterina (n. Petrovici) și Gheorghe Gavrilescu. La o vârstă destul de fragedă se mută cu întreaga familie în orașul Iași, unde urmează școala primară, Liceul „Oltea Doamna”,

apoi cursurile Facultății de Litere și Filozofie, fără a susține examenul de licență. Între 1937 și 1947 deține funcția de inspector al teatrelor și spectacolelor în Direcția Generală a Teatrelor. Din 1946 devine colaboratoare permanentă a Editurii „Cartea Rusă”.

Prin 1905, sub emoția lecturii poeziilor lui Octavian Goga, scrie primele versuri care au un conținut patriotic. Debutează în 1912 în revista *Viața Românească* cu poezia *Noaptea*, semnată cu trei steluțe, pentru a nu fi recunoscută de directoarea liceului, care considera că a scrie poezii e o pierdere de timp. Mare a fost surpriza tinerei poete când și-a văzut publicată poezia cu numele Otilia Cazimir. Acest nume mai anonim decât cele trei steluțe i l-au inventat Garabet Ibrăileanu și Mihail Sadoveanu. Primul „i-a dăruit numele de familie al primei lui iubiri – o domnișoară Cazimir, de care fusese îndrăgostit pe când era copil” – cel de-al doilea „o botezase „Otilia”, după același criteriu pur sentimental.”

De colaborarea la *Viața Românească* pe poetă au legat-o frumoase amintiri. Acolo l-a cunoscut pe autorul *Baladelor vesele și triste* – George Topârceanu, cu care a întemeiat o prietenie literară și o discretă poveste de dragoste. Otilia Cazimir l-a iubit adânc pe singuraticul poet chiar și după dispariția acestuia, în 1937.

După debutul din *Viața Românească* poeta continuă să publice în diverse reviste literare atât cu pseudonimul cunoscut, cât și sub alte pseudonime: Dona, Sol, Magda, Ofelia, Alexandra Casian – după numele bunicului patern, preotul Gavril Casian. În 1919 își publică primele scrieri în proză în *Însemnări ieșene*. Debutează editorial în 1923 cu volumul de poezii *Lumini și umbre*, urmat de *Fluturi de noapte* (1926), *Licurici* (1930), *Cântec de comoară* (1931), *Poezii* (1939) – cu o tematică ce se referă într-o măsură mai mare la natură și la biografia personală. Despre poeziile din aceste volume G. Ibrăileanu spunea că sunt pătrunse de „sensibilitatea specific feminină ca senzație, sentiment și expresie”.

Se cuvine de menționat volumele de proză sau diverse însemnări cu accente sociale din mediul rural semnate de Otilia Cazimir, cum ar fi: *Din întuneric. Fapte și întâmplări adevărate (Din carnetul unei doctorese)* (1928), *Grădina cu amintiri și alte schițe* (1929), *În târgușorul dintre vii...* (1939).

În ceea ce privește literatura pentru copii, la loc de cinste trebuie menționate volumele de poezii *Jucării* (1938), *Baba Iarna într-n sat* (1954), precum și romanul autobiografic *A murit Luchi* (1942), care reprezintă o culme a întregii sale creații dedicate vârstei fragede. Referitor la această literatură și cei care o scriu Otilia Cazimir avea păreri personale: „Literatura pentru copii e o literatură adevărată și nu „merge oricum”... N-ar trebui să scrie despre copii sau pentru copii decât cei care sunt în stare să-i iubească, să se aplece asupra lor cu căldură, cu înțelegere și cu răbdare”.

Pe lângă versuri și proză Otilia Cazimir a mai făcut și traduceri din literatura franceză (Maupassant, Giraudoux) și din cea rusă (Gorki, Kuprin, Cehov, Fedin, Gaidar ș. a.). Fascinată din copilărie de feeria teatrului, scrie vodevilul *Unchiul din America*, care a fost montat la Teatrul Național din Iași în 1924.

Un interesant volum de memorii privind legăturile de prietenie ale O. Cazimir cu diverse personalități literare este cel intitulat *Prietenii mei, scriitorii*, apărut în 1960. Despre acest volum poeta relatează: „Am tipărit această carte a amintirilor, pe care am purtat-o atâta timp în sufletul meu și care e atât de mult a mea, încât am uneori impresia că n-am trăit până acum decât ca s-o scriu”.

Otilia Cazimir a fost apreciată de înalte foruri culturale și științifice pentru întreaga sa creație. A fost distinsă cu Premiul Academiei Române (1927), Premiul „Femina – Vie Heureuse” (1928), Premiul Național pentru Poezie (1937), Premiul Societății Scriitorilor Români (1942), membră a căreia devenise în 1929.

„Poeta sufletelor triste” (sub acest titlu ar putea fi grupate poeziile din ultima perioadă a vieții sale) a decedat la 8 iunie 1967 la Iași.

În orașul Iași, pe strada Bucșinescu, în căsuța în care a trăit și a creat atâtea nestemate literare pentru cei mici și pentru toți cei care păstrează copilăria în suflet ca pe cea mai aleasă podoabă a vieții, există un muzeu literar consacrat Otiliei Cazimir.

BIBLIOGRAFIE

Opera

A MURIT Luchi...: cum am cunoscut eu lumea / Otilia Cazimir; il.: A. Mihăilescu. – Iași: Polirom, 2004. – 144 p.: il.

ALBUMUL cu poze / Otilia Cazimir; il.: L. Constante. – București: Ed. Tineretului, 1967. – 64 p.: il.

BABA Iarna intră-n sat / Otilia Cazimir; il.: A. Smigelschi. – București: 100+1 Gramar, 1998. – 64 p.: il.

FETIȚA alintată / Otilia Cazimir; il.: I. Snejinski. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

POEZII / Otilia Cazimir; cop.: C. Müller. – București: Ed. pentru Literatură, 1964. – 345 p.

UITE, vine Moș Crăciun!: poezii / Otilia Cazimir; il.: D. Bujdei. – București: Edinter, [s. a.]. – 16 p.: il.

Referințe critice

OTILIA Cazimir: viața și opera în imagini / ed. îngrijită de D. Vacariu. – Iași: Regina, 1996. – 168 p.

CĂLINESCU, George. Modernității. Otilia Cazimir // Călinescu, George. Istoria literaturii române: compendiu. – București; Ch., 2001. – P. 327-329. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 203).

CIOPRAGA, Constantin. Poezia de sentiment: Otilia Cazimir // Ciopraga, Constantin, Amfiteatru cu poeți. – Ed. a 2-a, rev. – Iași, 2002. – P. 430-434.

CRĂCIUN, Boris. Casa memorială „O. Cazimir” din Iași // Crăciun, Boris; Vacariu, Dumitru. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române. – Iași, 2003. – P. 150-151. – (Carte școlară ilustrată).

CRĂCIUN, Boris. Otilia Cazimir // Crăciun, Boris; Vacariu, Dumitru. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române. – Iași, 2003. – P. 149. – (Carte școlară ilustrată).

LOVINESCU, Eugen. Evoluția poeziei lirice. Otilia Cazimir // Lovinescu, Eugen. Istoria literaturii române contemporane. 1900-1937. – Ch., 1998. – P. 111-112. – (Biblioteca școlară, nr. 169).

NEGOIȚESCU, I. Lirica interbelică: [Otilia Cazimir] // Negoïțescu, I. Istoria literaturii române. Vol. 1. – București, 1991. – P. 264-265.

OTILIA Cazimir // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1 / Academia Română. – București, 2004. – P. 121-122.

OTILIA Cazimir // Istoria ilustrată a literaturii române / alcăt.: Boris Crăciun. – Iași, 2002. – P. 85.

PERIAN, Gheorghe. Otilia Cazimir / Gheorghe Perian // Dicționarul scriitorilor români. Vol.1. – București, 1995. – P. 502-504.

PIRU, Al. Epoca dintre cele două războaie (1919-1947): Modernizarea tradiției [Otilia Cazimir] // Piru, Al. Istoria literaturii române. – București, 1994. – P. 196-197.

RAȚIU, Iuliu. [Despre poezia Otiliei Cazimir] // Rațiu, Iuliu. O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți. – Ch., 2006. – P. 270.

FETIȚA din oglindă – Otilia Cazimir // Florile dalbe. – 2007. – 7 iun. – P. 8.

SPĂTARU, Indira. Prietenie târzie: [Otilia Cazimir] / Indira Spătaru // Dacia literară. – 2006. – Nr. 1. – P. 58-59.

POSTOLACHE, Gheorghe. Visând la o lume mai bună: [Otilia Cazimir] / Gheorghe Postolache // "a"MIC". – 2004. – Nr. 2. – P. 3.

Titluri pentru expoziții

Otilia Cazimir – prietena copiilor și a copilăriei

Poeta cu suflet frumos de copil

Universul poetic al Otiliei Cazimir

Otilia Cazimir – poeta sufletelor simple

Un mesager al copilăriei – Otilia Cazimir

Grațioasă și fragedă – poezia Otiliei Cazimir

Referințe

Copiii sunt cei dintâi cititori, de la care culeg primele impresii asupra lucrărilor închinatelor lor... Gingășia copiilor m-a cucerit dintotdeauna. M-am apropiat de ei răsând, scriindu-le poeziile vesele cu o ușoară nuanță de ironie.

Otilia Cazimir

Am început prin a spune copiilor povești și abia mai târziu a scrie pentru ei. Totul se datorește pasiunii mele precoce pentru... astronomie. Când eram o „mătușică” abia ieșită din școala primară, le povesteam nepoților mei, de care nu mă despărțeau decât câțiva ani, despre stele. Și dacă ziua mi se întâmpla să mai mănânc și câte o bătaie de la nepoți, seara, pe terasa lor de la Bârlad sau pe cerdacul nostru de la Iași, prestigiul meu sporea datorită lui Arturus, lui Antares, Vegăi sau lui Aldebaran!

Otilia Cazimir

Literatura Otiliei Cazimir se distinge prin finețe și simplitate. În esență: percepție minuțioasă a copilăriei, reprezentare plastică a naturii, sensibilitate față de o lume ce se vrea scaldată în lumină.

Constantin Ciopraga

Imaginea universului copilăriei în scrisul delicatei poete ieșene... este cea a unui Gulliver în Țara piticilor din propria sa perspectivă de om matur, sau a aceluiași erou al lui Jonathan Swift în Țara uriașilor – din unghiul copilului de odinioară care a fost scriitoarea...

Hristu Căndroveanu

Poezia Otiliei Cazimir își îndreaptă antenele și spre natură, pe care o pulverizează și o fixează apoi în grațioase pastele, cu un incontestabil dar al observației ce prinde și al penelului ce execută: găzele și florile, amurgurile, anotimpurile se fixează, astfel, în imagini grațioase sau grotești – evoluând de la imagismul fraged a lui Demostene Botez și aciditatea umoristică a lui George Topârceanu.

Eugen Lovinescu

13 februarie – 50 ani
de la nașterea scriitorului
Nicolae Popa
1959

S-a născut într-un sat „iscălitura de zeu / lăsată pe flori” – așa își descrie poetul în una din poeziile sale localitatea de baștină – satul Buda, Călărași.

După absolvirea școlii medii din satul vecin Pârjolteni, își continuă studiile la Școala Poligrafică din Chișinău (promoția 1978). În anul 1983 absolvete Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Ziaristică. În perioada anilor 1987-1989 își continuă studiile la Institutul de Literatură „M. Gorki” din Moscova.

A activat ca redactor la mai multe publicații periodice (*Orizontul*, *Literatura și arta*, suplimentul literar al cotidianului *Sfatul Țării*). Din

anul 1997 activează în calitate de redactor-șef la revista *Basarabia*, iar din 2004 la ziarul *Opinia*.

Debutul său literar are loc în anul 1980 în culegerea colectivă *Dintre sute de catarge*. În anul 1983 debutează editorial cu placheta de versuri *Timpul probabil*, apoi au urmat *Ghid pentru cometa Halley* (1987), *Lunaticul nopții scitice* (1995), *Careul cu raci* (2003). Alături de cele patru cărți de poezie, semnează până în prezent și trei volume de proză: *Cubul de zahăr* (1991), *Păsări mergând pe jos. Povestiri de nepovestit* (2001), *Avionul mirosea a pește* (2008).

Cărțile sale au fost traduse în limbile rusă, franceză, germană, engleză, estonă, letonă, bulgară, ucraineană, chineză.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România, membru al PEN-Clubului Internațional. Scrierile sale au fost apreciate cu mai multe premii: Premiul Tineretului în 1988 pentru *Ghid pentru cometa Halley*, Premiul Uniunii Scriitorilor din România în 1996 pentru volumul de versuri *Lunaticul nopții scitice*, Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova în 1996 pentru *Lunaticul nopții scitice*, în 2002 pentru *Păsări mergând pe jos*, în 2004 pentru *Careul cu raci*.

BIBLIOGRAFIE

Opera

AVIONUL mirosea a pește: roman / Nicolae Popa; cop.: M. Bacinschi. – Ch.: ARC, 2008. – 286 p.

CAREUL cu raci / Nicolae Popa; cop.: V. Coroban. – Ch.: Cartier, 2003. – 88 p. – (Linia întâi).

CUBUL de zahăr: roman / Nicolae Popa; cop.: V. Ciobanu. – Ch.: Cartier, 2005. – 440 p. – (Rotonda: Roman).

LUNATICUL nopții scitice: versuri / Nicolae Popa; cop. după „Trei lumi” de M. C. Escher. – Ch.: Cartier, 1995. – 80 p.

Referințe critice

CIMPOI, Mihai. Nicolae Popa // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – București; Ch., 2003. – P. 371-372.

CIOCANU, Ion. Marginalii la un debut // Cartea poeziei. – Ch., 1985. – P. 117-120.

NICOLAE POPA // Poezia acasă / ed. îngrijită: Iulian Filip, Mihai Stan. – Târgoviște, 2003. – P. 108-109.

POPA, Nicolae // Dicționarul General al Literaturii Române: P/R. – București, 2006. – P. 328-329.

CIOCANU, Anatol. Un cub de zahăr pentru îndulcirea unei ficțiuni (sau realități) amare: [Nicolae Popa, „Cubul de zahăr”] / Anatol Ciocanu // Lit. și arta. – 2007. – 19 apr. – P. 5.

POEZIA basarabeană din ultimele decenii: [Nicolae Popa] // România literară. – 2007. – 27 apr. – P. 16-17.

BÂRCĂ, Dora. Vânătorul de miracole: [Nicolae Popa „Cubul de zahăr”] / Dora Bârcă // Jurnal de Chișinău. – 2005. – 30 sept. – P. 9.

LEAHU, Nicolae. Poetica firescului / „firescului” / Nicolae Leahu // Semn. – 2005. – Nr. 3-4. – P. 17-25.

RACHIERU, Adrian Dinu. Voci basarabene: [Nicolae Popa] / Adrian Dinu Rachieru // Convorbiri literare. – 2005. – Nr. 3. – P. 53-54.

GALAIU-Păun, Em. Nicolae Popa, după 20 de ani: [Nicolae Popa „Careul cu raci”] / Em. Galaicu-Păun // Jurnal de Chișinău. – 2004. – Nr. 256. – 13 febr. – P. 12.

LEAHU, Nicolae. Raport asupra stării de spirit a poeziei române din Basarabia: [Nicolae Popa] / Nicolae Leahu // Semn. – 2004. – Nr. 1-2. – P. 15-22.

Titluri pentru expoziții

Nicolae Popa – autorul timpului probabil

Un elegiac în tipare postmoderniste

Poezia și proza lui Nicolae Popa – autoreflexivitate și aer de confidență

Poetul celor cinci simțuri

Referințe

Nicolae Popa știe să povestească la limita dintre realitate și vrajă, iar conotațiile filozofice ale textului se dizolvă în magma limbajului postmodern, ce păstrează ineditul unui context social și al unui timp istoric concret.

Emilian Galaicu-Păun

[Nicolae Popa] este din categoria ironiștilor sentimentali care întrețin lirismul într-o zonă elegiacă, dar și într-un registru dramatic.

Mihai Cimpoi

Privită din perspectiva *Văzului ultim*, toată poezia lui Nicolae Popa se află în căutarea locului pierdut (il găsește pitoresc în *Timpul probabil*; rătăcește cosmic, în *Ghid pentru cometa Halley*; i se revelează, metafizic, în *Lunaticul nopții scitice*), o căutare de negăsire alimentată de goana poetului după linia de orizont al visului deschizător de ceruri.

Emilian Galaicu-Păun

(...) Încrângătura de situații, sentimente, cazuri, pasiuni se prezintă plastic, pitoresc, inedit, spontan și fiesc, evidențiindu-l pe acest autor din comunul prozatorilor noștri de ieri și de azi – toți cu cea mai sigură priză la cititor.

Anatol Ciocanu

Prin *Avionul mirosea a pește* scriitorul își verifică la modul practic certitudinea că doar romanul prezintă proba sigură a maturității unei literaturi și că doar acest gen poate „încăpea” viața în toate zvârcolirile și grimasele ei, de la tragic la trivial.

Eugen Lungu

23 februarie – 110 ani
de la nașterea scriitorului german
Erich Kästner
(1899-1974)

Scriitorul german Erich Kästner este cunoscut în multe țări ale lumii nu doar prin poeziile, eseurile, romanele și piesele teatrale scrise pentru maturi, ci, mai ales, prin cărțile adresate copiilor. În ele autorul promovează ideile umanismului, adevărului, echității și responsabilității fiecăruia pentru tot ce se întâmplă.

S-a născut la 23 februarie 1899 la Dresden în familia unui muncitor și a unei coafeze. În 1913 intră la seminarul pedagogic, dar în 1916 este nevoit să-și întrerupă studiile. Este înrolat în armată, participă în luptele din Primul Război Mondial. Experiența trăită în această perioadă îl marchează adânc, determinându-l să devină un pacifist

convins. După război își termină studiile la seminar, iar în 1919 devine student al Universității din Leipzig, unde studiază literatura, lingvistica germană, istoria, filozofia, istoria teatrului. În anii de studenție începe să publice articole și cronici teatrale. După terminarea studiilor, în 1925, se stabilește la Berlin, unde activează ca scriitor, critic teatral, colaborator la diverse publicații periodice (*Berliner Tageblatt*, *Vossische Zeitung*, *Die Weltbühne* ș. a.).

În 1928 își editează primul volum de poezii, *Herz auf Taille* (Inimă pe măsură), urmat, până în 1933, de alte trei culegeri de versuri care l-au situat printre reprezentanții de seamă ai obiectivismului german. Scrierile sale în proză – *Fabian*, *Geschichte eines Moralisten* (Fabian, povestea unui moralist, 1931), *Drei Männer im Schnee* (Trei oameni în zăpadă, 1934), *Die verschwundene Miniatur* (Miniatura dispărută, 1935) – atacă, cu o strălucită vervă umoristică, viciile sociale precum imoralitatea, corupția, filistinismul, fascismul.

Adevărata popularitate i-o aduc cărțile pentru copii. Scriitorul este convins că copiii pot face lumea mai bună și urmează cu fidelitate acest crez, cărțile sale aducând un spirit nou în literatura pentru copii existentă în acel timp. Prima sa carte pentru copii apare în 1929 – *Emil und die Detektive* (Emil și detectivii). Chiar de la apariție s-a bucurat de succes, fiind editată ulterior în milioane de exemplare și tradusă în 59 de limbi ale lumii. Au urmat apoi alte cărți, printre care *Der 35. Mai* (35 mai, 1931), *Pünktchen und Anton* (Punctișorul și Anton, 1931), *Das fliegende Klassenzimmer* (Clasa zburătoare, 1933), *Emil und die drei zwillinge* (Emil și cei trei gemeni, 1933) ș. a.

Între timp naziștii preiau puterea în Germania. La acel moment Erich Kästner se află în Elveția, dar revine în țară, pentru că „misiunea scriitorului este de a fi împreună cu poporul său, de a trăi soarta acestuia”. Fasciștii îl califică drept scriitor destructivist și amoral, îi interzic și îi ard cărțile. De câteva ori este supus arestului. Aceste evenimente sunt reflectate în jurnalul *Notabene 45*, pe care îl va publica în 1961.

După război se stabilește la München. Revine în publicistică și satiră. Fondează și redactează revista pentru adolescenți *Pinguin* (1946-1949). Continuă să scrie pentru copii: *Das doppelte Lottchen* (Gemenele Lottchen, 1949), *Die Konferenz der Tiere* (Conferința

fiarelor, 1949), scrisă la îndemnul fondatoarei IBBY Jella Lepman, cartea autobiografică *Als ich ein kleiner Junge war* (Atunci când eram mic, 1957) ș. a.

Cărțile sale reflectă viața cotidiană a copilului în familie și la școală, problemele cu care se confruntă acesta. Autorul creează un nou tip al personajului-copil – independent, ingenios, sociabil și încrezut în forțele proprii, răsturnând astfel stereotipul copilului docil și ascultător predominant în literatura sec. IX– începutul sec. XX.

Pentru activitatea sa literară și contribuția deosebită la dezvoltarea culturii germane în 1957 i s-a decernat prestigiosul Premiu *Georg Büchner*. În câteva rânduri a candidat la Premiul *Nobel*, dar fără succes. În 1960 ia „micul Premiu Nobel”, devenind posesorul Medaliei de Aur *Hans Christian Andersen* (pentru cartea *Atunci când eram mic*).

În ultimii ani de viață scriitorul se retrage din viața publică, ducând un trai liniștit și imperceptibil în căsuța sa din München. S-a stins din viață la 29 iulie 1974. Cărțile sale rămân a fi și azi printre cele mai citite și apreciate de copii.

BIBLIOGRAFIE

Opera

BĂIEȚELUL din cutia de chibrituri: [povestire] / Erich Kästner; trad. de Alexandru Gromov; il. de Horst Lemke. – Ch.: Lumina, 1970. – 164 p.: il.

EMIL și detectivii; Emil și cei trei gemeni: povestiri; Secretul celor două Lotte / Erich Kästner; trad. din lb. germ. de L. Casian-Mătăsaru; prez. graf. de S. Solonaru. – Ch.: Hyperion, 1991. – 288 p.: il.

EMILÉ et les detectives / Erich Kästner; trad. de L. Faisans-Maury; il. de D. Maja. – Ed. revue et corrigée. – Paris: Stock; Hachette Jeunesse, 1992. – 191 p.: il. – (Le livre de poche; Jeunesse).

ÈMIL' i syški; Èmil' i troe bliznecov: dve povesti / Erich Kästner; per. s nem. i poslesl. L. Lunginoj; ill. G. Mazurin. – M.: Det. lit., 1971. – 224 p.: il.

DLĂ DETEJ: sb. / Erich Kästner; per. s nem. N. Vasil'evoj i dr.; sost. G. Kosarik. – M.: Progress-Bestseller, 1995. – 320 p.

KNOPKA; Anton / Erich Kästner. – M.: Astrel'; AST, 2001. – 219 p. – (Lúbimye knigi devoček).

KOGDA â byl malen'kim: povest' / Erich Kästner; per. s nem. V. Kurella; ris. Horst Lemke. – M.: Det. lit., 1976. – 175 p.: il.

KOGDA â byl malen'kim; Ėmil' i syški: povesti / Erich Kästner; poslesl. M. Haritonova; ris. V. Ivanûka. – M.: Det. lit., 1990. – 350 p.: il. – (Bibl. seriâ).

LE 35 MAI / Erich Kästner; text franc. de M. Kahn; ill. de Boiry. – Paris: Hachette Jeunesse, 1993. – 160 p.: il. – (Le Livre de poche; 5).

LETAÛŠIJ klass: povesti / Erich Kästner. – L.: Lenizdat, 1988. – 606, [1] p.: il.

MAL'ČIK iz spičečnoj korobki: povest' / Erich Kästner; per. s nem. K. Bogatyrevâ; ris. Horst Lemke. – M.: Det. lit., 1966. – 160 p.: il.

POVESTI / Erich Kästner; vstup. stat'â M. Haritonova; ill. Horst Lemke. – M.: Pravda, 1985. – 479 p.: il.

PRICHINDELUL / Erich Kästner; il. reproduce după originalul german, sunt semnate de Horst Lemke. – București: Ed. Tineretului, 1970. – 206 p.: il.

SECRETUL celor două Lotte; Emil și detectivii; Emil și cei trei gemeni / Erich Kästner; trad.: E. Spânu; prez. graf.: S. Solonaru. – Ch.: Hyperion, 1991. – 284 p.: il.

35 MAI sau Konrad pornește călare spre Mările Sudului / Erich Kästner; trad. din lb.germ. de E. Cerbu. – București: RAO International, 1997. – 198 p.: il. – (RAO pentru copii).

Referințe critice

ERICH Kästner (1899-1974) // Scriitori – Laureați ai Premiului Hans Christian Andersen / alcăt.: Lilia Tcaci, Tamara Maleru; Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2004. – P. 22-25.

BEGAK, B. O smešnom i ser'ëznom v avantúrnom žanre: [Erich Kästner] // Begak, B. Tropinkami tajny. – M., 1985. – P. 81-82.

BRANDIS, E. [Erich Kästner] // Brandis, E. Ot Esopa do Gianni Rodari. – M., 1980. – P. 274 – 275.

ERICH Kästner // Â poznaû mir: Detskaâ ènciklopediâ. Literatura. – M., 1999. – P. 205 – 208.

ERICH Kästner // Dictionaire Hachette encyclopedique illustré. – Paris, 1993. – P. 1029.

ERICH Kästner // Dictionaire: Langue. Encyclopedie. Noms propres. – [Paris], 1992. – P. 706.

ERICH Kästner // dtv junior Literatur-Lexicon: Sprache, Lebensbilder, literarische Begriffe und Epochen / Heinrich Pleticha. – Munchen, 1996. – P. 168.

ERICH Kästner // Grand Dictionaire Hachette encyclopedique illustré. – Paris, 1993. – P. 823.

ERICH Kästner // Grand Larousse: en 10 volumes. V. 6. – Paris, 1993. – P. 1743.

ERICH Kästner // Kratkaâ literaturnaâ ênciklopediâ. T. 3. – M., 1966. – P. 502.

ERICH Kästner // Le petit Robert: dictionnaire universel des noms propres. – Paris, 1995. – P. 1112.

ERICH Kästner // Literaturnyj ênciklopedičeskij slovar'. – M., 1987. – P. 618.

ERICH Kästner // The Hans Christian Andersen Awards 1956-2002. – Copenhagen, 2002. – P. 26-27; fotogr.

ERICH Kästner // The Oxford Companion to Children's Literature / H. Carpenter; M. Prichard. – Oxford; New York, 1991. – P. 287.

ERICH Kästner // Zarubežnaâ detskaâ literatura. – M., 1974. – P. 265.

ERICH Kästner // Zarubežnaâ literatura dlâ detej i ûnošestva: učebnik: V 2 č. Č. 2. – M., 1989. – P. 158-160.

FOREIGN – language writers: [Erich Kästner: bibliogr.] // St. James Guide to Children's Writers. – Detroit; London, 1999. – P. 1208.

KÄSTNER, Erich. Vstuplenie, po vozmožnosti kratkoe // Kästner, Erich. Knopka i Anton. – M., 2001. – P. 5-7.

MARTINI, Fritz. „Poezia utilă, militantă și burlescă: [Erich Kästner] // Martini, Fritz. Istoria literaturii germane: de la începuturi până în prezent. – București, 1972. – P. 511.

POLLET, Jean-Jacques. Erich Kästner / Jean- Jacques Pollet // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V. 2I. – [Paris], 1994. – P. 1668-1669.

Titluri pentru expoziții

Un scriitor cu suflet de copil

Erich Kästner: Eu cred în forța copiilor

Referințe

Să-ți amintești cu adevărat despre copilărie înseamnă să conștientizezi din nou ce e veritabil și ce e fals, ce e bine și ce e rău. Majoritatea adulților își uită copilăria, ca pe o umbrelă, lăsată undeva departe în trecut. Dar nici patruzeci, nici cincizeci de ani de învățătură și experiență nu înseamnă nimic în comparație cu sufletul unui copil în primii zece ani de viață.

Erich Kästner

Și la 30, și la 60 de ani el e același pesimist cu vise optimiste (...), un umorist de excepție, scriitor dăruit cu harul lui Dumnezeu, prieten al oamenilor simpli, inima căruia este deschisă lumii întregi.

Hermann Kesten

Cărțile sale pentru copii oferă, mai întâi de toate, o lectură plăcută și incitantă. Momentul predominant, însă, este tendința de a schimba și a îmbunătăți viața.

Olga Maeots

9 martie – 75 ani
de la nașterea actorului
Mihai Volontir
1934

Este originar din satul Hligeni din părțile Rezinei (azi raionul Șoldănești). Copilăria și-o petrece în sânul naturii, tatăl său fiind pădurar.

După absolvirea școlii din sat urmează Școala Pedagogică din Orhei pe care o termină în anul 1954. Din anul 1952 a lucrat învățător de clasele primare la școala din s. Păpăuți, Rezina, iar în 1955 a fost numit șeful căminului cultural din satul Lipceni, același raion.

În urma unui concurs republican al artiștilor amatori, este invitat în clasa de actorie a Teatrului Moldovenesc Muzical-Dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți. Abandonează pedagogia, fiind atras de arta scenică. În 1957 este inclus în trupa teatrului bălțean de curând fondat. În același an evoluează în rolul surugiului din spectacolul *Chirița din Iași* de V. Alecsandri. În scurt timp devine interpretul unor roluri de prim plan. În palmaresul actorului astăzi se înscriu peste 100 de roluri din dramaturgia națională și universală. Am putea aminti doar unele dintre ele: Anucikin din *Căsătoria* de N. Gogol (1958); Chiriac din *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale (1960), Ion din *Năpasta* de I. L. Caragiale (1964), Poponeț din *Oprîți planeta* de A. Marinat (1966),

Neacșu din *Și sub cerul acela* de A. Busuioc (1970), Miron Cuțulea din *Cel mai bun om* de Gh. Malarciuc (1974), Aristarh din *Oameni energici* de V. Șukșin (1975). După 1978 Mihai Volontir se produce în rolurile titulare în câteva spectacole: *Bani pentru Maria* de Valentin Rasputin, *Doctor fără voie* de Moliere, *Sfânt și păcătos* de Mihail Varfolomeev, *Despot Vodă* de Vasile Alecsandri.

Botezul cineastic a fost rolul lui Ivan Turbincă în filmul lui Gh. Vodă și Vlad Ioviță *Se caută un paznic* (1967) montat la „Moldova-Film”. La festivalul regional de film, cu participarea Republicilor Baltice, Belarusiei și Moldovei, filmul cucerește 3 premii: pentru ecranizare, rol principal și coloana sonoră. După culminantul debut cinematografic Mihai Volontir colaborează cu mai mulți regizori din Moldova și din fosta Uniune Sovietică. Emil Loteanu a fost cel care l-a invitat să joace rolul lui Mihai Adam în filmul *Această clipă* (1968). Gh. Vodă îi propune rolul brigadierului Obadă din *Singur în fața dragostei* (1969), Iacob Burghiu – cel al președintelui de kolhoz Andrei Spirea din *Povârnișul* (1970). Urmează filmele: *Zece ierni pentru o vară* (1970), *Al patrulea* (1972), *Acest dulce cuvânt – libertate* (1972), *Dimitrie Cantemir* (1973), *Podurile* (1973), *Bărbații încărunțesc devreme* (1974) ș. a. Unul dintre rolurile cele mai deosebite rămâne a fi cel al lui Budulai din filmul *Țiganul* (1979). Succesul acestei pelicule a fost atât de mare, încât peste câțiva ani a urmat continuarea filmului, *Întoarcerea lui Budulai* (1985). Grație acestui rol, Mihai Volontir a devenit unul dintre cei mai populari actori din fosta URSS în perioada anilor '70-'80 ai sec. XX. Cea mai recentă peliculă cinematografică în care s-a filmat actorul Mihai Volontir este *Ciandra* (2003), în regia lui R. Agadjanean.

În 1976 i s-a acordat Premiul de Stat al Moldovei pentru rolul titular din filmul *Dimitrie Cantemir*, iar în 1980 – Premiul de Stat al Federației Ruse și Premiul „Frații Vasiliev” în domeniul cinematografului din Rusia. Deține titlul onorific de Artist al Poporului din Moldova (1984) și Artist al Poporului din URSS (1988). A fost distins cu cea mai înaltă distincție a Republicii Moldova – Ordinul Republicii. În anul 2000 a fost desemnat cel mai bun actor al secolului XX în cinematografia moldovenească.

BIBLIOGRAFIE

Opera

PELIN, Pavel. Mihai Volontir // Pelin Pavel. Ce dragoste veche – actorii. – Ch., 1998. – P. 72-77.

ANDON, Victor. Leonardo al artei moldovenești: [Mihai Volontir] / Victor Andon // Moldova. – 2007. – Nr. 7-8. – P. 22-23.

ANDON, Victor. Leonardo da Vinci moldavskogo iskusstva / Victor Andon // Moldova. – 2007. – Nr. 7-8. – P. 24-25.

POPUȘOI, Liliana. 50 cei mai populari actori basarabeni în viziunea revistei „VIP magazin”: [Mihai Volontir] / Liliana Popușoi // VIP magazin. – 2005. – Nr. 6. – P. 50-69.

VIP caleidoscop: Mihai Volontir // VIP magazin. – 2005. – Nr. 3. – P. 6.

BIVOL, Efim. Mihai Volontir – aktër ot Boga / Efim Bivol // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 3. – P. 3.

BIVOL, Efim. Un actor seducător – Mihai Volontir / Efim Bivol // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 3. – P. 3.

BORȘ, Ion. 70 de ani de dragoste cu Mihai Volontir / Ion Borș // Tineretul Moldovei. – 2004. – 11 mart. – P. 2.

CU dragoste și milă: [interviu] / Mihai Volontir; concep.: Valeriu Volontir // Noi. – 2004. – Nr. 2. – P. 6-7.

GRAUR, Ion. ... Cât ai mirosi o floare: [Mihai Volontir] / Ion Graur // Glasul națiunii. – 2004. – 11 mart. – P. 8.

JOSU, Nina. Gala premiilor Iurie Matei / Nina Josu // Lit. și arta. – 2004. – 12 febr. – P. 3.

Dedicații lirice

VEREJANU, Renata. Actorul: lui Mihai Volontir // Verejanu, Renata. A munci, a iubi, a trăi: poeme. Vol. 1. – P. 83.

Titluri pentru expoziții

Teatrul și filmul sunt viața mea

Astru sclipitor al scenei naționale

Leonardo da Vinci al artei moldovenești

Mihai Volontir – talent multilateral

Un actor împătimit de scenă

Referințe

Timp de câteva luni, sau poate ani, te concentrezi asupra vieții unui personaj, asumându-ți altă viață. Și când s-a sfârșit „jocul”, viața acestuia, cu bucuriile și durerile lui, rămâi gol, trist și rătăcit. Ai trăit o viață pe care ai știut-o de la bun început din scenariu... Acum trebuie s-o trăiești pe a ta, mult prea necunoscută, adevărată și adesea incurcată.

Mihai Volontir

Mihai Volontir e unul din puținii noștri actori care are imperioasă nevoie de o formulă scenică shakesperiană... Personajul jucat de el va fi întotdeauna un erou, fiindcă actorul are știința rară de a-i imprima ceva monumental, care sfidează obișnuitul, cotidianul.

Mihai Cimpoi

Mihai Volontir este unul dintre cei mai talentați actori ai plaiului nostru. Și în teatru, și în film a creat roluri celebre. Fabuloasa popularitate pe care o cucerește pe parcursul anilor 70-80 s-a datorat harului său înăscut, experienței acumulate în scenă și pe platoul de filmare, precum și unei mari capacități de muncă. Naturaletea, farmecul, umorul – iată câteva calități ce-l caracterizează.

Larisa Ungureanu

A „hărțuit” zeci de roluri pe scenă și pe ecran, rămânând mereu la locul vechi – pe capra imaginară a primului rol (faimoasa capră a faietonului Chiriței), ca un pui de dac la strajă de spectacole, repetiții, turnee... Boala de teatru... ce nu se tămăduiește și te macină de ani, de o viață întreagă.

Pavel Proca

Mihai Volontir n-a acceptat nici una din invitațiile de a lucra la Chișinău. A rămas la Bălți nu din considerentele unui patriotism local, ci pentru că locul lui n-a fost decât în mediul care i-a fertilizat calitățile de romantic...

Amintirile lui Volontir poartă culoarea nostalgică a castanilor în noiembrie: sunt bogate, polifonice, „volontirești”.

Pavel Pelin

Noblețea sufletească și profunda intuiție artistică conturează acea personalitate care reprezintă o mândrie a artei teatrale moldovenești.

Raisa Suveică

Pentru Mihai Volontir arta e o religie, care-și are preoții, dar și mucenicii ei. El e unul dintre aceștia.

Igor Caras

17 martie – 190 ani
de la nașterea scriitorului
Alec Russo
(1819-1859)

Alec Russo este una dintre personalitățile cu merite deosebite în viața culturală și literară de la jumătatea secolului al XIX-lea. S-a născut în Basarabia, într-un „sat frumos, rășchirat între grădini și copaci pe o vale a codrilor Bâcului” (*Amintiri*). Nu se cunoaște cu exactitate numele acestei localități, presupunându-se că ar fi Prodănești, Strășeni sau chiar Chișinău. Era fiul lui Iancu Rusu, proprietar de moșii, arendaș și neguțător de cereale. La vârsta de unsprezece ani rămâne orfan de mamă, care decedează în urma unei epidemii de holeră.

Primele studii le face acasă cu un dascăl grec. În 1829 este trimis de tatăl său să studieze la Institutul „François Naville” din Elveția, unde va rămâne până în toamna anului 1835. Între 1835 și 1836 se află la Viena pentru a studia comerțul. Atras de ideile democratice și liberale care frământau Europa apuseană, tânărul Russo compune, în limba franceză, câteva poezii în care condamnă tirania și oprimarea popoarelor. Ca urmare, este expulzat din Austria și revine în țară. Petrece un timp la moșia părintească, însă după ce relațiile cu tatăl său se înrăutățesc se stabilește la Iași. În 1841 este numit asesor judecătoresc la Piatra Neamț, dar această activitate nu-i aduce nici o satisfacție. În 1844, după numeroase absențe nemotivate, este concediat. Pentru aluziile îndrăznețe la adresa suspușilor (în piesa *Jignicerul Vadră*), în perioada februarie-aprilie 1846 este surghiunit la schitul de la Soveja, unde va avea șansa să descopere „cea mai frumoasă epopee păstorească din lume” – balada *Miorița*.

În 1848 se implică activ în mișcarea revoluționară din Moldova, după înfrângerea căreia pleacă în Bucovina. Susține mișcarea de unire a Principatelor, participă la marea adunare de pe Câmpia Libertății de lângă Blaj. În iulie 1848 este arestat din nou și închis la Cluj, de unde este eliberat în curând în urma intervențiilor lui V. Alecsandri și ale altor prieteni. Toamna pleacă în Bucovina și își continuă activitatea revoluționară. După câteva escale la Viena și Paris, la începutul lui 1851 se întoarce la Iași, unde i se oferă un loc în Divanul Apelativ. O perioadă profesază avocatura. În iulie 1856 este numit director al Departamentului Lucrărilor Publice, în septembrie – membru al Sfatului Administrativ, iar în aprilie 1857 devine procurist al Băncii Moldovei.

Între timp starea sănătății sale se înrăutățește din ce în ce mai mult. Moare de tuberculoză la 5 februarie 1859, la doar câteva zile după împlinirea idealului său de-o viață – unirea Principatelor Moldova și Muntenia. A fost înmormântat la Biserica Bărboi din Iași.

Biografia scriitorului, preocupările sale sociale, politice, folclorice, filologice și-au găsit reflectare în scrierile sale. Deși a scris puțin, A. Russo s-a afirmat printre întemeietorii limbii literare moderne. A abordat diverse genuri, reunind armonios „rememorarea lirică și pamfletul, meditația și umorul, descrierile de natură și dialogul, confesiunea și interogația, tonul grav și exuberanța narativă, jurnalul intim și legenda populară, însemnările de călătorie și poemul în proză” (T. Vărgolici).

Primele încercări literare datează din timpul studiilor în străinătate – poemele *La mort d'Alibaud* și *Epitaphe d'Alibaud* (educația și vasta sa cultură de sorginte franceză l-au determinat să-și compună principalele scrieri în limba franceză). În 1840, în urma călătoriei prin Munții Neamțului, face însemnări publicate abia după moartea autorului (*Piatra Teiului* și *Stânca Corbului*), iar aflarea sa la Iași îl inspiră pentru a scrie *Iașii și locuitorii lui în 1840* (1840) – un tablou de epocă al societății moldovenești. Continuă cu două comedii jucate pe scena Teatrului Național din Iași în 1846 – *Băcălia ambițioasă* și *Jignicerul Vadră sau Provincialul la Teatrul Național* (manuscrisele ambelor piese nu s-au păstrat). Ca răspuns la o cronică teatrală semnată de D.Gusti în *Albina Românească*, Alecu Russo publică în aceeași revistă

articolul *Critica criticii* (1846) – prima sa lucrare tipărită în timpul vieții, în care abordează probleme de teorie și critică literară, pledează pentru un repertoriu dramatic național, pentru o literatură inspirată din istoria și viața poporului. În timpul aflării la Soveja scrie jurnalul *Soveja. Ziarul unui exilat politic în 1846*. În aceeași perioadă, sau poate ceva mai târziu, scrie studiul *Poezia poporală*, în care pomeneste pentru prima oară de *Miorița*.

Anii '50 ai sec. XIX sunt cei mai rodnici din activitatea scriitorului. În această perioadă scrie *Studie moldovană* (1851), *Holera* (1853), *Cugetări* (1855, 1863), *Amintiri* (1855) și alte scrieri, în care ia în dezbatere originea, istoria țării, limba, credința, tradițiile populare. În noiembrie 1850 în revista *România viitoare*, care se edita la Paris, este publicată prima versiune a lucrării lui Alecu Russo *Cântarea României*, cu o precuvântare de Nicolae Bălcescu (o altă versiune, tradusă și semnată de A. Russo, va fi publicată în 1855 în revista *România literară*). Acest imn de slavă dedicat țării și istoriei acesteia este conșiderat unul dintre cele mai frumoase poeme în proză ale literaturii române, opera de vârf a autorului, care „ar ajunge pentru a face din Russo unul din numele mari ale literaturii noastre” (Nicolae Iorga).

Puține dintre scrierile lui Alecu Russo au fost publicate în timpul vieții sale, cele mai multe fiind tipărite postum în traducerea și îngrijirea lui V. Alecsandri, A. I. Odobescu, M. Sadoveanu, P. V. Haneș ș. a.

BIBLIOGRAFIE

Opera

CÂNTAREA României / Alecu Russo; cop.: Vl. Zmeev. – Ed. a 2-a. – Ch.; București: Litera Internațional, 2003. – 312 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 417).

CÂNTAREA României; Piatra Teiului; Poezia poporală; Cugetări / Alecu Russo; cop.: Constantin Pohrib. – București: Garamond, [s. a]. – 135 p. – (Biblioteca elevului; cl. IX-XII).

OPERE / Alecu Russo; îngrijirea text., n. și coment.: E. Levit, I. Vasilenco; prez. graf.: I. Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 436 p.

PIATRA Teiului: scrieri alese / Alecu Russo; ed. îngrijită și pref. de G. Șerban; prez. graf.: I. Severin. – Ch.: Hyperion, 1991. – 285 p. – (Aleea clasicilor).

SCRIERI literare / Alecu Russo; ed. îngrijită, postf., tab. cron. și ref. Crit. de T. Vârgolici; cop.: V. Munteanu. – București: 100+1 Gramar, 1996. – 140 p. – (Pagini alese: Literatura română).

Referințe critice

ALECU Russo „acel ostaș al propășirii...”: bibliogr.-catalog / alcăt.: Sofia Mușat; BM „B. P. Hasdeu”; ed. îngrijită de Lidia Kulikovski. – Ch.: Museum, 2006. – 84 p.

ALECU Russo: biobibliogr. / Min. Ed. al RM; Universitatea de Stat „Alecu Russo”, Bălți, Bibl. șt.; alcăt.: E. Scurtu. – Bălți: [s. n.], 2004. – 68 p.

ALECSANDRI, Vasile. Alecu Russo / Vasile Alecsandri // Istoria literaturii române în evocări. – București, 2001. – P. 75-79.

ALECU Russo // Cimpoi, Mihai. Providcy duha: klasiki rumynskoj literatury: ștrih k portr. – Ch., 1997. – P. 98-101.

ALECU Russo „Cântarea României” // Alexandrescu, Emil; Gavrilă, Dana. Literatura română în analize și sinteze. – Ed. a 3-a rev. și compl. – Ch., 2001. – P. 121-122.

BOȚU, Pavel. Al propășirii vrednic ostaș / Pavel Boțu // Corăbier în furtună. – Ch., 2006. – P. 159-163.

CIMPOI, Mihai. Alecu Russo, „ruginitul” modern // Cimpoi Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ch., 1996. – P. 51-55.

CIOCULESCU, Șerban. Alecu Russo // Cioculescu, Șerban. Varietăți critice. – Ch., 1997. – P. 86-92.

DUMITRESCU-Bușulenga, Zoe. Alecu Russo: „Muzica și poezia sunt arhivele popoarelor” / Zoe Dumitrescu-Bușulenga // Muzica și literatura: scriitori români. Vol. 3. – 1994. – P. 79-88.

MANOLESCU, Nicolae. Alecu Russo // Manolescu, Nicolae. Istoria critică a literaturii române. V. 1. – Ed. rev. – București, 1997. – P. 204-209.

MICU, Dumitru. Alecu Russo // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române. De la creația populară la post modernism. – București, 2000. – P. 91-92.

PĂSAT, D. Unele reflecții ale lui Alecu Russo despre creația folclorică / D. Păsat // Profunzimi de spirit: interpretări și deschideri filozofice. – Ch., 2003. – P. 122-129.

RUSSO Alecu // Dicționar enciclopedic junior: nume proprii. – Ch., 2004. – P. 1309.

RUSSO Alecu (1819-1859) // Dicționar enciclopedic ilustrat. – Ch., 1999. – P. 1662.

RUSSO Alecu // Dicționarul General al Literaturii Române. – București, 2006. – P. 714-715.

RUSSO Alecu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 387-389.

RUSSO Alecu // Literatura română: dicționar-antologie de ist. și teorie lit. / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ch., 1999. – P. 425-429; 2001. – P. 425-429; 2003. – P. 425-429.

RUSSO Alecu (1819-1853) // Iuri Grekov. Rumyniâ v lichah: [encikl.]. – Ch., 1996. – P. 137.

RUSSO Alexandru (Alecu) // Dicționarul esențial al scriitorilor români. – București, 2000. – P. 725-727.

RUSSO Alexandru (Alecu) // Dicționarul scriitorilor români: în 2 vol. – București, 2002. – Vol. 2. (R-Z). – P. 116-119.

TABEL cronologic [Alecu Russo] // Russo Alecu. Cântarea României. – Ch., 2003. – P. 7-10.

ABRAMCIUC, Maria „Cântarea României” de Alecu Russo: perspective critico-metodice / Maria Abramciuc // Limba Română. – 2007. – Nr. 4-6. – P. 54-58.

DABIJA, Nicolae. Un învățător al națiunii...: [Alecu Russo] / Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2007. – 15 febr. – P. 1.

PETRU, Ana Maria. Mică oază de spiritualitate: [Alecu Russo] / Ana-Maria Petru // Lit. și arta. – 2006. – 29 iun. – P. 4.

Dedicații lirice

BOȚU, Pavel. Ctitorie: pentru Alecu Russo // Boțu, Pavel. Lemn ceresc: versuri. – Ch., 2002. – P. 71.

Materiale audiovizuale

RUSSO, Alecu. Cântarea României / Alecu Russo // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – 1 CD – ROM.

Titluri pentru expoziții

Trecut-au junele poet ca un meteor de-abea zărit...

Alecu Russo – neostenit ostaș al propășirii

Un arhitect al culturii române moderne

Alecu Russo: scriitorul și cetățeanul

Referințe

Trebuie să recunoaștem că el a fost spiritul cel mai distins, mai larg, mai comprehensiv de pe la jumătatea secolului al XIX-lea.

(...) În epoca dinainte de 1848 numai un om ca A. Russo, cu cultura lui franceză și liberală (...). cu temperamentul lui entuziast, visător, generos, cu mintea lui largă și înțelegătoare, cu firea lui blândă, unduioasă, dezmiertătoare, bogată, izvorătoare de gânduri și simțiri, a putut deveni reprezentativ.

Garabet Ibrăileanu

Prin ceea ce a scris și a apărut, el merită gloriosul titlu de îndrumător al literaturii progresiste, de luptător împotriva concepțiilor reacționare lingvistice, de un mare și nobil prețuitor și valorificator al folclorului. Prin ideile sale progresiste Russo este socotit ca un înaintaș destoinic al culturii noastre.

Gheorghe Bogaci

Contribuția lui Russo în domeniul folcloric a fost deosebit de valoroasă. Scriitorul trebuie prețuit ca un adevărat deschizător de drumuri, îndrăzneț și entuziast, atașat sincer și profund operei de culegător. Fără strădania lui, întreaga mișcare folclorică a primei jumătăți a veacului ar fi rămas, poate, o simplă intenție...

Alexandru Dima

Alecu Russo este una dintre cele mai mari personalități din istoria noastră. Atunci când vorbim și scriem despre unitatea de neam, trebuie să-l pomenim, în primul rând, pe autorul nemuritoarei lucrări *Cântarea României*.

Atunci când vrem să dăm o mostră de literatură memorialistică, suntem datori să cităm din proza *Piatra Teiului*.

Atunci când vrem să oferim un model de cercetare autentică a rădăcinilor naționale, trebuie să ne referim în primul rând la balada *Miorița* descoperită de el.

Atunci când trebuie să dăm exemplu de demnitate, devotament și sacrificiu fără preget, suntem datori să ne întoarcem cu gândul tot la Alecu Russo.

Iurie Colesnic

Trecut-au junele poet ca un meteor de-abea zărit pe cerul patriei sale, însă numele lui crește cu timpul și va străluci glorios poemul lui *Cântarea României*.

Vasile Alecsandri

21 martie – 70 ani
de la nașterea artistului plastic
Gheorghe Vrabie
1939

Gheorghe Vrabie s-a născut la 21 martie 1939 în s. Călinești, jud. Bălți (azi r-nul Fălești) într-o familie de țărani.

Absolvește șapte clase în satul de baștină și vine la Chișinău ca să învețe la Școala de culinărie și comerț (1954). Încearcă să scrie poezii la revista *Scânteia leninistă* (azi *Noi*), pe care le însoțește cu desene, „molipsit” fiind de studenții de la Școala de Arte Plastice cu care trăia în gazdă. În 1957 Gh. Vrabie devine student la Școala Republicană de Arte Plastice. În anii 1962-1967 urmează studiile la Academia de Pictură, Sculptură și Arhitectură „I. Repin” din Sankt-Petersburg, Federația Rusă, unde îi are ca îndrumători pe cunoscuții profesori V. Zvonțov, A. Pahomov, N. Lomakin ș.a. După absolvirea Academiei se întoarce la baștină. Plin de idei și entuziasm, se încadrează activ în viața culturală a republicii.

A activat în calitate de profesor la disciplinele de specialitate la Școala de Arte Plastice pentru copii „A. Șciusev” (1967-1968), redactor artistic principal la Editura „Cartea moldovenească” (1968-1970), iar în 1993 devine cercetător științific la Institutul de Studiu al Artelor în cadrul Academiei de Științe din Moldova. În câteva rânduri a fost ales membru al Comitetului de conducere al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. Din 1998 este membru al Comitetului pentru Premiile Naționale.

Activează în domeniul artei grafice de carte și de șevalet, artei monumental-decorative, heraldicii și în domeniul teoriei și istoriei artei plastice. Se manifestă, în primul rând, ca un grafician de forță. A debutat în grafica de carte în 1961, ilustrând romanul *Torentul de fier* de A. Serafimovici. Ulterior a realizat prezentarea grafică a peste o sută de cărți ale unor autori clasici și contemporani din literatura națională (I. Creangă, M. Eminescu, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, Gr. Vieru,

S. Vangheli, B. Istru, I. Druță, V. Vasilache, P. Boțu, D. Matcovschi, I. Mânăscurtă ș. a.), precum și din literatura universală (Longos, Dante, D. Aligheri, E. Raul, Kobo Abe, R. M. Rilke, P. Valéry, Ch. Baudelaire, A. Pușkin, A. Cehov ș. a.). În palmaresul de creație al graficianului Gh. Vrabie se înscriu și ilustrațiile la mai multe cărți pentru copii, printre care: *Povești. Amintiri din copilărie* (1966), *Povești* (1967) și *Harap Alb* (1967) de I. Creangă, *Ce visează autobuzul* de Gr. Vieru (1969), *Codrule, codruțule* de Gr. Vieru și S. Vangheli (1975), *Șezătoare în codru* (1978) etc.

Gheorghe Vrabie este și autorul unor lucrări de șevalet, grupate în ciclurile *Oamenii satului* (1962-1968), *Hipism* (1973-1979), *Orașul contemporan* (1973-1977).

Este cunoscut prin lucrările monumental-decorative în mozaic și frescă executate în diferite localități ale republicii (Anenii Noi, Gura Galbenă, Tiraspol, Ungheni ș. a.).

În calitate de heraldist a câștigat, în 1990, Concursul Național pentru elaborarea Stemei de Stat și a Drapelului Republicii Moldova. De asemenea a mai elaborat simbolică municipiului Chișinău, a Curții Supreme de Justiție, Departamentului Vamal, Clubului Republican Sportiv „Olimpia” etc.

Creația pictorului a fost prezentată în cadrul mai multor expoziții în țară și peste hotare. A avut la Chișinău șapte expoziții personale desfășurate la Casa Scriitorilor, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Ambasada României în RM, Casa Naționalităților, Biblioteca Națională, Centrul Expozițional „C. Brâncuși”, inclusiv expoziția jubiliară „Gheorghe Vrabie – 60 de ani”, care a cuprins peste o mie de lucrări din toate genurile de activitate (martie-aprilie 1999). Și-a expus lucrările în cadrul expozițiilor personale la Odesa (1986), Moscova (1991), Iași (2001), Sf. Gheorghe, jud. Covasna (2002), Miercurea Ciuc, jud. Harghita (2003). A participat la expozițiile de grup organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova la Chișinău (1961-2002), cât și la expozițiile artiștilor plastici din Moldova desfășurate în perioada 1980-1995 în străinătate: Sankt-Petersburg, Smolensk, Moscova (Federația Rusă), Bratislava (Slovacia), București, Bacău, Moinești, Botoșani (România), Paris (Franța), Viena (Austria), Washington (SUA), Plovdiv (Bulgaria), Alma-Ata (Kazahstan).

Lucrările sale au fost achiziționate de galerii de artă și persoane particulare din republică și de peste hotare.

Gheorghe Vrabie este cunoscut și în calitate de critic de artă, fiind pasionat de pensulă, dar și de cuvânt. A publicat mai multe eseuri și studii referitoare la teoria și istoria artei, la creația pictorilor Igor Vieru, Aurel David, Ștefan Luchian, Emil Childescu ș. a. A elaborat câteva monografii de proporții: *Symbolismul heraldic din Moldova*, *Pictorul Aurel David – timpul, artistul și opera* (2004), *Arta graficii de carte și de șevalet din Republica Moldova*.

Chiar de la începutul carierei sale artistice, Gheorghe Vrabie s-a învrednicit de premii în cadrul diferitor concursuri naționale și internaționale: Premiul I pentru grafică la Concursul organizat de Uniunea Artiștilor Plastici din Federația Rusă și Academia de Arte din Sankt-Petersburg (1964, pentru gravura *Patrula*), Premiul II la Concursul republican „Arta Cărții” (1968, pentru coperta și ilustrațiile la cartea *Povestea lui Harap Alb* de I. Creangă – lucrarea sa de licență), Diploma de gradul II la Concursul unional „Arta Cărții” (1969, pentru antologia *Cu lira nordică* de A. Pușkin) ș. a. În 1988 i s-a acordat Premiul de Stat al Moldovei, în 1999 – Premiul pentru Excelență al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova, iar în 2000 – Medalia „Mihai Eminescu”. În 1996 i s-a conferit titlul onorific de Maestru în Artă.

BIBLIOGRAFIE

VRABIE, Gheorghe. „Operele de artă umanizează timpul”: [interviu] / consemn.: Nicolae Busuioc // Busuioc, Nicolae. *Oglinzile cetății: Dialoguri la Chișinău*. – Ch., 1996. – P. 122-129.

PURICE, Lucia. Un prieten al scriitorilor: [Gheorghe Vrabie] / Lucia Purice, Vlad Zbârciog // *A patra dimensiune*. – Ch., 1991. – P. 138-143.

ZBÂRCIOG, Vlad. „Încerc să văd cu gândul, creând imagini de sinteză...” [Arta graficianului Gheorghe Vrabie] // Zbârciog, Vlad. *Vămi pentru valorile sufletului*. – Ch., 1989. – P. 119-138.

GHEORGHE Vrabie // *Timpul*. – 2008. – 21 mart. – P. 3.

ILISEI, Grigore. Aurel David – pictorul unui Demiurgos: [Gheorghe Vrabie „Aurel David – timpul, artistul și opera”] / Grigore Ilisei // *Limba Română*. – 2007. – Nr. 1-3. – P. 212-214.

POEZIA imaginii și imaginea poetică: [interviu] / Gheorghe Vrabie; consemn.: Gheorghe Doni // Noi. – 2007. – Nr. 10. – P. 6-7.

NAȘ gerb / Gheorghe Vrabie; zăpăsală: Valentina Romanciuc // "a"MIC". – 2006. – Nr. 7-8. – P. 5.

PARTOLE, Claudia. Obsesia timpului: [Gheorghe Vrabie] / Claudia Partole // Viața Basarabiei. – 2006. – Nr. 3-4. – P. 92-94.

RENAȘTERE și revenire la tradiție / Gheorghe Vrabie; consemn.: Valentina Romanciuc // Natura. – 2006. – Nr. 8. – P. 7.

SOLOMCA, T. Gheorghe Vrabie – artistul multilateral sau un Ianus al moldovenilor / T. Solomca // Săptămâna. – 2006. – 14 apr. – P. 8-9.

STEMA noastră / Gheorghe Vrabie; consemn.: Valentina Romanciuc // "a"MIC". – 2006. – Nr. 7-8. – P. 5.

GHEORGHE Vrabie: „Sunt fascinat de culorile bucuriei și ale revoltei” / Gheorghe Vrabie; consemn.: Ion Găină // Limba Română. – 2005. – Nr. 12. – P. 145-156.

LAUREAȚII săptămânalului „Literatura și arta” pentru anul 2004: [Gheorghe Vrabie] // Lit. și arta. – 2005. – 6 ian. – P. 1.

Titluri pentru expoziții

Încerc să văd cu sufletul...

Gheorghe Vrabie – poet cu penelul în mână

Plăsmuitorul gândului care se vede

Gheorghe Vrabie: grafician și plastician, filozof și poet

Referințe

Lectura rămâne una dintre marile mele bucurii, iar cărțile au fost pentru mine ca niște ferestre deschise spre lume, surse de sensibilitate și înțelepciune.

(...) Când studiezi o operă literară pentru a o ilustra, e ca și cum ai locui un timp în interiorul ei (...). Literatura adevărată îndeamnă însăși imaginea grafică să cuprindă nemărginirea.

Gheorghe Vrabie

Gheorghe Vrabie și-a întemeiat opera, complexă și vastă, pe temeiurile onestității profesionale și ale unei generoase deschideri umaniste. Artist trăind voluptatea apropierei de modelul Renașterii, acordă aceeași atenție artelor grafice, picturii murale, artelor decorative, heraldicii, scrisului.

(...) Gheorghe Vrabie creează o lume așa cum o văd poeții, așa cum o

percepe el însuși. Contactul cu realitatea literaturii face ca imaginile lui să ducă mai departe, prin sensibilă nuanțare, sugestivitatea cuvântului.

(...) Fantezia grafică, scenografia imaginilor, raporturile dintre elementele din câmpul imaginii țin de arta unui virtuoz.

Valentin Ciucă

Gheorghe Vrabie a devenit unul din maeștrii de bază ai artelor plastice moldovenești. Chintesența creației lui Gheorghe Vrabie o constituie atitudinea exigentă față de artă, tendința spre desăvârșire...

Olga Voronova

Gândire vizibilă: gândul care se vede – iată ce-ar însemna, definită într-o frază, arta lui Gheorghe Vrabie. (...) Un foc care nu se mai stinge, un răsărit de soare care nu se mai termină, o floare care nu se vestejește vreodată sunt doar câteva dintre etapele care m-au urmărit cu frumusețile lor de-a lung de decenii.

Nicolae Dabija

În toate domeniile în care activează – arta grafică de șevalet și de carte, arta monumentală, heraldică, publicistică, poezie și proză, se manifestă ca un Artist de mare talent, giuvaier și filozof, generos prin revărsarea de simțire și gândire.

Tamara Pereteatcu

21 martie – 60 ani
de la nașterea compozitorului
Tudor Chiriac
1949

Viitorul compozitor s-a născut în satul Ciuciuleni, Nisporeni, într-o familie de țărani. A absolvit Școala de muzică din Soroca, apoi Colegiul de muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău în clasa de teorie a muzicii. Între 1970 și 1975 și-a făcut studiile la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” în clasa de compoziție a profesorului Solomon Lobel.

Fiind student, se angajează ca maestru de concert la Capela corală „Doină”. După absolvirea Institutului de Arte a predat cursul de teorie a muzicii la Colegiul de muzică „Ștefan Neaga” (1976-1982). Începând cu 1987 a activat la Conservatorul de Stat din Chișinău. Ulterior devine profesor la Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași.

Și-a început activitatea componistică în anii de studenție cu cântece pentru copii și miniaturi pentru pian, a urmat apoi piesa pentru țambal *Brâu lăutăresc*. În 1972 a creat ciclul coral *Închinări* pe versuri de M. Eminescu, Gr. Vieru ș. a. Compoziția *Cvartet de coarde* a fost menționată, în 1974, cu Premiul pentru cea mai bună lucrare studentească, iar lucrarea de licență a tânărului compozitor, *Simfonia concertată* pentru vioară și orchestră simfonică, a fost considerată drept cea mai bună în cadrul primei treceri în revistă a creației tinerilor compozitori din republică.

Legendele și melodiile plaiului natal, atitudinea plină de menajament față de cultura poporului este tema principală a creației lui Tudor Chiriac. Ea s-a deschis în toată amploarea în poemul simfonic *Pe un picior de plai*, suită pentru orchestră, nai, țambal și saxofon. În anul 1978 compozitorul creează cantata *Luci, soare, luci* pentru corul de copii și orchestră pe versurile lui Gr. Vieru. În aceeași perioadă semnează muzica la spectacolele *Clopotele amurgului* de D. Matcovschi, *Harap Alb* de I. Creangă, *Gelsomino în Țara mincinoșilor* de G. Rodari ș.a.

Poemul *Miorița* pentru voce cu orgă, clopote și bandă magnetică (1983) este opera de vârf a compozitorului. Chiar de la premieră, poemul a fost remarcat de comunitatea muzicală de la Chișinău, Moscova, București, Bratislava. Fiind prezentat la prestigiosul Concurs al Tribunei Internaționale a Compozitorilor din cadrul UNESCO, poemul a fost inclus în lista celor mai bune creații ale anului și propus spre difuzare și interpretare în întreaga lume. Această lucrare a compozitorului Tudor Chiriac a fost apreciată cu Premiul de Stat al Moldovei.

Dintre compozițiile de mai târziu vom menționa opusul *Doina-toriu*, cantată în nouă părți, compusă în 1994 (o tulburătoare creație muzicală, una dintre compozițiile fundamentale ale muzicii basarabene în care autorul reușește să ridice doina la nivel de oratoriu) și marșul festiv pentru orchestră de muzică simfonică și orchestră de

muzică populară *La porțile Sarmizegetusei* (2005) – una dintre cele mai recente creații ale compozitorului.

În 1994 compozitorului Tudor Chiriac i s-a conferit titlul onorific de Maestru în Artă.

BIBLIOGRAFIE

Opera

CHIRIAC, Tudor. Albina=Pčela / vers. de Gr. Vieru; trad.: V. Baltag; Di-Di-Di=Nu, provornej / vers. de Gr. Vieru; trad.: V. Baltag ; muz.: Tudor Chiriac // Dimineața copiilor=Utro detstva: culeg. de cântece pentru copii. – Ch., 1984. – P. 5, 25-27.

CHIRIAC, Tudor. Cât trăim pe acest pământ / vers. de N. Dabija; muz.: Tudor Chiriac // Vino, mirare: culeg. de cântece pentru copii. – Ch., 1989. – P. 90-92.

CHIRIAC, Tudor. Di-di-di=Nu, provornej / vers. de Gr. Vieru; trad.: V. Baltag; muz.: Tudor Chiriac // Peste țară cântec zboară=Pesnâ letit nad stranoj: antologie de cântece pentru copii. – Ch., 1986. – P. 77-79.

CHIRIAC, Tudor. Imn limbii materne / vers. de Gr. Vieru; muz.: Tudor Chiriac // Coruri. – Ch., 1995. – P. 10-14.

CHIRIAC, Tudor. „Limba noastră cea română, sărut vatra și al ei nume...”: pentru cor fără acompaniament / vers. Gr. Vieru; muz.: Tudor Chiriac // Lit. și arta. – 1989. – 17 aug. – P. 1.

CHIRIAC, Tudor. Miorița. Baladă populară: poem pentru voce, orgă, clopote bisericești și tubulare, bandă magnetică: partitură / Tudor Chiriac. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 28 p.

CHIRIAC, Tudor. Pentru oameni: „Cucernic soarelui te-nchină...”: pentru cor fără acompaniament / vers. Gr. Vieru; muz.: Tudor Chiriac // Aici îmi e Patria: antologie. – Ch., 1988. – P. 216-225.

CHIRIAC, Tudor. Prefață la Mateevici: „Copile-ți las drept moștenire...”: pentru voce fără acompaniament / vers. N. Dabija; muz.: Tudor Chiriac // Dreptatea izvorului: culeg. de cântece pentru copii. – Ch., 1990. – P. 103-105.

CHIRIAC, Tudor. Scrânciob: „Pe o rază călătoare...”: pentru voce fără acompaniament / vers. Iu. Filip; muz.: Tudor Chiriac // Poiana privighetorilor. – Ch., 1982. – P. 16-17.

CHIRIAC, Tudor. Trei iezi cucuieti / vers. de I. Creangă. Dana; Proverbul; Dorul și limba; Hristos a înviat; Moș Crăciun; Lai, lăișor / vers. de Gr. Vieru;

muz.: Tudor Chiriac // Vocile primăverii: culeg. de cântece pentru copii. – Ch., 1992. – P. 25-32.

Referințe critice

GALAIKU, Violina. Dimensiunea etnică la creatorul de muzică contemporană: trei partituri de Tudor Chiriac // Galaicu, Violina. Dimensiunea etnică a creației muzicale (în lumina tradiției românești). – Ch., 1998. – P. 60-79.

POGOLȘA, V. Simfoničeskaâ sũta „Pâd' zemli” T. Chiriac / V. Pogolșa // Muzykal'noe tvorčestvo v sovetsoj Moldavii. – Ch., 1988. – P. 45-51.

PREPELIȚĂ, Mihai. Ecourile muzicii în sufletul nostru // Prepețiță, Mihai. Constelația tinerilor talente. – Ch., 1982. – P. 102-111.

SANDRAȚCAIA, V. Tudor Chiriac / V. Sandrațcaia // Molodye kompozitory sovetsoj Moldavii: sb. očerkov. – Ch., 1982. – P. 43-52.

TUDOR Chiriac // Compozitori și muzicologi din Moldova: lexicon biobibliogr. – Ch., 1992. – P. 18-20.

ZAVGORODNAIA, G. Fol'klornye predposylki polifoničeskih priemov v koncertnoj simfonii T. Chiriaca / G. Zavgorodnaia // Fol'klor i kompozitorskoe tvorčestvo v Moldavii. – Ch., 1986. – P. 71-87.

ZAVGORODNAIA, G. Muzyka T. Chiriaca k spektaklũ dramatičeskogo teatra „Belyj Arap” / G. Zavgorodnaia // Iz istorii muzykal'nogo teatra XX v. – Ch., 1985. – P. 58-72.

TAMAZLĂCARU, E. Compozitorul Tudor Chiriac la porțile Sarmizegeze-tusei / E. Tamazlăcaru // Lit. și arta. – 2006. – 30 mart. – P. 6.

Titluri pentru expoziții

Prin *Miorița* – spre piscul muzical universal

Muzica lui Tudor Chiriac – proaspăt izvor moștenit de la strămoși

Cântăreț al „piciorului de plai”

Referințe

Tudor Chiriac s-a impus chiar de la primele sale lucrări drept un artist dotat cu un talent viguros.

Constantin Rusnac

Compozitorul Tudor Chiriac ne omenește cu o muzică aleasă, molcomă și cuminte ce se desfășoară cu ceremonie de baladă, cu ritualul descântecului. O muzică de nobilă obârșie, ce ne însoțește istoria și prezentul, ridicându-se la rang de circulație universală.

Victor Stahi

Tudor Chiriac (...) și-a aplecat și el lumina sufletului și inimii peste esențele nemuritorului poem [*Miorița*].

Elena Tamazlăcaru

Compozitorul Tudor Chiriac prin creația-i de vârf – poemul *Miorița* – a reușit să integreze valorile naționale în patrimoniul spiritual universal.

Gheorghe Doni

1 aprilie – 200 ani
de la nașterea scriitorului rus
Nikolai V. Gogol
(1809-1852)

Povestitorul cu haz, de inspirație populară, „primul mare prozator rus” cum l-a numit Dumitru Solomon, N. V. Gogol s-a născut la 1 aprilie (20 martie) 1809 în târgușorul Bolișie Sorocinți, județul Mirgorod, gubernia Poltava, într-o familie de moșieri. Copilăria și-a petrecut-o la moșia tatălui său din satul Vasilievka de lângă Mirgorod. De mic Nikoșa (după cum i se spunea acasă) este inițiat în literatură, în familie fiind jucate comedii scrise de tatăl său, care scria și versuri în limbile rusă și ucraineană). În 1818-1821 își face studiile la școala județeană din Poltava, după care se înscrie la Liceul de Științe Superioare din Nejin. Învăță mult, refuzându-și până și vacanțele de Paști, reușind până la urmă să devină un elev bun.

După absolvirea liceului se stabilește cu traiul la Petersburg, unde se angajează ca funcționar la Departamentul domeniilor statului și al edificiilor publice. În 1830 frecventează Academia de Arte, studiind pictura. O perioadă lucrează ca profesor de istorie la Institutul patriotic, unde studiau ficele de ofițeri. Încearcă, în 1832, să obțină Catedra de istorie a Universității din Kiev, dar nu reușește. Obține în schimb Catedra de istorie universală de la Universitatea din Petersburg (1834), pe care o părăsește peste câteva luni dezamăgit de cariera didactică.

După 1835 Gogol călătorește prin mai multe țări din Europa, precum Elveția, Franța, Italia, Germania, unde a urmat tratamente medicale.

Începe să scrie în anii de liceu. Din 1825 colaborează la *Meteorul literaturii* – revista manuscrisă a liceului. Scrie versuri, satiră în proză și compune tragedia *Tâlharii*. Aceste încercări literare din perioada liceului nu s-au păstrat.

Debutează editorial în 1829 cu poemul *Hans Kuchelgarten*, semnat cu pseudonimul V. Alov. Lucrarea a fost criticată în presă, fapt care îl determină să-și retragă cartea din librării, distrugând-o.

Deși debutul a fost un eșec, Gogol a continuat să scrie. În 1830 în revista *Însemnări din Patrie* îi apare prima povestire inspirată din datinile populare – *Seara din ajunul lui Sânt-Ivan Kupala*, urmată de alte povestiri, o parte din ele adunate în volumele *Serile din cătunul de lângă Dikanka* (vol. I în 1831, vol. II în 1832), care s-au bucurat de un deosebit succes, fiind înalt apreciate de Pușkin și Belinski. Ele reprezintă pagini lirice, viu colorate și foarte diverse, care descriu viața cotidiană a ucrainenilor, de la cromatica țipătoare a iarmaroacelor la mitologia populară. Farmecul irepetabil al volumelor îl constituie liniile fantastice de esență folclorică, umorul violent, ironia și digresiunile lirice.

O altă parte din povestiri au fost înmănunchate în culegerile editate ulterior. Volumul *Arabescuri* (1835) cuprinde prozele *Prospectul Nevski*, *Portretul*, *Însemnările unui nebun*, precum și un ciclu de articole consacrate unor probleme de istorie și artă; *Mirgorod* (1835) include titlurile *Moșierii de altă dată*, *Taras Bulba*, *Vii*, *Cum s-a certat Ivan Ivanovici cu Ivan Nikiforovici*). Povestirile cu caracter grotesc, în care sunt satirizați funcționarii din metropolă – *Nasul* (1837), *Mantaua* (1842) din ciclul *Povestiri din Petersburg* au fost incluse, alături de alte lucrări, în volumele de *Scrieri alese* ale lui Gogol.

Lucrarea cu care scriitorul „a făcut un pas enorm, înaintea căreia întreaga lui creație anterioară pălește, pierzându-și strălucirea [...] și în care Gogol se impune ca un autentic poet național rus, poet în toată accepția acestui cuvânt” (V. Belinski), este poemul *Suflete moarte*, devenit capodoperă a literaturii ruse și universale. Gogol i-a consacrat 17 ani de muncă asiduă, din 1835 până în anul morții sale. Subiectul

acestei lucrări (cum de altfel și al altor scrieri) i-a fost sugerat de către cel mai apropiat prieten al său, A. Pușkin. Inițial, lucrarea a fost concepută ca o trilogie („Gogol își propusese ca formă a epopeii sale o Divină Comedie”, menționa criticul Mihail Bahtin), dar, de fapt, a rămas trunchiată, trăind doar prin prima ei parte apărută în 1842. Nesatisfăcut de ceea ce a scris, Gogol a ars în două rânduri manuscrisele care trebuiau să încheie lucrarea. În *Suflete moarte* Gogol prezintă cu o mare măiestrie caricaturală panorama satirică a societății rusești a timpului, în centrul acțiunii aflându-se aventurile unui escroc (Cicikov), care colindă țara, vânzând moșierilor țărani care, de fapt, erau deja morți.

Un ecou semnificativ în epocă l-au avut piesele sale *Revizorul* (1835, debut în dramaturgie), *Căsătoria* (1842), *Jucătorii de cărți* (1842), precum și *Peronul teatral* (1842) apărute în volumul IV al *Scrierilor alese* la compartimentul „*Fragmente și scenete dramatice*”.

Gogol a dat publicității și *Fragmente alese din corespondența cu prietenii* (1847), cu care a stârnit derută și proteste printre intelectualii progresiști.

Vom menționa faptul că opera lui Gogol reprezintă interferența a două mari curente literare – romantic și realist. În prima perioadă a activității literare Gogol s-a impus ca un scriitor romantic, folosind o seamă de materiale și motive fantastice, îndeosebi în *Serile din cătunul de lângă Dikanka*, pe când în lucrările ulterioare, mai cu seamă în cele din a doua fază a creației sale, a dezvoltat tot mai puternic metoda sa realistă, înlăturând mereu urmele celei fantastice. Cu toate că vechea critică a încercat să ascundă tendința realistă a măiestriei lui artistice și să scoată în relief stilul romantic, după Pușkin, care a marcat începuturile realismului critic rus, Gogol a devenit adevărul lui întemeietor.

După o viață singuratică și ascetică, de mănăstire, consacrată nu rugăciunii ci scrisului, marele scriitor rus încetează din viață la 4 martie (21 februarie) 1852, la Moscova, în apartamentul lui A. Tolstoi, unde a locuit ultimii ani. Fiind un genial exponent al națiunii ruse, Gogol a rămas pentru posteritate un scriitor de notorietate universală.

BIBLIOGRAFIE

Opera

IZBRANNYE proizvedeniâ: v 2-h tomah / N. V. Gogol'; hudož.: I. Bogdesco. – Ch.: Lit. artistică, 1985.

V. 1: Večera na hutore bliz Dikan'ki; Mirgorod; Povesti. – 662 p.

V. 2: Dramatičeskie proizvedeniâ; Mertvye duși. – 544 p.

MERTVYE duși: poëma / N. V. Gogol'; predisl: P. Antokol'skij. – M.: Pravda, 1984. – 366 p.

MIRGOROD: povesti / N. V. Gogol'. – M.: Det. lit., 1989. – 288p. – (Șkol'naâ biblioteka).

NOČ' pered Roždestvom / N. V. Gogol'; hudož.: G. Z. Žakov. – Minsk: [s. n.], 1999. – 56 p.: il.

REVIZOR: komediâ v pâti dejstviâh / N. V. Gogol'. – M.: Det. lit., 1985. – 160 p.

SUFLETE moarte / N. V. Gogol'; trad.: E. Iordache. – Ch.: Cartier, 2007. – 515 p. – (Cartier popular clasic).

TARAS Bulba; Povestiri din Petersburg / N. V. Gogol'. – Ch.: Litera, 1998. – 263 p. – (Biblioteka școlarului; nr. 168).

VEČERA na hutore bliz Dikan'ki: povesti / N. V. Gogol'. – M.: AST, 2004. – 303 p. – (Klasičeskaâ i sovremennaâ proza).

Referințe critice

IORDACHE, Emil. Studii despre Gogol / Emil Iordache. – Iași: Alfa, 2005. – 145 p. – (Biblioteca Alfa: Eseu).

MANN, Ū. V poiskah živoj duși: „Mertvye duși”. Pisatel'-kritika-čitatel' / Ū. Mann. – M.: Kniga, 1984. – 351 p. – (Sud'by knig).

MARKOVIČ, V. Peterburgskie povesti N. V. Gogolâ / V. Markovič. – L.: Hudož. lit., 1989. – 208 p. – (Massovaâ istoriko-literaturnaâ biblioteka).

MICU, Alexandru. Fantasticul romantic între miraculos, terifiant și grotesc la E. T. Hoffmann și N. V. Gogol / Alexandru Micu. – [București]: ROMCOR, 1993. – 192 p.

PETRIȘOR, Marcel. N. V. Gogol sau paradoxurile literaturii moderne / Marcel Petrișor. – Iași: Ed. Institutului European, 1996. – 192 p.

ZOLOTUSSKIJ, I. Poëziâ prozy: stat'i o Gogole / I. Zolotusskij. – M.: Sovetskij pisatel', 1987. – 240 p.

ANNENKOVA, E. Povest' „Taras Bul'ba” v kontekste tvorčestva N. V. Gogolâ / E. Annenkova // Analiz hudožestvennogo proizvedeniâ. – M., 1987. – P. 59-73.

DRIMBA, Ovidiu. Realistul rus N. V. Gogol // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. 2. – București, 1997. – P. 307-309.

GOGOL Nikolai Vasilievici // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 238-240.

GOGOL' Nikolaj Vasil'evič // Russkie pisateli 1800-1917: biogr. slovar'. Tom 1. – M., 1989. – P. 593-602.

GOGOL' Nikolaj Vasil'evič (1809-1852) // Sovremennyj slovar'-spravočnik po literature. – M., 1999. – P. 107-112.

GOGOL' N. V. // 100 velikih iměn v literature. – M., 1998. – P. 96-99.

GOGOL' Nikolaj Vasil'evič // Istoriâ russkoj literatury XIX v.: 1800-1830 gody. – M., 1989. – P. 378-425.

MANN, Ū. Gogol' Nikolaj Vasil'evič / Ū. Mann // Russkie pisateli: biobliogr. slovar'. V 2 č. Č. 1. – M., 1990. – P. 188-198.

NIKOLAI V. Gogol – romanticul și realistul umanist, întemeietorul realismului critic rus // 100 de scriitori notorii ai lumii: viața, activitatea, opera / alcăt.: Ala Bujor. – Ch., 2006. – P. 267-270.

PANAITESCU, Val. Humorul realiștilor ruși: Nikolai Vasilievici Gogol // Panaiteșcu, Val. Humorul: (sinteză istorico-teoretică). Vol. 1. – Iași, 2003. – P. 329-333.

PETRIȘOR, Marcel. Dedublarea lui Gogol / Marcel Petrișor // Grigurcu, Gheorghe. Repere critice. – Ch., 2001. – P. 109-113. – (Opera aperta).

ŠVEDOVA, S. Komediâ N. V. Gogolâ „Revizor”. Meždu miražom i real'nost'û / S. Švedova // Russkaâ literatura. XIX v. Ot Krylova do Čehova: učeb. posobie. – S.P., 2001. – P. 150-164.

ŠVEDOVA, S. Satiričeskoe i simboličeskoe v „Mertvyh dušah” N. V. Gogolâ / S. Švedova // Russkaâ literatura. XIX v. Ot Krylova do Čehova: učeb. posobie. – S.P., 2001. – P. 165-190.

VICOLEANU, Ion. Nikolai Vasilievici Gogol // Budău, Eugen; Vicoleanu, Ion. Ghid de literatură universală. – Iași, 2004. – P. 109-113.

DRAGOMIR, Caius. Despre „Mantaua” de Gogol și despre geneza delirului / Caius Dragomir // Convorbiri literare. – 2005. – Nr. 12. – P. 115-116.

Titluri pentru expoziții

Lumea artistică a lui Gogol

Romanticul și realistul Nicolai Gogol

Primul prozaic rus numit poet

Nicolai Gogol – o celebritate a literaturii ruse și universale

Să râdem printre lacrimi împreună cu Gogol

Gogol – un Homer al Rusiei

Referințe

Am hotărât să adun într-o singură grămadă tot ce e rău în Rusia – toate nedreptățile ce se comit în locurile și în împrejurările unde se cere oamenilor cât mai multă dreptate.

Nikolai V. Gogol

Precum marea și adevărata poezie rusă a veacului trecut pornește de la A. S. Pușkin, tot așa marea și adevărata proză pornește de la N. V. Gogol.

Cezar Petrescu

Nimeni și niciodată până la el n-a ținut un curs atât de complet de anatomie patologică a funcționarului rus. Râzând în hohote, el a pătruns fără milă în colțurile cele mai tainice ale sufletului murdar și răutăcios al funcționarului. Comedia lui Gogol „Revizorul” și poemul lui „Suflete moarte” reprezintă o înfiorătoare spovedanie a Rusiei contemporane.

A. I. Herzen

Desăvârșitul adevăr de viață din povestirile lui Gogol se îmbină perfect cu simplitatea subiectului. El nu este măgulit de viață, dar nici nu o clevețește; el este dispus să limiteze tot ce e frumos, omenesc în ea, dar în același timp nu ascunde nicidecum hidoșenia ei. Și într-un caz, și în altul el este fidel vieții până la urmă. Ea este pentru el adevăratul portret, în care totul este întruchipat cu o asemuire neobișnuită...

Vissarion Belinski

Gogol este, după unii, cel mai original, după alții, cel mai bun autor rusesc. Lucrul stă însă altfel: el și-a înrădăcinat în minte viața reală a poporului rusesc; tipurile sale sunt copiate după natură, sunt oameni aievea, precum îi găsești în târgușoarele pierdute în mijlocul stepelor rusești. (...) Gogol nu vânează nicăieri efectul, pentru că el n-a scris pentru tantieme, nici pentru succes, ci pentru că i-a plăcut lui să scrie cum simțea și vedea lucrurile, fără a se preocupa mult de regulile lui Aristotel (...).

Rădem și... ne întristăm... Gogol însuși, cel mai glumeț scriitor al rușilor, a avut în suflet un fond de nepătrunsă melancolie...

Mihai Eminescu

Observator fin până la minuțiozitate, abil în a surprinde ridicolul, dezvăluindu-l cu îndrăzneală, dar și inclinat să-l exagereze până la bufonerie, Gogol este înainte de toate un satiric plin de vervă.

Prosper Mérimée

E greu de spus dacă Gogol e primul realist critic sau ultimul romantic; el este, în orice caz, primul mare prozator rus.

Dumitru Solomon

2 aprilie – 70 ani
de la nașterea scriitorului
Ion Gheorghică
(1939-1991)

Ion Gheorghică, poet, eseist, traducător, dramaturg, s-a născut în comuna Larga, r-nul Briceni, într-o familie numeroasă cu 9 copii. Rămâne de mic orfan de tată, care se stinge din viață în timpul foametei din 1946.

În 1958 susține admiterea la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Cernăuți (secția Limbi romano-germanice), pe care o absolvește în 1963. A lucrat ca profesor de limba și literatura română, ulterior a fost redactor, șef de secție la ziarul *Zorile Bucovinei* din Cernăuți (1963-1970). După ce se transferă cu traiul la Chișinău, este angajat ca redactor la revista *Moldova*, apoi ca redactor-șef al Colegiului pentru traduceri al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

În 1969 are loc dublul debut editorial cu cărțile de poezie *Neliniști matinale* tipărită la Editura „Carpați” din Ujgorod, Ucraina, și *Mărul discordiei* apărută la Editura „Cartea moldovenească” din Chișinău. Creația sa însumează mai multe volume de versuri (*La marginea câmpiei*, 1972; *Din pragul casei*, 1981; *Simplu*, 1982; *Dans de piatră*, 1991 – „cântecul de lebadă al poetului” etc.), eseuri (*Ecoul de a doua zi*, 1983) și scrieri dramatice (*Zodia Inorogului*, 1983; *Viață în continuare*, 1991 ș. a.).

Domeniul în care s-a realizat plenar rămâne, însă, poezia adresată celor mici, inserată în cărți de o reală valoare estetic-educativă: *De-a baba oarba* (1971), *Să vezi și să crezi* (1973), *Freamăt verde* (1974), *Ochi de stea* (1979), *Vorbe năzdrăvane* (1982), *Mure din pădure* (1985),

Râde hârb de oală spartă (1988), *Oaspeți proaspeți* (1989), *Paznic la flori* (1991), *Elefantul trece prin urechea acului* (1996, postum) ș. a. A alcătuit antologiile de versuri și folclor pentru copii *Peste leagăn* (1980) și *Corabia cu mărgăritare* (1981, în colaborare cu Aurel Ciocanu).

Ion Gheorghîță a susținut pe parcursul anilor o activitate fructuoasă și în domeniul traducerilor. A tradus în special din literatura rusă și ucraineană: *Frățiorul* de S. Alekseev (1972), *Îmblânzite cuvinte* de G. Mistral (1973), *Harâtea* de M. Koțiubinski (1976), *Viața toată și moartea* de A. Rutiko (1977), *Cobzarul* de T. Șevcenko (1979), *Fiul regimentului* de V. Kataev (1981), *Doi tovarăși* de L. Tolstoi (1982), *Povestea lui Jenel* de Gr. Usaci (1987) ș. a.

A fost distins post-mortem cu Premiul „Gheorghe Asachi” al Ministerului Științei și Învățământului din Republica Moldova (1994).

S-a stins din viață la 28 noiembrie 1991.

BIBLIOGRAFIE

Opera

BRAD de munte: versuri / Ion Gheorghîță; pict.: Aurel Guțu. – Ch.: Hyperion, 1991. – 39 p.: il. – (Făgurași).

DANS de piatră: [versuri] / Ion Gheorghîță; prez. graf. de Ion Vătămăniță. – Ch.: Hyperion, 1991. – 109, [2] p.: il.

DE CU zori până la iarnă: poezii / Ion Gheorghîță; il.: Simion Hămuraru. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 62 p.: il.

DIN pragul casei: versuri / Ion Gheorghîță; prez. graf.: Aurel Guțu. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 186 p.

ELEFANTUL trece prin urechea acului: [versuri] / Ion Gheorghîță; cop. și il. de Sergiu Puică; cop. color.: Iurie Zavadschi. – Ch.: Museum, 1996. – 12 p.: il. color. – (Micile Americi).

FREAMĂT verde: versuri / Ion Gheorghîță; il.: A. Antoseac. – Ch.: Lumina, 1973. – 16 p.: il.

ÎNĂLȚIMI constante: versuri / Ion Gheorghîță; il.: Simion Hămuraru. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 48 p.: il.

MURE din pădure: [versuri] / Ion Gheorghîță. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 100p.

OASPEȚI proaspeți: versuri / Ion Gheorghîță; pict.: Ion Vătămăniță. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 168 p.

OCHI de stea: versuri / Ion Gheorghită; il.: D. Ianiuc. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 32 p.: il.

POD solncem babočka porhaet: stihii / Ion Gheorghită; hudož. Sergiu Bucur. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 69 p.: il.

RAȚA la piață: versuri / Ion Gheorghită; il. de Nadejda Sârbu. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – [16] p. – (Poezii de seama voastră).

RÂDE hârb de oală spartă: snoave / Ion Gheorghită; prez. graf.: Andrei Țurcanu. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 64 p.: il.

SĂ VEZI și să crezi: versuri / Ion Gheorghită; il.: Ludmila Polejaev. – Ch.: Lit. artistică, 1977. – 24 p.: il.

VIATA în continuare / Ion Gheorghită; prez. graf. de Ion Vătămăniță. – Ch.: Hyperion, 1991. – 172 p.

VORBE năzdrăvane: versuri / Ion Gheorghită. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 47 p.: il.

ZODIA Inorogului: [poem dramatic] / Ion Gheorghită. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 101 p.

Referințe critice

BANTOȘ, Ana. Un meteorolog al câmpiei // Bantoș, Ana. Creație și atitudine. – Ch., 1985. – P. 128-135.

BOSTAN, Grigore C. Ion Gheorghită // Bostan, Grigore C.; Bostan, Lora. Pagini de literatură română: Bucovina, regiunea Cernăuți, 1775-2000: (compendiu și antologie). – Cernăuți, 2000. – P. 410.

BOȚU, Pavel. Ecou al zilelor de cumpănă // Gheorghită, Ion. Zodia Inorogului: (poem dramatic). – Ch., 1983. – P. 3-4.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor trezeci”: [Ion Gheorghită] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 302.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor trezeci”: [Ion Gheorghită] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 204.

CIMPOI, Mihai. [Ion Gheorghită] // Cimpoi, Mihai. Basarabia sub steaua exilului. – București. – 1994. – P. 104.

CIMPOI, Mihai. Ion Gheorghită, poetul-copil // Cimpoi, Mihai. Critice. Vol. 4: Demonul recitării. – Craiova, 2004. – P. 245-246.

CIOCANU, Ion. Ion Gheorghită // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri și de azi. – Ch., 2004. – P. 243-261.

GHEORGHITA Ion // Dicționarul General al Literaturii Române: E/K. – București, 2005. – P. 313-314.

GHEORGHÎĂ, Ion // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 220-221.

ION Gheorghîță // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârciog. – București; Ch., 2005. – P. 365-374.

ION Gheorghîță // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 188-191.

ION Gheorghîță: [n. biogr.] // “a”MIC”. – 2006 – Nr. 2. – Supl.

PROCA, Ion. Amintiri de pe când erau cu noi: [Ion Gheorghîță] / Ion Proca // Glasul națiunii. – 2006. – 7 mai. – P. 1, 9.

CIOCANU, Ion. Ion Gheorghîță // Viața Basarabiei. – 2004. – Nr. 2. – P. 77-88.

PROHIN, Victor. Dor de copilărie: [Ion Gheorghîță] // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 4. – P. 2.

PROHIN, Victor. Toska po detstvu // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 4. – P. 2.

Dedicații lirice

VATAMANU, Ion. Cumva dacă // Vatamanu, Ion. Iubire de sine. – Ch., 1976. – P. 167.

VIERU, Grigore. Am înconjurat: lui Ion Gheorghîță // Vieru, Grigore. Cer și pământ. – Ch., 1991. – P. 174.

Titluri pentru expoziții

Ion Gheorghîță – poet, dramaturg și eseist

Ion Gheorghîță, poetul-copil

Un poet al inspirației autentice

Recviem la un cântec de lebedă sau Viața în continuare

(Ion Gheorghîță – 70 de ani)

Referințe

Ion Gheorghîță a fost un poet identificat total cu copilul, dând naștere unui personaj romantic prin excelență al Poetului-Copil, conceput ca un om al începuturilor mitice dotat cu ingeniozitate, simț înăscut al jocului și dar al mirării continue și al cunoașterii prin întrebări naive.

Mihai Cimpoi

Domeniul în care Ion Gheorghîță s-a manifestat plenar este literatura despre și pentru copii. Cărțile lui de poezie și proză destinate cititorului fraged... sunt

remarcabile datorită versului simplu, dar nicidecum simplist, caracterului lor moralizator, însă nu și didacticist, tematicii majore abordate de autor...

Ele se impun atenției prin cântece de leagăn de o duioșie sinceră, spontană, de origine folclorică, prin versuri adânc simțite dedicate mamei, plugurului pedagogului etc.

* * *

În poezia pentru adulți scriitorul este un moralizator, dar unul modest, imaginile fiind încălzite sau chiar liricizate intens de calitățile pe care i le ascute în permanență cultivarea versurilor pentru copii.

Ion Gheorghită este un plâsmuitor de situații inedite, generatoare de plăceri alese și aureolate de idei și sugestii surprinzătoare.

Ion Ciocanu

Ion Gheorghită – poet care practică un vers civic și elegiac, simplu și sonor, plin de un iz autohton, vers de la pământ și deschizător adesea de asociații și perspective ideatice concret-sensibile.

Tudor Palladi

... Solul inspirației lui Ion Gheorghită e, în primul rând, istoria neamului, ecurile războiului, ecologia sufletului, durerile băștinei.

Ion Vieru

Ion Gheorghită nu e numai un poet, un dramaturg, un eseist, ci și, nu în ultimă instanță, un stilizator al scrisului altora care au trecut prin mâinile lui... El rămâne să fie în conștiința celor care l-au cunoscut și l-au citit, căutând în scrisul lui „grăunțele cela rațional” în jurul căruia se învârte universul omului pornit spre niște „nebănuite trepte” care îl așteaptă undeva...

Victor Teleucă

23 aprilie – Ziua Mondială a Cărții
și Dreptului de Autor

Cartea reprezintă cel mai complet depozit al inteligenței omenești, având în filele ei cunoștințe, sensibilitate, fapte pe care le păstrează

intacte un timp nedefinit. În afara cărții nu poate fi concepută o cultură sistematică a individului și implicit a societății. Ea e comoara fără de preț în care unii își adună cele mai frumoase gânduri, pentru ca alții să le poată folosi în voie.

În fiecare an, începând din 1996, din inițiativa UNESCO, în data de 23 aprilie se sărbătorește Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor. Acest eveniment comemorează moartea, în aceeași zi a aceluiași an (23 aprilie 1616), a trei mari scriitori ai lumii: britanicul William Shakespeare, spaniolul Miguel de Cervantes și peruanul de origine spaniolă Inca Garcilaso de la Vega. De asemenea, 23 aprilie este ziua de naștere a multor oameni care au slujit penița, cum ar fi Maurice Druon, K. Laxness, Vladimir Nabokov, Josep Pla, Manuel Mejía Vallejo.

Conferința generală UNESCO de la Paris a hotărât decretarea, în 1995, a Zilei Mondiale a Cărții și a Dreptului de Autor, pentru a marca simbolic nașterea și moartea acestor scriitori și, totodată, pentru a încuraja lectura și editarea cărților. Prima Zi Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor a fost marcată la 23 aprilie 1996.

Ideea marcării acestei zile la 23 aprilie a fost oferită de Spania, unde are loc, în fiecare an la 23 aprilie, Festivalul Trandafirilor – o manifestare în care este sărbătorit Sf. Gheorghe (Sfântul Jordi) și este comemorat Miguel de Cervantes, alături de William Shakespeare. În această zi în Spania, încă din Evul Mediu, fetele și femeile primesc în dar flori, iar bărbații – cărți.

În această zi, în aproape toate țările lumii, au loc omagii închinare cărții, autorilor, editorilor, librarilor, bibliotecarilor și, implicit, cititorilor. Sunt organizate expoziții de carte, lecturi publice și tot felul de alte manifestări menite să încurajeze și să popularizeze lectura.

În fiecare an, începând cu 2001, un comitet internațional oferă unui oraș al lumii titlul de Capitală mondială a cărții. Cu acest prilej, pe întreg parcursul anului aici se desfășoară diverse acțiuni cu caracter cultural și științific (conferințe și seminare, expoziții, inaugurări de noi biblioteci și centre culturale etc.). Capitala mondială a cărții în anul 2009 va fi orașul Beirut din Liban. Până acum de acest titlu s-au învrednicit orașele Madrid din Spania (2001), Alexandria din Egipt (2002), New Delhy din India (2003), Antwerpen din Belgia (2004), Montreal din

Canada (2005), Torino din Italia (2006), Bogotá din Columbia (2007) și Amsterdam din Olanda (2008).

Drepturile de Autor reprezintă ansamblul prerogativelor de care se bucură autorii cu referire la operele de creație; instituția dreptului de autor este instrumentul de protecție a creatorilor și operelor lor. Dreptul de autor este o formă de protecție garantată de lege a lucrărilor originale ale unui autor, prinse într-o formă tangibilă de exprimare. Dreptul de autor și drepturile conexe reprezintă instrumente și concepte legale care respectă și protejează drepturile autorilor legate de creațiile lor și contribuie, de asemenea, la dezvoltarea economică și culturală a națiunilor. Legea dreptului de autor are un rol decisiv în desăvârșirea drepturilor și contribuției sociale a deținătorilor.

Dreptul de autor nu a existat pînă la apariția tiparului și răspîndirea alfabetizării. Regele Angliei era îngrijorat de posibilitatea multiplicării cărților și a promulgat în 1662 Legea Licențierii, care stabilea un registru al cărților licențiate. Statutele elaborate în timpul reginei Ana a fost prima lege care acorda drepturi autorilor pentru o perioadă fixă de timp. Pe plan internațional, Convenția de la Berna stabilea, la sfârșitul secolului XIX, limitele protecției Dreptului de Autor.

Termenul *Proprietate intelectuală* apare în Europa în secolul XIX, fiind folosit în 1846 de A. Nion în lucrarea *Droits civils des auteurs, artistes et inventeurs* (Drepturile civile ale autorilor, artiștilor și inventatorilor). *Proprietatea intelectuală* e o formă de titlu legal care permite posesorului să controleze utilizarea anumitor idei sau expresii intangibile. Drepturile de proprietate intelectuală sunt acordate de stat în scopul încurajării creării de asemenea intangibile. Aceste drepturi dau proprietarului dreptul de a acționa în justiție pe cei care le încalcă.

Proprietatea intelectuală este împărțită în două categorii principale. *Dreptul de Autor* (Copyright) se referă la lucrări literare și artistice precum romane, poeme, piese de teatru, jocuri, filme, opere muzicale, siteuri web, picturi, fotografii, sculpturi, design arhitectural etc. *Drepturile conexe* includ drepturile artiștilor apărute ca urmare a interpretării, drepturile legate de înregistrările efectuate de producătorii de fonograme și drepturile apărute ca urmare a emisiei programelor de radio și televiziune.

Proprietatea industrială include brevete de invenție (patente), mărci și indicații geografice, desene și modele industriale, topografii pentru produse semiconductoare.

Operele literare și artistice sunt protejate de „Convenția de la Berna pentru protecția Operelor Literare și Artistice”, care datează din 1886, fiind revizuită în 1971. Conform Convenției de la Berna, nu mai este necesară indicarea faptului că o operă este protejată de drepturile de autor atât timp cât „proprietatea intelectuală a unei opere literare, artistice sau științifice corespunde autorului pentru simplul fapt că el a creat-o” și „sunt considerate obiecte ale proprietății intelectuale toate creațiile originale literare, artistice și științifice exprimate prin orice mediu și pe orice suport, tangibile sau intangibile, cunoscute acum sau care se vor inventa în viitor”. În lumea digitală se aplică aceleași legi ale proprietății intelectuale și drepturilor de autor ca și pentru toate celelalte creații originale.

În martie 2002 a intrat în vigoare Tratatul OMPI pentru Dreptul de Autor (WCT), iar în mai același an Tratatul OMPI pentru Interpretare și Fonograme (WPPT). Ambele „Tratate ale Internet-ului” (cum sunt cunoscute) au fost realizate în 1996 de Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI). Astfel este actualizată și completată Convenția de la Berna, ținându-se cont de elementele societății digitale. Într-o perioadă de 6 ani (1996-2002) se realizează ratificarea acestor noi tratate de către 30 de țări, minimul cerut de Organizația Națiunilor Unite pentru punerea lor în aplicare.

În Republica Moldova se garantează prin lege libertatea creației artistice literare și științifice, drepturile cetățenilor la proprietatea intelectuală, interesele lor materiale și morale ce apar în legătură cu diverse genuri de creație intelectuală. De rând cu Constituția Republicii Moldova, Codul Civil, Legea Republicii Moldova privind Dreptul de Autor și drepturile conexe adoptată la 23 noiembrie 1994 și modificările survenite prin Legea nr. 29-XIV din 28 mai 1998, nr. 1207-XIV din 28 iulie 2000, nr. 1268-XV din 25 iulie 2002, nr. 206-XV din 29 mai 2003, nr. 430-XV din 31 octombrie 2003, nr. 294-XV din 28 iulie 2004 și nr. 205-XVI din 28 iulie 2005 au creat o bază de drept reală și suficientă activității intelectuale și muncii creatoare.

BIBLIOGRAFIE

LEGEA Republicii Moldova privind Dreptul de Autor și drepturile conexe // Monitorul Oficial. – 1995. – Nr. 13. – P. 34-87. – (nr. 293-XIII/1994).

AMSTERDAM Capitala Mondială a Cărții, după Bogotá // Jurnal Național. – 2008. – 19 apr.

PROTECȚIA proprietății intelectuale în Republica Moldova: (informație succintă). Protecția obiectelor dreptului de autor și drepturilor conexe // Intelectus. – 2006. – Nr. 3. – P. 104-105.

PROTECȚIA proprietății intelectuale în Republica Moldova: (informație succintă): Transmiterea drepturilor patrimoniale altor persoane... // Intelectus. – 2006. – Nr. 4. – P. 95-97.

RUSU, Nicolae. Valorificarea operelor devenite bun public: continuitate și liant // Intelectus. – 2006. – Nr. 2. – P. 33-35.

ȚIGĂNAȘ, Ion. Administrarea colectivă a drepturilor patrimoniale de autor // Intelectus. – 2006. – Nr. 1. – P. 19-23.

CHIROȘCA, Dorian. Dreptul la nume al autorului operelor de artă, literatură sau știință // Intelectus. – 2005. – Nr. 3. – P. 21-24.

CHIROȘCA, Dorian. Dreptul de divulgare a operei // Intelectus. – 2005. – Nr. 4. – P. 21-25.

IVANOVA, Z. Prazdnik knigi // Nauka i žizn'. – 2004. – Nr. 1. – P. 92.

Titluri pentru expoziții

Cartea – poartă deschisă spre cunoaștere

Cartea – cea mai fantastică dintre lumi

Lectura înaripează sufletul

Referințe

Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor este o oportunitate pentru milioane de oameni din circa 100 de țări ale lumii să confirme în mod festiv rolul multifuncțional al cărții în viața societății umane, dar și un îndemn de a medita asupra importanței dreptului de autor care este legat direct de carte.

Această sărbătoare este o ocazie pentru responsabilii din sfera politică și economică, pentru reprezentanții societății civile să aprecieze la justa valoare cartea ca mijloc unic de susținere a culturii, educației, comunicării, vieții sociale...

Koichiro Matsuura,
Director General UNESCO

Învățând să iubim și să respectăm cartea, învățăm totodată respectul și dragostea pentru cultură și implicit pentru Om – creatorul tuturor valorilor materiale și spirituale.

Nicolae Grigorescu-Tistu

Cunoașterea este însuși fundamentul culturii intelectuale. Instrumentul esențial este cartea... Cultura este cunoașterea cărții mai întâi. Om cu adevărat cult este acel care a citit mult.

Georges Duhamel

Citește! Citind mereu, creierul tău va deveni un laborator de idei, din care vei întocmi înțelesul și filozofia vieții.

Mihai Eminescu

Cărțile sunt cei mai tăcuți și constanți prieteni; sunt cei mai accesibili și înțelepți consilieri și cei mai răbdători profesori.

Charles W. Eliot

Cartea este cărămida culturii noastre... La casa cuvântului țării cărămida zidului este făcută din cărți. Fața nevăzută a cărții este muncitorul, este frumosul de muncitor pe care noi îl numim editor, care este atât de îndrăgostit de obiectul muncii ca și cel care face obiectul muncii lui... Ce frumos, că există editori...

Nichita Stănescu

29 aprilie – 75 ani
de la nașterea violonistului și dirijorului
Serghei Lunchevici
(1934-1995)

S-a născut la Chișinău, în familia lui Alexandru Lunchevici (1902-1976) și a Parascoviei Lunchevici (1904-1980). A copilărit în mahalaua Huțuleuca, dar adesea se abătea prin mahalaua unde locuiseră pe vremuri vestiții lăutari Iancu Perja și Timofei Neaga.

Serghei Lunchevici a avut un destin dramatic. A cunoscut amarul vieții din tinerețe, când tatăl său a fost deportat în Siberia. La întoarcere nu li s-a permis să locuiască în Chișinău – aveau voie să se stabilească la cel puțin 40 km de oraș. Au locuit un timp la Hâncești. Elevul Lunchevici, care reușise până în 1940 să facă trei clase românești, a început să studieze într-o școală rusă.

Dragostea pentru muzică a avut-o încă din copilărie. Tresărea la auzul oricăror sunete muzicale. Dacă trecea pe lângă ei vreo ceată de lăutari ambulanti, se lua după ei, de-l găseau părinții pe la miezul nopții în alt cartier al vechiului Chișinău. În anul 1945 s-a înscris, fără știrea părinților, la Școala de Muzică „Eugen Coca”, făcând vioară la profesorul Valic. În anii 1952-1957 și-a făcut studiile la Conservatorul „Gavriil Musicescu” din Chișinău, unde a studiat vioara în clasa profesorului Iosif Dailis și dirijat orchestră cu profesorul Boris Miliutin.

Fiind student la conservator, este primit în calitate de violonist (1955-1956) în Orchestra simfonică a Filarmonicii din Chișinău, care acum îi poartă numele. În anul 1957 a început colaborarea sa cu Orchestra de muzică populară „Fluieraș” a Filarmonicii din Chișinău, mai întâi ca prim violonist, apoi din 1958 până în 1995 ca dirijor și director artistic al acestui colectiv.

Marele violonist ne-a lăsat puține înregistrări, dar este suficient să ascultăm în interpretarea sa *Balada* lui Ciprian Porumbescu, ca să ne convingem de talentul său, de impecabila virtuozitate și tehnică interpretativă, de pasiunea apariției în fața publicului. În calitate de violonist-solist al orchestrei „Fluieraș” el a interpretat cu mult succes melodiile populare *Leagănul*, *Sârba din Călărași*, *Romanța Veche* și multe altele. Serghei Lunchevici a scris cântece, a făcut aranjamente pentru orchestră, muzică pentru film. Este autorul prelucrărilor de cântece populare *Vin bădiță*, *vin deseară*; *Lung e drumul și cotit*; *Iese lelea din bordei* etc. A concertat pe cele mai vestite scene ale lumii. Violoniștii de talie internațională așteptau să-l asculte și să-l aplaude pe maestru, mirându-se cum poate scoate așa sunete la cea mai obișnuită vioară, de duzină, plesnită chiar în două-trei locuri.

Mulți tineri muziceni la începuturile carierei lor artistice au beneficiat de sfaturile sale prețioase, iar orchestra „Fluieraș”, dirijată de maestru, a devenit un adevărat laborator de creație.

Marele violonist s-a produs și ca actor în filmele *Lăutarii* (1974, rolul lui Toma Alistar), *Vioara lăutarului* (1975), *Mariana* (1966).

Meritele sale au fost menționate cu cele mai înalte distincții de stat: titlurile onorifice Maestru Emerit al Artei din Republica Moldova (1960), Artist al Poporului din Moldova (1966), Artist al Poporului din URSS (1976), Laureat al Premiului de Stat (1967), Cavaler al Ordinului Republicii (1993).

În anul 1995, la 15 august, s-a stins din viață, lăsând în urma sa o creație care-l situează printre numele cele mai reprezentative ale muzicii naționale.

BIBLIOGRAFIE

CEAICOVSCHI-Mereșanu, Gleb. Serghei Lunchevici / Gleb Ceaicovschi-Mereșanu. – Ch.: [s. n.], 1982.

SERGHEI Lunchevici // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova: lexicon encicl. (1460-1960). – Ch., 1996. – P. 269-270.

SERGHEI Lunchevici // Literatura și Arta Moldovei: encicl. Vol. 1. – Ch., 1985. – P. 425-426.

CACIUC, Anatol. Un poet al viorii, Serghei Lunchevici / Anatol Caciuc // Capitala. – 2004. – 1 mai. – P. 16.

DREIZLER, Mihail. Virtuoz smyčka-naslednik lëutarov / Mihail Dreizler // Nezașisimă Moldova. – 2004. – 27 apr. – P. 5.

MIHAILO, Larisa. Skripka, unesenă na nebesa / Larisa Mihailo // Capitala / Stolice. – 2004. – 1 mai. – P. 15.

ROIBU, Nicolae. Balada lui Serghei Lunchevici / Nicolae Roibu // Timpul. – 2004. – 30 apr. – P. 16.

ROIBU, Nicolae. Vioara ce-a urcat la cer / Nicolae Roibu // Timpul. – 2004. – 7 mai. – P. 18.

URSCHI, Gheorghe. Serghei Lunchevici. Arcușul și sprâncenele / Gheorghe Urschi // VIP magazin. – 2007. – Nr. 9. – P. 40-44.

VIERU, Grigore. Drumul de aur al coardelor... / Grigore Vieru // Timpul. – 2004. – 7 mai. – P. 18.

Dedicații lirice

SAVOSTIN, Nikolai. Skripač: S. Luncheviciu // Savostin, Nikolai. Gnezdo: stihii četȳrĕh desătiletij. – Ch., 1989. – P. 45.

Materiale audiovizuale

LUNCHEVICI, Serghei. Cine-n codru se adună: [înregistr. audio] / S. Lunchevici; vers.: E. Crimerman; Vin diminețile / vers: A. Strâmbeanu; Firicel de floare rară / S. Lunchevici; vers: A. Busuioc // Moldavskij suvenir. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – M. 30-361173-6.

Titluri pentru expoziții

Poetul viorii – Serghei Lunchevici
Serghei Lunchevici – un vrăjitor al sunetelor
Serghei Lunchevici, omul ce a trăit o viață de baladă

Referințe

Când s-a rupe struna, zău atunci oi muri și eu.

Serghei Lunchevici

Lunchevici a fost ceea ce se cheamă artistul total. A fost un excepțional dirijor, viorist al „Fluierașului”... A fost un bun compozitor și actor... Era o fire veselă, deși atunci, când lua vioara în mâini, se auzea cum plânge și cum se zbuciumă sufletul în el...”

* * *

Putem afirma cu siguranță că Serghei Lunchevici a adus un suflu nou în valorificarea folclorului nostru muzical, stilizându-l ușor dar păstrându-i cu sfințenie autenticitatea.

Grigore Vieru

Serghei Lunchevici era artistul care, fără să scoată vreun sunet din vioară, era aplaudat în scenă.

Zinaida Julea

Serghei Lunchevici a exersat, a perseverat și a trăit arta populară ca un destin. Interpretarea sa era pătrunsă de profunzimea redării fiecărei nuanțe a partiturii, de sinceritate și optimism ce rezulta din bucuria creației sale, pe care avea menirea să o transmită publicului.

Anatol Caciuc

Fără teama de a exagera, zic că Serghei Lunchevici era un zeu al muzicii populare românești.

Nicolae Roibu

5 mai – 70 ani
de la nașterea pictorului
Mihai Grati
1939

Viitorul plastician Mihai Grati s-a născut în s. Cruzești, r-nul Criuleni (astăzi localitatea este în componența municipiului Chișinău). După ce a absolvit școala medie, și-a continuat studiile la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” (1958-1960), apoi la Școala Superioară Industrială de Arte Plastice „Vera Muhina” din Sankt-Petersburg, Facultatea de Artă monumentală și Arte decorative (1963-1968)

În 1968 revine la Chișinău. Se angajează la Institutul de Proiectări și Tehnologii Industriale. Aici realizează lucrări monumentale, experimentând și în tehnologia sticlei turnate. Între 1970 și 1974 este profesor la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin”, iar din 1974 activează la Fondul Artiștilor Plastici. Mai apoi revine la munca didactică, profesând la Catedra de grafică și artă plastică a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1979-1981). Din 1990 activează în calitate de colaborator științific în Secția de Artă Populară a Institutului de Etnografie și Folclor al Academiei de Științe a Moldovei și ca profesor la Colegiul de Arte Plastice „Al. Plămădeală”.

S-a afirmat în arta plastică națională ca autor a mai multor lucrări executate în ceramică și sticlă: *Suflătorul de sticlă*, *Malanca*, *Maternitate*, *Călușarii* (1968-1972), *Sărbătoare*, *Amintirea prietenului* (1975-1976), *Plai natal*, *Grădina Moldovei*, *Toamna*, *Amintiri despre satul natal*, *Stereotip*, *Pentru limba română* (1982-1990) ș. a. Subiectele cât și forma obiectelor sunt la fel de diverse precum și materialele din care sunt create – sticlă, șamotă, lut, porțelan. Calitățile facturale și structurale ale materialului se manifestă din plin în astfel de lucrări ca *Flori*, *Copacul olarului*, *Măr bătrân*, *Înflorire* ș. a., relevând unitatea armoniei formei și culorii.

Pe lângă lucrările de șevalet, artistul a creat și lucrări cu caracter monumental, care înfrumusețează interiorul multor edificii din republică.

Lucrările lui Mihai Grati au fost prezentate în peste 30 de expoziții vernisate în Moldova, Rusia, Anglia, Germania, Franța, Italia și alte țări. A avut expoziții personale la Tiraspol (1985) și Chișinău (1994).

Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova din 1975. În anul 1996 a fost distins cu medalia „Meritul civic”.

BIBLIOGRAFIE

GRATI, Mihai. Lutul, sticla și focul: [catalog] / Mihai Grati; st. introd.: Tudor Stăvilă. – Ch., 1994. – 25 c.

Referințe critice

MIHAI Grati // Aniversări culturale 2004 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2003. – P. 52-53.

MIHAI Grati // Literatura și Arta Moldovei: encicl. Vol. 1. – Ch., 1985. – P. 158.

STĂVILĂ, Tudor. Mihai Grati // Grati, Mihai. Lutul, sticla și focul. – Ch., 1994. – P. 2-3.

GRATI, Mihai. Duc dorul amândurora... / Mihai Grati // Moldova. – 2004. – Nr.11-12. – P. 43-44.

Dedicații lirice

BLĂNARU, Gheorghe. Mâna magului: se dedică artistului plastic Mihai Grati // Florile dalbe. – 2005. – 19 ian. – P. 8.

HADÂRCĂ, Ion. Greul pământului: ceramistului Mihai Grati // Hadârcă, Ion. Albe cetățile negre. – Ch., 1999. – P. 68.

Titluri pentru expoziții

Mihai Grati – poetul lutului și al sticlei

Metafore în sticlă și argilă

Lutul, sticla și focul maestrului Mihai Grati

Magul lutului și al sticlei

Referințe

Ne trezește uimirea, ca și strămoșilor noștri, frumusețea plastică a argilei, acel pământ pe care îl călcăm în fiecare zi și pe care nu ne-am învățat să-l prețuim la adevărata lui valoare...

Mihai Grati

(...) Dacă aş avea condiții materiale, aş încerca să fac ceea ce nu s-a făcut până acum din argilă – icoane...

Mihai Grati

Magul lutului și al sticlei Mihai Grati (...) este un împlânzitor al focului (...), ce și-a frământat destinul în sevele strămoșești ale argilei și și-a aprins aripa de la incandescența aristocratică a sticlei...

Elena Tamazlăcaru

Posedând la un înalt nivel profesionist „arta focului” și cunoscând posibilitățile sticlei artistice, ale cristalului și ale porțelanului, pictorul selectează pentru lucrările sale doar acel motiv care din plin manifestă tradițiile artei populare, dezvăluite prin prisma copilăriei și a experienței practice...

Tudor Stăvilă

Un simbol reușit, o metaforă aleasă fac ca opera maestrului să emane căldură sufletească, oscilând între fantezie și realitate.

Tudor Pleșca

22 mai – 150 ani
de la nașterea scriitorului englez
Arthur Conan Doyle
(1859-1930)

Rare cazuri în literatură când eroul unei opere literare devine mai popular decât însuși autorul. Dar anume astfel s-a întâmplat cu scriitorul englez Arthur Conan Doyle, cunoscut în primul rând ca „părinte” al celebrului Sherlock Holmes. S-a născut în 1859, în orașul Edinburgh, Scoția, Marea Britanie. Studiază medicina în aceeași localitate, luându-și doctoratul în 1881. Practică această meserie până în 1890, în calitate de medic în marina britanică. Întreprinde numeroase călătorii pe mare, participă la campania din Sudan, la războiul anglo-bur și la Primul Război Mondial. Experiențele trăite de-a lungul acestor

pelegrinări, situațiile uneori dramatice în care s-a aflat au contribuit la nota de autenticitate a operelor sale literare de mai târziu.

Debutază în literatură la vârsta de 28 ani cu romanul polițist *A Study in Scarlet* (Un studiu în roșu, 1887). Doi ani mai târziu îi apare cel de-al doilea roman, *The Sign of Four* (Semnul celor patru), care, ca și primul, se înscrie sub semnul succesului. Este, desigur, și motivul pentru care, începând din 1891, publică în revista *Strand*, timp de 36 de ani încontinuu, seria de povestiri cu detectivul amator Sherlock Holmes (creat după modelul profesorului său de facultate J. Beel). Acestea erau editate, periodic, și în volume: *The Adventures of Sherlock Holmes* (Aventurile lui Sherlock Holmes, 1892), *The Memoirs of Sherlock Holmes* (Memoriile lui Sherlock Holmes, 1893), *The Hound of the Baskerville* (Câinele din Baskerville, 1902). La un moment dat autorul are nefericita inspirație să-l omoare pe eroul său principal. Deoarece, între timp, acesta devenise celebru, cititorii reacționează violent, iar Conan Doyle este obligat să-l readucă la viață – în 1904 editează volumul *The Return of Sherlock Holmes* (Reîntoarcerea lui Sherlock Holmes). Acest detectiv este personajul a 56 de povestiri și patru romane ale lui Doyle.

Seria acestor romane este completată cu romane istorice, cu o carte despre războiul împotriva burilor intitulată *The Great Boer War* (Marele război bur, 1900), iar în anul 1912 cu un roman științifico-fantastic care avea să egaleze celebritatea scrierilor sale polițiste, *The Lost World* (O lume dispărută). Această lucrare, devenită clasică, are un model nu mai puțin ilustru – Jules Verne cu a sa *Călătorie spre centrul pământului*. Ca în orice roman științifico-fantastic bun, și în *O lume dispărută* aventura se află la loc de cinste. Tânărul cititor are prilejul să se întâlnească cu întreaga recuzită a genului: urmăriri trepidante, dispariții misterioase, răpiri, lupte dramatice etc. Dar, în același timp, cartea se dovedește a fi o magnifică și palpitantă lecție – de botanică, de zoologie, de paleontologie și, mai presus de toate, o lecție de demnitate și curaj, de temeritate și cutezanță, de bărbăție și eroism.

Conan Doyle a încercat să se afirme și prin alte opere literare: *The White Company* (Echipa albă, 1891), *The Exploits of Brigadier Gerard* (Aventurile brigadierului Gerard, 1896), *Story of Waterloo* (Poveste din

Waterloo, 1900), *The Land of Mist* (Țara negurei, 1926) ș. a. A publicat și trei volume de poezie. Dar toate acestea nu au fost de talia celor cu renumitul detectiv și cu *O lume dispărută*.

Și-a manifestat calitățile de creator și în dramaturgie, unde a avut parte de stagiuni întregi cu săli pline. Piesele sale, care erau excelent de viguros construite și beneficiau de un dialog strâns, cu subtext subtil și cu suspans chiar când nu era la mijloc o intrigă polițistă.

Arthur Conan Doyle a decedat în ziua de 7 iulie 1930 ca urmare a unui atac de cord. A fost înmormântat în cimitirul bisericii din Minstead. O statuie în onoarea sa a fost ridicată în localitatea Crowborough, unde Sir Arthur a trăit timp de 23 de ani. Iar pe Baker Street, la numărul 221 – reședința imaginară a imaginarii Sherlock Holmes, unde astăzi se află muzeul cu același nume – continuă să sosească, pentru celebrul detectiv, scrisori din lumea întreagă.

BIBLIOGRAFIE

Opera

A SCANDAL in Bohemia = Scandal în Boemia / A. C. Doyle; trad.: Corina Filatov. – Pitești: Paralela 45, 2005. – 87 p.: il. – (Bufnița).

AVENTURILE bărbatului cu gura strâmbă / Arthur Conan Doyle. – Cluj: Litera, 1990. – 14 p. – (Clubul C. H.)

CÂINELE din Baskerville / Arthur Conan Doyle. – București: ARTFIL, 1995. – 191 P.

CHALLENGER: Le monde perdu / d'après A. C. Doyle; scénario: A.-P. Duchâteau. – Bruxelles: Claude Lefrancq, 1990. – 48 p.: il. – (Evasion).

LE chien des Baskerville / A. C. Doyle; trad.: B. Tourville. – Paris: Robert Laffont, [1991]. – 263 p. – (Folio Junior).

COAMA leului / A. C. Doyle; trad. de A. Bantaș. – București: Odeon, 1991. – 150 p.

THE Hound of the Baskervilles / A. C. Doyle. – London: Penguin Books, 1996. – 178 p. – (Penguin Popular Classics; nr. 18).

THE memoirs of Sherlock Holmes / A. C. Doyle. – London: Penguin Books, [s. a.]. – 256 p. – (Fiction).

NAUČNO-fantastičeskie proizvedeniâ / A. C. Doyle. – Ch.: Știința, 1991. – 350 p.

O LUME dispărută / A. C. Doyle; trad.: Otilia Cazimir. – Ch.: Prut Internațional, 2005. – 245 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

THE Red-headed League = Asociația roșcaților / A. C. Doyle; trad.: Corina Filatov. – Pitești: Paralela 45, 2005. – 89 p. – (Bufnița).

SHERLOCK Holmes: Bijuterii polițiste / A. C. Doyle; antologie și trad. de M. Fredan. – Ch.: Orfeu, 1992. – 127 p.

SHERLOCK Holmes: Étude en rouge; Le signe de quatre / A. C. Doyle; pref.: G. Beaumont. – Paris: Laffont, 1972. – 448 p. – (Le Livre de Poche: Policier).

SHERLOCK Holmes: Six Enquêtes / A. C. Doyle; adapt.: R. Simion. – Paris: Nathan, 1996. – 192 p.: il. – (Bibliothèque rouge & or; nr. 9).

SILVER Blaze and other stories / A. C. Doyle. – Oxford: Heinemann, 1987. – 58 p. – (Heinemann guided readers: elementary level).

Referințe critice

ARTHUR Conan Doyle (1859-1930) // Gorbunov, A. Panorama vekov: zarubež. hudož. proza ot voznikoveniâ do XX v.: popul. bibliogr. êncikl. – M., 1991. – P. 354-355.

AVENTURES de Sherlock Holmes: [la série de recits et de romans policiers de l'écrivain anglais sir Arthur Conan Doyle] // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. – Paris, 1994. – P. 543-544.

BORISOV, Sergej. Sherlock Holmes / Sergej Borisov // Detskaâ ênciklopediâ. – 2002. – Vyp. 1. – P. 1-56.

CHIEN des Baskerville(le): [roman policier de l'écrivain anglais sir Arthur Conan Doyle] // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. – Paris, 1994. – P. 1103.

ČERNÁVSKAĀ, I. Arthur Conan Doyle / I. Černávská // Zarubežnáâ literatura dlâ detej i ũnošetva. Č. 2-a. – M., 1989. – P. 64-67.

ARTHUR Conan Doyle (1859-1930) // Vsemirnaâ literatura. Tom 15, č. 2: XIX-XX v. – M., 2001. – P. 294-297.

ARTHUR Conan Doyle // Vsě obo vseh. T. 4. – M., 1997. – P. 119.

DOYLE sir Arthur Conan: [romancier anglais] // Le nouveau dictionnaire de auteurs: de tous les temps et de tous les pays. Vol. 1. – Paris, 1994. – P. 928-929.

MYSTERY and History: Conan Doyle, Stoker and Stevenson // Sanders, Andrew. The short Oxford History of English Literature. – Seconde edition. – New York, 2000. – P. 470.

SADOUL, Jacques. Domeniul anglo-saxon: 1. Întemeierea: [sir A. C.

Doyle] // Sadoul, Jacques. Istoria SF-ului modern (1918-1984). – București, 1997. – P. 58.

TUGUȘEVA, M. Bessmertnyj Sherlock Holmes // Tugușeva, M. Pod znakom četyrëh: o sud'bah proizvedenij... – M., 1991. – P. 75-147.

VORONOVA, N. Arthur Conan Doyle / N. Voronova // Pisateli našego detstva. 100 imën: biografič. slovar' v 3-h č. Č. 1. – M., 1998. – P. 162-168.

KOZLOV, Grigorij. Terra Sherlockiana / Grigorij Kozlov // Vokrug sveta. – 2007. – Nr. 1. – P. 58-82.

POSTOLACHE, Gheorghe. Arthur Conan Doyle, părintele lui Sherlock Holmes / Gheorghe Postolache // "a"MIC". – 2005. – Nr. 7-8. – P. 13.

Materiale audiovizuale

DOYLE Conan, Arthur. Pëstraâ lenta; [înregistr. audio] / Arthur Conan Doyle; isp.: M. Kozakov, V. Abdulov, A. Leont'ev [et al.]. – M.: Dva žirafa, [s.a.]. – 1 casetă audio. – (Șcâstlivye roditeli: Detskij detektiv).

Titluri pentru expoziții

Arthur Conan Doyle – părintele lui Sherlock Holmes

Întemeietorul romanului polițist englez

Conan Doyle, creator de romane intrate în fondul de aur al literaturii pentru copii și tineret

Referințe

Conan Doyle dezvoltă o intrigă originală, pigmentată cu întâmplări palpitate.

* * *

Conan Doyle își înzestrează eroii cu o devorantă pasiune pentru știință, pentru cunoștințe complete și exacte. Nici un calcul meschin la acești oameni, nici un interes egoist, ci doar o fascinantă și superbă generozitate, o dăruire totală dusă până la sacrificiul de sine în numele unui ideal nobil și, ca un corolar al tuturor acestor calități, o temeritate exemplară care îi face să răspundă fără nici o ezitare la chemarea puternică și de neînlăturat spre orizonturi necunoscute care așteaptă pasul curajos al pionierilor științei.

Radu Constantinescu

Virtuțile care l-au adus pe Conan Doyle pe culmea gloriei strălucesc și de astă dată. Căci, fără a fi propriu-zis un „thriller”, romanul („O lume dispărută”)

beneficiază din plin de suspans neprevăzut, mister, deși nu cade nici o clipă în melodramatic sau complicații de genul fasciculelor. Autorul are grijă, cu meticulozitate și discreție, să introducă o seamă de detalii credibile. Este un aspect la care contribuie și conturarea personajelor. Eroii cărții sunt temerari, generoși, călăuziți doar de pasiunea lor pentru a atinge nobilul ideal ce și l-au propus: să lărgească domeniul cunoscutului, să-și ajute semenii să pătrundă mai adânc în tainele naturii, fără să distrugă ori să niveleze.

Eugen B. Marian

24 mai – 70 ani
de la nașterea compozitorului
Teodor Zgureanu
1939

„Maestrul Teodor Zgureanu (compozitor, dirijor, profesor), a cărui vocație a fost și este aflarea de orizonturi noi, aduce în arta Basarabiei expresia unei gândiri estetice pătrunzătoare și a unei elaborări artistice de o profunzime și intensitate puțin obișnuite” (Luminița Iuțanu). Vine dintr-o familie de țărani din satul Condrătești, județul Iași (azi raionul Ungheni). În anul 1953 a absolvit școala de 7 clase în satul natal, continuându-și studiile la Școala Pedagogică din Călărași (1953-1957), Institutul Pedagogic din Bălți, Facultatea de Limbă română și muzică (1958-1959) și la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău, specialitatea dirijor de cor, clasa profesoarei Lidia Axionov (1959-1964).

După absolvirea Institutului, a lucrat ca metodist superior la Casa Republicană de Creație Populară a Ministerului Culturii (1963-1965), ulterior a activat ca profesor la Școala medie de muzică din orașelul Namangan din fosta Republică Uzbekă. Reîntors în țară, revine la Casa de Creație Populară, după care, în 1967, este invitat la Filarmo-nica Națională, unde activează în calitate de dirijor secund al Capelei corale academice „Doina” până în 1976. În perioada 1976-1987 se află

la Teleradio Moldova, exercitând funcția de conducător artistic și prim-dirijor al corului Radioteleviziunii Naționale din Moldova, pe care mai târziu l-a redenumit corul „Moldova”. În 1987, odată cu obținerea titlului de conferențiar, a devenit șef al Catedrei dirijorat coral la Institutul de Arte din Chișinău.

A fondat în anul 1988 corul de cameră „Renaissance”, constituit din studente de la Institutul de Arte, pe care l-a condus mai mulți ani. A fost prima încercare de a renaște muzica religioasă. Corul a dat viață scenică unor lucrări, necunoscute până atunci, de Gavriil Musicescu, Mihail Berezovschi ș. a. Cu acest colectiv Teodor Zgureanu a reușit să participe la șapte concursuri internaționale, devenind ulterior unul dintre cele mai prestigioase coruri din Europa. Ca dirijor, Teodor Zgureanu s-a remarcat printr-o mare sensibilitate și inteligență muzicală, făcând să răzbată în sălile de concert, cu o puritate aproape ireală, complexitatea partiturilor abordate: de la madrigale până la cele de scriitură modernă și contemporană. A știut să valorifice la maximum potențialul colectivelor pe care le-a dirijat, realizând, de fiecare dată, o interpretare plină de fantezie și rafinement, gestică impresionând prin eleganță și discreție, dublate de sensibilitatea și personalitatea unui dirijor de o înaltă ținută profesională.

Teodor Zgureanu este un compozitor cu o gamă largă a genurilor abordate. A compus creații vocal-simfonice, corale, vocale și instrumentale. A relevat o paletă stilistică diversă cu scopul individualizării și actualizării limbajului sonor autohton, ca bază literară utilizând poezii, proză, psalmi biblici, versuri populare (Psalmii lui David, versuri de M. Eminescu, L. Blaga, O. Goga, V. Teleucă, Gr. Vieru, D. Matcovschi, A. Roșca, E. Loteanu, An. Ciocanu, V. Galaicu, V. Rusnac, Gh. Blănaru ș. a.). Suportul literar al creațiilor sale este selectat cu multă migală și exigență, deoarece, așa cum susține chiar Tudor Zgureanu, „textele de mare forță artistică se „îmbracă” bine în „vestimentația muzicală” de mare expresivitate; textele literare „goale” produc muzică de aceeași calitate”. În această ordine de idei se încadrează în mod firesc și organic Coloana excelentelor dumisale realizări. A scris creații pentru cor, soliști și orchestră (*Pământul meu* – oratoriu (1972), *Înflorești, pământ natal* – poem (1980), *Pe calea gloriei* – poem (1984), *Semă-*

nători de pace (1985) ș. a.), creații pentru cor a capella (*Elegie* (1970), *Stejari* (1971), *Ninge* (1971), *Peisaj de iarnă* (1972), *Cărăruie, cărăruie* (1972), *Frunza toamnei* (1973), *Cântec despre Moldova* (1973), *Murmurul de izvoare* (1975), *Și maica mea, și maica lor* (1975), *Doina* (1977), *Pământ al țării* (1982), *Suprem stejar* (1984), *Amurg de vară* (1984), *Cerul Patriei – poem* (1985) ș. a.), cântece pentru coruri de copii (*Primăvara* (1971), *Învățătoarea mea* (1971), *Zi de sărbătoare* (1973), *Ecoul* (1975), *Patria* (1975), *Struguraș cu poamă rară* (1975), *Rândunica* (1980), *Pe drumul țării mele* (1980) etc.), creații pentru coruri cu acompaniament (*Moldova mea* (1968), *Spre soare* (1974) ș. a.), romane pe versuri de M. Eminescu și V. Micle (*Apoi să-mi dai lumină, Între nouri și între mare, Să fie toamna-n asfințit și Dona Sol*).

Manifestând un interes sporit pentru subiectele istorice, a elaborat cantata *Ecoul gliei*, versuri populare (1971), oratoriul *Moldova*, libret de D. Matcovschi (1985), opera *Decebal*, versuri de V. Teleucă (2002), oratoriul dramatic *Ștefan cel Mare* (2004) ș. a.

Teodor Zgureanu este un neostenit promotor al folclorului. Așa se explică apariția prelucrărilor de cântece populare pentru cor a capella *Casă mare la izvoare*, *Dragă cumătriță*, *Firicel de floare aleasă*, *Două cântece din bătrâni*, *Hai la joc, măi moșnegele* etc.

A publicat câteva culegeri de creații proprii, printre care: *Bună dimineața* (19 coruri și cântece pentru copii, 1981), *Coruri* (14 coruri a capella, 1986), culegrea *Renaissance* (1991) în care a prezentat o selecție de piese corale din epoca Renașterii, cântări bisericești și câteva piese de mare succes din repertoriul corului „Renaissance”, volumul *Coruri* (1995), ce constituie un microflorilegiu de piese corale semnate de compozitori din Moldova, piese ce s-au evidențiat în decursul anilor prin abordarea și tratarea folclorului național.

Tudor Zgureanu s-a manifestat plenar și pe tărâmul pedagogic. Având ca deziderat major cultivarea și formarea unor profesioniști veritabili, a știut să transmită propriile afinități estetice studenților săi, împreună aprofundând semantica creațiilor abordate.

Valoarea creației sale este recunoscută atât pe plan național, cât și internațional. Compozitorul este deținătorul mai multor distincții și titluri onorifice. În 1995 i s-a decernat Premiul special la Concursul

Internațional „Gh. Dimitrov” (Varna, Bulgaria), iar în 2000 – Medalia jubiliară „Mihai Eminescu – 150” acordată de Președintele României. Este membru al Uniunii Compozitorilor din Moldova (1980), Membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova, membru de onoare al Académie Amadeus Europe din Paris (1993), membru-corespondent al Academiei Româno-Americane din Montreal, Canada. Deține titlul onorific de Artist Emerit din Republica Moldova (1974) și Artist al Poporului din Republica Moldova (1983).

BIBLIOGRAFIE

Opera

COLO-n vale pe imaș: cântece pentru copii cu acompaniament de pian / muz.: Teodor Zgureanu; vers.: Marcela Mardare; cuv. înainte: S. Pojar. – Ch.: Ruxanda, 2007. – 32 p.

DECEBAL: operă în 3 acte / libretul: Victor Teleucă; muz.: Teodor Zgureanu. – Ch.: Pontos, 2006. – 128 p.

Referințe critice

MORARU, Emilia. Clopote astrale: compozitorul și dirijorul Teodor Zgureanu / Emilia Moraru. – Ch.: Pontos, 2004. – 152 p.: fotogr.

MORĂRAȘ, Mihai. Liantul între armonia ascunsă și cea vizibilă – muzica // Morăraș, Mihai. Răzbunătorul eu pe mine însumi. – Ch., 2007. – P. 227-232.

POJAR, Serghei. Note vesele, triluri ale copilăriei // Colo-n vale pe imaș: cântece pentru copii cu acompaniament de pian / muz.: T. Zgureanu; vers.: M. Mardare. – Ch., 2007. – P. 3.

TEODOR Zgureanu // Buzilă Serafim. Interpreți din Moldova: lexicon encicl. (1460-1960). – Ch., 1996. – P. 467-469.

TEODOR Zgureanu // Compozitori și muzicologi din Moldova. – Ch., 1992.

POJAR, Serghei. Poëtičeskaâ simfoniâ / Serghei Pojar // Kišinevskie novosti. – 2008. – 11 ian. – P. 7.

JAR, Anatol. Teodor Zgureanu – corifeu al muzicii corale contemporane din Moldova: aspecte ale creației și studiului / Anatol Jar // Artă și educație artistică. – 2007. – Nr. 1. – P. 45-51.

„**VIATA** mea a fost marcată de succese fenomenale, dar și de insuccese”

/ Teodor Zgureanu; consemn.: Ion Proca // Glasul națiunii. – 2007. – 8 febr. – P. 13.

GUȚANU, Luminița. Inteligență muzicală / Luminița Guțanu // Lit. și arta. – 2004. – 27 mai. – P. 7.

„...**INSPIRAȚIA** apare în procesul căutărilor...” / Teodor Zgureanu // Lit. și arta. – 2004. – 27 mai. – P. 7.

MIȘIN, D. U nego zapeli Decebal i Ștefan / D. Mișin // Nezavisimâ Moldova. – 2004. – 4 iun. – P. 19.

MORĂRAȘ, Mihai. Liantul între armonia ascunsă și cea vizibilă – muzica / Mihai Morăraș // Lit. și arta. – 2004. – 28 oct. – P. 6.

OPERA „Decebal” este o perlă națională: interviu / Teodor Zgureanu; a intervievat Cristina Porcesco // Moldova Suverană. – 2004. – 6 oct. – P. 4.

Dedicații lirice

GHIMPU, Simion. Mai lasă-mi-o, Doamne: lui Teodor Zgureanu // Ghimpu, Simion. Mereu. – Ch., 1995. – P. 126.

ISTRATI, Toma. Cunună sonoră de lauri îți pun: [lui Teodor Zgureanu] / Toma Istrati // Unirea. – 2005. – 24 febr. – P. 2.

Titluri pentru expoziții

Teodor Zgureanu la vârsta împlinirii

Maestrul Teodor Zgureanu – personalitate complexă a muzicii naționale

Promotor al folclorului românesc

Un corifeu al muzicii corale (Teodor Zgureanu la 70 de ani)

Un destin trăit prin muzică

Referințe

Corul e o respirație a mai multor ființe umane unite de aspirația spre divin.

Teodor Zgureanu

Personalitate artistică multilaterală, compozitor, pedagog, folclorist, dirijor și muzicolog, Teodor Zgureanu este unul dintre fruntașii de seamă ai vieții muzicale.

Teodor Zgureanu a revărsat în creațiile sale prinosul sufletului său, dăruind poporului din care se trage o operă care va străbate timpul.

Olga Burlea

Neobositul maestru, înzestrat cu harul lui Dumnezeu, pledează dintotdeauna pentru cultivarea frumosului, a sublimului, a armoniei. Teodor Zgureanu este personalitatea care lucrează cu suflet, cu multă ardoare, știind să aprindă spiritele și să le susțină întru manifestarea și afirmarea lor în domeniul artei sonore.

Emilia Moraru

Teodor Zgureanu a reușit să evidențieze în întreaga sa creație evoluția gândirii sale componistice, încheindu-și periplusul pe teritoriul contemporan. Lucrările sale beneficiază de tot arsenalul cunoștințelor autorului, construcție, colorit bogat vocal și orchestral, dinamică, varietate a nuanțelor și intensităților.

Luminița Guțanu

6 iunie – 75 ani
de la nașterea scriitorului
Gheorghe Malarciuc
(1934-1992)

Prozatorul, dramaturgul, scenaristul și publicistul Gheorghe Malarciuc s-a născut în s. Bursuc, fostul județ Soroca (azi r-nul Florești) – un „sătulean modest și harnic ca un stup de albine, așezat pe cel mai înalt vârf de deal de prin împrejurimi”. Tatăl său a fost un bun felcer, bunicul un vestit meșter de icoane, care pictase în casa mare o enormă scenă, „Evadarea din rai”, cu care scriitorul se mândrea foarte mult.

Studiile medii le-a făcut în satul Sănătăuca (1951), iar în anul 1956 a absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie. A activat ca redactor-șef al revistei *Scânteia leninistă* / *azi Noi* (1958-1959), redactor superior la Comitetul Radio și Televiziune al Moldovei, șef al Secției scenarii la Studioul „Moldova-Film” (1963-1969). În anul 1970 a devenit corespondent titular pentru Moldova al săptămânalului moscovit *Literaturnaia gazeta*.

Un timp îndelungat a fost președintele Secției dramaturgie a Uniunii Scriitorilor din Moldova. În această postură a promovat și îndrumat talente tinere. A fost implicat și în viața politică. S-a încadrat energic în mișcarea pentru pace, fiind o perioadă președinte al Fondului Păcii din Moldova. A fondat Mișcarea Ecologistă și Partidul Ecologist „Alianța Verde”, activând ca președinte, apoi ca prim-vicepreședinte de onoare al Mișcării Ecologiste din România.

Primele încercări literare le face în anii studenției, scriind caiete întregi în care depăna povestiri despre voievozi și cărturari de la curtea domnească. În 1953 debutează cu o serie de schițe și foiletoane. Revista *Octombrie* publică în 1954 prima sa lucrare de dimensiuni mai ample nuvela *S-a întors tata*. În anul 1957 are loc debutul editorial cu volumul *Revedere*. Ulterior îi apar volumele de proză *Firicel de iarbă verde* (1959), *La piatra cucului* (1963), *Badea Cosma* (1974), *Scrieri alese* (1985).

Pentru copii a scris *Copilul și luna* (1958), *Din moși strămoși* (1959), *Graiul cifrelor* (1959), *Ce mai minge grozavă* (1964), *Legende despre Lazo* (1971) ș. a. În aceste cărți autorul abordează diferite aspecte din viața copiilor. În culegerea de nuvele *Din moși strămoși*, printr-un limbaj mai adecvat copiilor, el evocă episoade concrete și impresionante din viața și activitatea unor personalități ale neamului (Varlaam, D. Cantemir, M. Eminescu, I. Creangă ș. a.). Scrise cu inspirație, povestirile acestea se citesc și astăzi cu plăcere, constituind niște surse de cunoaștere a trecutului de către cititorul mic.

Gheorghe Malarciuc e cunoscut și ca dramaturg, autor al pieselor *Evadarea din rai*, *Nu mai vreau să-mi faceți bine*, *Eroica*, *Cei mai buni ani*, *Zile de foc, zile de apă și de pământ*, *Marselieza* ș. a.

Este autorul scenariilor pentru filmele artistice *Ultima noapte în rai* (1964), *Serghei Lazo* (1967), *Viscolul roșu* (1971), precum și pentru filmele documentare *Curcubeul din casă*, *Covorul moldav* (1970) ș. a.

Ca publicist a semnat numeroase articole publicate în presa periodică de la Chișinău, Moscova, precum și cărțile *Patru pași pe harta Americii* (1972) și *Scrisori din casa părintească* (1890), în care ne vorbește cu pasiune și durere despre problemele cu care se confruntă societatea și, mai ales, despre ecologie, manifestându-se ca un adevărat

apărător al pădurilor, al apelor, al pământului, spirit veșnic neînfricat în lupta pentru curățenia naturii și a spiritului uman.

Unele din scrierile lui Gheorghe Malarciuc au fost traduse în limbile polonă, ungară, cehă, lituaniană, estonă, ucraineană, rusă ș. a.

În anul 1984 i s-a conferit titlul de Maestru Emerit în Arte.

La 30 noiembrie 1992 s-a stins din viață. După moartea sa, în comuna Japca, în componența căreia intră s. Bursuc, s-a deschis Camera-Muzeu în memoria scriitorului.

BIBLIOGRAFIE

Opera

BADEA Cozma: [roman] / Gheorghe Malarciuc. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 366 p. – (Romanul sovietic contemporan).

BADEA Kozma: roman / Gheorghe Malarciuc; hudož. S. Solonaru. – Ch.: Cartea moldovenească, 1976. – 367 p. – (Sovremennyj moldavskij roman).

DIN MOȘI strămoși: nuvele istorice / Gheorghe Malarciuc; pict. Igor Vieru, Filimon Hâmuraru. – Ch.: Cartea Moldovei, 1999. – 48 p.: il.

LEGENDE despre Lazo; „La piatra cucului”: povestiri / Gheorghe Malarciuc. – Ch.: Lit. artistică, 1978. – (Biblioteca școlarului).

PIS'MA iz otčego doma: kn. o Moldavii: [očerki, èsse, rasskazy] / Gheorghe Malarciuc; per. M. Hazin; hudož. A. Hmelnițchi. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 309 p.

SCRIERI alese / Gheorghe Malarciuc; prez. graf. de V. Hohlov. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 571 p.

SCRISORI din casa părintească / Gheorghe Malarciuc; il. de A. Hmelnițchi. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 288 p.; 16 f. fotogr.

Referințe critice

BADIU, Vasile. Gheorghe Malarciuc // Dolgan, Mihail; Bilețchi, Nicolae; Badiu, Vasile. Creația scriitorilor moldoveni în școală: (Nicolae Costenco, Aureliu Busuioc, Vladimir Beșleagă, Gheorghe Malarciuc). – Ch., 1990. – P. 95-111.

CIMPOI, Mihai. Calea către sine a literaturii basarabene: [Gheorghe Malarciuc] // Cimpoi, Mihai. Sub steaua exilului. – București, 1994. – P. 101-102.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor

treizeci”: [Gheorghe Malarciuc] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 298-299.

CIOCANU, Ion. Imprevizibilul Gheorghe Malarciuc // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă: (incursiuni critice în procesul literar contemporan). – Timișoara, 2002. – P. 42-47.

CIOCANU, Ion. Momente și aspecte ale istoriei plaiului moldav, evocate în publicistica scriitoricească: [Gheorghe Malarciuc] // Ciocanu, Ion. Din frământul necuten al vremilor. – Ch., 1988. – P. 80-90, 93.

GHEORGHE Malarciuc // Aniversări culturale. 2004 / Bibl. Naț. pentru Copii. – Ch., 2003. – P. 60-62.

GHEORGHE Malarciuc: „Basarabia e un fenomen aparte în istoria omenirii” // Focul din verb / alcăt. Nicolae Roibu. – Ch., 1991. – P. 220-222.

GHEORGHE Malarciuc // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch.: 2004. – P. 247-249.

HROPOTINSCHI, Andrei. Proza pentru copii și tineret // Hropotinschi, Andrei. Revelația slovei artistice. – Ch., 1979. – P. 278-284.

MARIN, Gheorghe. Rapsodul ecologiei // Marin, Gheorghe. Închinare memoriei. – Ch., 2006. – P. 98-113.

POVARA conștiinței de neam: (impresii de lectură) / Gh. Vodă, D. Matcovschi, M. Cimpoi // Malarciuc, Gheorghe. Din moși strămoși. – Ch., 1990. – P. 57-59.

ȚOPA, Tudor. Copacul de marmoră: (Gheorghe Malarciuc) // Țopa, Tudor. Voievozii inspirației. – Ch., 2007. – P. 310-315.

ZBÂRCIOG, Vlad. Gheorghe Malarciuc // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 289-290.

ANDON, Victor. Țtot trudnyj žanr – kinoscenarij / Victor Andon // Nezavisimaa Moldova. – 2006. – 14 iun. – P. 4.

MARIN, Gheorghe. Rapsodul ecologiei / Gheorghe Marin // Lit. și arta. – 2005. – 24 noiembr. – P. 4.; 1 dec. – P. 4.

CIOCOI, Gheorghe. La Japca, la Malarciuc, la mănăstire / Gheorghe Ciocoi // Natura. – 2004. – Nr. 6. – P. 5.

GHERMAN, Diomid. Gheorghe Malarciuc / Diomid Gherman // Lit. și arta. – 2004. – 25 noiembr. – P. 5.

Dedicații lirice

CALPAGIU, Maria. La badea Cozma, în ospeție / Maria Calpagiu // Natura. – 2004. – Nr. 6. – P. 5.

HADÂRCĂ, Ion. Cerul, îngerul și omul: în amintirea ecologistului Gheorghe Malarciuc // Hadârcă, Ion. Albe cetățile negre. – Ch., 1999. – P. 119.

Titluri pentru expoziții

Citește, judecă și, dacă poți, iartă...

Cavalerul frunzei: Gheorghe Malarciuc

Scriitor crescut din talent și dragoste de oameni și pământ

Gheorghe Malarciuc – rapsod al plaiului

Scriitorul care ne readuce la Casa părintească

Referințe

La badea Gheorghe, în ospeteie,

Tot vin prieteni mari și buni.

Vin cei care-i cunosc și vorba

Și verbul zis din moși-străbuni.

Gheorghe Ciocoi

Gheorghe Malarciuc este povestitorul agreabil care reactualizează blândețea sadoveniană, cu o degajare în stil și o deosebită culoare de epocă în descriere. Ciclul de instantanee nuvelistice, inspirate din istoria poporului nostru și reunite sub titlul *Din moși strămoși (...)* rămâne, indiscutabil, realizarea de vârf a autorului.

Mihai Cimpoi

Gheorghe Malarciuc explorează realitatea contemporană, obținând succese proporționale cu măsura pătrunderii în esența tipurilor omenești care l-au inspirat și a problemelor etice care i-au solicitat atenția și, desigur, cu nivelul măiestriei propriu-zis literare care a prezidat procesul plâsmuirii operelor.

Ion Ciocanu

Gheorghe Malarciuc vine din viață, așa cum e în stare el să vină. Urcă munte cu vârf înalt, înzăpezit, purtând pe umeri, grea, povara conștiinței sale de scriitor, de artist, de cetățean.

(...) Aproape tot ce a scris Gheorghe Malarciuc în proză, și nu numai în proză, are ca moment de inspirație, ca punct de plecare fapta bunilor noștri înaintași, scriitorul știindu-se dator să o glorifice pentru urmași.

Dumitru Matcovschi

În cinematografie, ca și în teatru, Gheorghe Malarciuc vine cu aceleași preocupări pentru situații dramatice, momente acute, personaje bine conturate, cu calități distincte, exagerate uneori până la neverosimil.

Vasile Badiu

18 iunie – 75 ani
de la nașterea pictorului și graficianului
Aurel David
(1934-1984)

S-a născut la 18 iunie 1934 în orașul Chișinău (unele mărturii atestă anul 1935), în familia ziaristului și cercetătorului în domeniul tipăriturilor din Moldova Alexandru David și a învățătoarei Mitrodora Hondru-David.

Aurel David face parte din generația, copilăria căreia a fost „confiscată” de război și foametea din 1947. De mic copil rămâne orfan de ambii părinți – în 1935 dispare în mod tragic tatăl său, iar în 1944 se stinge din viață mama sa.

În anii 1944-1946 locuiește la bunica sa în s. Bardar, r-nul Ialoveni, sat care a reprezentat pentru el un punct de spijin, o sursă inepuizabilă de inspirație.

În 1948 este înmatriculat la Școala Republicană de Arte Plastice, unde studiază timp de 6 ani, până în 1954. După absolvirea școlii devine student la Institutul de Arte Plastice „V. Surikov” din Moscova (1955-1960). După ce-și ia licența, se întoarce la Chișinău și se angajează la Societatea „Astra basarabeană”, unde redactează ziarul *Cuvânt moldovenesc*. Pe parcursul anilor 1960-1964 activează în calitate de inspector superior la sectorul de artă plastică al Ministerului Culturii. Un scurt timp predă desenul, pictura, compoziția la Școala Republicană de Arte Plastice. În anul 1960 a devenit membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. A fost ales de mai multe

ori membru al comitetului de conducere al UAP, deținând funcția de vicepreședinte și președinte al Fondului Plastic. A exercitat și funcția de redactor artistic principal la Redacția Enciclopedia Moldovei.

În anul 1984, la 18 iulie, se trece din viață în mod tragic la Chișinău, în atelierul său din strada Dimo. În scurta-i viață a reușit să-și creeze un nume aparte în arta plastică națională.

Încă din fragedă copilărie vădise dragoste și talent pentru desen, cei apropiați prezicându-i că „va ajunge om mare”. Activitatea creatoare a artistului plastic s-a desfășurat pe parcursul a 24 de ani. Ea poate fi împărțită în trei perioade de timp, fiecare având anumite caracteristici distincte. Perioada de început durează 3-4 ani, timp relativ scurt, în care pictorul își profilează personalitatea sa creatoare, elaborându-și un stil aparte, original și elevat, calitățile și aspectele concrete fiind manifestate în mod special în domeniul picturii de șevalet. Dintre creațiile realizate în această perioadă vom menționa picturile de șevalet *Apus de soare* (1950), *Bărci pe râu* (1950), *La Nistru* (1950), *Moldova Veche* (1954) etc., precum și lucrările grafice *Autoportret* (1950), *Portret de femeie* (1950), *Râu de munte* (1950), *Floarea soarelui* (1950).

Perioada a doua, cea mai productivă, a durat 15 ani, timp în care artistul a muncit insistent, afirmându-se și manifestându-se în diferite genuri de artă: pictură și grafică de șevalet, artă monumental-decorativă, sculptură. Anume în această perioadă au fost realizate cele mai importante lucrări ale sale: *Amiază* (1964, pânză în ulei), *Arborele Eminescu* (1967, linogravură), *Plugarul Universului* (1967, lucrare monumental-decorativă de proporții) ș. a.

Ultima perioadă de activitate și de viață durează 3-4 ani, fiind marcată de o stare de criză personală, aceasta la rândul ei fiind provocată de criza generală din societate din anii 1970-1985, cunoscută sub definiția de perioadă de stagnare. Această etapă se mai caracterizează și prin preocupările impuse pentru subiecte „nedorite”.

Aurel David s-a mai realizat și în domeniul portretisticii. La Muzeul Republican de Literatură „D. Cantemir” se păstrează portretele mai multor scriitori executate de el: Al. Donici, S. Vangheli, L. Damian, I. Bolduma, P. Darienco, A. Marinat ș. a.

Începând cu anul 1960, lucrările sale sunt expuse la majoritatea expozițiilor de pictură și grafică din Chișinău, precum și în Moscova,

Sankt-Petersburg, Vilnius, Tallinn, Minsk etc. În anul 1995, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la naștere, la Muzeul Național de Arte Plastice a fost organizată o amplă expoziție personală, iar la Biblioteca Națională a fost comemorată personalitatea creatoare a artistului. În 2005 Muzeul Național de Arte Plastice a găzduit expoziția „Aurel David”.

Pentru realizări remarcabile în domeniul artelor plastice, în 1990 i s-a conferit post-mortem Premiul Național, iar în anul 2000 – Medalia „Mihai Eminescu”. Numele său îl poartă astăzi școala din s. Bardar, o stradă din orașul Ialoveni și una din Ungheni. La sfârșitul anului 2004, Gheorghe Vrabie, cunoscut critic și artist plastic, a scos de sub tipar monografia *Aurel David. Timpul artistului și opera*, în care evocă personalitatea și creația talentatului artist plastic.

BIBLIOGRAFIE

VRABIE, Gheorghe. Aurel David: timpul, artistul și opera / Gheorghe Vrabie. – Ch.: Cartea Moldovei, 2004. – 115 p.

BRIGALDA-Barbas, Eleonora. Anii ‘60 în pictura de gen: între tradiție și inovație // Brigalda-Barbas, Eleonora. Evoluția picturii de gen din Republica Moldova (1945-2000). – Ch., 2002. – P. 36.

BULAT, Vladimir. Filonul folcloric, un cal troian? Ruptura interioară: [Aurel David] // Bulat, Vladimir. Artă și ideologie: De la „realismul socialist” la „noua sensibilitate”: 1940-2000. – Ch., 2000. – P. 24-27.

BULAT, Vladimir. „Prefer senzația de necuprindere” // Bulat, Vladimir. Artă și ideologie: De la „realismul socialist” la „noua sensibilitate”: 1940-2000. – Ch., 2000. – P. 174-176.

AUREL, David // Aniversări culturale 2004 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2003. – P. 63-64.

VRABIE, Gheorghe. Capodopera „Arborele Eminescu” / Gheorghe Vrabie // Grigorescu, Grigore. Pădurea și cultura. – Ch., 2006. – P. 90-94.

ILISEI, Grigore. Aurel David, pictorul unui Demiurgos / Grigore Ilisei // Dacia literară. – 2007. – Nr. 3. – P. 40-41; Limba Română. – 2007. – Nr. 1-3. – P. 212-214

PARTOLE, Claudia. Obsesia timpului / Claudia Partole // Viața Basarabiei. – 2006. – Nr. 3-4. – P. 92-94.

POPA, Iulius. Pastișa, benefică lui Eminescu, „...căci paharul este băut” / Iulius Popa // Lit. și arta. – 2005. – 13 ian. – P. 5.

VRABIE, Gheorghe. Aurel David, timpul, artistul și opera / Gheorghe Vrabie // Lit. și arta. – 2005. – 22 sept. – P. 7.

VRABIE, Gheorghe. Planări din zborul frânt al unui artist... / Gheorghe Vrabie // Moldova. – 2005. – Nr. 1-2. – P. 30-32.

BUDEANU, Gheorghe. Gheorghe Vrabie despre Aurel David / Gheorghe Budeanu // Timpul de dimineață. – 2004. – 5 noiembr. – P. 19.

GALKINA, Aksinia. Prervannyj polet / Aksinia Galkina // Nezasvisimăâ Moldova. – 2004. – 24 dec. – P. 8.

GHEORGHÎĂ, Eugen. Aurel David și „Arborele Eminescu” / Eugen Gheorghîță // Dezvoltarea. – 2004. – 18 iun. – P. 11.

GUȚU, Aurel. Aurel David m-a numit prietenul lui... / Aurel Guțu // „a”MIC”. – 2004. – Nr. 5-6. – P. 4.

POPESCU, Leonid. Murind din dragoste curată... / Leonid Popescu // Lit. și arta. – 2004. – 9 dec. – P. 6.

VRABIE, Gheorghe. Timpul, artistul și opera / Gh. Vrabie // Lit. și arta. – 2004. – 9 dec. – P. 6.

Dedicații lirice

VODĂ, Gheorghe. Descoperirea lui Aurel David // Vodă, Gheorghe. La sud e patria mea. – Ch., 2004. – P. 157; Moment poetic. 28: Gheorghe Vodă. – Ch., 2005. – P. 9.; Vodă, Gheorghe. Aripi pentru cădere. – Ch.; București, 2003. – P. 333.

MATCOVSCHI, Dumitru. Pomul sfânt: în memoria pictorului Aurel David, autorul portretului-arbore „Mihai Eminescu” // Matcovschi, Dumitru. Veșnica teamă. – Ch., 2001. – P. 197; Matcovschi, Dumitru. Vad. – Ch., 1998. – P. 119.

VRABIE, Gheorghe. Lui Aurel David, autorul lucrării „Arborele Eminescu” / Gheorghe Vrabie // Lit. și arta. – 2004. – 9 dec. – P. 6.

Titluri pentru expoziții

Prefer senzația de necuprindere...

Arborele nemuririi lui Aurel David

Aurel David – talent autentic al picturii basarabene

Aurel David – îndrăgostitul de lumină și culoare

Referințe

Crescut pe mal abrupt de mare,

Zbucnit, răzbit prin stâncă de granit,

Acesta-i arborele nemuririi care
 L-a-nveșnicit pe Aurel David.
 A fost o fulgerare, o scânteie,
 A fost un miez de noapte violet,
 O clipă unică a fost și o idee,
 Dar a mai fost un arbore concret.

Dumitru Matcovschi

Un arbore măreț ai zămislit
 Ce s-a proliferat ca prin vlăstar...
 Îți poartă faima și dorul necuprins
 Cu care vitregia destinul-ai învins.
 Te-ai afirmat prin voia de-a crea,
 Elanul și dorința de-a picta
 Și prin eforturi susținute zi de zi
 Lăsând comorile și celor ce vor fi!...

Gheorghe Vrabie

Aurel David s-a manifestat în mai multe genuri de artă plastică, valorificând și înnoind modalitățile de expresie tradiționale, experimentând cu materiale și forme noi. El este, mai întâi de toate, un pictor îndrăgostit de culoare, dotat cu un simț rafinat al acesteia...

* * *

Aurel David a fost un simbol al vieții noastre cu bucuriile și necazurile ei cotidiene. El a trăit cu dragoste și a murit din dragoste.

* * *

Aurel David a creat lucrări care rezistă în memoria timpului, conferindu-i acestui timp abstract culoare, sens, personalitate.

Gheorghe Vrabie

Ce avea el mai sincer apărea sub forma peisajelor, naturilor moarte, a portretelor celor din preajma sa. A posedat, neîndoielnic, un potențial poli-form și imaginativ.

Vladimir Bulat

Aurel David a pus vântul să adie un arbore și să descrie pe cerul lumii capul hiperionic al lui Eminescu. Arborele în chip de Luceafăr face azi înconjurul lumii...

Petre Popescu-Gogan

21 iunie – 75 ani
de la nașterea prozatorului
Mihail Gheorghe Cibotaru
1934

Mihail Gh. Cibotaru, nuvelist, romancier și publicist, s-a născut la 21 iunie 1934 la Vărvăreuca, Florești, într-o familie de țărani. A urmat școala primară din satul natal pe care o termină în 1946, iar în 1954 absolvește școala medie din Florești. Între 1954-1959 își continuă studiile la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova.

A activat ca redactor la ziarul *Tinerimea Moldovei* (1957-1959), redactor, șef de secție, redactor-șef adjunct la cotidianul *Moldova socialistă* (1959-1975), redactor-șef al revistei *Moldova* (1975-1994), Ministru al Culturii (1994-1997), șef de secție la Agenția Națională de presă „Moldpres” (1997-1998), redactor-șef al Săptămânalului *Luca-fărul* (1999-2002).

Prin creația sa se situează printre prozatorii de frunte din spațiul prutonistrean. A debutat în anii '50 cu versuri satirice și publicistică în paginile ziarelor *Țăranul Sovietic* și *Tinerimea Moldovei*. Prima povestire, *Vifornița*, a scris-o în 1958, fiind inspirată din aflarea sa pe pământurile de țelină din Kazahstan în anii de studenție.

Editorial debutează în 1965 cu volumul de povestiri *Tăcerea pădurilor*. Ulterior editează câteva romane și volume de nuvele și schițe, printre care: *Durerea liniștii* (1969), *Semănătorii* (1974) – o pânză amplă despre transformările sociale ale statului, *Drumuri* (1979), *Îndrăzneala* (1983), *Pasăre călătoare* (1980), *Sârjoaca* (1984), *Troiene* (1989), *Eclipsa* (2005), în care abordează probleme sociale, ecologice și economice, utilizând procedee diferențiate și exprimând viabile idei și atitudini defnitorii.

A semnat piesele de teatru *Semănătorii de lumină*, *Cutremurul* etc., precum și scenariile de filme artistice și documentare *Întâlnirea*, *Correspondentul special*, *Hora satului*.

Pe parcursul anilor s-a învrednicit de mai multe premii și distincții: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1983, pentru volumul de

publicistică *Izvoare*), Premiul Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, Premiul de Stat al RSSM (1986, pentru volumul *Sârjoaca*), Premiul pentru dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru anul 2007 (2008, pentru volumul de piese *Ispite*). Este decorat cu Ordinul „Gloria Muncii” (1996). În 1984 i s-a conferit titlul onorific Jurnalist Emerit din Moldova.

BIBLIOGRAFIE

Opera

CU LEGEA pre lege călcând / M. Gh. Cibotaru. – Ch.: Basarabia, 1991. – 159 p.

ECLIPSA: din destăinuirile unui deportat / M. Gh. Cibotaru. – Timișoara: Augusta; Artpress, 2005. – 268 p.

ISPITE teatrale: (piese) / M. Gh. Cibotaru. – Ch.: Fundația „Draghiștea”, 2007. – 238 p.

IZVOARE: [schițe] / M. Gh. Cibotaru. – Ch.: Cartea moldovenească, 1993. – 117 p. – (Scriitorul în actualitate).

ÎN preajma iubirii: pagini de proză / M. Gh. Cibotaru; prez. graf.: V. Hristov. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 394 p.

ÎNDRĂZNEALA: roman / M. Gh. Cibotaru; prez. graf.: O. Chirilova. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 395 p.

PĂSĂRI călătoare: povestiri / M. Gh. Cibotaru; des.: S. Chișlari. – Ch.: Hyperion, 1991. – 78 p.: il.

SÂRJOACA: povestiri și schițe / M. Gh. Cibotaru; prez. graf.: A. Hmelnițchi. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 202 p.

SEMAFORUL: povestiri / M. Gh. Cibotaru. – Ch.: Cartea moldovenească, 1975. – 96 p.

SEMĂNĂTORII: roman / M. Gh. Cibotaru; prez. graf.: O. Grădinaru. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 332 p. – (Biblioteca școlarului).

TROIENE: scrieri alese în proză / M. Gh. Cibotaru; prez. graf.: M. Cojocaru. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 511 p.

Referințe critice

MIHAIL Gheorghe Cibotaru // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.; M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 75-77.

ȘVEȚ, Maria. Mihail Gheorghe Cibotaru / Maria Șveț // Calendar Național 2004 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2004. – P. 195-196.

ȚOPA, Tudor. Semănătorul de lumină: (Mihail Gh. Cibotaru) // Țopa, Tudor. Voievozii inspirației. – Ch., 2007. – P. 305-309.

ZBÂRCIOG, Vlad. Mihail Gheorghe Cibotaru / Vlad Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 99-100.

PREMIILE literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 2007: [M. Gh. Cibotaru „Ispite”] // Lit. și arta. – 2008. – 20 mart. – P. 4.

RUSU, Nicolae. Măsura universală a lucrurilor: [M. Gh. Cibotaru] / Nicolae Rusu // Lit. și arta. – 2008. – 13 mart. – P. 5.

ZBÂRCIOG, Vlad. Omul cu suflet de lumină: [M. Gh. Cibotaru] / Vlad Zbârciog // Lit. și arta. – 2007. – 28 iun. – P. 5.

CUZUIOC, Ion. Mihail Gh. Cibotaru – blândețe și tandrețe / Ion Cuzuioc // Lit. și arta. – 2006. – 9 febr. – P. 8.

CIOCANU, Anatol. Smulși din vatra strămoșească. Mihail Gheorghe Cibotaru: „Eclipsa” / Anatol Ciocanu // Lit. și arta. – 2005. – 10 noiembr. – P. 4.

BILEȚCHI, Nicolae. Mihail Gheorghe Cibotaru – 70 de ani / Nicolae Bilețchi // Viața Basarabiei. – 2004. – Nr. 2. – P. 187-202.

DUMBRĂVEANU, Victor. Oscilații în care palpită viața: [M. Gh. Cibotaru] / Victor Dumbrăveanu // Capitala. – 2004. – 19 iun. – P. 7.

VANGHELLI, Spiridon. Om de omenie: [M. Gh. Cibotaru] / Spiridon Vangheli // Lit. și arta. – 2004. – 24 iun. – P. 4.

Dedicații lirice

TUDOSĂ, Nicolae. Cuvântul blond: lui Mihail Gh. Cibotaru la cei 70 de ani împliniți / Nicolae Tudosă // Lit. și arta. – 2005. – 24 noiembr. – P. 7.

Titluri pentru expoziții

Drumurile creației lui Mihail Gh. Cibotaru
Un scriitor mereu prezent în actualitate
Pe drumurile cărții cu Mihail Gh. Cibotaru
Scriitorul înfrățit cu natura și cu veșnicia patriei
Semănătorul de lumină

Referințe

Mihail Gh. Cibotaru este un autor de proză ce se naște la intersecția reportajului literar cu ficțiunea, de unde preeminența toposului și a eroului aruncat în vârtoarea vieții și în mrejele diabolice înnodate ale cotidianului „gol”.

Mihai Cimpoi

Tematica lui Mihail Gh. Cibotaru este în foarte mare măsură legată de universul rural, o probează mai toate romanele și povestirile lui (...). Evocând satul ca pe o realitate familială, cunoscută, privită din interior, scriitorul se lasă furat nu numai de pitorescul acestei lumi, ci și de problemele ei.

Eliza Botezatu

Condeier mereu și perfect sincronizat cu realitatea cotidiană, este firesc că și ultimele scrieri dramatice ale lui Mihail Gh. Cibotaru sunt la unison cu preocupările, frământările contemporanilor noștri.

Ca într-o oglindă spartă pe diagonală, vedem în piesele lui Mihail Gh. Cibotaru o lume în agonie, despărțită de adevărate „ziduri chinezești” (sau poate „ziduri ale Berlinului”), în funcție de principiile morale, de scrupulele pe care le mențin și le adoptă, respectiv – de felul cum se clădesc peste acestea niște criterii „moderne” (și „postmoderniste”), croite din fals, ipocrizie, furt, căpățuire...

Vlad Pohilă

Mihail Gh. Cibotaru este omul care a avut mereu (dar are și acum) o măsură pură, pe care a aplicat-o totdeauna în relațiile cu oamenii. Nicio dată n-a fost categoric în discuții, dar nu a suportat moralitatea îndoielnică a unora. Toată polemica dumisale a fost morala...

Vlad Zbârciog

23 iunie – 175 ani
de la nașterea savantului și scriitorului
Alexandru Odobescu
(1834-1895)

Alexandru Odobescu, scriitor și savant de tip enciclopedic, comparabil cu Bogdan Petriceicu-Hasdeu și Mircea Eliade, s-a născut la 23 iunie 1834 la București. Este fiul generalului Ioan Odobescu (membru și ulterior adeversar al Guvernului provizoriu din Țara Românească în Revoluția de la 1848) și al Catincăi (n. Caracaș). La vârsta de 14 ani trece cu brio examenul de admitere la Liceul „Sfântul Sava” din

București. Din această perioadă datează cele dintâi exerciții literare, toate redactate în limba franceză. Șase ani mai târziu viitorul scriitor se află la Paris împreună cu părinții, continuându-și aici studiile. Intră în cercul societății „Junimea română”, ține prelegeri și publică articole pe teme sociale, artistice și de istorie a civilizațiilor, dovedind o precocitate creatoare ieșită din comun. În anul 1851 se înscrie la „College de France”, unde achiziționează o solidă cultură clasică, iar în 1854 este student la Sorbona, interesat cu precădere de elenistică și arheologie. Citește enorm, își edifică o bibliotecă de mare cărturar (clasici greci și latini, istorii literare, tratate filologice, lucrări de estetică, cărți de valoare bibliofilă etc.) și se risipește în variate proiecte literare: scrie poezii, traduce din Homer, Vergiliu și Horațiu, schițează drame istorice și comedii, strânge materialul pentru diverse studii istorice, filologice, de istoria artelor etc.

Întors în țara de origine, fără a-și fi luat licența la Sorbona, duce o viață de boem aristocrat, îndeplinind diferite funcții: șef de birou la Secretariatul de Stat (1875), procuror la Curtea de Apel (1859), Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice și Ministru ad-interim la Ministerul de Externe (1862-1863), comisar al Principatelor Unite la Expoziția Universală de la Paris (1865-1867), director al Teatrului Național (1874-1876), profesor de arheologie la Facultatea de Litere din București (din 1874), secretar al Legației române din Paris (1881-1885), profesor la Liceul „Sf. Gheorghe” al lui Anghel Demetriescu, membru în Consiliul General al Învățământului (1889-1891), director al Școlii Normale Superioare din București (din 1891).

Alexandru Odobescu este inițiatorul cercetărilor arheologice din România. Ascultând la Paris profesori iluștri de arheologie, face cercetări, în tovărășia unui pictor elvețian, Trenk, la monumentele istorice din țară. Înființează Muzeul de antichități naționale în București, ține conferințe cu subiect arheologic, scrie studii arheologice asupra artelor din România și asupra antichităților scitice. În materie de arheologie dă o operă monumentală în limba franceză, *Tezaurul de la Pietroasa* (vol. I – 1889, vol. II – 1896, vol. III – 1900), despre comoara găsită în 1837 în comuna Pietroasa, județul Buzău și cunoscută sub denumirea „Cloșca cu puii de aur”. Această lucrare îl face celebru în Europa,

fiind apreciată de savanți cu renume european și mondial. Rodul îndelungatelor sale îndeletniciri arheologice apare în *Istoria arheologiei* (1877), care cuprinde 15 prelegeri ținute la Universitatea din București asupra cercetărilor arheologice din antichitate până la jumătatea sec. al XVIII-lea. Prin aceste studii și cercetări, Odobescu face adevărată educație arheologică a contemporanilor, punând pe temelii solide această știință în țară.

Creația sa literară vădește un autor erudit, cu un veritabil simț al stilului. Debutază cu versuri la *Revista literară* din Iași (1855), apoi semnează articole în aceeași publicație și poezii (printre care cunoscuta *Întoarcere în țară pe Dunăre*) în *România literară* a lui V. Alecsandri.

Proza sa literară, inspirată din istorie, este ilustrată de două nuvele: *Mihnea-Vodă cel Rău* (1857) și *Doamna Chiajna* (1860), amândouă scrise, cum singur mărturisește, după modelul și concepția nuvelei istorice *Alexandru Lăpușeanu* a lui C. Negruzzi. Spre deosebire de nuvela predecesorului său, aceste „*Scene istorice din cronicile românești*”, cum le numește Odobescu, au o mai accentuată culoare locală cu mai multe amănunte despre ceremonii domnești, obiceiuri, port etc. De asemenea, conține mai multe arhaisme în limbă, o fantezie mai vie în caracterizarea personajelor, un suflu românesc mai puternic. Cu toate acestea, însă, Odobescu recunoaște că nuvelele sale sunt inferioare celor ale lui Negruzzi.

Opera cea mai valoroasă a lui Alexandru Odobescu este *Pseudo-cynegeticos* (1874) – în traducere din grecește înseamnă fals tratat de vânatoare. Este o epistolă care, inițial, avea menirea de a fi așezată ca precuvântare la cartea *Manualul vânătorului* de C. C. Cornescu. Proiectata prefață, însă, a devenit sub pana eruditului Odobescu o scriere cu totul originală despre vânatoare. Comentând-o la apariție, într-un număr al *Convorbirilor literare* din 1875, Eminescu a sesizat aspectul ei de mozaic în stil epistolar, asemănând-o cu „pictura, care cearcă a imita prin bucăți de marmură de piatră colorată, de sticlă sau de lut ars, colorile naturii”. Ulterior s-a căzut de acord că *Pseudo-cynegeticos* este primul veritabil eseu al culturii românești, o demonstrație de înzestrare enciclopedică și inteligență analitică (tip Winckelmann, Hasdeu și Renan).

Pentru copii Alexandru Odobescu publică basmele *Jupân Rănică Vulpoiul* și *Tigrul păcălit* (1875). Prelucrează după G. W. Cox *Zece basme mitologice*. Îi sprijină pe folcloriști și scrie prefețe elogioase la Colecția lui G. Dem. Teodorescu și la basmele lui Petre Ispirescu.

În domeniul istoriei literare, Odobescu e preocupat de traducerile lui Coresi și de scrierile lui Dimitrie Cantemir, de cărturarii români ai secolului al XVIII-lea, de poeții Văcărești (cărora le dedică un studiu în *Revista română*, 1860), de unii scriitori pașoptiști ca Alecu Russo, Vasile Cârlova și Nicolae Bălcescu, căruia îi editează în 1878 opera de căpătâi sub titlul *Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul*.

Pe parcursul vieții obține mai multe premii și distincții. În 1877 i se acordă Premiul „Năsturel” al Academiei Române pentru lucrarea *Istoria arheologiei*, iar în 1889 Marele Premiu al Academiei Române pentru culegerea în trei volume *Scrieri literare și istorice* apărută în 1887. În anul 1876 este distins cu Medalia „Bene merenti”. Este cavaler al Ordinului „Steaua României” în grad de ofițer (1878) și al Ordinului „Steaua României” în grad de comandor pentru întreaga activitate la Legația din Paris (1883).

Finalul vieții lui Alexandru Odobescu e tragic. Se sinucide la 10 noiembrie 1895 (din cauza unor complexe împrejurări de ordin social și familial), lăsând în urma sa o operă vastă, complexă de mare cărturar european.

BIBLIOGRAFIE

Opera

DOAMNA Chiajna și alte proze / Al. Odobescu; cop.: I. Cârmu. – Ch.: Litera, 1998. – 280 p. – (Biblioteca școlarului).

MIHNEA-Vodă cel Rău; Doamna Chiajna; Pseudo-cynegeticos / Al. Odobescu; graf.: B. Munteanu. – București: 100+1 Gramar, 1998. – 200 p. – (Pagini alese: Lteratura română).

POVESTIRI istorice / Al. Odobescu; cop.: W. Reiss. – București: Corint, 2002. – 96 p. – (Clasici români).

SCENE istorice din cronicile românești; Pseudo-cynegeticos / Al. Odobescu; cop.: V. Olac. – București: Porus, 1994. – 270 p. – (Biblioteca elevilor).

SCRIERI alese / Al. Odobescu. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 1995. – 429 p. – (Fundamente).

ZECE basme mitologice; Jupân Rănică Vulpoiul; Tigru păcălit; Pseudo-cynegeticos / Al. Odobescu. – București: Floarea darurilor, 1996. – 240 p. – (Bucuria copiilor).

Referințe critice

ALEXANDRESCU, Emil. Al. Odobescu: viața și activitatea literară // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română. – București, 2007. – P. 149-152.

CĂLINESCU, G. Proza și teatrul după 1859: Al. Odobescu // Călinescu, G. Istoria literaturii române: compendiu. – București; Ch., 2003. – P. 136-138. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 203).

CIOCANU, Ion. Alexandru Odobescu – fondator al eseului românesc de proporții // Ciocanu, Ion. Literatura română: [studii și materiale pentru învățământul preuniversitar]. – Ch., 2003. – P. 98-101.

CIOCULESCU, Șerban. Începuturile literaturii artistice: Al. I. Odobescu // Cioculescu, Șerban. Varietăți critice. – Ch., 1997. – P. 156-169. – (Biblioteca școlară; nr. 88).

CRĂCIUN, Boris. Alexandru Odobescu // Crăciun, Boris. Istoria ilustrată a literaturii române. – Ed. a 2-a, rev. și adăug. – Iași, 2002. – P. 42.

CRĂCIUN, Gh. Literatura pașoptistă și postpașoptistă: Alexandru Odobescu // Crăciun, Gh. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori. – Ch., 2004. – P. 161-168. – (Cartier educațional).

CUBLEȘAN, Constantin. Alexandru Odobescu / Constantin Cubleșan // 100 cei mai mari scriitori români. – Ed. a 2-a, rev. – București, 2005. – P. 57-59.

CUBLEȘAN, Constantin. Alexandru Odobescu sau Depășirea complexului provincialității / Constantin Cubleșan // Odobescu, A. Scene istorice. Pseudo-cynegeticos. – Ed. a 2-a, rev. – București, 1984. – P. V-XXVI. – (Biblioteca pentru toți).

IBRĂILEANU, Garabet. Spiritul critic în Muntenia. Sinteza de criticism și patruzeciopism: A. Odobescu // Ibrăileanu, Garabet. Spiritul critic în cultura românească. – Ch., 1997. – P. 173-180. – (Biblioteca școlară).

MANOLESCU, Nicolae. Proza academică și savantă. Teatrul: Al. Odobescu // Manolescu, Nicolae. Istoria critică a literaturii române. – București, 1997. – P. 257-272.

MĂCIUCĂ, Constantin. Modernitatea unui clasic / Constantin Măciucă // Odobescu, A. Pseudo-cynegeticos. – București, 1990. – P. V-XIV.

MICU, Dumitru. Între romantism și realism: Al. Odobescu // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române: de la creație populară la postmodernism. – București, 2000. – P. 105-107.

MUNTEANU, Basil. Doi creatori de stil: Creangă și Odobescu // Munteanu, Basil. Panorama literaturii române contemporane. – Cleveland, 1996. – P. 46-47.

NEGOIȚESCU, Ion. Idealul estetic al omului: Odobescu // Negoitescu, Ion. Scriitori moderni. Vol. 2. – București, 1997. – P. 237-245. – (Lampa lui Aladin).

ODOBESCU Alexandru // Literatura română: dicționar – antologie de istorie și teorie literară. – Ed. a 4-a, rev. și adăug. – Ch., 2005. – P. 368-369.

ODOBESCU Alexandru // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 4 / Academia Română. – București, 2005. – P. 675-680.

VIANU, Tudor. Cuvânt despre mitologie: [Al. Odobescu] / Tudor Vianu // Odobescu, A. Doamna Chiajna. – București, 1990. – P. 5-9. – (Lectură școlară).

VIANU, Tudor. Scriitori savanți: Al. Odobescu // Vianu, Tudor. Arta prozatorilor români. – București; Ch., 2004. – P. 145-152. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 475).

Materiale audiovizuale

ODOBESCU, Alexandru. Doamna Chiajna: [sursă electronică] / Alexandru Odobescu // Literatura română 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlară). – 1 CD-ROM.

Titluri pentru expoziții

Alexandru Odobescu – savant și scriitor de tip enciclopedic
 Marele cărturar european Alexandru Odobescu
 Alexandru Odobescu – distins literat și istoric al timpului
 Al Alexandru Odobescu – fondator al eseului românesc de proporții

Referințe

Proza lui Alexandru Odobescu a trecut multă vreme drept punctul culminant al artei românești de a scrie. [...] Este un stilist distins, cu certe daruri ale imaginației și cu un incontestabil simț muzical, un scriitor erudit, căruia îi stăteau la îndemână multe modele, mai cu seamă din sfera clasicismului și un povestitor căruia, în momentele cele mai bune, nu-i lipseau umorul și sfătoșenia.

Tudor Vianu

De-o parte nuvelele lui istorice, cu limba aceea de îmbinare atât de fericită a elementelor arhaice și moderne. De alta expresiile lui literare așa de variate. Și, în sfârșit, seninele pagini de arheologie. E firesc să te întrebi: unde-l așezi pe acest scriitor? Poți să-l înșiri printre nuveliști, când proza lui adeseori e istorie curată? Poți să-l numești istoric, când cercetările lui pe acest teren au o culoare atât de literară? Este arheolog în înțelesul strâns al cuvântului acela care în călătoria la Snagov e cel mai delicios impresionist? Sau critic să-l chemi pe cel ce refuză a-și strânge gândurile într-un sistem și se pierde în abaterile cele mai fantastice?... Poate nici una, nici alta, poate de toate. Dovedit rămâne însă că în toate din aceste direcțiuni a fost esthet și gânditor, că în toate ne-a lăsat câte un crâmpoi de adevăr sau vreo simțire caldă, că spiritul lui strălucește pretutindeni.

Ilarie Ghendi

Opera de excursie livrescă, clasică, „Pseudo-kynegetikos” este un eseu erudit și rafinat, un savuros exercițiu intelectual exprimat într-o formă atrăgătoare, impecabilă.

Alexandru Piru

Deși „Pseudo-kynegetikos” este o epistolă, ca ale atâtor, valoarea principală trebuie căutată în stilul ei clasic impecabil. Odobescu stăpânește cu maiestrie perioada amplă și muzicală, bazată pe repetiții și simetrii, și pe un ritm lent, dar izbitor prin artificialitatea lui subtilă. Spre deosebire de Russo ori de Ghica, Odobescu, fie și povestind lucruri trăite de el și foarte obișnuite, le ridică pe un pedestal care pune între povestitor și ele aceeași distanță istorică pe care o întâlnim în operele de proză ale scriitorilor vechi.

Nicolae Manolescu

„Pseudo-kynegetikos” (...) este chintesența a tot ce scriitorul a putut culege mai variat și mai frumos într-o viață de literat, om de artă, filolog etc. (...) Când mai adăugăm și activitatea sa de nuvelist și pe aceea de educator al viitorilor profesori, ne dăm seama ce mare este însemnătatea lui Odobescu pentru cultura română în genere și pentru literatură în special.

C. Loghin

24 iunie – 75 ani
de la nașterea folcloristului
Nicolae Băieșu
1934

Nicolae Băieșu, „unul din cei mai avizați cercetători ai obiceiurilor populare moldovenești”, după cum îl califică Iordan Datcu, s-a născut la 24 iunie 1934 în s. Caracușenii Vechi, jud. Hotin, azi r-nul Briceni. A urmat studiile primare la Mansburg – Cetatea Albă (1941-1942) și la Beidand – Tulcea (1942-1945), cu unele întreruperi din cauza războiului. A absolvit școala de șapte ani în Caracușenii Vechi (1945-1950), ulterior face studii pedagogice la Cernăuți (1950-1952), Briceni (1953-1954), Soroca (1954-1955). Urmează Facultatea de Istorie și Filologie la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1956-1960), Secția de limbă și literatură și la Universitatea de Stat din Moldova (1960-1961).

Începe să activeze în calitate de învățător la școala din Caracușeni (1955-1956). În anii 1961-1991 activează ca laborant, apoi laborant superior, colaborator științific inferior, colaborator științific, colaborator științific superior la Sectorul de Folclor al Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, iar în următorii opt ani – șef al Secției de studiere a culturii populare în cadrul Institutului de Etnografie și Folclor. Din anul 1999 îndeplinește funcția de șef al Direcției științifice Folclor a Institutului de Literatură și Folclor al AȘM.

Este angajat prin cumul la Catedra UNESCO Studii sud-est-europene a Universității de Stat din Moldova (din 1998) și la Catedra de Limbă și Literatură Română a Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău (din 2003).

A obținut titlul de doctor habilitat cu teza „Folclorul calendaristic în Republica Moldova și în localitățile românești din Ucraina” (1994). A colaborat activ la revistele *Limba și literatura moldovenească*, *Orizontul*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revista de etnografie* ș. a.

Pe parcursul celor aproape 50 de ani, cât activează la Academia de Științe a Moldovei, savantul Nicolae Băieșu s-a impus drept un etnolog de vocație, cercetător profesionist în domeniul folcloristicii naționale. Este autor a circa 750 de titluri de lucrări științifice, inclusiv peste 30 de cărți diferite, cum ar fi volume de texte etno-folclorice din care nu lipsesc ample articole introductive și comentarii, manuale și crestomații. A semnat circa 120 de studii, articole în culegeri științifice colective, în reviste de profil, enciclopedii, precum și 560 de articole de popularizare a științei în ziare, calendare și în alte publicații atât de la noi din țară, cât și de peste hotare, în limbile rusă, ucraineană, bulgară ș. a.

Dintre acestea fac parte monografiile *Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou* (1972), *Privire asupra evoluției istorice a colindelor* (1974), *Poezia obiceiurilor calendaristice* (1975), *Folclorul ritualic și viața* ș. a.

Nicolae Băieșu îngrijește cu dragostea și competența ce l-au caracterizat întotdeauna creația anonimă a copiilor sau destinată copiilor. Prin cărțile *Vorbe cu tâlc. Proverbe și zicători* (1964), *Ineluș învârtecuș* (1969), *Folclorul copiilor* (1978), *Apă vie. Din comoara folclorului moldovenesc* (1980), *De-a mijatca* (1982), *Să trăiți să-nfloriți* (1984), *Comoara fiecăruia* (1984), *Arici-pogonici* (1990) etc. el își aduce contribuția la cultivarea simțului folcloric generației tinere, în special elevilor, începând de la vârsta cea mai fragedă, când copilul absoarbe cu nesăț tot ce-l impresionează. Așa cum afirmă autorul, „menirea celor mai bune creații din folclorul copiilor e de a dezvolta la generațiile în creștere calități și sentimente umane înălțătoare, necesare viitorilor cetățeni: dragostea de muncă, de oameni truditori, de meleagul natal, de tradițiile populare, curățenia și frumusețea graiului matern”.

Nicolae Băieșu este unul dintre cei mai activi colaboratori care au pregătit și au editat cele trei serii de volume de folclor național: „corpusul folclorului din Republica Moldova” în 16 volume – *Creația populară moldovenească* (apărută în anii 1975-1983), seria *Mărgăritare* în 15 volume (1981-1985) și seria de *Culegeri zonale de folclor* în 7 volume (1973-1993). 11 titluri din totalitatea volumelor editate în aceste trei serii sunt semnate de Nicolae Băieșu în calitate de autor sau coautor.

Savantul Nicolae Băieșu este și autorul primei bibliografii de specialitate care apare la noi – *Folclorul moldovenesc (1924-1967)* (1968). Lucrarea cuprinde sursele principale ale textelor, articolelor și studiilor, reflectând întreaga literatură despre folclor și cea a folclorului.

În repetate rânduri Nicolae Băieșu a participat la întruniri ale oamenilor de știință, prezentând comunicări la o serie de congrese, simpozioane, conferințe, sesiuni științifice naționale și internaționale care și-au desfășurat lucrările la Chișinău, Moscova, Sankt-Petersburg, București, Iași, Galați, Cluj-Napoca, Sighetul Marmăției, Câmpulung Moldovenesc, Novosibirsk, Ufa și în alte orașe.

Îs-a acordat Premiul „Dacia” decernat de centrul Național de Creație Populară al Ministerului Culturii din Republica Moldova (1991) pentru participarea la elaborarea ediției *Creația populară moldovenească* în 16 vol., Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române (1993) pentru lucrarea colectivă *Cât îi Maramureșul*, Diploma de Onoare a Academiei de Științe a Moldovei (1996), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Sărbători domnești* (2004).

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALFABET folcloric: poezii și ghicitori / selecț.: Nicolae Băieșu. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 64 p.: il.

ARICI-pogonici / alcăt., pref. și coment.: Nicolae Băieșu. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 128 p.: il.

COMOARA fiecăruia / selecț.: Nicolae Băieșu. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 11 p.: il.

DE-a mijatca: din folclorul copiilor / selecț. și postf.: Nicolae Băieșu. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 158 p.: il.

FOLCLOR din Maramureș / alcăt.: Nicolae Băieșu, Grigore Botezatu, Ion Buruiană. – Ch.: Știința, 1991. – 143 p.

FOLCLOR din Țara Fagilor / alcăt.: Nicolae Băieșu, Grigore Bostan, Grigore Botezatu [et al.]. – Ch.: Hyperion, 1993. – 560 p.

FOLCLORUL ritualic și viața / Nicolae Băieșu. – Ch.: Știința, 1981. – 272 p.

HUȚA, huța cu căruța: din folclorul copiilor / selecț.: Nicolae Băieșu. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 48 p.: il.

PROZA obiceiurilor calendaristice / Nicolae Băieșu. – Ch.: Știința, 1975. – 422 p.

SĂ TRĂIȚI, să înfloriți / alcăt.: Nicolae Băieșu, Sergiu Moraru. – Ch.: Hyperion, 1993. – 80 p.: il.

SĂRBĂTORI Domnești: (închinat Maicii Domnului și Mântuitorului): st.; culeg. de texte etnografice și folclorice / Nicolae Băieșu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2004. – 448 p.

Referințe critice

COLAC, Tudor. Un distins folclorist – Nicolae Băieșu: biobibliogr. / Tudor Colac; resp. de ed.: Lidia Kulikovski. – Ch.: Grafema-Libris, 2004. – 150 p.: fotogr.

BĂIEȘU Nicolae // Dicționarul general al literaturii române. Vol. I. A/B / Academia Română. – București, 2005. – P. 415.

CIMPOI, Mihai. Homo folcloricus: [Nicolae Băieșu] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Ed. a 3-a, rev. și adăug. – București, 2002. – P. 274.

CIOCANU, Anatol. Nicolae Băieșu / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 33-34.

ȘVEȚ, Maria. Nicolae Băieșu / Maria Șveț // Calendar Național 2004 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2004. – P. 199-198.

ARSENE, Dorina. Kilometrii spirituali ai lui Nicolae Băieșu / Dorina Arsenie // Flux: ed. de vineri. – 2004. – 2 iul. – P. 7.

COLAC, Tudor. Nicolae Băieșu. Contribuții la valorificarea creației populare: [portr. de creație] / Tudor Colac // Lit. și arta. – 2004. – 24 iun. – P. 6.

TROFIMOV, Maria. Nicolae Băieșu, un senior al folclorului / Maria Trofimov // Timpul. – 2004. – 25 iul. – P. 19.

TROFIMOV, Maria. Un folclorist în floarea vârstei / Maria Trofimov // Glasul națiunii. – 2004. – 24 iun. – P. 2.

Titluri pentru expoziții

Nicolae Băieșu – un distins folclorist

Promotor activ al folclorului românesc

Nicolae Băieșu: Contribuții la valorificarea creației populare

Un avizat cercetător al folclorului

Referințe

Nicolae Băieșu este unul dintre cei mai temeinici cercetători ai obiceiurilor noastre calendaristice, având în spate o veritabilă operă științifică, în cuprinsul căreia întâlnim câteva lucrări de referință, ce au marcat, la timpul lor, evoluția investigațiilor în acest domeniu al culturii populare.

Ion Cuceu

Demne de toată lauda sânt străduințele folcloristului Nicolae Băieșu de a studia creația populară prin prisma contemporaneității, sincronizând-o cu imperativele epocii, de a cerne printr-o exigentă „sită” estetică și de a aplica la investigarea ei cele mai avansate metode și principii ale folcloristicii moderne. Totodată, Nicolae Băieșu știe să pună mult suflet și har scriitoricesc atunci când se apleacă asupra creației populare. Și încă – multă perseverență și devoțiune de invidiat.

Mihail Dolgan

În creația eminentului folclorist Nicolae Băieșu remarc o profundă cunoaștere etnografică a satelor basarabene și transnistriene, a fenomenului complex de poetică populară a obiceiurilor locale, precum și rigurozitate științifică, exegeze critice de sinteză despre literatura populară română.

Vlad Chiriac

Nicolae Băieșu studiază minuțios fiecare obicei, datină, rit, text poetic ca părți componente ale întregului complex etno-folcloric, utilizate pe parcursul anului. (...) Tema cercetată de Nicolae Băieșu prezintă deosebit interes la cititorul de diverse domenii, ocupații, vârste, de la omul simplu de la țară până la cercetătorul științific, pedagogul și studentul, îndrăgostiți de frumoase datini strămoșești, practicate de milenii pe pământul nostru.

Ion Bejenaru

„Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou” (1972) și „Poezia obiceiurilor calendaristice” (1975) îl recomandă pe Nicolae Băieșu ca unul dintre cei mai vizați cercetători ai obiceiurilor populare moldovenești (...). Cartea lui Băieșu „Folclorul copiilor” (1978), ca și celelalte, ilustrează acea observație a lui C. Noica, anume că în jocurile copiilor regulile se înnoiesc permanent.

Jordan Datcu

24 iulie – 100 ani
de la nașterea scriitorului și filozofului
Constantin Noica
(1909-1987)

Constantin Noica este „unul dintre cei mai erudiți gânditori români, cu preocupări multilaterale, parcurgând aproape tot registrul filozofiei” (Anton Dumitriu), reprezentant al generației 1930 și discipol al lui Nae Ionescu. S-a născut la Vitănești, comuna Pirani, jud. Teleorman, în familia Clemenței (n. Cassasovici) și a lui Grigore Noica, moșier.

Cursurile primelor trei clase ale școlii primare le urmează în particular. Clasa a IV-a primară o face la școala *Lucaci* din București (acolo se mutase familia). Între 1920 și 1924 face primele clase de gimnaziu la Liceul „Dimitrie Cantemir” din București, continuându-și studiile la secția modernă a Liceului „Spiru Haret” (1924-1928). Fiind printre cei dintâi elevi ai gimnaziului, alături de Arșavia Acterian și Barbu Brezianu, Noica are lecturi literare bogate și dovedește înclinații spre beletristică. În decembrie 1927 debutează în *Vlăstarul*, revista elevilor de la Liceul „Spiru Haret”, cu poemul în proză *O poveste*, în lunile următoare publică câteva articole și patru poezii (dintre care una cu titlul *Meșterul Manole*, dedicată poetului filozof Lucian Blaga).

După absolvirea liceului face Facultatea de Litere și Filozofie din București (1928-1931), absolvind-o cu teza de licență *Problema lucrului în sine la Kant*. În 1933 începe studii universitare de matematică și filozofie clasică, în vederea aprofundării cunoștințelor în filozofia științei și a istoriei filozofiei, promovând doar primul an la Facultatea de Matematică. În 1938-1939 efectuează studii de specializare în Franța, cu o bursă oferită de Institutul Francez de Înalte Studii din România. Revenit în țară, își susține, în 1940, doctoratul în filozofie la Universitatea din București cu lucrarea *Schiță pentru istoria lui Cum e cu puțință ceva nou* publicată în acelaș an. În această lucrare Constantin Noica apreciază convingător că „Orice activitate a spiritului numără anumite primejdii. Cercetarea filozofică numără una în plus: aceea de a ști de la început mai mult decât trebuie”.

Activează între 1932 și 1934 ca bibliotecar la Seminarul de istoria filozofiei al lui P. P. Negulescu. Ulterior este referent pentru filozofie în cadrul Institutului româno-german de la Berlin (1940-1941), cercetător principal la Centrul de Logică al Academiei Române (1965-1975).

În perioada 1959-1964 se află în detenție politică, acuzat pentru lectura și răspândirea cărților lui Mircea Eliade și Emil Cioran. După eliberare i se oferă posibilitatea să aleagă între expatriere și rămânerea în țară. Alege să rămână în țară.

Debutează editorial cu „una dintre cele mai frumos scrise cărți de gândire românească” (M. Eliade) – *Mathesis sau bucuriile simple*, lucrare tipărită în 1934 la propunerea Comitetului pentru premiarea tinerilor scriitori needitați. Pentru acest eseu despre esența și limitele științei, Noica primește în același an Premiul Fundației pentru Literatură și Artă și Premiul scriitorilor tineri (1934).

În anii războiului, la București, participă deosebit de activ la întemeierea Asociației Filozofice „Prietenii lui Nae Ionescu”, la îngrijirea anuarului *Izvoare de filozofie* (1942-1943) și la editarea a patru cursuri universitare predate de Nae Ionescu, împreună cu C. Floru și M. Vulcănescu.

Opera celui mai bun eseist de speță filozofică, de la Blaga încoace, este destul de voluminoasă. O putem disocia în scrieri cu caracter pur filozofic precum: *Concepte deschise în istoria filozofiei la Descartes, Leibniz și Kant* (1936), *De Caelo. Încercare în jurul cunoașterii și individului* (1937), *Viața și filozofia lui Descartes* (1937), *Două introduceri și o trecere spre idealism* (1943), *Fenomenologia spiritului de Hegel* (1962), *Douăzeci și șapte de trepte ale realului* (1968), *Povestiri despre om. După o carte a lui Hegel* (1980), *Scrisori despre logica lui Hermes* (1986), *Simplă introducere la bunătatea secolului nostru. Între suflet și spirit* (1996), *Jurnalul filozofic* (1944, 1990), *Jurnalul de idei* (1990), fundamentala *Devenire întru ființă* (1981) etc., și scrieri în care literarul predomină: *Pagini despre sufletul românesc* (1944), *Rostirea filozofică românească* (1970), *Creație și frumos în rostirea românească* (1973), *Sentimentul românesc al ființei* (1978), *Spiritul românesc în cumpătul vremii. Șase maladii ale spiritului contemporan* (1978), *Cuvânt împreună despre rostirea românească* (1987) ș. a. Tangențiale

cu literatura sunt și scrierile apărute postum, printre care: confesiunea autobiografică *Rugați-vă pentru fratele Alexandru* (1990), culegerile *Eseuri de duminică* (1994), *Semnele Minervei* (1994).

Merită apreciată și activitatea publicistică a scriitorului. A publicat în revistele *Ultima oră*, *Vremea*, *Revista de filozofie*, *Rampa*, *Credința*, *Convorbiri literare*, *Buna vestire* și alte ediții periodice ale timpului, a scos la Sinaia în august 1940, în număr unic și cu texte scrise doar de el, gazeta *Adsum*.

A contribuit la cunoașterea publicului român cu scrierile marilor filozofi ai lumii, făcând traduceri din Descartes, Kant, Sfântul Augustin, Hegel, Profr, Dexip, Ammonius, Platon, Corydalen, Aristotel, din filozofii presocratici ș. a.

Pe lângă premiile obținute pentru debutul său editorial, Constantin Noica a fost distins și cu altele, unele dintre ele fiind Premiul Academiei Române (1936) pentru lucrarea *Concepte deschise în istoria filozofiei lui Descartes, Leibniz, Kant*, Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru întreaga activitate, prestigiosul Premiu internațional cultural „Herder” (1988), acordat de către Fundația Alfred Toepfer din Austria unor personalități marcante din Europa Centrală și de Sud-Est. Post-mortem, în 1990, a fost ales membru al Academiei Române.

Ultimii ani de viață, începând cu 1975, Constantin Noica i-a petrecut la Păltiniș, lângă Sibiu, locuința sa devenind loc de pelerinaj și de dialog de tip socratician pentru admiratorii și discipolii săi („Școala de la Păltiniș”). S-a stins din viață la 4 decembrie 1987. Slujba înmormântării la Schitul de lângă Păltiniș a fost oficiată de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Ardealului Antonie Plămădeală. Înhumarea s-a făcut lângă biserica și hramul „Schimbarea la față”, conform ultimei sale dorințe.

BIBLIOGRAFIE

Opera

CUVÂNT împreună despre rostirea românească / Constantin Noica. – București: Humanitas, 1996. – 398 p. – (Noica).

DEVENIREA întru ființă: încercare asupra filozofiei tradiționale: tratat de ontologie; Scrisori despre logica lui Hermes / Constantin Noica. – București: Humanitas, 1998. – 582 p. – (Cărți fundamentale ale culturii române).

ÎNTRE suflet și spirit: publicistică 2: 1930-iunie 1934 / Constantin Noica. – București: Humanitas, 1996. – 526 p. – (Noica).

SCHIȚĂ pentru istoria lui Cum e cu puțință ceva nou / Constantin Noica. – București: Humanitas, 1995. – 336 p. – (Noica).

SCRISORI despre logica lui Hermes / Constantin Noica. – București: Cartea Românească, 1986. – 232 p.

SEMNELE Minervei: publicistică I: 1927-1929 / Constantin Noica. – București: Humanitas, 1994. – 544 p. – (Noica).

SENTIMENTUL românesc al ființei / Constantin Noica. – București: Humanitas, 1996. – 190 p. – (Noica).

Referințe critice

SIMION, Eugen. Comentează pe Paul Zarifopol, George Călinescu, Pompiliu Constantinescu, Mihai Ralea, Șerban Cioculescu, Emil Cioran, Constantin Noica / Eugen Simion. – București: Recif, 1994. – 144 p. – (Scriitori români comentați; nr. 4).

STEINHARDT, N. În genul lui Cioran... Noica... Eliade / N. Steinhardt; postf.: D. C. Mihăilescu. – București: Humanitas, 1996. – 198 p.

ALEXANDRESCU, Emil. Considerații asupra problemelor eseului românesc; Constantin Noica – Creație și frumos în rostirea românească // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română. – București, 2007. – P. 722-723.

CRĂCIUN, Gheorghe. Constantin Noica – „Creație și frumos în rostirea românească” // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori. – Ch., 2004. – P. 893-897.

GRIGURCU, Gheorghe. Constantin Noica și Titu Maiorescu // Grigurcu, Gheorghe. Repere critice. – Ch., 2001. – P. 7-12. – (Opera aperta).

GRIGURCU, Gheorghe. Oscilațiile lui Constantin Noica // Grigurcu, Gheorghe. Post-texte. – Iași, 2003. – P. 160-168.

MICU, Dumitru. Eseu. Cultură generală: Constantin Noica // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române: de la creația populară la postmodernism. – București, 2000. – P. 784-786.

MICU, Dumitru. Eseu. Cultură generală: Constantin Noica // Micu, Dumitru. Scurtă istorie a literaturii române. Vol. 4. – București, 1997. – P. 251-254.

NEGOIȚESCU, I. Naționalismul. Existențialității: Constantin Noica // Negoïțescu, I. Istoria literaturii române. Vol. I. – București, 1991. – P. 352-354.

NOICA Constantin // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 4 / Academia Română. – București, 2005. – P. 642-647.

PARFENE, Constantin. Constantin Noica. Virtuțile expresive ale „discursului” eseistic // Parfene, Constantin. Receptarea poetică. – Iași, 1998. – P. 129-137.

PIRU, Al. Epoca dintre cele două războaie (1919-1947): orientări noi după 1930 [Constantin Noica] // Piru, Al. Istoria literaturii române. – București, 1994. – P. 301-302.

SIMION, Eugen. Constantin Noica (1909-1987) // Simion, Eugen. Scriitori români de azi. Vol. I. – București; Ch., 1998. – P. 244-259. – (Biblioteca școlară nr. 132).

VOICULESCU, Marin. Constantin Noica – „Orice glumă e un sofism” // Voiculescu, Marin. Confluente spirituale: (sinteze aforistice). – București, 1994. – P. 143-169.

PLATON, Alexandru-Florin. Constantin Noica – un alt „prozonier al istoriei” / Alexandru-Florin Platon // Contrafort. – 2008. – Nr. 1-2. – P. 6.

CIMPOI, Mihai. Noica: cercul ființei / Mihai Cimpoi // Phoenix. – 2007. – Nr. 1. – P. 3.

PAPUC, Ion. Filozoful boier: [Constantin Noica] / Ion Papuc // Convorbiri literare. – 2005. – Nr. 9. – P. 95-97.

Dedicații lirice

BACIU, Șt. Constantin Noica // Baciu, Șt. Poemele poetului singur. – București, 1993. – P. 266.

DOINAȘ, Ștefan Augustin. Cvadratura cercului: datorie a verbului față de Rațiune și Ordine – închin acest poem lui Constantin Noica // Doinaș, Ștefan Augustin. Voluptatea limitelor: poem. – Ch., 1997. – P. 322-336.

PUSLOJIĆ, Adam. Schimbarea la față: gânditorul Noica / Adam Puslojić // Antologia literaturii și artei din comunitățile românești. Vol. I. Banatul iugoslav. – Iași, 1998. – P. 514.

Titluri pentru expoziții

Mi-am trăit viața în idee, fără rest...

Să citim împreună cu Noica dincolo de cuvinte

Constantin Noica – un filozof notoriu

Constantin Noica – unul dintre cei mai erudiți gânditori români

Referințe

Constantin Noica este, neîndoielnic, un gânditor profund și original, dublat de un mare scriitor, care năzuiește spre un sistem filozofic propriu: fiecare carte cată să fie o componentă la edificiul integral.

Al. Tănase

Erudit fără să fie pedant, pătrunzător fără să fie cazuist – Constantin Noica se distinge în tânăra pleiadă de gânditori și prin limba literară în care scrie. Mănuiește tot atât de sigur demonstrația logică pe cât de discret precizează nuanțele pasiunilor.

Mircea Eliade

Cărturar, din cea mai autentică spiță de cărturari, Constantin Noica, extinzând printre primii gândirea filozofică asupra întregii arii a culturii românești, ne-a propus în scrierile sale din ultimii ani (...) o mai adâncă și mai nuanțată cunoaștere a limbii pe care o vorbim spre a ne defini mai bine față de restul lumii, dând astfel noi temeuri dragostei și prețuirii față de ceea ce a fost dat să fie – pentru totdeauna – numai al nostru.

Geo Bogza

Noica e omul limpezirilor și al limpezimilor. El nu a ales poziția comodă de spectator la acest proces, de martor pasiv la acest efort la care generație de generație este chemată a contribui. El s-a înrolat fără puțință de răzgândire, de întoarcere, de ezitare pe acest urcuș anevoios. Urmărindu-i urcușul constăți că toate cărțile sale își topesc pluralul în singular, ele formează o singură carte: Cartea Noica. Ele, cărțile sale, sunt trepte ale unei singure construcții, fragmente ale aceluiași tratat.

Marin Voiculescu

Mai multe refuzuri și mai multe replici – unele rostite, altele întreșute doar în fibra gândurilor – se coalescează în opera lui Constantin Noica asigurându-i locul distinct și maiestuos în cultura noastră umanistă.

Constantin Coșman

26 iulie – 70 ani
de la nașterea scriitorului
Cezar Baltag
(1939-1997)

„Cititorule, viața mea a trecut în cuvinte” – acest vers aparent banal, care la o lectură inversă, dinspre creația de maturitate spre începuturi a lui Cezar Baltag, devine emblematic pentru întreaga evoluție a liricii sale. Poetul, eseistul și traducătorul Cezar Baltag, fiul Margaretei (n. Alexandrescu) și al lui Profirie Baltag, preot, frate cu criticul literar Nicolae Baltag și soț al poetei Ioana Bantoș, s-a născut în comuna Mălinești, județul Hotin. În anul 1944 familia se refugiază din Basarabia și se stabilește la Mereni, județul Vâlcea. Urmează Liceul „Nicolae Bălcescu” (fostul „I. C. Brătianu”) de la Pitești și, din 1955, Facultatea de Filologie a Universității din București (secția critică și istorie literară), luându-și licența în 1960.

După trei ani de șomaj, în 1963, e încadrat corector, apoi redactor la *Gazeta literară*, unde este coleg cu Nichita Stănescu. Între 1968 și 1974 este redactor-șef adjunct la *Luceafărul*, din 1974 redactor, iar din 1990 până la moarte redactor-șef la *Viața românească*. În anul 1972 primește o bursă în SUA, prilej cu care, în aprilie 1973, îl vizitează la Chicago pe Mircea Eliade. Întâlnirea cu istoricul religiilor o va considera „definitivă pentru cristalizarea demersurilor și căutărilor (sale) intelectuale”, fiind convins că „și-a găsit cu adevărat „maestrul spiritual”.

A debutat editorial în 1960 cu volumul de versuri *Comuna de aur*, în colecția „Luceafărul” a Editurii pentru Literatură. În prezentarea acestei cărți, Paul Georgescu prognoza un „poet al ideilor, [...] al meditației filozofice”, ilustrând „capacitatea alchimistului de a transpune conceptul în imagine poetică”. Cartea de debut a fost urmată de alte volume de versuri, poeme și publicistică, în fiecare din ele autorul arătându-și o nouă fațetă a talentului său într-o îndelungată căutare de sine: *Vis planetar* (1964), *Răsfrângeri* (1966), *Monada* (1968), *Odihnă*

în țipăt (1969), *Șah orb* (1971), *Madona din dud* (1973 – cea mai pitorească și exotică scriere a lui Cezar Baltag, care valorifică folclorul și limba țiganilor, pasionalitatea lor specifică), *Unicorn în oglindă* (1975), *Poeme* (1981), *Dialog la mal* (1985), *Euridice și umbra* (1988), *Eseuri* (1992), *Paradoxul semnelor* (1996) ș. a.

Suita de eseuri confirmă o dată în plus identitatea lirică a lui Cezar Baltag, relevându-l drept unul dintre cei mai cultivați poeți ai epocii. Eseurile dezbat teme capitale pentru înțelegerea operei sale – sacrul și poezia sau texte teoretice fundamentale referitoare la acestea, de la James Frazler, Rudolf Otto și Lucian Blaga la Mircea Eliade, Martin Heidegger, Paul Ricoeur și Sergiu Al-George. Câteva eseuri despre metaforă par începutul unei cercetări de anvergură.

În condiții potrivnice, a tradus și publicat *Istoria credințelor și ideilor religioase* în trei volume de Mircea Eliade. A continuat cu *Dicționar al religiilor* de Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu și *Nostalgia originilor* de Mircea Eliade .

A primit, în câteva rânduri, Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1966 pentru volumul de versuri *Răsfrângerii*; 1973 pentru cartea de versuri *Madona din dud*). De asemenea, i s-a acordat Premiul Academiei Române (1981) și Premiul Național „Mihai Eminescu” pentru integrala operă poetică (1993).

Cezar Baltag a decedat la 26 mai 1997 la București.

BIBLIOGRAFIE

Opera

CHEMAREA Numelui: poeme / Cezar Baltag. – București: Eminescu, 1995. – 92 p.

ESEURI / Cezar Baltag. – Galați: Porto-Franco, 1992. – 192 p. – (Eseuri).

PARADOXUL semnelor: eseuri / Cezar Baltag. – București: Eminescu, 1996. – 186 p.

Referințe critice

BALTAG Cezar // Dicționarul general al literaturii române. Vol. I. A/B / Academia Română. – București, 2005. – P. 338-340.

CURTESCU, Margareta. Poetica absenței și a tăcerii: (Cezar Baltag) // Curtescu, Margareta. Eternul Orfeu: reflexe ale mitului orfic în poezia românească. – Ch., 2005. – P. 188-194. – (Opera aperta).

CURTESCU, Margareta. „Ultimul Orfeu”: (Cezar Baltag) // Curtescu, Margareta. Eternul Orfeu: reflexe ale mitului orfic în poezia românească. – Ch., 2005. – P. 73-74. – (Opera aperta).

GRIGURCU, Gheorghe. Cezar Baltag, eseist // Grigurcu, Gheorghe. Poezie română contemporană. Vol. I. – Iași, 2000. – P. 78-83. – (Critică).

GRIGURCU, Gheorghe. Un inițiat al poeziei: Cezar Baltag // Grigurcu, Gheorghe. Poezie română contemporană. Vol. I. – Iași, 2000. – P. 72-77. – (Critică).

MICU, Dumitru. Cezar Baltag // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române: de la creația populară la postmodernism. – București, 2000. – P. 400-401.

NEGOIȚESCU, I. Cezar Baltag // Negoitescu, I. Scriitori contemporani. – Cluj, 1994. – P. 32-36.

POP, Ion. Cezar Baltag // Dicționarul scriitorilor români: Vol. I A-C. – București, 1995. – P. 161-163.

ROTARU, Ion. „Explozia lirică” din deceniile 7 și 8: Cezar Baltag // Rotaru, Ion. O istorie a literaturii române. Vol. 5. Poezia românească de la al doilea război mondial până în anul 2000. – București, 2001. – P. 223-227.

Titluri pentru expoziții

Viața mea a trecut în cuvinte

Limbajul poetic al lui Cezar Baltag

Cezar Baltag – un rafinat intelectual

Continuator al mitului poetului oracular

Referințe

Iată, îți dau un cuvânt

și cu el îți dau lumea

și nu-ți cer nimic

numai

să ții minte Cuvântul.

Cezar Baltag

(...) Personal mă consider în sinea mea și critic și orice discuție despre critici este o discuție și despre mine. Vreau să spun, de fapt, un lucru foarte simplu, dar foarte adevărat. Dacă poet fiind nu vezi în cauza criticii propria

ta cauză, nu poți fi poet adevărat. După cum criticul, care nu consideră literatura ca fiind cauza sa cea mai apropiată, nu este un adevărat critic.

Cezar Baltag

Cezar Baltag prelungește un mit care în epoca noastră este pe cale de dispariție: Mitul poetului oracular, mitul poeziei incantatorii. Poemul este pentru el o sărbătoare a rostirii, poezia este o duminică a spiritului. Ea are, în chip fatal, un caracter emblematic și se nutrește din izvoarele mitului.

(...) Poezia lui este rafinată și profundă, bine articulată, strânsă în jurul unei idei cu o bătaie, de regulă, foarte lungă (...) Egal cu sine, original prin felul în care asimilează și interpretează miturile, Cezar Baltag are un sunet care este numai al lui și o rigoare ce trebuie admirată pentru că se manifestă din ce în ce mai rar în poezia de azi.

Eugen Simion

(...) Poezia lui Cezar Baltag, traversată de un flux subteran și de emanațiile filtrate ale interiorității, aplică pe fiecare cuvânt al său un sigiliu energetic și de neconfundat. Cuvintele sunt în poezia sa delegații auguste și severa lor înlănțuire, subtilă și fluentă, decantare dictată parcă de o fatalitate, nu constituie un atribut formal, ci stricta expresie a marilor convulsiuni lăuntrice a marilor exasperări ale ființei.

Lucian Raicu

Poezia lui Cezar Baltag, narcisiacă, intelectualistă, nu este făcută pentru popularitate. Ca și poezia lui Ion Barbu – cu care seamănă, fiind însă lipsită de senzualitate – presupune un cititor rafinat. În nici un caz nu poate fi recitată pe scenă. O „indicație de folosire” ar suna astfel: se ia un volum de Cezar Baltag și se citește în singurătate într-o după amiază de toamnă ploioasă, la lumina unei veioze cu abajur de mătase. Nu se comunică nimănui impresiile de lectură...

Alex Ștefănescu

10 august – 125 ani
de la nașterea scriitorului
Panait Istrati
(1884-1935)

Scriitorul român de limbă franceză și română Panait Istrati (pseudonimul lui Gherasim Panait Istrate), în care Romain Rolland a văzut un „Gorki al Balcanilor”, susținându-l în a deveni un scriitor de notorietate mondială, s-a născut la 10 august 1884, la Brăila. Este al doilea fiu nelegitim al Joitei Istrate (spălătoreasă) cu Gherasim Valsamis, contra-bandist de tutun. Copilăria și-o petrece în satul mamei, Baldovinești. Urmează cu greu școala primară „Tudor Vladimirescu” din Brăila, în 6 ani rămânând de două ori repetent. În rest a fost un autodidact, citind cu aviditate tot ce i-a căzut în mână.

Își câștigă existența ca băiat de prăvălie la crâșma lui Kir Leonida și la plăcintăria lui Kir Nicola, ucenic la Atelierele Docurilor și la o fabrică de frânghii, apoi ca zugrav, fotograf ambulant etc. În căutarea mijloacelor de existență, împreună cu rusul Mihail Kazanski din Odesa cu care se împrietenește, vagabondează 10 ani prin Asia Mică și Balcani. Revine la București și ia contact cu mișcarea socialistă.

În această perioadă începe să scrie. Debutează în *România muncitoare* din 26 noiembrie 1906 cu articolul *Regina-Hotel* (în aceeași revistă va publica mai târziu, în perioada 1910-1912, primele povestiri: *Mântuitorul*, *Calul lui Bălan*, *Familia noastră*, *1 Mai*).

La sfârșitul anului 1906 pleacă în Egipt, de acolo în Siria. După o încercare nereușită de a ajunge în Franța pornește într-o nouă călătorie prin Liban, Siria, Palestina. Timp de câțiva ani se stabilește în țară, perioadă în care activează ca secretar al Sindicatului muncitorilor din portul Brăila, corespondent al ziarului *Dimineața*. În 1916 sosește în Elveția unde lucrează mai bine de trei ani ca zugrav, tractorist, angajat la administrația ziarului *La Feuille*, unde și debutează în limba franceză.

Viețuind în mizerie, bolnav și singur, în 1921 încearcă să se sinucidă. Este salvat de medici și încurajat de Romain Rolland cu care intrase în

corespondență. Susținut de acesta, începe să scrie în presa franceză. Revista *Europe* îi publică în 1923 povestirea *Chira Chiralina*, prefațată călduros de tutorele său francez. În 1927 vizitează Moscova. Peste doi ani revine în URSS și află, pe viu, adevărurile despre dictatura comunistă a lui Stalin. Total dezamăgit, scrie pamfletul *Vers l'autre flamme*.

În 1930 se reîntoarce definitiv în țară. În 1932 se retrage la Mănăstirea Neamț unde este vizitat de M. Sadoveanu, Cezar Petrescu, I. I. Mironescu ș. a. Ultimii patru ani și-i petrece la București, izolat și bolnav.

Cu toate că a scris în altă limbă, Panait Istrati este – potrivit exactei caracterizări a lui Tudor Vianu – „unul din reprezentanții duhului românesc”, „unul din cântăreții pământului și cerului nostru”. Întreaga operă a lui Panait Istrati poate fi citită azi și în limba română, în traducerea autorului însuși și, mai ales, a lui Al. Talex și Eugen Barbu.

Organizată într-un vast ciclu, după modelul marilor romane ciclice realiste ce urmăresc destinul unui erou zugrăvind experiența copilăriei, adolescenței și a vârstei lui mature, opera lui Panait Istrati se împarte în patru mari capitole: povestirile lui Adrian Zograffi (*Chira Chiralina*, 1924; *Moș Anghel*, 1924; *Haiducii*, 1925, și *Domnița din Snagov*, 1925); copilăria lui Adrian Zograffi (*Codin*, 1925); adolescența eroului (*Mihail*, 1927); viața eroului, autobiografia (*Casa Thüringer*, 1933; *Biroul de plasare*, 1933, și *În lumea Mediteranei*, 1934).

Pe o altă linie, restul operei înscrie fie experiențe autobiografice relatate direct – *Pescuitorul de bureți* (1930), *La stăpân*, fie întâmplări atribuite altor personaje, narate totuși la persoana întâi – *Neranțula* (1927), *Ciulinii Bărăganului* (1928), *Țața Minca* (1931).

Literatura lui Panait Istrati, confesivă, mistică și poetică în bună măsură, pare a fi scrisă „cu inima”. Autobiografică în cea mai mare parte, mustind de pitorescul locurilor și moravurilor descoperite în călătoriile nestatornicului Adrian Zograffi în compania rusului Mihail, opera sa se circumscrie zonei balcanice și mediteraneene, în tradiția lui Nastratin Hoge, Ion Ghica, Ion Barbu, Nikos Kazantzakis. De aceea a fost și este foarte populară în Grecia, Turcia, Egipt și, în general, în lumea arabă. Creațiile sale au fost traduse în circa 30 de limbi.

Unele opere (*Chira Chiralina*, *Ciulinii Bărăganului*, *Codin* ș. a.) au fost ecranizate.

Panait Istrati moare la 16 aprilie 1935 la Sanatoriul Filaret. Este înmormântat la Cimitirul Belu din București, la mormântul său fiind instalat un monument realizat de Milița Petrașcu.

Pentru a-i cinsti memoria, în Franța a fost creată Asociația „Les amis de Panait Istrati”, ce editează trimestrial *Les Cahiers des Amis de Panait Istrati*. La Brăila activează Cenaclul Literar „Panait Istrati” al Uniunii Scriitorilor din România, iar în Grădina Publică din centrul orașului, legată atât de strâns de copilăria și primii ani ai tinereții scriitorului, într-o clădire din imediata apropiere de „Casa Türinger”, s-a organizat, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea sa, Muzeul memorial „Panait Istrati”.

BIBLIOGRAFIE

Opera

ADOLESCENȚA lui Adrian Zograffi; Mihail / Panait Istrati. – București: [s. n.], 1996. – 120 p. – (Lectura).

CĂPITAN Mavromati; Ciulinii Bărăganului / Panait Istrati. – București: Ion Creangă, 1984. – 168 p.

CHIRA Chiralina / Panait Istrati; graf.: D. Stan. – București: 100+1 Gramar, 1997. – 147 p. – (100+1 Capodopere ale romanului românesc).

CIULINII Bărăganului / Panait Istrati. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2003. – 252 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 258).

CODIN / Panait Istrati. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2003. – 270 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 481).

DOMNIȚA din Snagov / Panait Istrati; il.: N. Russu. – București: Ed. Militară, 1971. – 184 p.: il. – (Columna).

MOȘ Anghel / Panait Istrati; il.: V. Socoliuc. – București: Minerva, 1984. – 240 p. – (Arcade).

NERANȚULEA și alte povestiri / Panait Istrati. – București: Minerva, 1988. – 266 p. – (Biblioteca pentru toți).

PELERINUL inimii / Panait Istrati. – București: Minerva, 1998. – 196 p.

SPOVEDANIA pentru învinși / Panait Istrati. – Cluj-Napoca: Dacia, 1991. – 148 p.

Referințe critice

BOATCĂ, Silvestru. Panait Istrati comentat / Silvestru Boatcă. – București: Recif, 1994. – 142 p. – (Scriitori români comentați; nr. 5).

ALEXANDRESCU, Emil. Scriitori români care au creat în alte țări: Panait Istrati // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română. – București, 2007. – P. 663-665.

BĂILEȘTEANU, Fănuș. Panait Istrati / Fănuș Băileșteanu // 100 cei mai mari scriitori români. – Ed. a 2-a, rev. – București, 2005. – P. 144-146.

CRĂCIUN, Boris. Panait Istrati // Crăciun, Boris. Istoria ilustrată a literaturii române. – Ed. a 2-a, rev. și adăug. – Iași, 2002. – P. 112.

CRĂCIUN, Boris. Panait Istrati. Casa „Panait Istrati” din Brăila // Crăciun, Boris; Vacariu, Dumitru. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române. – Iași, 2003. – P. 180-182. – (Carte școlară ilustrată).

CRĂCIUN, Gh. Scriitori de origine română în alte literaturi: [Panait Istrati] // Crăciun, Gh. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori. – Ch., 2004. – P. 905-906. – (Cartier educațional).

GHEDROVICI, Vera. Panait Istrati / Vera Ghedrovici // Calendar Național 2004 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2004. – P. 247-248.

ISTRATI Panait // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară. – Ed. a 4-a, rev. și adăug. – Ch., 2005. – P. 291-293.

PANAIT Istrati // Prozatori români ai secolului XX. – București, 2001. – P. 523-525. – (Scriitori clasici).

TALEX, Alexandru. Tabel cronologic: [Panait Istrati] / Alexandru Talex // Istrati, Panait. Ciulinii Bărăganului. – Ch., 1997. – P. 3-12. – (Biblioteca școlară; nr. 62).

SOROHAN, Elvira. Complexele lui Panait Istrati / Elvira Sorohan // Convorbiri literare. – 2007. – Nr. 4. – P. 24-26.

VARTIC, Mariana. Panait Istrati / Mariana Vartic // Dicționarul scriitorilor români. Vol. 2. D-L. – București, 1998. – P. 653-658.

VÂRGOLICI, Teodor. Panait Istrati în posteritate / Teodor Vârgolici // România literară. – 2007. – Nr. 3. – P. 10.

VÂRGOLICI, Teodor. Publicistica lui Panait Istrati / Teodor Vârgolici // România literară. – 2007. – 13 apr. – P. 20.

Dedicații lirice

CIOCANU, Anatol. Chira-Chiralina: la Panait Istrati // Ciocanu, Anatol. Pasărea speranței: versuri. – Ch., 2007. – P. 198.

Materiale audiovizuale

ISTRATI, Panait. Ciulinii Bărăganului: [sursă electronică] / Panait Istrati // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarăului). – 1 CD – ROM

LIOULT, Héléne. Panait Istrati: Scriitorul vagabond = L' écrivain vagabond: [înregistr. video]; București: Video, [s. a.]. – 1 casetă video. – (51 min.)

Titluri pentru expoziții

Panait Istrati – povestitor înăscut

Pelerinul inimii (Panait Istrati la 125 ani)

Panait Istrati – „un cetățean al lumii”

Un autor uman și pitoresc: Panait Istrati

Creația lui Panait Istrati: între real și imaginar

Referințe

Ceea ce în adevăr este deosebit de „exotic” la dnul Istrati – și place prin acest exotism nu numai în Franța, dar și la noi – este impresia de adevăr ce o dă opera sa, de lucru trăit, de lucru „adevărat”. Prin acest caracter, opera d-sale seamănă cu literatura rusă mai veche, cu Dostoievski ori Tolstoi...

Garabet Ibrăileanu

Literatura lui Panait Istrati este literatura unui suflet, a unei inimi, mai curând a unei sensibilități, profund umanitare (...) și din pricina aceasta literatura lui a încălzit inimile cititorilor prin omenescul întâmplărilor și simplitatea cu care sunt înfățișate. Mai mult decât orice, ceea ce a ținut să consemneze în paginile cărților lui – și chiar în cele extraordinare, ale haiducilor – sunt bătăile inimii, omenia, bunătatea, spiritul samaritean. Inima e în centrul acestui personal sistem solar al operei lui.

Perpessicius

„Chira Chiralina” e, fără îndoială, o carte plină de substanță, de umanitate și de pitoresc, unde legenda se împletește cu cea mai curată deflorare a sufletelor de către realitate. Panait Istrati are duh de povestitor și, înainte de a fi scriitor, e om.

Cezar Petrescu

Fără a fi propriu-zis un romancier, (...) Panait Istrati e un mare povestitor, care-și definește personajele prin narațiunea episoadelor semnificative,

a anecdotelor caracteristice și a evocării sugestive a mediului în care se mișcă. (...) În aceasta constă și originalitatea artistică a lui Panait Istrati.

Pompiliu Constantinescu

Opera adevărată în care și-au dat mâna toate darurile lexice ale lui Panait Istrati pentru a ne dărui o carte de cea mai pură savoare românească este „Codin”. (...) În această carte a prieteniei, talentul de mare povestitor român al scriitorului se relevă în desăvârșita lui amploare.

Camil Baltazar

Opera lui Panait Istrati întregeste peisajul literaturii românești. Dimpreună cu Mihail Sadoveanu și cu Liviu Rebreanu, autorul Chirei Chiralina alcătuiește treimea cea de o ființă a celei mai unitare substanțe epice. Ca și aceștia, Panait Istrati este acela care aduce cele mai multe probleme, cei mai mulți eroi și cea mai puternică individualitate

Perpessicius

17 august – 60 ani
de la nașterea scriitorului
Ion Hadârcă
1949

Ion Hadârcă, poet, eseist, traducător, publicist, s-a născut la 17 august 1949, în familia lui Dumitru și a Ninei Hadârcă din comuna Sângerei Vechi (azi or. Sângerei).

Absolvește școala medie generală din Sângerei (1966). Între 1966 și 1968 activează la ziarul raional *Calea leninistă*, apoi urmează Facultatea de Filologie la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău (1970-1974). În perioada 1974-1978 este doctorand și colaborator la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Republicii Moldova. Cariera profesională însumează diverse funcții exercitate pe parcursul anilor: redactor, apoi șef de secție la Editura „Literatura artistică” (1978-1981), președinte al Cenaclului literar „Luceafărul” de

pe lângă ziarul *Tinerimea Moldovei* (1982-1985), consultant literar (1985-1987) și secretar (1987-1989) al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova, deputat în Congresul deputaților din fosta URSS (1989-1991), deputat (1990-1998) și prim-vicepreședinte (1990-1993) în Parlamentul Republicii Moldova. Din 1992 este președinte al cenaclului „Mihai Eminescu” de la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din Chișinău.

Este un scriitor reprezentativ al generației optzeciștilor în literatura basarabeană. Primele încercări literare datează din perioada școlară. În timpul studenției publică în ziarele *Tinerimea Moldovei*, *Moldova socialistă*, *Cultura Moldovei*. În 1977, în colecția „Debut”, îi apare prima plachetă de versuri, *Zilele*, prefațată de criticul Mihai Cimpoi. Este autor al volumelor de poezii și poeme *Lut ars* (1984), *Darul vorbirii* (1985), *Ambasadorul Atlantidei* (1996), *Helenice* (1998), *Albe cetățile negre* (1999), *Teoria stării inutile* (1999), *Globul de mătase* (2001), *Dezinfecția de la frontieră* (2001), *Echipa de îngeri* (2003), *Arta obsesiei* (2005), *Gheara de fum* (2007) ș. a. Semnează, de asemenea, volumele de eseuri, discursuri și interviuri *Arena cu iluzii* (1999) și *Era barbară* (2004) ș. a.

Între timp publică mai multe cărți pentru copii, în care adoptă „postura de poet-copil ce privește în lume nu atât prin copilăria maturatedului, cât prin maturitatea copilului...” (Mihai Cimpoi); *Noițele* (1985), *Duminica mare* (1999), *Povestea Cerbului divin* (2000), *Bunicuța zburătoare* (2002), *De ce-i mare soarele* (2002), *Aproape trei cai* (2003), *Artera Zen* (2006).

Semnează traduceri din creația scriitorilor M. de Cervantes, Ch. Baudelaire, M. Aguirre, J. Marti, M. Hernandez, V. Alevandre, R. Alberti, F. Mayor, a scriitorilor ruși A. Pușkin, M. Lermontov, S. Esenin, V. Hlebnikov, A. Ahmatova, S. Marșak ș. a.

Versurile poetului au fost traduse în limbile armeană, bulgară, lituaniană, rusă, ucraineană etc.

Pe parcursul anilor s-a învrednicit de mai multe premii, printre care Premiul „Boris Glavan” al Comsomolului din Moldova (1979 pentru volumul *Zilele*), Premiul revistei „Flacăra” (1992), Premiul „Mihai Eminescu” al Consiliului Județean Suceava (1997), Premiul

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris” în cadrul ediției a VII-a a Salonului de Carte de la Iași (1998, pentru volumul de poeme *Helenice*), Premiul „Cartea anului” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii, ediția a III-a (1999, pentru *Duminica mare*) și a VI-a (2002 pentru *Bunicuța zburătoare*), Premiul pentru eseu al revistei *Convorbiri literare* (2001), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova în 1998, 2002 și în 2008 pentru volumul de poezie *Gheara de fum*. În 1996 i s-a decernat Ordinul Republicii.

BIBLIOGRAFIE

Opera

A FI în timp: sonete / Ion Hadârcă. – Timișoara. Augusta, 1999. – 58 p.

ALBE cetățile negre: (poeme) / Ion Hadârcă. – Ch.: Garuda-Art, 1999. – 168 p.

AMBASADORUL Atlantidei: poeme / Ion Hadârcă. – Iași: Junimea, 1996. – 64 p.

APROAPE trei cai: nuvelete / Ion Hadârcă; il.: T. Morari. – Ch.: Garuda-Art, 2003. – 32 p.: il.

ARTERA Zen: [poezii] // Ion Hadârcă. – Ch.: Prometeu, 2006. – 80 p.

BUNICUȚA zburătoare: [versuri pentru copii] / Ion Hadârcă, il.: R. Mocanu, D. Mocanu. – Ch.: Garuda-Art, 2002. – 76 p.: il.

CETĂȚILE albe: [versuri] / Ion Hadârcă; cop.: D. Nicolescu. – București: Eminescu, 1998. – 106 p.

DE ce-i mare soarele? / Ion Hadârcă; il.: V. Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

DOUĂ imperii: [versuri] / Ion Hadârcă. – Ch.: Garuda-Art, 1998. – 46 p.

DUMINICA Mare: poezii pentru copii / Ion Hadârcă; il.: A. Macovei. – Ch.: Cartea Moldovei, 1999. – 200 p.: il.

ECHIPA de îngeri: poeme / Ion Hadârcă. – Iași: Cronica, 2001. – 94 p. – (Salonul literar).

HELENICE: poeme / Ion Hadârcă; prez. graf.: A. Popov. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1998. – 128 p.: il.

POVESTEA Cerbului Divin / Ion Hadârcă; il.: A. Macovei. – Ch.: Cartea Moldovei, 2000. – 16 p.: il.

Referințe critice

ION Hadârcă: biobibliogr. / BM „B. P. Hasdeu”; BP „Onisifor Ghibu”; alcăt.: G. Chirvas-Gorobeț. – Ch.: Litera, 1999. – 110 p.: fotogr.

ALEXANDRESCU, Emil. Considerații asupra problemelor eseului românesc: 13. Ion Hadârcă – Arena cu iluzii // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română. – București, 2007. – P. 735-736.

ALEXANDRESCU, Emil. Orientări, tendințe, coordonate și realizări în poezia contemporană: 25. Ion Hadârcă – Albe cetățile negre // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română. – București, 2007. – P. 580.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Ion Hadârcă] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 349-350. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 450).

CIOCANU, Ion. Atitudine și mesaj în publicistica lui Ion Hadârcă // Hadârcă, Ion. Arena cu iluzii: (interviuri, discursuri, eseuri). – Ch., 2000. – P. 12-23.

DOLGAN, Mihail. Sensibilitate modernă și rafinement liric: (marginalii la poezia lui Ion Hadârcă) // Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană. Vol. 1. – Ch., 2003. – P. 268-275.

GRIGURCU, Gr. Argonaut modern prin minele aurifere ale graiului: [Ion Hadârcă] // Grigurcu, Gr. Aristocrații spiritului. – Ch., 2006. – P. 116-120.

ION Hadârcă // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – București; Ch., 2005. – P. 391-400. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 480).

ION Hadârcă // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M.Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 202-206.

ION Hadârcă. Poezie și existență // Busuioc, Nicolae. Cetatea gânditoare. – Iași, 2005. – P. 49-50.

HUSAR, Al. Poetul în zale: [Ion Hadârcă] // Husar, Al. Printre contemporani: oameni și cărți. – Iași, 2003. – P. 193-199.

ȚOPA, Efimia. Ion Hadârcă / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 235-237.

ȚOPA, T. „Are gustul frazei harnice”: (Ion Hadârcă) // Țopa, T. Voievozii inspirației. – Ch., 2007. – P. 280-286.

PREMIILE literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 2007: [Ion Hadârcă „Gheara de fum”] // Lit. și arta. – 2008. – 20 mart. – P. 4.

POHILĂ, Vlad. Ora eseisticii de vârf într-o eră barbară: [Ion Hadârcă „Era barbară”] / Vlad Pohilă // Limba Română. – 2007. – Nr. 4-6. – P. 227-231.

CUZUIOC, Ion. Ion Hadârcă – poetul și omul sentimental / Ion Cuzuioc // Lit. și arta. – 2005. – 10 mart. – P. 8.

RACHIERU, Adrian Dinu. Despre „obsesiile” poetului: [Ion Hadârcă] / Adrian Dinu Rachieru // Convorbiri literare. – 2005. – Nr. 12. – P. 10-12.

Dedicații lirice

DAMIAN, Liviu. Întărește și îmbărbătește: se dedică lui Ion Hadârcă // Damian, Liviu. Sânt verb. – Ch., 1990. – P. 115.

MORĂRAȘ, Mihai. Cuvintele, toatele... pentru (...) Ion Hadârcă // Morăraș, Mihai. Cioplitorul de mituri. – Ch., 2007. – P. 21.

ROMANCIUC, Vasile. O furnică în bibliotecă: poetului Ion Hadârcă // Romanciuc, Vasile. Recitirea proverbelor. – Ch., 2007. – P. 87-88.

VIERU, Grigore. Salvați-vă prin limbă: lui Ion Hadârcă // Vieru, Grigore. Acum și în veac. – Ed. a 7-a. – București; Ch., 2003. – P. 131.

Materiale audiovizuale

HADÂRCĂ, Ion. Irina, zeița păcii: [înregistr. audio] / Ion Hadârcă; muz.: P. Teodorovici; interpr.: I. Suruceanu // Odu tol'ko pesnû poû. – M.: Melodiâ, 1986. – 1 disc – C 6024007008.

HADÂRCĂ, Ion. Din datina de țară; Dalba florilor: [înregistr. audio] / Ion Hadârcă; muz. și interpr.: Maria Mocanu // Sus mai sus pe lângă cer. – Ch.: Muzic Master, 2000. – 1 casetă audio – Stereo HX-RPO.

HADÂRCĂ, Ion. Libertate: [înregistr. audio] / Ion Hadârcă; cântă Angela Bucico. – [Ch.]: [s.n], [s.a] – 1 casetă audio.

HADÂRCĂ, Ion. Legenda; Fața pâinii / Ion Hadârcă; muz., voce: Iurie Sadovnic // Legenda: [înregistr. audio]. – [s. l.]: I.D. Total Service SRL, [s.a.] – 2 discuri. – CDS – CS – 0110

Titluri pentru expoziții

În orice lacrimă-s acasă...

Ca spicul plin e cartea sa

Ion Hadârcă – un cavaler al metaforei

Poet ieșit din cărți, intrat în carte

Vârstele poeziei lui Ion Hadârcă

Referințe

Eu sunt cu cei ce nu se lasă
De mamă, limbă și pământ.
În orice lacrimă-s acasă.
Cu orice preț – eu încă sunt!

Ion Hadârcă

[Ion Hadârcă] – constructorul dezinvolt al straturilor sonore ale graiului, utilizând cuvântul ușor arhaizant, înmuiat în mit și taină, în vraja copilăriei.

Mihai Cimpoi

Ion Hadârcă anunță o nouă tendință a poeziei, în care echilibrul ideatic și emoția lirică se conjugă fericit cu expresia ludică și ironia și completează imaginea unui poet modern, mereu deschis spre orizonturile poetice înnoitoare.

... Dincolo de prim-planul semantic conotativ, autorul lasă să se întrevadă o altă imagine: secundă, răsturnată sau deformată, ce conferă poemului sens metaforic, infrastructural. Cenzurat de o rafinată „inteligentă lingvistică”, spiritul ludic nu diminuează aici comunicarea lirică și nu bruiază sensul ideatic.

Arcadie Suceveanu

Echilibrat, lucid, sobru, Ion Hadârcă este creatorul unor structuri eufonice de o aleasă ținută intelectuală. Meditația, modul predilect de exprimare a viziunii coexistă de foarte multe ori, în mod latent, cu descrierea și explicarea situațiilor poetice, dar fără ca eroul liric să cadă cumva în descriptivism sau didacticism.

Ștefan Hostiuc

Sobru și sugestiv, concentrat și fluent, de multe ori mlădiat în spirit folcloric, versul lui Ion Hadârcă refuză descriptivismul și retorica neacoperită, extazierile ieftine și inflația metaforică. El se orientează spre esențe și idei, spre stări de spirit vibrante, dramatice, spre imagini și asociații revelatoare, irepetabile. Registrul poetic dominant este acela al unei meditații grave și pline de demnitate asupra destinului omului.

Mihail Dolgan

[Ion Hadârcă] se afirmă în unitatea dintre poet și publicist. La nivelul sintezei, întreaga sa operă poartă – ar spune-o însuși – „amprentele unei

irepetabile identități”. Poezia și publicistica sa – două fațete ale aceluiași chip – apar ca două aripi ale unei construcții unite sub bolta aceluiași ideal...

Alexandru Husar

Ion Hadârcă își adună versul rând cu rând. Nu cred că există un drum pe unde să fi pășit el fără să aleagă un vers. Tot ce i se așterne ochiului în cale, tot ce e auzit și reținut, constituie sursă de inspirație [...] Ion Hadârcă recrează inspirat poezia, inefabilă a acestui picior de plai.

Haralambie Moraru

Ion Hadârcă, distins poet și cărturar, este unul dintre marii lideri spirituali și moderatori din areopagul politic al mișcărilor de renaștere și eliberare națională, omul mărețelor, înălțătoarelor vremi ale anilor de foc '89-91 și nu numai...

Ion Borșevici

3 septembrie –
Ziua Armatei Naționale

Armata Națională a oricărui stat este unul dintre simbolurile identității naționale. Ea este apărătorul principal al suveranității și integrității teritoriale, al vieții cetățenilor statului, elementul primordial de forță ce conferă oricărui stat argumente directe în plan strategic pentru asigurarea securității statului și descurajarea unor eventuale atacuri asupra statului național.

Armata Națională nu este un simplu atribut simbolic al stăruinței Republicii Moldova, ci reprezintă puterea viabilă și garantul națiunii în scopul asigurării suveranității statului, muncii pașnice a poporului și dezvoltării lui ca națiune în cadrul relațiilor de bună înțelegere cu țările vecine și din întreaga lume.

Din cele mai vechi timpuri fiecare stat își are armata sa. În vremuri mai vechi, moldovenii își numeau armata „oaste”, iar ostașilor le ziceau „oșteni”.

Armata Națională a Republicii Moldova a fost creată prin Decretul „Cu privire la crearea Forțelor Armate ale Republicii Moldova” semnat de președintele Mircea Snegur la 3 septembrie 1991, în conformitate cu Declarația de Independență a RM și cu scopul asigurării securității suveranității și integrității teritoriale ale țării. La 14 decembrie 1991, printr-un alt decret, armele, munițiile, unitățile de transport militar, tehnica militară, bazele militare și alte bunuri, care aparțineau unităților militare ale armatei sovietice dislocate pe teritoriul republicii, au fost declarate proprietate a Republicii Moldova.

Forțele armate din țara noastră se compun din: Armata Națională, Trupele de grăniceri, Trupele de carabinieri. Trupele de grăniceri stau la straja hotarelor țării, cele de carabinieri ajută poliției la menținerea ordinii publice.

Misiunea Armatei Naționale e să apere teritoriul statului în timp de război, iar în zilele de pace să realizeze instruirea ostașilor. Armata Națională pregătește artileriști, infanteriști, geniști și chiar aviatori (la baza de aviație dislocată la Mărculești, dotată cu elicoptere și avioane de transport și de antrenament).

Structura Armatei Naționale a fost creată după modelul forțelor armate ale Danemarccii. Armata Națională este alcătuită din mai multe unități, subunități: pluton, companie, batalion, regiment, baterie, divizion. Unitățile mari ale Armatei Naționale se numesc brigăzi, purtând nume legate de istoria ori geografia Moldovei (Brigada de artilerie „Prut”, Brigada de rachete antiaeriene „Dimitrie Cantemir”, Regimentul de transmisiuni „Basarabia”, Brigăzile de infanterie motorizată „Moldova”, „Dacia”, „Ștefan cel Mare” ș. a.).

Brigăzile de infanterie motorizată constituie majoritatea covârșitoare a efectivului Armatei Naționale. Ele sunt dotate cu transportatoare blindate, autocamioane, mitraliere etc. O atenție deosebită se acordă aici pregătirii fizice a ostașilor.

Brigada de artilerie „Prut” și subunitățile de artilerie ale brigăzilor de infanterie motorizată constituie principala forță de foc a armatei noastre.

Brigada de rachete antiaeriene „Dimitrie Cantemir” execută apărarea frontierei de stat a țării în spațiul aerian.

Regimentul de transmisiuni „Basarabia” face parte din unitățile de asigurare de luptă ale Armatei Naționale. Transmisioniștilor le revine un rol foarte important în menținerea capacității de luptă a tuturor unităților.

Combatanții batalionului cu destinație specială „Fulger” îndeplinesc cele mai complicate misiuni. Ei pot fi parașutați în spatele inamicului pentru a-l lua prin surprindere.

În forțele armate ale RM sunt stabilite 17 grade militare: soldat, caporal, sergent inferior, sergent, sergent major, plutonier, plutonier major, plutonier adjutant, locotenent, locotenent major, căpitan, căpitan major, locotenent colonel, colonel general de brigadă, general de divizie, general de corp.

Fiecare tânăr cetățean al RM cu vârsta cuprinsă între 18 și 27 de ani, apt ca stare de sănătate, este chemat să-și facă serviciul militar. Încorporarea în forțele armate se face de două ori pe an, în lunile mai-iunie și noiembrie-decembrie.

Forțele armate ale Republicii Moldova se află în proces de reformare orientată spre constituirea sistemului național de apărare în conformitate cu standardele internaționale. Scopul final al reformelor în domeniul apărării este optimizarea cantitativă și calitativă a armatei, întărirea capacităților de mobilitate și de participare în operațiunile de menținere a păcii. În acest sens, Republica Moldova a aderat la mai multe inițiative de cooperare în domeniul securității, printre care Parteneriatul pentru Pace (1994), Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est (2001), Centrul pentru Cooperare în Domeniul Securității (2004) ș. a. Militarii moldoveni au participat în operațiuni de menținere a păcii în Irak, Bosnia-Herzegovina, precum și în misiunile ONU și OSCE.

BIBLIOGRAFIE

ARMATA Națională a Republicii Moldova – 10 ani / coord.: C. Manolache. – Ch.: [s. n.], 2001. – 160 p.

VRABIE, Vitalie. 3 septembrie – Ziua Armatei Naționale: [mesaj de felicitare a Ministrului Apărării] / Vitalie Vrabie // Moldova Suverană. – 2008. – 3 sept. – P. 2.

VRABIE, Vitalie. Profesiù voennogo nadležit čit': [obrašenje Ministra Oborony] / Vitalie Vrabie // Nezavisimaa Moldova. – 2008. – 3 sept. – P. 1.

CARA, Svetlana. Armata Națională a împlinit 16 ani / Svetlana Cara // Moldova Suverană. – 2007. – 4 sept. – P. 1, 3.

CHIFU, Iulian. Armata Națională a Republicii Moldova între simbol, instrument și formalism strategic / Iulian Chifu // Flux: ed. de vineri. – 2007. – 7 sept. – P. 9.

LUNGU, Alexei. Armata Națională la cea de-a XVI-a aniversare / Alexei Lungu // Flux: ed. de vineri. – 2007. – 7 sept. – P. 9.

CIOBANU, Vitalie. Unele aspecte ale creării Armatei Naționale a Republicii Moldova (1989-1992) / Vitalie Ciobanu // Administrarea Publică. – 2006. – Nr. 3. – P. 107-120.

ARMATA noastră // Alunelul. – 2005. – Nr. 9. – P. 7-10.

PLEȘCA, Valeriu. Omul în uniformă militară constituie un exemplu de bărbăție, onoare și demnitate / Valeriu Pleșca // Moldova Suverană. – 2005. – 2 sept. – P. 1, 3.

Titluri pentru expoziții

Avem un gând și o credință – să ne-apărăm hotarul sfânt

Eu al țării mele sunt ostaș

Armata Națională – garant al păcii și stabilității Republicii Moldova

Armata Națională – școală a bărbăției

Chemăți sub drapelul țării

Referințe

Eu vă las în grijă mare

Idealul meu cel sfânt –

Să stați strajă la hotare,

Să păziți acest pământ.

A nu vărsa sângele nimănu, a asigura liniștea lumii întregi și pacea veacului tău – iată cel mai înalt eroism.

Seneca cel Tânăr

Mâna, ce cinstește arma ce-o ține, e mai puternică decât orice bombă atomică...

E. Jünger

Cel ce-și învinge dușmanii printr-o stratagemă este mai de prețuit decât cel ce-i învinge prin forță.

Niccolo Machiavelli

Cea mai mare calitate a unui general de armată este aceea de a forța dușmanii să lupte când el este mai puternic și să nu se lase forțat când el este cel mai slab.

Plutarh

Pentru ce intră cineva în rândurile ofițerilor? Pentru plăcerea de a purta uniformă? Nu, pentru că (...), oricât de frumoasă ar fi uniforma, trebuie să fie însoțită de daruri fizice care s-o scoată în relief. Pentru salariu? Nu este unul dintre cele mai ispititoare salariul unui ofițer. Atunci din ce alt motiv, dacă nu din acel înalt sentiment de onoare că el, și nu altul, este chemat să dea (...) toată forța de care dispune, forță fizică și morală, pentru binele țării sale!

Nicolae Iorga

Poate că în ziua în care două corpuri de armată se vor putea extermina într-o secundă, națiunile civilizate vor da înapoi în fața ororilor războiului și vor trimite la vatră pe soldații lor.

Alfred Nobel

1 octombrie – 60 ani
de la nașterea scriitorului și psihologului
Aurelian Silvestru
1949

Aurelian Silvestru s-a născut într-un sat de pe lângă o mănăstire de călugărițe – Cușelăuca din r-nul Șoldănești.

La vârsta de șapte ani s-a dus în clasa întâi la Școala medie nr. 1 din Cotiujenii-Noi, același raion. Pe lângă orele din programul școlar a avut parte și de alte lecții, cele ale mamei Parascovia (născută într-o familie cu 18 copii, apoi crescută și educată de la vârsta de 9 ani la mănăstire): „Uneori, seara târziu, mă chema lângă ea, aprindea un mănunchi de

lumânări și-mi citea din Biblie. De fiecare dată când întâlnea un pasaj mai semnificativ mi-l recitea de două-trei ori și mă ruga să-l reproduc”. A avut parte în copilărie de lecturarea mai multor cărți valoroase, care aparțineau unui singuratic ce locuia pe lângă mănăstire. Vorbind mai târziu despre acel „intelectual autodidact”, scriitorul își amintea: „Când veneam la el, mă urca în pod și îmi arăta ce și unde se află. Așa am făcut cunoștință cu Dostoevski, Tolstoi, Balzac, Stendhal, autori pe care i-am citit la o vârstă destul de fragedă”.

După absolvirea școlii medii, face studii la mai multe instituții: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția Ziaristică (1966-1968), Institutul Pedagogic „Alecu Russo” din Bălți, Facultatea de Pedagogie și Psihologie (1969-1973), Academia de Pedagogie din Moscova, doctorantura la Institutul de Psihologie cu susținerea tezei de doctor în științe psihologice (1975-1978); cursuri de manager în micul business la Academia de Relații Internaționale din Cairo (1977).

După terminarea studiilor de la Facultatea de Pedagogie și Psihologie activează un an de zile ca asistent la catedra de psihologie a Institutului Pedagogic din Bălți (1973-1974). În perioada 1975-1990 își desfășoară activitatea la Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Pedagogiei din Chișinău în calitate de colaborator științific. Din 1991 până în prezent este director-fondator al Liceului Experimental de Creativitate și Inventică „Prometeu”.

Debutează editorial în 1983 cu cartea *Cunoaște-te pe tine însuți*. Este autor a numeroase articole și eseuri, trei monografii, două manuale, șapte monografii și manuale de psihologie traduse din limba rusă, cărți de publicistică și literatură artistică, inclusiv: *Vârsta barierelor* (1987), *Ispita nemuririi* (2000), ciclul de manuale de istorie pentru clasele primare *Daciada* (1991, în colaborare cu N. Dabija), *Noi și biografia omenirii* (1998), *Dincolo de imposibil* (2001, reeditată în 2007), *Templul Bunătății* (2005).

Fără a avea studii muzicale, a scris texte și muzică pentru copii: „Inspirația de a compune muzică a venit de la sine, – mărturisește scriitorul, – ... și nu acasă, ci în îndepărtatul Egipt. Primul pas făcut de mine către portativ a fost *Planeta Limbii*. Mă aflam în Egipt, lângă

piramide, când am descoperit că Egiptul pur și simplu nu există, după cum nu există nici limba egipteană”. Aceasta l-a cutremurat și l-a făcut să-i fie teamă pentru viitorul limbii noastre. În anul 2003 apare culegerea de cântece *Victoria speranței*, care a cucerit inimile celor mici și celor mari.

Creația lui Aurelian Silvestru a fost apreciată cu mai multe premii: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1988, pentru *Ispita nemuririi*; 2002, pentru *Dincolo de imposibil*); Premiul „Cartea cognitivă” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii, ediția a III-a (1991, pentru cartea *Noi și biografia omenirii*); Premiul Primăriei Chișinău la ediția a V-a a aceluiași Salon (2001, pentru cartea *Ispita nemuririi*). În cadrul ediției a VIII-a (2004) a Salonului de Carte pentru Copii obține premiile „Cartea anului” și „Simpatia copiilor” pentru culegerea de cântece *Victoria speranței*. Deține titlul de Eminent al Învățământului Public (1987).

BIBLIOGRAFIE

Opera

DINCOLO de imposibil: aforisme / Aurelian Silvestru. – Ch.: Prut Internațional, 2001. – 104 p.

ISPITA nemuririi: [nuvele] / Aurelian Silvestru. – Ch.: Museum, 2000. – 264 p.

NOI și biografia omenirii / Aurelian Silvestru. – Ch.: Museum, 1998. – 304 p.

TEMPLUL Bunătății: legende și parabole / Aurelian Silvestru; il.: Violeta Dabija, Stela Damaschin-Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2005. – 32 p.

VICTORIA speranței: culeg. de cântece / Aurelian Silvestru. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 116 p.

Referințe critice

GRIGURCU, Gr. Iluziile idealității: [Aurelian Silvestru] // Grigurcu, Gr. Aristocrația spiritului. – Ch., 2006. – P. 32-35.

AURELIAN Silvestru // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 337-339.

- AURELIAN** Silvestru // Florile dalbe. – 2007. – 4 oct. – P. 8.
- RUSU**, Ileana. Colaboratorul propriului destin / Ileana Rusu // VIP magazin. – 2006. – Nr. 2. – P. 32-35.
- TUDOR**, Ștefan. Aurelian Silvestru / Ștefan Tudor // Alunelul. – 2006. – Nr. 1. – P. 4.
- ROMANCIUC**, Valentina. Templul bunătații / Valentina Romanciuc // “a”MIC”. – 2005. – Nr. 5-6. – P. 1.
- OSTAP**, Constantin. Victoria speranței / Constantin Ostap // Lit. și arta. – 2004. – 28 oct. – P. 6.
- ROMANCIUC**, Valentina. „Pobeda nadeždy” / Valentina Romanciuc // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 3.
- ROMANCIUC**, Valentina. Victoria speranței / Valentina Romanciuc // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 3.
- „**VICTORIA** speranței” – cea mai bună carte a anului // Democrația. – 2004. – 27 apr. – P. 4.
- „**VICTORIA** speranței” de Aurelian Silvestru a obținut Marele Premiu al Salonului Internațional de Carte pentru Copii // Opinia. – 2004. – 27 apr. – P. 6.

Materiale audiovizuale

SILVESTRU, Aurelian. Victoria speranței: [înregistr. audio] / muz. și text: Aurelian Silvestru; interpr. ans. vocal „Prometeu”; conducător art.: Veaceslav Adam. – [Ch.]: [s.n]: [s.a]. – 2 casete audio.

Titluri pentru expoziții

Aurelian Silvestru – semănătorul de cuvinte și gânduri bune
Scriitorul care ne poartă dincolo de imposibil
Cu scriitorul Aurelian Silvestru în aventura cunoașterii de sine

Referințe

Cu trecerea anilor am descoperit că, dacă există ceva sănătos în eul meu, în morala și filozofia mea, atunci acel „ceva” își are rădăcina în mesajele pe care maică-mea, părintește și simplu, mi le tălmăcea din Sfânta Scriptură.

Aurelian Silvestru

Fiecare dintre noi este o sculptură nedesăvârșită. Putem realiza însutit mai mult decât o facem. E nevoie doar de ceva mai multă încredere în noi înșine și în Dumnezeu.

Aurelian Silvestru

Citind cărțile, articolele, eseurile, nuvelele istorice ale lui Aurelian Silvestru – scrise viu, inspirat, simplu, cu dragoste și respect față de acei care au făcut „biografia omenirii” – în sufletul și-n cugetul nostru se proiectează, măreț, precum după ploaie – curcubeul pe cer, luminosul, vechiul, netrecător sentiment: mândria de a fi român.

(...) Adunate cu migală de-a lungul anilor, aforismele și reflecțiile distinsului psiholog și scriitor Aurelian Silvestru sunt un adevărat jurnal de călătorie prin propriul suflet. Purtând încărcătura unei valoroase experiențe a vieții, fortificându-se în egală măsură – din lumina blândă a inimii și din asprimea glacială a lucidității, aceste confesiuni sunt, fără îndoială, cuvinte și gânduri bune de semănat.

* * *

Cântecele lui Aurelian Silvestru sunt scrise cu inima și, prin fiecare notă, prin fiecare literă (urmele inimii „pășind” pe portativ), confirmă mai vechiul adevăr, rostit încă de Alecsandri, că „ceea ce este simțit adânc se spune simplu de tot”.

Vasile Romanciuc

Nimeni nu va rezista la invitația lui Aurelian Silvestru de a se lansa în „aventura cunoașterii”, ce conduce implicit la perfecțiune. Căci numai în felul acesta vei reuși cea mai onorabilă victorie în „bătălia cu propriile tale imperfecțiuni”.

Grigore Grigorescu

20 octombrie – 70 ani
de la nașterea scriitorului
Dumitru Matcovschi
1939

Poetul, prozatorul, dramaturgul Dumitru Matcovschi s-a născut la 20 octombrie 1939 în comuna Vadul-Rașcov, Șoldănești, în familia țăranilor Leonte și Eudochia Matcovschi.

După studiile primare și secundare în satul de baștină, în 1956 se înscrie la Institutul Pedagogic „Ion Creangă”, Facultatea de Istorie și Filologie. În 1961 absolvște Universitatea de Stat din Moldova (în 1960 Institutul Pedagogic fuzionează cu Universitatea).

Fiind student în anul V, este invitat în calitate de colaborator la cotidianul *Moldova socialistă*, unde va rămâne și după absolvirea Universității în calitate de colaborator literar. Între 1966-1970 este redactor-șef adjunct la săptămânalul *Cultura*, de unde este concediat în urma presiunilor intervenite după apariția volumului *Descântece de alb și negru*, distrus îndată după editare. În 1987 este numit redactor-șef al revistei *Nistru* (din 1990 se va numi *Basarabia*). Aici activează până la 31 august 1997 când își anunță demisia din funcție.

Creația lui Dumitru Matcovschi este variată nu numai ca tematică, dar și sub aspectul genurilor și speciilor literare cultivate. Debutează editorial cu placheta de versuri *Maci în rouă* (1963), în prefața căreia autorul este numit „liric prin excelență”, ale cărui versuri „au ceva din respirația bine definită, pecetea timpului” (Valentin Roșca). În 1965 devine membru al Uniunii Scriitorilor.

Ulterior publică mai multe volume de poezie, prin care își aprofundează formula și crezul poetic: *Univers intim* (1966), *Casa părintească* (1968), *Melodica* (1971), *Axa* (1977), *Patria, Poetul și Balada* (1981), *Tu, dragostea mea* (1987), *Soarele cel Mare* (1990), *Imne și blesteme* (1991), *Capul și sabia* (1993), *Aici departe* (1997), *Vad* (1998), *Veșnica toamnă* (2001), *Pasărea nopții pe casă* (2003) ș. a. Poet din generația lui Gr. Vieru, I. Vatamanu ș. a., pentru creația sa sunt caracteristice aceleași trăsături comune literaturii din anii '60-'80: viziunea artistică asupra trecutului, valorificarea creației populare prin preluarea unor motive, dar, mai ales, prin reedificarea mijloacelor poetice, reflectarea asupra problemelor timpului în care trăiește. Autorul cultivă aceleași valori spirituale, motivele dintotdeauna ale poeziei sale fiind casa și dorul, spicul și lacrima, patria și cuvântul, faptele strămoșilor, graiul matern.

Un puternic substrat liric este prezent în romanele lui Dumitru Matcovschi (*Duda*, 1971; *Bătuta*, 1975; *Toamna porumbeilor albi*, 1979; *Focul din vatră*, 1982; *Piesă pentru un teatru provincial*, 1988),

precum și pentru piesele sale care au avut un ecou semnificativ în epocă (*Președintele*, 1972; *Tata*, 1974; *Pomul vieții*, 1982; *Troița*, 1985; *Abecedarul*, 1986).

Talentul scriitorului s-a manifestat și în cărțile de poezie pentru copii: *Numai eu și numai cerul* (1970), *Clopoțel* (1971), *Greierașul Puiu* (1974), *Buna dimineța, mamă* (1999) ș. a.

În anii mișcării de eliberare națională, de luptă pentru limbă, alfabet și tricolor, Dumitru Matcovschi este, alături de alți scriitori, exponentul înflăcărat al poeziei patriotice, manifestându-se și ca un publicist remarcabil.

Opera lui Dumitru Matcovschi însumează în totalitate peste 55 de volume editate la Chișinău, București, Moscova, Vilnius etc. Multe din poeziile sale au fost puse pe note de I. Aldea-Teodorovici, E. Doga, M. Dolgan, devenind șlagăre. În 2002 cineaștii Dumitru Olărescu și Mircea Chistruga au turnat un film documentar emoționant „Aici departe” despre Omul și Poetul Matcovschi.

Este laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova (1989 pentru volumul *Soarele cel Mare*), premiant al Festivalului Internațional de poezie „Nichita Stănescu” (1998) și al mai multor publicații periodice, laureat al Premiului de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999). Deținător al medaliilor „Mihai Eminescu” și „Pentru distincție în muncă”, cavaler al Ordinului Republicii (1996) și al Ordinului „Steaua României” în grad de Comandor (2000). În 1989 i s-a conferit titlul de Scriitor al Poporului, iar în 1995 a fost ales membru titular al Academiei de Științe din Moldova. Din anul 2003 liceul din satul natal îi poartă numele.

BIBLIOGRAFIE

Opera

ARMONII: versuri / Dumitru Matcovschi; prez. graf.: Iurie Pivenco. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 148 p.

AICI departe: [versuri] / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Presa, 1997. – 62 p.

AL Țării fiu: [versuri] / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Red. rev. „Basarabia”, 1993. – 160 p.

- BĂTUTA:** roman / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 289 p.
- BUNĂ** dimineața, mamă: [versuri] / Dumitru Matcovschi; pict.: Vasile Movileanu. – Ch.: Cartea Moldovei, 1999. – [16] p.: il. color.
- CLOPOȚEL:** [poezii] / Dumitru Matcovschi; il.: I. Șcipanov. – Ch.: Lumina, 1971. – 16 p.: il.
- CRUCEA** / Dumitru Matcovschi; pict.: Simion Solonaru. – Ch.: Concernul „Presa”, 1999. – 222 p.
- DUDA:** roman / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Cartea moldovenească, 1973. – 275 p.
- FLOARE** Basarabie: roman / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Cartea moldovenească, 1973. – 275 p.
- FOCUL** din vatră: roman / Dumitru Matcovschi; prez. graf.: S. Solonaru. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 230 p.
- GOSUDARSTVO** cereșen: stihii i poëma / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – (Sovremennaâ moldavskaâ poëziâ).
- GREIERAȘUL** Puiu: povestiri / Dumitru Matcovschi; pict.: Alexei Colăbneac, Oleg Zemțov. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 64 p.: il.
- HORA** Mare: versuri / Dumitru Matcovschi; il.: Isai Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 48 p.: il.
- IMNE** și blesteme: [versuri] / Dumitru Matcovschi; prez. graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Hyperion, 1991. – 264, [6] p.
- JURĂMÂNTUL:** [versuri] / Dumitru Matcovschi; il.: A. Hmelnițchi. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 23 p.: il.
- MĂRIA** sa Poetul: suită în versuri din 29 poeme de închinare lui Eminescu rostite de Dumitru Matcovschi. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1992. – 96 p.
- NĂZDRĂVANUL** Creangă, moșul...: Către sublimul povestitor o închinare în vers de Dumitru Matcovschi; prez. graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Red. rev. „Basarabia”, 1992. – 104 p.
- OSEN'** belyh golubej: roman / Dumitru Matcovschi; hudož.: A. Ganușkin. – M.: Sov. pisatel', 1986. – 415 p.: il.
- PASĂREA** nopții pe casă: [versuri] / Dumitru Matcovschi; pict.: Vladimir Sinițki. – Ch.: Prometeu, 2003. – 303 p.
- PATRIA**, poetul și balada: [versuri] / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 135 p.
- PĂRINTE** al Limbii noastre: închinare către Mateevici / Dumitru Matcovschi; cu o seamă de cuvinte de V. Țepordei, A. Plămădeală, P. Buburuz, F. Costinescu, I. Nuță; prez. graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1992. – 144 p.

POMUL materiei: [versuri] / Dumitru Matcovschi; prez.graf.: Nicolae Răileanu; pict.: Andrei Sârbu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1996. – 38, [2] p. – (Poezii de duminică).

RODNOJ oăg: roman / Dumitru Matcovschi. – M.: Sov. pisatel', 1984. – 279 p.: portr.

SOARELE cel mare: versuri / Dumitru Matcovschi; prez. graf.: S. Solonaru. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 404 p.

TATA: [culeg. de piese] / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 334 p.: il.

TOAMNA porumbeilor albi: roman / Dumitru Matcovschi; prez. graf.: Iu. Leu. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 226 p. – (Biblioteca școlarului).

VAD: poezii / Dumitru Matcovschi; cop.: Isai Cârmu. – Ch.: Litera, 1998. – 311 p. – (Biblioteca școlarului; 188).

VEȘNICA teamă: versuri / Dumitru Matcovschi; pref.: Eliza Botezatu; prez. graf.: Gheorghe Vrabie. – Ch.: Cartea Moldovei, 2001. – 214, [1] p.: il, [2] f. fotogr.

VREMEA pârgului ... frântă inima: [versuri] / Dumitru Matcovschi. – Ch.: ULIM, 1999. – 119 p.

Referințe critice

DUMITRU Matcovschi: biobibliogr. / BP „A. Donici”; alcăt.: Elena Crudu; resp. de ed.: Lidia Sitari. – Orhei: [s. n.], 2003. – 133 p. – (Personalități orheiene).

BOTEZATU, Eliza. Dumitru Matcovschi: între rapsodie și pamflet / Eliza Botezatu // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 456-470.

BOTEZATU, Eliza. Poetul și valorile sale. Dumitru Matcovschi – drum poetic prin timp / Eliza Botezatu // Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană. Vol. 1. – Ch., 2003. – P. 131-148.

BOTEZATU, Eliza. „Și mă căznesc să scriu frumos cuvântul...”: [pref.] / Eliza Botezatu // Matcovschi, Dumitru. Veșnica teamă: versuri. – Ch., 2001. – P. 5-17.

BUTNARU, Leo. Interviu în menirea cea supremă: [Dumitru Matcovschi] // Butnaru, Leo. Umbra ca martor. – Ch., 1991. – P. 146-150.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor treizeci” // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 304-305.

CIMPOI, Mihai. [Dumitru Matcovschi] // Cimpoi, Mihai. Basarabia sub steaua exilului. – București, 1994. – P. 105-106.

CIOCANU, Ion. Dumitru Matcovschi. De la baladă la diatribă // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri și de azi. – Ch., 2004. – P. 60-66.

CIOCANU, Ion. Dumitru Matcovschi descendent din baladă // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă (incursiuni critice în procesul literar contemporan). – Timișoara, 2002. – P. 104-116.

CIOCANU, Ion. Dumitru Matcovschi – romancierul // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova. – Ch., 1998. – P. 361-364.

CIOCANU, Ion. Poezia lui Dumitru Matcovschi și muzica // Ciocanu, Ion. Literatura română din Republica Moldova. – Ch., 1998. – P. 215-216.

CORBU, Haralambie. Fulgere de foc și de durere: Dumitru Matcovschi / Corbu, Haralambie. Fața ascunsă a cuvântului. – Ch., 2007. – P. 469-470.

DOLGAN, Mihail. Dumitru Matcovschi // Iubirea de metaforă: antologie: în 2 vol. Vol. 1. – Ch., 2001. – P. 81.

DUMITRU Matcovschi: „Nu-i poet fără de țară și nici nu va fi cândva...” // Focul din verb / alcăt. Nicolae Roibu. – Ch., 1991. – P. 73-85.

DUMITRU Matcovschi // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârciog. – București; Ch., 2005. – P. 453-464.

HROPOTINSCHI, Andrei. Tipologia eroului învins: [Dumitru Matcovschi „Focul din vatră”] // Hropotinschi, Andrei. Reflecții critice. – Ch., 1986. – P. 83-85.

MATCOVSCHI Alexandrina. În ultimii ani am văzut în fața mea un nou Matcovschi...: [dialog] // Roibu Nicolae. Cei care sunt... – Ch., 2000. – P. 38-46.

MATCOVSCHI Dumitru // Dicționarul General al Literaturii Române. L/O. – București, 2005. – P. 265-266.

MATCOVSCHI Dumitru // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 298-300.

MATCOVSCHI Dumitru // Literatura română: dicționar-antologie de istorie și teorie literară / aut. proiect. și coord. Iurie Colesnic; alcăt. Lora Bucătaru; cop. Andrei Gamarț. – Ed. a 3-a rev. și adăug. – Ch., 2003. – P. 333-335.

DUMITRU Matcovschi // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 262-269.

AFANASIEV, Vlad. De ziua ta cu dragoste îți scriu / Vlad Afanasiev // Capitala. – 2007. – 19 oct. – P. 14.; Lit. și arta. – 2007. – 25 oct. – P. 4.

CIBOTARU, Mihail Gheorghe. Omul care mi-i drag: [Dumitru Matcovschi] // Lit. și arta. – 2007. – 1 noiembr. – P. 4.

PROCA, Ion. Testamente pentru mai apoi. Fratele Demetrius / Ion Proca // Glasul națiunii. – 2007. – 1 noiembr. – P. 8.

ROIBU, Nicolae. Medalia „Caragiale”, pentru șase oameni de cultură: [Dumitru Matcovschi] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2007. – 29 ian. – P. 8.

VOICU, Anca. Dumitru Matcovschi – un teritoriu literar “dincolo de este, dincolo de-a fost” / Anca Voicu // Constelații ieșene. – 2007. – Nr. 3. – P. 9-10.

BUZDUGAN, V. Dumitru Matcovschi, poetul care scrie despre tot ce e sfânt / V. Buzdugan // Florile dalbe. – 2006. – 9 noiembr. – P. 2.

CE ne-am face fără dor?: [interviu] / Dumitru Matcovschi, Mariana Jitari // Convorbiri didactice. – 2006. – Nr. 6. – P. 8-9.

DOLGAN, Mihail. Dumitru Matcovschi: schiță de portret / Mihail Dolgan // Lit. și arta. – 2006. – 1 iun. – P. 5.

MI-e teamă să ating amintirile copilăriei mele...: [interviu] / Dumitru Matcovschi; consemn.: Gheorghe Budeanu // Noi. – 2005. – Nr. 12. – P. 6-7.

BIVOL, Efim. Un scriitor implinit: [Dumitru Matcovschi] / Efim Bivol // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 10. – P. 3.

DUMITRU Matcovschi: [biogr.] // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 10. – Supliment.

MOVILĂ, Lica. Cântec pentru Basarabia / Lica Movilă // Florile dalbe. – 2004. – 2 dec. – P. 4.

ROIBU, Nicolae. Cu poetul Dumitru Matcovschi: istoria unui cântec: [„Bucurați-vă”] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2004. – 26 mart. – P. 32.

Dedicații lirice

CIOCOI, Gheorghe. Litanie pentru Dumitru Matcovschi, spusă la ziua poeziei – 1989... / Gheorghe Ciocoi // Lit. și arta. – 2008. – 10 ian. – P. 4.

DOGA, Alexandru. Eclipsă de inimi: lui Dumitru Matcovschi / Alexandru Doga // Lit. și arta. – 2004. – 21 oct. – P. 5.

ISTRATI, Toma. Legendă în viață...: lui Dumitru Matcovschi / Toma Istrati // Lit. și arta. – 2007. – 1 noiembr. – P. 4.

LARI, Leonida. A doua naștere: lui Dumitru Matcovschi // Lari, Leonida. Anul 1989. – Ch., 1990. – P. 63.

MORĂRAȘ, Mihai. Cuvintele, toatele...: pentru D. Matcovschi, Gr. Vieru, N. Dabija, M. Cimpoi, A. Codru, V. Matei, I. Hadârcă, A. Strâmbeanu // Morăraș, Mihai. Cioplitorul de mituri. – Ch., 2007. – P. 21.

NEGRESCU, Oxana. Vis: lui Dumitru Matcovschi / Oxana Negrescu // Lit. și arta. – 2005. – 18 aug. – P. 5.

PASCARU, Olga. A răsărit o stea: lui D. Matcovschi, a. 1989 // Pascaru, Olga. Cad frunzele... – Ch., 2007. – P. 43.

PASCARU, Olga. Să trăiești, poete: lui D. Matcovschi, a. 1989 // Pascaru, Olga. Cad frunzele... – Ch., 2007. – P. 42.

SOCHIRCĂ, Valentina. Rugă: lui Dumitru Matcovschi / Valentina Sochircă // Lumină de veghe: versuri. – Ch., 1992. – P. 111.

TRAIANUS. Cântec libertății tale: lui Dumitru Matcovschi // Traianus. Un clopot pentru Basarabia. – Ch., 1996. – P. 191.

TRAIANUS. Cântec uitat: pentru Dumitru Matcovschi // Lit. și arta. – 2000. – 28 sept. – P. 5.

VATAMANU, Ion. Dumitru Matcovschi, mai – iunie 1989 // Vatamanu, Ion. Atât de mult al pământului. – Ch., 1990. – P. 117.

VATAMANU, Ion. Și alții: pentru Dumitru Matcovschi // Vatamanu, Ion. Atât de mult al pământului: poezii și balade. – Ch., 1990. – P. 84-85.

VIERU, Ion. Lăsați-i omului: lui Dumitru Matcovschi // Vieru, Ion. Cer și pământ. – Ch., 1991. – P. 305; Lit. și arta. – 1989. – 19 oct. – P. 4.

Materiale audiovizuale

MATCOVSCHI, Dumitru. Privighetoarea; Extraordinar [înregistr. audio] / Dumitru Matcovschi; muz.: P. Teodorovici; cântă A. Lazariuc // Cred în dragoste. – M.: Melodiâ, 1988. – 1 disc. – S 6027461008.

MATCOVSCHI, Dumitru. Înveșnicește-mă [înregistr. audio] / D. Matcovschi; muz.: M. Dolgan; cântă Gh. Țopa. Toamna noastră / D. Matcovschi; muz.: B. Cucher; cântă A. Ciumac și M. Volontir. Toamnele / D. Matcovschi; muz.: A. Bivol; cântă M. Dolgan. Astă vară la Soroca / D. Matcovschi; muz.: P. Teodorovici; cântă A. Ciumac // Melodii preferate. – M.: Melodiâ, 1989. – 1 disc. – C 60 – 29303008.

MATCOVSCHI, Dumitru. Numai viorele (Tol'ko scriпки); Nunta de argint; Ty lûbov' moâ [înregistr. audio] / D. Matcovschi; muz.: C. Rusnac; cântă O. Ciolacu, A. Lazariuc, Al. Lozanciuc // Constantin Rusnac. Pesni. – M.: Melodiâ, 1984 – 1 disc – Stereo – C 60 – 21601.

DUMITRU Matcovschi: [recital de poezie] [înregistr. video] – Ch. Tele-radio Moldova, [s. a.]. – 1 casetă video – (14 min).

MATCOVSCHI, Dumitru. Eu trăiesc pe acest pământ; Trandafir de lângă prag [înregistr. audio] / Dumitru Matcovschi; muz. pop.; cântă V. Cojocar / Întâlnire cu tinerețea. – M.: Melodiâ, 1987. – 1 disc. – C. 3025679009.

MATCOVSCHI, Dumitru. Â slyšu golos tvoï [înregistr. audio] / D. Matcovschi; muz.: P. Teodorovici. Pridi, Osennâ pesnâ / D. Matcovschi; muz.: I. Aldea-Teodorovici; isp.: S. Rotaru // Sofia Rotaru i „Červona ruta”. – M.: Melodiâ, 1981. – 1 disc – C 60 – 16056.

MATCOVSCHI, Dumitru. Bucurați-vă [înregistr. audio] / Dumitru Matcovschi; muz.: I. Aldea-Teodorovici; cântă Doina și Ion Aldea-Teodorovici // Clopotul învierii... – Ch.: Muzic Master, 2001. – 1 casetă audio – STEREO HX – PRO.

MATCOVSCHI, Dumitru. Floarea albastră; Maria; Două toamne; Două primăveri; Tangoul bunelor speranțe; Soarele cel mare; Vrăjitoarea; Verde plai; Bună seara [înregistr. audio] / Dumitru Matcovschi; muz.: I. Enache; cântă: I. Suruceanu // Soarele cel mare. – M.: Melodiă, 1987. – 1 disc. – C 6025361003.

Titluri pentru expoziții

Turnat mi-e sufletu-n cuvânt...

Și mă căznesc să scriu frumos cuvântul...

Crești un pom, aduni o carte și rămâi cu neamul tău

Dumitru Matcovschi – un poet pătimaș al dorului

Al nostru de-a pururi Poetul

Dumitru Matcovschi – drum poetic prin timp

Referințe

Eu am cântat, eu cânt și-o să mai cânt,

La margine de lume și de țară,

Încet-încet, cu limpede cuvânt,

Străbun pământ în nouă primăvară.

Dumitru Matcovschi

Sunt tot țăran și tot de la pământ,

Din Soare rupt și ridicat în stemă,

Doar că turnat mi-e sufletu-n cuvânt

Și crește nu în spic ci în poemă...

Dumitru Matcovschi

Am ales cuvinte simple din cuvinte,

Sufletul în ele mi-am turnat fierbinte...

Am lăsat în urmă brazdă și-i adâncă?

Să mă tem de vreme? Dar de ce m-aș teme?

Mi-am crescut copiii și am scris poeme.

Dumitru Matcovschi

Poet fără de țară nu există! M-am știut dator să iau atitudine față de tot ce se întâmplă aici și acum (...). Un simplu dor de casă-masă-mamă-tată-frate-soră-doină-horă poemele mele sunt. Acest dor se numește dintotdeauna Destin.

Dumitru Matcovschi

Dumitru Matcovschi este unul din liderii noștri de renaștere națională, un drapel de suferință și un simbol (...) este unul din cei mai îndrăgiți fii ai neamului, patima și sufletul lui.

Nicolae Dabija

Poetul care scria „simple adevăruri”, care înșira cu o detașată seninătate întâmplări baladești din satul lui a resimțit cu toată ființa nevoia de „a se întoarce la neam și la durere”.

Și iată că în miezul sentimental al versurilor a apărut un nerv al spunerii mai apăsate a adevărului, poetul anunțându-se, energic, ca om al Cetății. Culoarea purpurie sau chiar întunecată a Destinului a pătruns în ele, în versuri, și le-a imprimat o tonalitate dramatică și militantă.

Mihai Cimpoi

(...) Dumitru Matcovschi este scriitorul basarabean care arde ca o lumânare pe altarul cuvântului „ce exprimă adevărul”, în căutarea dreptății Neamului său, în căutarea îndreptării unui destin vitreg, în căutarea identității unui pământ de floare și lacrimă.

Lucian Steia

Dumitru Matcovschi este un poet autentic și, prin demnitatea și suferința lui, un simbol al Basarabiei.

Eugen Simion

Axa programului poetic al lui Dumitru Matcovschi a fost și a rămas simplitatea, măsura, echilibrul, armonia interioară, definită de intuiția organică a complexității trăirilor umane. O altă caracteristică a poeziei lui este muzicalitatea sugestivă, alimentată de incantația cuvintelor, de aranjamentul lor în fraza poetică...

Eliza Botezatu

(...) El își scrie atât proza, cât și dramaturgia cu aceleași unelte ce țin de poezie, adică țin de lirism, metaforă, trăire, sentiment (...). Sentimentul și

meditația sunt două maluri sigure, între care curge fluviul poetic cu numele Dumitru Matcovschi. Din aliajul acestor două maluri de lut viu, însuflețit, se plămădește, se încheagă Soarele cel Mare al inspirației și revelației...

Gheorghe Ciocoi

10 noiembrie – 250 ani
de la nașterea scriitorului german
Friedrich von Schiller
(1759-1805)

„Aspirația spre libertate și tema înnobilării morale a omului au căpătat în opera lui Schiller una din expresiile ei hotărâtoare pentru întreaga cultură modernă” (Tudor Vianu). Acest fapt l-a și determinat pe Fr. Engels să-l numească pe scriitorul, istoricul, eseistul, dramaturgul Fr. Schiller „Cel mai mare poet liberal german”. S-a născut la 10 noiembrie 1759, la Marbach (Württemberg). Este cel de-al doilea copil al lui Johann Kaspar Schiller și al Elisabethei Dorothea (Kodweiss), (cel dintâi copil fiind Christophine, care a lăsat pagini interesante despre fratele său mai mic). După studii de limbă latină cu un pastor, Schiller frecventează, din 1766, gimnaziul latin de la Ludwigsburg. Copilul era destinat carierei clericale, pentru care în acea vreme manifestă el însuși anumite înclinații. După mărturisirile surorii sale Christophine, interesul pentru teatru apare încă în această perioadă, stimulat de spectacolele de operă la care mergea uneori cu tatăl său.

În 1772 Schiller devine, împotriva voinței sale, elev al Academiei Militare Karlsschule din Stuttgart. Studiază dreptul, apoi medicina. După absolvirea Academiei în 1780 devine medic militar la Stuttgart. În timpul studenției frecventează cursurile de filozofie, morală și estetică. În această perioadă debutează cu versuri în revista *Das Schwäbische Magazin*. Face lecturi serioase, scriitorii săi preferați fiind Klopstock, Rousseau, Goethe, Klinger, Lessing, Lenz, Wieland. Prima lui pasiune artistică rămâne însă teatrul: mai întâi ca spectator

și actor, apoi ca dramaturg. În ultimii ani petrecuți la Karlsschule scrie prima sa dramă, *Die Räuber* (Hoții), care va fi publicată în 1781 fără numele autorului pe copertă. În 1782, la teatrul din Mannheim, are loc premiera dramei, autorul asistând incognito la propriul triumf. După un al doilea spectacol, ducele Karl Eugen îl pedepsește pe medicul militar Schiller și îi interzice orice activitate literară.

Succesul este însă răsunător: drama este tradusă în mai multe limbi europene, autorul ei devenind un scriitor cunoscut în Europa apuseană. La sfârșitul anului 1782 părăsește Stuttgartul și se stabilește la Bauerbach, la proprietatea doamnei von Wolzogen. În 1783 Schiller e angajat ca dramaturg la teatrul din Mannheim. În cadrul unei societăți academice, dramaturgul ține o cuvântare, cu titlul de mai târziu „Scena potrivită ca o instituție morală”, foarte importantă pentru concepția sa asupra artei dramatice. Schiller afirmă că teatrul trebuie să impună adevărul, să mențină și să propage idealurile umanitare.

Între 1787 și 1789 locuiește la Weimar. Activează la Teatrul de Curte de la Weimar, ducele Karl August numindu-l, încă în 1784, consilier al curții.

În anul 1789 se stabilește pentru mai mulți ani la Jena, unde este numit profesor de istorie universală la Universitate. Aici îl cunoaște pe Wilhelm von Humboldt, de care îl va lega o mare prietenie. Humboldt publică în anul 1830 o carte fundamentală *Despre Schiller și despre evoluția gândirii sale*.

În 1791-1792 o boală mai veche, probabil tuberculoza, l-a ținut în pat. A circulat chiar un timp vestea falsă despre moartea lui Schiller. În această perioadă începe să studieze temeinic filozofia lui Kant.

În 1793 renunță la postul de profesor universitar și face o călătorie în orașul natal. Din această perioadă datează prietenia cu Goethe și cu marele editor Johann Friedrich Cotta, care i-a publicat mai multe cărți.

Prima parte a creației sale, scrisă sub influența mișcării „Furtună și avânt” (mișcare literară existentă în Germania la sfârșitul secolului al XVIII-lea), cuprinde dramele de ton revoluționar și actualitate socială, îndreptate împotriva despotismului și tiraniei: *Die verschwörung des Fiesco in Genua* (Conjurația lui Fiesco la Genova, 1783), *Kabale und*

Liebe (Intrigă și iubire, 1784), populate cu eroi titanici și sensibili, care, în căutarea libertății morale lăuntrice, se angajează în patetice frământări. Punctul de cotitură către a doua perioadă îl constituie apariția dramei de idei *Don Carlos* (1787).

Perioada de după 1796, a deplinei sale maturități artistice, este marcată de apariția trilogiei dramatice de inspirație istorică *Wallenstein Lager* (Tabăra lui Wallenstein, 1799), *Die Piccolomini* (Piccolomini, 1799) și *Wallenstein Tod* (Moartea lui Wallenstein, 1800), dramele *Maria Stuart* (1800), *Die Braut von Messina* (Logodnica din Messina, 1803), în care a construit tragedii ale caracterului și destinului și drama politică *Wilhelm Tell* (1804), în care tema libertății se realizează ca dramă a poporului, a luptei de eliberare națională.

Creația poetică a lui Schiller cuprinde imnul *An die Freude* (Către bucurie, 1785), poemele *Die Götter Griechenlands* (Zei Eladei, 1788), *Das Ideal und das Leben* (Idealul și viața, 1795) ș. a., precum și baladele scrise între anii 1797 și 1798 (*Mănușa*, *Inelul lui Polycrates*, *Hero și Leandru*, *Cocorii lui Ibykos*).

A mai publicat povestirea *Der Verbrecher aus verlorener* (Criminal din cauza onoarei pierdute, 1786) și romanul *Der Geisterseher* (Vizionarul, 1787/1789), care îl prezintă pe autor ca „un psiholog al neobișnuitului caz-limită uman”, marcând „începutul romanului de critică socială” (Fritz Martini).

Eseurile sale *Despre arta tragică*, *Despre grație și demnitate*, *Despre sublim* (1793) inaugurează seria lucrărilor estetice: *Scrisori despre educația estetică a omului*, *Despre poezia naivă și sentimentală*, *Despre patetic* scrise în 1795.

Împreună cu Goethe a publicat în revista proprie *Musenalmanach*, renumitele *Xenien* (Xenii, 1797), judecăți asupra literaturii timpului, scrise în distih antic. A mai editat revistele *Rheinische Thalia* și *Horen* apărute cu sprijinul aceluiași editor Johann Freidrich Cotta.

Schiller a tradus și a prelucrat tragediile: *Macbeth* de Shakespeare și *Fedra* de Racine, piesa *Turandot* de Gozzi.

La rândul său opera lui a fost tradusă în aproape toate limbile lumii.

Schiller s-a stins din viață la 9 mai 1805, la Weimar. În anul 1827, osemintele scriitorului au fost reînhumate în cavoul principal din Weimar unde, peste numai cinci ani, și-a găsit odihna de veci și prietenul său Goethe.

BIBLIOGRAFIE

Opera

KUBOK: izbrannaâ lirika / Friedrich Schiller. – M.: Det. lit., 1986. – 158 p.

LIRICA / Friedrich Schiller; sost.: N. Vi'mont. – M.: Hud. lit, 1964. – 155 p.: il.

RAZBOJNIKI; Kovarstvo i lûbov': piesy / Friedrich Schiller. – Minsk: Narodnaâ asveta, 1978. – 224 p.

WILHELM Tell / Friedrich Schiller; trad. în lb. rom. de V. Porumbacu; pref. și n. de M. Isbasescu. – București: Ed. Tineretului, 1961. – 222 p. – (Biblioteca școlarului; 15).

WILHELM Tell: texte comentate / Friedrich Schiller; trad. de V. Porumbacu; tab. cron., pref., n. de I. Constantinescu. – București: [s. n.], 1977. – 166 p. – (Lyceum).

Referințe critice

LIBINZON, Z. E. Friedrich Schiller / Z. E. Libinzon. – M.: Prosvešenie, 1990. – 175 p. – (Biografiâ pisatelâ).

OT prosvešeniâ k predromantizmu: o žizni i tvorčestve, o masterstve poètičeskogo perevoda: [Friedrich Schiller] / sost., komment.: M. B. Babinskogo. – Moskva: Škola-Press, 1999. – 640 p. – (Krug čteniâ: škol'naâ programma).

LESSING; Schiller; Bôrne; Heine; Mickiewicz: biografičeskie povestovoniâ / sost. i red.: N. F. Boldyreva; hudož.: A. Ū. Danilov. – Čelâbinsk: Ural, 1999. – 488 p. – (Žizn' zamečatel'nyh lûdej: Biografičeskaâ biblioteka F. Pavlenkova)

BABINSKIJ, M. B. Friedrich Schiller: o žizni i tvorčestve / M. B. Babinskij // Ot Prosvešeniâ k predromantizmu: [F. Schiller, I. W. Goethe]. – M.: Škola-Press, 1999. – P. 27-36. – (Krug čteniâ: škol'naâ programma).

BOUCHER, Maurice. Johann Christoph Friedrich von Schiller / Maurice Boucher // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V. 3: N-Z. – Paris, 1994. – P. 2891-2893.

DANȚIȘ, Gabriela. Schiller Friedrich / Gabriela DanȚiș // Scriitori străini: mic dicționar. – București, 1981. – P. 512-514.

DRIMBA, Ovidiu. Schiller, eseistul și poetul // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale: vol. 2. – București, 1997. – P. 93-98.

FRIEDRICH von Schiller – poetul libertății // 100 de scriitori notorii ai lumii: viața, activitatea, opera / alcăt.: Ala Bujor. – Ch., 2006. – P. 223-226.

Friedrich Schiller // dtv junior Literatur-Lexicon: Sprache, Lebensbilder, literarische Begriffe und Epochen /Heinrich Pleticha . – Munchen, 1996. – P. 196-197.

LIBINZON, Z. E. Schiller Friedrich // Kratkaâ literaturnaâ ênciklopediâ: tom 8. – M., 1975. – P. 709-718.

SCHILLER Friedrich // 100 velikih imên v literature. – M., 1998. – P. 526-532.

SCHILLER Iohan Cristoph Friedrich // Dicționar de scriitori străini. – Cluj – Napoca, 2000. – P. 536-537.

SCHILLER (Johann Christoph) Friedrich von // The Encyclopaedia Britannica. Vol. 10. – Chicago, 1993. – P. 516-517.

VICOLEANU, I. Friedrich Schiller // Budău, E.; Vicoleanu, I. Ghid de literatură universală. – Iași, 2004. – P. 242-248.

VICOLEANU, I. Friedrich Schiller // Budău, E.; Vicoleanu, I. Ghid de literatură universală: lectură suplimentară în gimnaziu. – București, 1998. – P. 242-248.

VIL'MONT, N. Lirika Schillera // Schiller, Friedrich. Lirika. – M., 1964. – P. 5-20.

Materiale audiovizuale

SCHILLER, Friedrich. Don Carlos [înregistr. audio] / Friedrich Schiller; trad. și adapt. de A. Phillippide. – București: Electrecord, [s.a.] – 2 discuri. – ExE 03752 / 53.

SCHILLER, Friedrich. Wilhelm Tell [înregistr. audio] / Friedrich Schiller; dramatiz. de Dan Puican. – București: Electrecord, [s.a.] – 1 disc. – ExE 04056.

Titluri pentru expoziții

Friedrich Schiller: viața și opera

Friedrich Schiller – cel mai mare poet liberal al Germaniei

Cântăreț neobosit al libertății individuale și morale

Friedrich Schiller – un învățător al poporului

Referințe

Fără îndoială, [Schiller] a încercat să găsească această sinteză a artei realiste și a artei idealiste, a tragediei grecești și a dramei shakespeareiene, care este pentru el, ca și pentru cei mai mari succesori ai săi, obligația pe care trebuie s-o îndeplinească drama germană. Ar fi nedrept să contestăm faptul că în *Wallenstein* și *Wilhelm Tell* el a reușit, în parte cel puțin, să realizeze acest ideal.

Victor Basch

Schiller avea nevoie de scenă ca de o tribună pentru retorica lui viguroasă destinată unui public; pentru Goethe, scena era un mijloc menit să slujească activitățile sale multilaterale. Goethe a ajuns de la scenă la public, Schiller s-a orientat spre scenă de dragul publicului. Pentru amândoi scena și publicul n-au existat ca două date concomitente, amândoi au căutat să creeze abia mai târziu o dramă națională, adică unitatea dintre scenă și popor, corespunzător nevoilor lor individuale. Goethe pentru a se forma, Schiller pentru a-și exercita înrâurirea.

Friedrich Gundolf

Schiller a fost totdeauna poetul libertății. În „Don Carlos”, infantul Spaniei imploră libertatea pentru popoarele Țărilor de Jos. În „Wallenstein” eroul o făgăduiește, ca libertate religioasă, orașelor din Boemia. În „Fecioara din Orleans”, Ioana o cucerește, în forma libertății naționale, pentru întregul popor al Franței... abia în „Wilhelm Tell”, poporul însuși este înfățișat în luptele lui de eliberare și nu împotriva jugului străin, ci împotriva împilării dinăuntru, împotriva unei orânduirii nedrepte, pe care o și răstoarnă. Este prima luptă pentru libertate socială care izbutește în dramele lui Schiller, pentru că de data aceasta nu o poartă un individ, ci un popor întreg.

Tudor Vianu

„Wilhelm Tell” a devenit o piesă populară și aceasta s-a întâmplat tocmai în sensul pe care îl avea în vedere autorul ei: ca „piesă populară” ea trebuie „să intereseze inima și mintea” și să devină „o piesă potrivită pentru întregul public”.

Gerhard Storz

Wilhelm Tell, erou național al Elveției, este un răzvrătit și un luptător pentru libertate. Lupta lui împotriva lui Gessler... este totodată lupta popoului elvețian împotriva dominației străine și capătă chiar o semnificație generală, de luptă a omului pentru libertate.

Alexandru Philippide

13 noiembrie – 100 ani
de la nașterea scriitorului
Eugen Ionescu
(1909-1994)

Eugen Ionescu, scriitor francez de origine română, este un deschizător de drumuri, mare dramaturg al teatrului absurdului, eseist, prozator și poet. S-a născut la 13 noiembrie 1909, în orașul Slatina din România. Este fiul Thérèsei (n. Ipcar), fiica unui inginer francez stabilit în România, și a lui Eugen Ionescu, avocat. Curând după nașterea copilului, familia pleacă la Paris, unde Ionescu va urma școala primară. Când România intră în război, tatăl se întoarce în țară, unde mai târziu va divorța și se va recăsători. După încetarea războiului, în 1922, revine în România și Ionescu. Se înscrie la Liceul „Sfântul Sava” din București, pe care îl va absolvi în 1928. Apoi își continuă studiile la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității bucureștene (1929-1932), după absolvirea căreia activează ca profesor de limbă franceză la câteva licee din București și din provincie. În 1938 se reîntoarce în capitala Franței, în urma câștigării unei burse de studii pentru o teză de doctorat, pe care nu o va încheia niciodată – „Păcatul și moartea în poezia franceză de la Baudelaire încoace”. Anii 1939-1941 și-i petrece în România, unde asistă la instaurarea regimului legionar. În 1942 părăsește țara, stabilindu-se în sudul Franței. În timpul războiului activează ca secretar de presă la Legația României cu sediul la Vichy.

A debutat literar în revista Liceului „Sf. Sava” (1927), din al cărei comitet de redacție a făcut parte. Ulterior a publicat versuri și în revista lui Tudor Arghezi *Bilete de papagal* (1928). Începând cu 1930 colaborează la numeroase reviste literare și publică primele studii critice despre literatura contemporană. Debutul editorial s-a produs în 1931 cu placheta de versuri *Elegii pentru ființe mici*.

După terminarea rezboiului revine la Paris și lucrează la primele sale piese, având ca surse de inspirație creațiile lui Caragiale, Urmuz și Artaud: *Cântăreța cheală* (1950), *Leția* (1951), *Scaunele* (1952).

Aceste piese derutează publicul și nu se bucură de succes. Ionescu este însă descoperit și susținut de dramaturgul Jean Anouilh.

Sfârșitul anilor '50 îl fac celebru și apreciat de public. Piesa *Rinocerii* (1959) (jucată în 1960 la Théâtre de France) este salutăată ca o reușită teatrală, urmată la scurt timp de altele, care s-au bucurat de același succes: *Ucișăș fără simbrie* (1959), *Regele moare* (1962), *Pietonul aerului* (1962), *Setea și foamea* (1966), *Omul cu valize* (1975), *Călătorie în lumea morților* (1980) ș. a. Cu ele Eugen Ionescu a adus în scenă cele mai grave probleme ale societății contemporane.

Eugen Ionescu, dramaturgul pentru care nu a existat tragedie sau comedie, ci un gen unic – spectacolul dramatic, a reușit să cucerească publicul din Franța și de peste hotare datorită faptului că a interpretat într-o manieră originală teza metafizică despre absurditatea condiției umane, care este ideea centrală a creației sale. Anume sistemul dramatic propriu și inovațiile provocatoare ale lui Eugen Ionescu, care au distrus convențiile teatrului tradițional, i-au asigurat puțin câte puțin notorietatea unui autor avangardist.

Pe lângă numeroasele piese, care nu o dată l-au scos în atenția publică și l-au făcut ținta polemicilor și a scandalurilor, Eugen Ionescu a semnat și volumele de proză *Fotografia colonelului* (nuvele, 1962), *Solitarul* (roman, 1973), precum și volumele de eseuri și memorialistică *Note și contranote* (1962), *Jurnal în fărâme* (1967), *Prezent trecut, trecut prezent* (1968).

Recunoașterea valorii creației sale artistice este vădită de numeroasele premii, titluri și distincții ce i-au fost decernate: Premiul „Alphonse Allais” (1954), Marele Premiu al Teatrului pentru întreaga sa operă (1966), Marele Premiu Național pentru teatru (1969), Premiul Literar al Bienalei Internaționale de la Ierusalem (1973), Premiul Internațional de Artă Contemporană de la Monte Carlo (1985), Premiul „T. S. Eliot-Ingersoll” (1985); titlurile onorifice Chevalier de Arts et des Lettres (1961), Chevalier de la Legion d’Honneur (1970), Doctor Honoris Causa al universităților din Warwick (Marea Britanie, 1974), Tel Aviv (Israel, 1975), Louvain (Belgia, 1977), Katowice (Polonia, 1992) ș. a. În anul 1970 a fost ales membru al Academiei Franceze, iar în 1989 membru de onoare al Uniunii Scriitorilor din România.

Spectacolele montate după piesele lui Eugen Ionescu sunt reprezentate pe scenele mai multor teatre din lume de mari regizori și actori. *Cântăreața cheală*, piesa sa de debut, a ținut afișul la Théâtre de la Huchette aproape patruzeci de ani, record absolut de longevitate pe o scenă pariziană, fiind inclusă în Cartea Recordurilor Guinness drept cea mai montată piesă din literatura contemporană. În 1991, la Chișinău, a fost creată trupa de teatru „Eugène Ionesco” dirijată de regizorul și actorul Petru Vutcărău. Spectacolele *Regele moare*, *Cântăreața cheală*, plus alte multe din dramaturgia românească și universală, i-au propulsat creația pe toate meridianele, în Egipt, Franța, Japonia, Polonia etc.

Scriitorul, care susținea că „Moartea îmi pare a fi într-adevăr singurul adevăr, fiindcă ea este ultima. E zidul dincolo de care nu putem trece”, s-a stins din viață la 28 martie 1994 la Paris, în urma unui stop cardiac. A fost înmormântat în Cimitirul Montparnasse, ceremonia funebră fiind desfășurată în ritul ortodox.

BIBLIOGRAFIE

Opera

CĂUTAREA intermitentă: [jurnal] / Eugène Ionesco; trad.: B. Cioculescu. – București: Humanitas, 1994. – 158 p.

NOSOROG / Eugène Ionesco; per. s fr.; sost.: M. Âsnova; hudož.: M. Zan'ko. – S.-P.: Simpozium, 1999. – 608 p.

NOSOROG: p'esy i rasskazy / Eugène Ionesco; per. s fr.; hudož.: V. Medžibovskij. – M.: Tekst, 1991. – 271 p.

SOBRANIE sočinenij: Meždu žizn'û i snovideniem: p'esy, roman, èsse / Eugène Ionesco; sost.: M. Âsnova; hudož.: M. Zan'ko. – S.-P.: Simpozium, 1999. – 464 p.

Referințe critice

RAICU, Lucian. Journal en miettes cu Eugène Ionesco / Lucian Raicu. – București. – 1993. – 178 p.

ALEXANDRESCU, Emil. Scriitori români care au creat în alte țări: 2. Eugen Ionescu. Viața și activitatea literară // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română. – București, 2007. – P. 658-662.

CIMPOI, Mihai. Eugène Ionesco et les fleurs du neant / trad. par Estelle Variot // Cimpoi, Mihai. La Pomme d'or: essais. – Ch., 2001. – P. 156-164.

IONESCU Eugen // Dicționarul General al Literaturii Române. E/K. – București, 2005. – P. 618-629.

PANAITESCU, Val. Franța: b) Humoriștii cu tendințe spre „negru”: Eugène Ionesco // Panaitescu, Val. Humorul: (sinteză istorico-teoretică). Vol. 2. – Iași, 2003. – P. 571-578.

ȘIRVAȘIDZE, Vera. Teatr absurd: Eugène Ionesco / Vera Șirvașidze // Vsemirnaâ literatura. Tom 15, č 2-â: XIX i XX v. – M., 2001. – P. 446-447. – (Enciklopediâ dlâ detej).

VASAC, Anouchka. Eugène Ionesco // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V. 2: L-M. – Paris, 1994. – P. 1546-1547.

IORGULESCU, Mircea. Altă scrisoare de Eugen Ionescu, pierdută și regăsită / Mircea Iorgulescu // România literară. – 2007. – 19 oct. – P. 16-17.

DIACONU, A. Fațete necunoscute ale lui Ionesco / A. Diaconu // Sud-Est. – 2006. – Nr. 4. – P. 38-40.

BOLDEA Iulian. Eugen Ionescu – sensurile publicisticii / Iulian Boldea // Dacia literară. – 2005. – Nr. 2. – P. 26-27.

MODREANU, Simona. Trei scriitori în căutarea luminii (II) / Simona Modreanu // Convorbiri literare. – 2005. – Nr. 9. – P. 127-128.

MIHAI, Constantin. Portretul sriitorului în secol: Eugen Ionescu / Constantin Mihai // Jurnal literar. – 2004. – Nr. 13-16. – P. 3.

PÂRVULESCU, Ioana. Știați că... Eugen Ionescu / Ioana Pârvulescu // România literară. – 2004. – 14-20 apr. – P. 21.

Dedicații lirice

MILOȘ, Ion. Interviu imaginar cu Eugène Ionesco // Convorbiri literare. – 2006. – Nr. 12. – P. 42.

Titluri pentru expoziții

Românul amfiteatrului francez – Eugen Ionescu

Scriitorul ce a revoluționat dramaturgia

Clasicul teatrului absurdului

Eugen Ionescu – un Picasso al teatrului universal

Teatrul lui Eugen Ionescu – expresia unei epoci

Referințe

Eugen Ionescu și-a construit, în teatrul contemporan, o glorie mondială. Oriunde există preocupare de artă dramatică, opera lui e celebră fie de-a dreptul prin asocieri cu opera marilor clasici, fie indirect prin nulificări adesea

mai pozitive decât laudele. Formula de artă pe care o practică îl asociază cu Brâncuși dintre conaționali, iar dintre străini cu Picasso...

Vladimir Streinu

Sub aparențele comicului, Eugen Ionescu a fost totdeauna un autor tragic. Dar prin burlesc, el se ferea de anumite lacrimi, se apropia pieziș de întrebările esențiale, umplea vidul existenței cu scaunele deriziunii, dădea ocol morții, pitindu-se, să n-o vadă, și se costuma în mășcărici spre a nu fi recunoscut de destin.

Monica Lovinescu

Reveriile, narațiunile onirice, angoasele, fervoarea spectaculară, gustul pentru insolit, căderile în sine, imaginea ritmic-obsesivă a levitației, a ruperii de real, mirarea perpetuă..., tot acest fermecător infans care își decupează rame de respirat în toate cotloanele operei ionesciene trebuie raliat bogatei bibliografii psiho-metafizice a Copilului.

Dan C. Mihăilescu

Nu au dreptate cei care consideră negativismul critic al lui Eugen Ionescu drept un joc inteligent, adică actul gratuit al unui copil teribil. El constituie, dimpotrivă, (...) o maieutică a actului cu adevărat critic, o asceză încercată de autor prin întoarcerea reflexivă asupra mobilelor care-l împing la această operație.

Mircea Vulcănescu

16 noiembrie – 100 ani
de la nașterea scriitorului japonez
Michio Mado
1909

Michio Mado este unul dintre cei mai consacrați scriitori pentru copii din Japonia. Privită prin prisma timpului scurs, cariera sa vădește o lentă dar continuă ascensiune spre perfecțiune și împlinire creatoare.

S-a născut la 16 noiembrie 1909 în Tokuyama. Avea doar cinci ani când părinții săi au plecat în Taiwan, lăsându-l pentru câțiva ani în grija bunelului. Mai târziu, după absolvirea Școlii Tehnologice, va lucra timp de mai mulți ani în Taiwan ca inginer, specialist în construcții de drumuri și poduri.

La 15 ani începe să scrie versuri. Cunoaște soarta copiilor siliți să muncească din greu pe șantierul de construcție. Dorința de a le alina cât de puțin suferința îl determină să scrie poezioare și cântece de leagăn pentru micuți. În 1934 două dintre poeziile sale sunt publicate în revista *Kodomo no kuni*, condusă de Kitahara Hakusho, unul din poeții recunoscuți ai timpului. Astfel începe cariera sa de autor de poezii, cântece și poeme pentru copii. Continuă să publice grupaje de versuri în edițiile periodice din țară. Abia în 1968 vede lumina tiparului prima sa culegere de poezii *Tempura piri-piri*, urmată de alte câteva cărți cu poezii și cântece de leagăn: *Zo-san* (Micul elefant, 1979), *Kuma-san* (1989), *Dobutsutachi* (Animalele, 1992) ș. a. Culegerea completă a poeziilor lui Michio Mado, editată în 1993, cuprinde circa 1200 de poezii și cântece de leagăn cu care au crescut atâtea generații de copii.

Scrierile sale vădesc rafinamentul estetic și profunzimea spirituală proprii acestui maestru al formelor scurte. O trăsătură a creației sale este simplitatea. Întotdeauna, chiar și atunci când exprimă anumite gânduri abstracte sau filozofice, versurile sale rămân la fel de concise, simple și clare.

Scrise într-un limbaj simplu și sincer, poeziile lui Michio Mado au reușit să treacă barierele lingvistice și culturale, fiind traduse și în alte limbi. Autorul devine cunoscut în afara țării sale prin culegerea de versuri *Animalele*, ediție bilingvă editată în 1992 la Tokyo și New York. Este remarcabil faptul că traducerea în engleză a fost realizată de împărăteasa Michiko a Japoniei, iar ilustrațiile aparțin pictorului Mitsumasa Anno, laureat al Premiului *Hans Christian Andersen* (1984).

Michio Mado este laureat a mai multor premii, printre care Premiul Asociației scriitorilor pentru copii din Japonia (1976), Premiul Asociației scriitorilor pentru tineret din Japonia (1980), Premiul Ministerului Culturii din Japonia (1993), Premiul *Hans Christian Andersen* (1994), Premiul ziarului *Asahi* (1998).

BIBLIOGRAFIE*Opera*

THE ANIMALS: selected poems / Michio Mado; ill. Mitsumasa Anno. – New York: Margaret K, 1992.

THE MAGIC pocket: selected poems / Michio Mado; ill. Mitsumasa Anno. – New York: Margaret K. McElderry Books, 1998.

Referințe critice

MICHIO Mado // Scriitori – Laureați ai Premiului Hans Christian Andersen / alcăt.: Lilia Tcaci, Tamara Maleru. – Ch., 2004. – P. 72-73.

MICHIO Mado // The Hans Christian Andersen Awards 1956-2002. – Copenhagen, 2002. – P. 90–91.

Titluri pentru expoziții

Un poet din Țara Soarelui Răsare: Michio Mado

Michio Mado – laureat al Premiului *Hans Christian Andersen*

Referințe

Creațiile lui Michio Mado sunt inovatoare chiar de la început. Versurile sale sunt lipsite de sentimentalism și nu pretind o inteligență forțată. Ele vădesc umorul rafinat al autorului, priceperea de a folosi jocul de cuvinte și nonsensul, capacitatea de a-i face pe copii să râdă.

Olga Maeots

22 decembrie – 70 ani
de la nașterea dirijorului de cor
Ștefan Andronic
1939

Ștefan Andronic, maestru de cor și profesorul celebrei corale „Vocile primăverii”, este originar din s. Slobozia, comuna Godinești, plasa Herța, județul Dorohoi din Bucovina. S-a născut într-o familie numeroasă, unde erau 5 fete și 5 băieți, 10 frați la fel ca degetele de

la mâini. Unul dintre ei a devenit muzician – Ștefănel, cel cu urechea mai aproape de vocea mamei, care le cânta cântece de leagăn și le compunea cântecele despre iepurași, vulpișoare și alte vietăți necuvântătoare. În familia lui Ilie a lui Gheorghe Andronic și a Anei lui Ion (Țopa) Ștefan s-a născut al șaptelea la număr.

În anii 1948-1954 Ștefan Andronic face studii primare și secundare la Școala generală incompletă din satul natal Slobozia. Din 1954 până în 1957 continuă să învețe la școala medie din Horbova, Herța. A văzut un pian adevărat la vârsta de 17 ani, când s-a înscris la secția de muzică a Școlii Normale din Cernăuți. Peste doar trei luni de studiu, harnicul discipol interpretează la pian în patru mâini împreună cu profesoara sa Fenia Fleigher piesa *Țăranul vesel* de R. Schumann. Tot aici i-a avut ca profesori pe Anatol Sorokoumov (canto), Mihail Skalazur (pedagogie și psihologie) ș. a.

Primul cor pe care l-a înființat a fost cel de la Școala nr. 10 din Cernăuți. Directorul școlii, un bun specialist cu studii făcute la Universitatea din Iași, l-a îndemnat să includă în repertoriu „muzică de valoare – Mozart, Chopin, Enescu, Porumbescu”, i-a acordat tot sprijinul, fiind el însuși printre coriști. „De o asemenea atenție nu m-am mai bucurat niciodată”, avea să-și amintească maestrul mai târziu.

În perioada 1964-1970 își continuă studiile de specialitate la Conservatorul „Gavriil Musicescu” din Chișinău, Catedra dirijat coral, în clasa profesoarei Rita Brodsky. În 1968-1973 este dirijor de cor și profesor la Școala Normală din Călărași. Apoi revine la Chișinău. Împreună cu Eugen Mamot, înființează la Palatul de Creație a Copiilor primul studiu muzical-coral pentru copii „Cutezătorii” (actualmente „Lia-Ciocârlia”). Între anii 1975 și 1988 este director adjunct, dirijor de cor, profesor la disciplinele teoretice la Școala de Muzică nr. 3 din Chișinău. În anul 1979 creează corala „Vocile Primăverii” la Școala nr. 11 „Ion Creangă” din Chișinău (actualmente Liceul Teoretic „Ion Creangă”). În calitate de director artistic și prim-dirijor pune bazele unei adevărate „biserici pe roate”, cum a caracterizat Grigore Vieru corala „Vocile Primăverii”. Până-n prezent neobositul dirijor descoperă voci de înger, care ne familiarizează și ne încântă prin valorile muzicale universale și naționale. Chiar și în perioada când a activat în

cadru Ministerului Științei și Învățământului (1989-1991) nu a părăsit „Vocile Primăverii”.

În calitate de șef de sector la minister a organizat 20 de școli generale cu studiere aprofundată a artelor: muzică corală și instrumentală, teatru, coregrafie, folclor, artă plastică. În perioada 1991-1993 lucrează profesor de dirijat coral la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”, iar între 1991 și 2002 este lector superior, conferențiar universitar la Institutul de Arte (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice).

În anii 1995-1997 activează în cadrul Departamentului Știință, Educație, Tineret și Sport, mun. Chișinău, în funcția de inspector responsabil de ciclul estetic. Din anul 2002 și până în prezent este profesor de canto coral academic și solfegio, dirijor al coralei „Vocile Primăverii”. Ștefan Andronic este organizatorul și dirijorul primei Sărbători Corale a copiilor din Moldova „Cântare limbii române” (1992).

În 1975 Ștefan Andronic face cunoștință cu poetul Grigore Vieru în casa compozitoarei Iulia Țibulschi. Ascultau „Mica serenadă nocturnă” de Mozart. „Aș putea să scriu niște versuri pentru această muzică?” – a întrebat poetul. Astfel a început colaborarea cu Grigore Vieru, care a devenit un tată spiritual al „Vocilor Primăverii”, nelipsit fiind la concertele din liceu, de la Sala cu Orgă, Opera Națională, Palatul Național, Filarmonică etc. Împreună cu Grigore Vieru și Iulia Țibulschi au transpus pentru cor de copii mai multe creații instrumentale ale compozitorilor clasici: *Imn soarelui* de G. Händel, *Sonata lunii* de L. Beethoven, *Adormi* de F. Chopin, *Mama* de R. Schumann, *Cântecul Domnului* de P. Ceaikovski, *Baladă* de C. Porumbescu, *Pe acest pământ* de G. Enescu etc. Este pentru prima dată când muzica din patrimoniul universal și național este cântată pe versurile unui poet național.

Repertoriul coralei cuprinde peste 400 de lucrări de diverse genuri (poeme, cantate, oratorii etc.), multe fiind înregistrate în Fonoteca de Aur a Radioteleviziunii. Sute, mii de copii au studiat la Academia „Vocile Primăverii”, părinții considerând-o instituție prestigioasă de educație muzicală. Pe parcursul a 30 de ani corala a concertat pe cele mai prestigioase scene în compania unor personalități remarcabile – Maria Bieșu, Elena Gherman, Svetlana Strezev, Lidia Oprea, Mihai Munteanu, Liliana Serapion, Ana Strezev (orgă), Vasile Iovu (nai) ș. a.

Colectivul dirijat de Ștefan Andronic a întreprins turnee la Riga, unde a evoluat într-un cor imens de circa 20 de mii de copii, în fața a 100 mii de spectatori, precum și la București, Botoșani, Iași, Sinaia, Piatra Neamț, Suceava, Putna.

Ștefan Andronic este autorul a circa 30 de culegeri de muzică pentru copii și adolescenți, monografii, îndrumare metodice pentru dirijori de cor, programe de atestare a cadrelor didactice din sistemul învățământului preuniversitar. În prezent sunt pregătite pentru tipar culegerile *Roua veșniciei* (crestomație pentru coruri de copii pe versurile lui Gr. Vieru), *Să trăiască visele* (crestomație de muzică națională pentru coruri de copii), *Abecedarul muzicii, Împărăția minunilor* (în colaborare cu Gr. Vieru). Au fost lansate 4 CD-uri ale Coralei „Vocile Primăverii” (*Odihna lacrimii, Cu noi este Dumnezeu, Nu uita că ești român, Roua veșniciei*).

Talentatul dirijor și pedagog este deținătorul titlului onorific „Maestru Emerit al Artei” din RM (1990), al Ordinului „Gloria Muncii” (2000). Este membru al Uniunii Muzicienilor, membru al Consiliului de conducere și membru al Consiliului Asociației dirijorilor de cor din cadrul Uniunii Muzicienilor.

BIBLIOGRAFIE

ȘTEFAN Andronic – cea mai pregnantă „voce” a „Vocilor Primăverii” // Moldova. – 2007. – Nr. 5-6. – P. 28-30.

ȘTEFAN Andronic i „Golosa Vesny” // Moldova. – 2007. – Nr. 5-6. – P. 31.

RUSU, Tudor. Un factor de cultură, „Vocile Primăverii” / Tudor Rusu // Făclia. – 2005. – 1 ian. – P. 4.

TOTDEAUNA mi-au plăcut și m-au interesat copiii: [interviu] / Ștefan Andronic; consemn.: Iuliana Șchircă // Noi. – 2005. – Nr. 4. – P. 6-7.

„**AM** îndrăznit să-l cântăm pe Mozart în limba română”: interviu cu dirijorul Ștefan Andronic / consemn.: Rodica Mahu // Jurnal de Chișinău. – 2004. – 24 dec. – P. 10.

ROIBU, Nicolae. Omul care descoperă roua veșniciei spre a ne-o dăru / Nicolae Roibu // Timpul. – 2004. – 24 dec. – P. 20.

STICI, Ion. O cascadă de colinde, o muzică celestră: [Andronic Ștefan] / Ion Stici // Moldova Suverană. – 2004. – 29 dec. – P. 4.

VIERU, Grigore. O valoare națională: „Vocile primăverii” / Grigore Vieru
// Lit. și arta. – 2004. – 23 dec. – P. 1.

Dedicații lirice

VIERU, Grigore. Între Orfeu și Hristos: lui Ștefan Andronic / Grigore Vieru
// Glasul națiunii. – 2007. – 1 febr. – P. 12.

Titluri pentru expoziții

Ștefan Andronic, promotor al muzicii corale
Omul care descoperă roua veșniciei prin muzică
Corul lui Ștefan Andronic – instrument muzical ceresc
Descoperind primăvara veșnică din sufletul copiilor (Ștefan Andronic la
70 de ani)
„Vocile Primăverii” – axă sonoră a lumii copiilor

Referințe

..Studioul coral „Vocile Primăverii”, zidit de ilustrul dirijor Ștefan Andronic, a distrus treptat prin părțile noastre imperiul marșurilor pionierești, înlocuind sunetul gălăgios și deșert al tobelor și trompetelor cu sunetul divin al colindelor strămoșești, al cântecelor patriotice clasice și, mai ales, al muzicii clasice universale: Mozart, Beethoven, Ceaikovski, Schumann, Brahms, Chopin, Mendelssohn, Bach, Enescu și Ciprian Porumbescu. Ne mândrim cu faptul că am preschimbat în lucrări corale unele piese instrumentale ale marilor clasici universali, dând astfel copiilor noștri posibilitatea de a gusta din dumnezeieștile valori muzicale. Este de altfel un experiment unic în arta corală pentru copii...

Grigore Vieru

„Vocile Primăverii” – o valoare cu totul ieșită din comun: repertoriu deosebit de dificil, dar lucrat la filigran, lucrat la amănunt, încât de piatră dacă ai fi, tot reverberezi și intri în vibrație cu acești minunați copii și cu acest mare maestru.

Jean Lupu

„Vocile Primăverii” este cea mai efectivă școala corală a copiilor și adolescenților. Ele sunt simbolul renașterii noastre spirituale după atâtea vijelii sociale, după atâtea răsturnări de valori. Ele se află în centrul cosmosului sonor al lumii copiilor...

Andrei Tamazlăcaru

Ștefan Andronic este un perfecționist incurabil, cu „antene” ce detectează pe dată auzul muzical și „bănuțul de aur” al vocii (...). „Minerul” de la Herța continuă să sape în „mina de aur” numită semnificativ „Vocile Primăverii”. El descoperă roua veșniciei, proaspătă ca adierea anotimpului mereu tânăr, pe care o dăruiește tuturor...

Nicolae Roibu

Ștefan Andronic – o prezență artistică, reprezentativă, care a știut să adune în potirul „Vocile Primăverii” valori inestimabile naționale și universale, oferindu-le ca pe o împărțășanie copiilor, iar prin copii și nouă tuturor.

Tamara Vieru-Pereteatcu

24 decembrie – 75 ani
de la nașterea scriitorului
Gheorghe Vodă
(1934-2007)

Viitorul poet, prozator, cineast Gheorghe Vodă s-a născut la 24 decembrie 1934, în satul Văleni, Cahul. Și-a făcut studiile primare și secundare în localitatea de baștină, clasa a VIII-a terminând-o la Școala medie nr. 2 din Cahul. În 1959 a absolvit Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, iar în 1966 cursurile superioare de regizori și scenariști la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova.

Student fiind, este angajat ca reporter la Ziarul *Colhoznicul Moldovei*. În 1959 se transferă la Comitetul de Radio republican. Între 1960 și 1962 activează ca redactor la cabinetul metodic al Ministerului Culturii al RSSM. Din 1962 este asistent de regizor, ulterior regizor (1965-1971) la Studioul „Moldova-Film”. A fost timp îndelungat consultant la Uniunea Scriitorilor, a colaborat la mai multe ziare și reviste (*Moldova socialistă*, *Glasul națiunii ș. a.*).

A început să scrie în anii de școală. Fiind elev la Cahul, conduce cenaclul literar din școală, scrie prima sa carte de proză *Pe la porțile străine*, rămasă în manuscris. În timpul studenției a condus cenaclul

Institutului „Ion Creangă”, participând și la cenaclul literar de pe lângă redacția ziarului *Tinerimea Moldovei* condus de Liviu Deleanu.

A debutat editorial cu placheta *Zborul semințelor* (1962), care a fost primită cu entuziasm. A continuat cu volumele *Focuri de toamnă* (1965), *Ploaie fierbinte* (1967), *Rămâi* (1977), *Frumos să-i fie pururi chipul* (1979), *De dorul vieții, de dragul pământului* (1983), *La capătul vederii* (1984), *Scrieri alese* (1988), *Aripi pentru cădere* (2003) ș. a.

Pentru copii a semnat cărțile *Pomii dulci* (1972), *Caietul din fântână* (1979), *Marele ștrengar* (1980), *Bunicii mei* (1982), *Leagănul* (1984).

Este autor al unui volum de publicistică *Iscălitura* (1978), a publicat numeroase articole și pamflete în presă.

În cinematografie s-a produs semnând regia la filmele *Se caută un paznic* (1967), *Singur în fața dragostei* (1969), precum și scenariile documentarelor *De-ale toamnei*, *Bariera*, *Nunta*, *Maria* ș.a.

Cartea pentru copii *Bunicii mei* i-a adus Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți (1983), iar volumul de versuri *Frumos să-i fie pururi chipul* a fost distins cu Premiul „N. Ostrovski” din fosta URSS (1985). În 1986 i s-a decernat Premiul de Stat al Moldovei pentru cărțile *De dorul vieții, de dragul pământului* și *La capătul vederii*. Alte premii și distincții: Premiul „George Bacovia” al revistei *Ateneu* din Bacău (1995), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cea mai bună carte de poeme a anului *Viața pe nemâncate* (1999), Ordinul „Gloria Muncii” (1996) și Medalia „Mihai Eminescu” (2001).

Gheorghe Vodă a decedat la 24 februarie 2007, răpus de o boală grea și nemiloasă.

BIBLIOGRAFIE

Opera

ARIPI pentru cădere / Gheorghe Vodă; conc. graf. a col. și cop. Vladimir Zmeev. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2003. – 384 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 465).

BUNICII mei / Gheorghe Vodă. – Ch.: Cartea Moldovei, 2001. – 39 p.

DE DORUL vieții, de dragul pământului: poezii / Gheorghe Vodă; prez. graf. de N. Tarasenco. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 131 p.

DEDUȘKI moi: rassказы / Gheorghe Vodă; hudož. G. Guzun. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 40 p.: il.

FRUMOS să-i fie pururi chipul: [versuri] / Gheorghe Vodă. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 107 p.

KOLYBEL': rassказы / Gheorghe Vodă; hudož. E. Maidenberg. – Ch.: Hyperion, 1991. – 184, [6] p.: il.

LA sud e Patria mea / Gheorghe Vodă; cop.: N. Tighinean. – Ch.: Lumina, 2004. – 176 p.

LEAGĂNUL: [povestiri] / Gheorghe Vodă; des. de E. Maidenberg. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 158 p.: il.

MARELE ștregar / Gheorghe Vodă; pict. A. Guțu. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 32 p.

MES grands-pères / Gheorghe Vodă; trad. du moldave par Victor Banaru; ill. par A. Sveatenco. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 43 p.

MY grand fathers / Gheorghe Vodă; transl. from the moldavian by Dionisie Banaru; ill. by A. Sveatenco. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 33 p.

SCRIERI alese: versuri / Gheorghe Vodă; prez. graf. de M. Bacinschi. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 526 p.: portr.

VIATA pe nemâncate: [versuri] / Gheorghe Vodă; cop. Marcel Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 1999. – 95, [1] p.

Referințe critice

BANTOȘ, Ana. Poezia între cotidian și firesc // Bantoș, Ana. Creație și atitudine. – Ch., 1985. – P. 116-128.

BUTNARU, Leo. Gheorghe Vodă: „La capătul vederii” // Butnaru, Leo. Umbra ca martor. – Ch., 1991. – P. 143-145.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor treizeci”: [Gheorghe Vodă] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 292-293.

CIMPOI, Mihai. Gheorghe Vodă // Cimpoi, Mihai. Basarabia sub steaua exilului. – București, 1994. – P. 97.

CIOCANU, Ion. Gheorghe Vodă // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova. – Ch., 1998. – P. 169-174.

CIOCANU, Ion. Gheorghe Vodă // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri și de azi. – Ch., 2004. – P. 173-180.

GHEORGHE Vodă // Istoria ilustrată a literaturii române: album școlar / Boris Crăciun. – Iași, [1998]. – P. 113.

GHEORGHE Vodă // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Repu-

blica Moldova / selecț.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârciog. – București; Ch., 2005. – P. 689-700.

GHEORGHE Vodă sau neliniștea pământului // Focul din verb / alcăt.: Nicolae Roibu. – Ch., 1991. – P. 85-97.

GHEORGHE Vodă // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă” alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 428-433.

VODĂ Gheorghe // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006. – Ch., 2007. – P. 483-484.

SALONUL Internațional de Carte pentru Copii și Tineret ajunge la Cahul: [medalion dedicat poetului Gheorghe Vodă] // Flux. Ed. de vineri. – 2008. – 8 febr. – P. 8.

BEȘLEAGĂ, Vladimir „Un poet de primă mărime, unul din cei care a restabilit punțile de legătură dintre poezia basarabeană și cea română” / Vladimir Beșleagă // Flux. Ed. de vineri. – 2007. – 2 mart. – P. 8.

BURCĂ, Sergiu. Au fost odată Vodă și Țara... / Sergiu Burcă // Jurnal de Chișinău. – 2007. – 2 mart. – P. 7.

BUTNARU, Leo. „A fost aproape un miracol în deschiderea românească, de cultură, de spirit și de curaj, la începutul anilor '60 / Leo Butnaru // Flux. Ed. de vineri. – 2007. – 2 mart. – P. 8.

CIUBOTARU, Mihail Ion. Gheorghe Vodă: Sunt pricina cântecului / Mihail Ion Cibotaru // Timpul de dimineață. – 2007. – 11 mai. – P. 15.

CONȚIU, Mihai. Un duh al blândeței dus în eternitate / Mihai Conțiu // Moldova Suverană. – 2007. – 27 febr. – P. 4.

DONI, Gheorghe. Steaua nestinsă a lui Gheorghe Vodă / Gheorghe Doni // Natura. – 2007. – Nr. 3. – P. 13.

POPUȘOI, Liliana. Vodă al poeziei noastre / Liliana Popușoi // Flux. Ed. de vineri. – 2007. – 2 mart. – P. 8.

PROCA Ion. Amintiri de pe când erau cu noi: [Gheorghe Vodă] / Ion Proca // Glasul națiunii. – 2007. – 8 mart. – P. 9.

ROIBU, Nicolae. Fără Vodă... / Nicolae Roibu // Timpul. – 2007. – 27 febr. – P. 1, 2.

BANTOȘ, Ana. Gheorghe Vodă: între solitudine și solidaritate / Ana Bantoș // Limba Română. – 2004. – Nr. 12. – P. 111-114.

CIOCANU, Anatol. Poezia de acasă / Anatol Ciocanu // Clipa siderală. – 2004. – Nr. 6. – P. 38.

CIOCANU, Anatol. Poezia de acasă a lui Moș Pasăre / Anatol Ciocanu // Glasul națiunii. – 2004. – 23 dec. – P. 12.

CIOCANU, Ion. Gheorghe Vodă / Ion Ciocanu // Viața Basarabiei. – 2004. – Nr. 4. – P. 45-50.

CIOCOI, Gheorghe. Poetul cu ferestrele deschise, dar, mai ales, cu aripi... / Gheorghe Ciocoi // Lit. și arta. – 2004. – 23 dec. – P. 4.

GHEORGHE Vodă // „a”MIC”. – 2004. – Nr. 2. – Supliment.

GHEORGHE Vodă – omul cu două Patrii // Capitala. – 2004. – 31 dec. – P. 7.

LA școală i-au plăcut toate obiectele: Gheorghe Vodă // Alunelul 2004. – Nr. 12. – P. 12.

„**LE**-aș dori copiilor pasiune, curaj și libertate de gândire”: [interviu] / Gheorghe Vodă; consemn.: Efim Bivol // “a”MIC”. – 2004. – Nr. 12. – P. 2.

NASTASIU, Vasile. Să-ți declam măcar un vers / Vasile Nastasiu // Lit. și arta. – 2004. – 23 dec. – P. 4.

Dedicații lirice

GHIMPU, Simion. Se îndesește aerul: poetului Gheorghe Vodă // Ghimpu, Simion. Mereu: versuri. – Ch., 1995. – P. 64-65.

PAVLOV, Iu. Poëtu Gheorghe Vodă / Iu. Pavlov // Kodry. – 2007. – Nr. 1-2. – P. 32.

POPA, Mihai. La sud e Patria lui: lui Gheorghe Vodă / Mihai Popa // Glasul națiunii. – 2004. – 11 noiembr. – P. 12.

ROȘCA, Agnesa. Cad fulgi răzleți: în amintirea lui Gheorghe Vodă / Agnesa Roșca // Lit. și arta. – 2007. – 1 mart. – P. 8.

TRAIANUS. Vodă de Dunăre: pentru Gheorghe Vodă / Traianus // Lit. și arta. – 2004. – 23 dec. – P. 4; Glasul națiunii. – 2004. – 23 dec. – P. 12.

VATAMANU, Ion. Ziua care naște: pentru Gheorghe Vodă / Ion Vatamanu // Glasul națiunii. – 2007. – 9 mai. – P. 10.

Materiale audiovizuale

VODĂ, Gheorghe. Moldova [înregistr. audio] / Gh. Vodă; muz.: Z. Tcaci; interpr.: H. Tcaci; Nistrule – mândria mea / Gh. Vodă; muz.: E. Doga; interpr.: N. Cefraga // Ėstradno-simfoničeskij orkestr moldavskodo televideniâ i radio. – 1 disc – Stereo 33 – C – 60 – 09107 – 8.

VODĂ, Gheorghe. Acuarele de primăvară; Ferestre [înregistr. audio] – M.: Melodiâ, [s.a] – 1 disc – 33 D – 29466.

VODĂ, Gheorghe. Un singur cântec știu [înregistr. audio] / Gh. Vodă; muz.: I. Beršadskij; interpr.: I. Suceanu // Odnû tol’ko pesnû poû. – M.: Melodiâ, 1986. – 1 disc. – C 6024007008.

Titluri pentru expoziții

Sunt soldatul vieții...

Vin frunze noi și crește timpul între noi...

Vodă al poeziei noastre

Gheorghe Vodă: profil literar

Gheorghe Vodă – cel care a dat o notă de eleganță literaturii basarabene

Poetul ce-a scris de dorul vieții, de dragul pământului

Referințe

Poezia nu e un secret, poezia este comunicare și ea se naște din iubire de viață, din iubire de oameni.

Gheorghe Vodă

Poezia [lui Gheorghe Vodă] este o lacrimă ce taie ca o lamă și o lamă ce taie ca o lacrimă, iar printre lacrimi și lamă răzbate luminos zâmbetul ironic ca o floare a sănătății duhului nostru.

(...) Poezia sa nu este nici extramodernă, nici învechită, ea este o artă poetică inconfundabilă.

Grigore Vieru

Versul său e direct, dens și tăios, sunând ca o sentință, desfășurându-se adesea într-o albie baladescă. Afiliat la mesajul etic al generației Labiș, Vodă refuză inerția. Totul și toate trec examenul adevărului. Raportarea la bunul-simț de sorginte populară, la viu, natural, generează o ardoare etică, în spiritul *Glossei* eminesciene sau a poeziei gnomice argheziene...

Mihai Cimpoi

Simplă în aparență, întemeiată pe fapte concrete „palpabile”, constând din parabole și mizând pe metaforă – simbolul pitoresc și sugestiv, poezia lui Gheorghe Vodă are în majoritatea paginilor ei – complexitatea inerentă artei autentice...

Ion Ciocanu

Poet de o excepțională sensibilitate și cultură estetică, de o profundă trăire a realităților în care și-a desfășurat activitatea, Gheorghe Vodă a fost una dintre marile personalități, una dintre conștiințele care au întregit și au întărit, au dat valoare copacului literaturii, a fost unul din stâlpii de rezistență care au ținut vertical coloana spirituală a neamului.

(...) Universul său poetic s-a sprijinit mereu pe câteva repere esențiale: adevărul, cumpătarea, bunul-simț, spiritul locului de baștină, firescul.

Vlad Zbârnciog

Versurile și proza sa pentru și despre copii se înscriu în aceeași arie a căutărilor etico-civice fundamentale și primordiale (...), pun în valoare capacitățile și dimensiunile interioare ale scrisului său și dinspre copilul din om, alimentat de același izvor sacru al netrecerii sentimentului de creator.

Tudor Palladi

Creația artistică a lui Gheorghe Vodă, poet de o certă originalitate, depășește canoanele perioadei în care a activat autorul și se încadrează în albia unor rodnice căutări cu semnificații estetice adânci. Poezia sa este o detașare de pământesc, un zbor prelung de pasăre, menit să contempleze germinația semințelor, să scurteze depărtările, să concentreze dorurile și patimile omenești.

Tatiana Botnaru

27 decembrie – 75 ani
de la nașterea scriitorului englez
Chambers Aidan
1934

Aidan Chambers este un autor care și-a câștigat popularitatea și locul în literatura pentru copii și tineri prin nugele sale originale ca structură și stil, provocatoare uneori și intrigante, în care scrie despre viața adolescenților, gândurile și sentimentele acestora. S-a afirmat ca unul dintre primii autori postmoderniști în literatura engleză pentru copii și adolescenți, remarcându-se prin tematica realistă și stilul experimental al scrierilor sale.

S-a născut în 1934 în Chester-le-Street, districtul Durham, Anglia. Era unicul copil în familia unui meșteșugar calificat. În casă nu erau decât cinci cărți, printre care Biblia, un mic dicționar și o culegere de fabule ale lui Esop. Unicul membru al familiei care știa să citească era

bunica. Primii ani de școală nu sunt prea reușiți pentru tânărul Chambers, care abia la 9 ani învață să citească. O influență binefăcătoare asupra viitorului scriitor a avut-o profesorul său de engleză de la Darlington Grammar School, sub îndrumarea căruia începe să participe în spectacole și dezbateri, cunoaște creația lui Shakespeare și a altor autori, pătrunde tot mai insistent în lumea cărților, în lumea literaturii.

Carierea sa profesională începe cu mult înainte de momentul când se decide să se consacre scrisului. După serviciul la marină, câțiva ani este profesor-instructor, apoi profesor de engleză. Timp de șapte ani locuiește într-o mănăstire, continuând să lucreze profesor, mai târziu director de școală, bibliotecar școlar. Anume în mănăstire își ia prenumele Aidan, cu care își va semna cărțile (în cinstea Sf. Aidan despre care bunică-sa îi citise mult în copilărie).

În 1968 abandonează pedagogia pentru a se dedica integral scrisului. Vine în literatura pentru copii cu piesa *Johnny Salter* (1966), după care au urmat mai multe culegeri de povestiri și nuvele.

Se face remarcant, în primul rând, prin seria de nuvele scrise pentru adolescenți și tineri: *Breaktime* (Pauza, 1979), *Dance on My Grave* (Dansează pe mormântul meu, 1982), *Now I Know* (Acum eu știu, 1987), *The Toll Bridge* (Podul înalt, 1992), *Postcards from No Man's Land* (Cărți poștale din Țara nimănui, 1999). Tematica acestor nuvele se axează în jurul unor probleme specifice tinerilor, cum ar fi dragostea, descoperirea propriei identități, natura cunoașterii, originile spirituale, relațiile în familie. Autorul abordează și subiecte considerate a fi teme tabu în literatura pentru tineri – sexualitatea, drogurile, suicidul etc.

A scris de asemenea mai multe piese și povestiri adresate copiilor de la 11 la 16 ani, printre care *The Present Takers* (Posesor al prezentului, 1983) și *Seal Secret* (Foca prizonier, 1980). Eroii din aceste cărți se confruntă cu lașitatea și violența, sunt nevoiți să se apere nu doar pe sine ci și pe cei mai slabi, să ia anumite decizii.

Contribuția lui Aidan Chambers la dezvoltarea literaturii pentru copii se extinde dincolo de cariera sa scriitoricească. Ca critic, el este autor al câtorva cărți în care vorbește despre literatura pentru copii, despre rolul adulților în formarea deprinderilor de lectură, despre plăcerea de a citi și crearea unui mediu benefic lecturii: *Children,*

Reading and Talk (Copiii, lectura și conversația, 1993), *The Reading Environment: How Adults Help Children Enjoy Books* (Mediul lecturii: Cum adulții îi ajută pe copii să îndrăgească cărțile, 1991) ș.a. Între 1972 și 1984 a întreținut cu regularitate rubrica *Letter from England* (Scrisori din Anglia) în revista americană *Horn Book*.

Aidan Chambers este un cunoscut editor și publicist. Împreună cu soția sa Nancy Lookwood fondează în 1969 Editura Thimble Press, specializată în editarea unor cărți pentru elevi, profesori, bibliotecari, inclusiv cărți ale autorilor pentru copii din Anglia și alte țări. Publică revista *Signal: Approaches to Children's Books*, în care abordează cele mai diverse aspecte ale literaturii pentru copii.

Cărțile sale au fost traduse în olandeză, germană, italiană, chineză, franceză, suedeză, japoneză, spaniolă, greacă și alte limbi.

Pentru aportul deosebit la dezvoltarea literaturii pentru copii și tineret Aidan Chambers s-a învrednicit de Premiul *Penița de argint* (Olanda) pentru cărțile *Foca prizonier* și *Podul înalt*, Premiul în domeniul criticii literare acordat în 1978, Medalia Carnegie în 1999 pentru *Cărți poștale din Țara nimănu*. Pentru activitatea în domeniul editării și promovării cărții pentru copii soții Chambers s-au învrednicit în 1982 de Premiul *Eleanor Farjeon*. Prin acordarea Premiului *Hans Christian Andersen* Juriul internațional a aprecia, în primul rând, complexitatea, măiestria literară a autorului, abilitățile de utilizare a celor mai variate tehnici narrative, precum și grija, responsabilitatea în alegerea subiectelor și temelor.

BIBLIOGRAFIE

Opera

NOW I Know / Aidan Chambers. – London: Bodley Head, 1987.

SEAL Secret / Aidan Chambers. – London: Bodley Head, 1980.

THE PRESENT Takers / Aidan Chambers. – London: Bodley Head, 1983.

Referințe critice

AIDAN Chambers // Scriitori – Laureați ai Premiului Hans Christian Andersen. – Ch., 2004. – P. 82-84.

AIDAN Chambers // The Hans Christian Andersen Awards 1956-2002.
– Copenhagen, 2002. – P. 106-107; fotogr.

Titluri pentru expoziții

Aidan Chambers – laureat al Premiului *Hans Christian Andersen*
Un autor modern pentru copii – Aidan Chambers
Aidan Chambers despre și pentru copii

Referințe

În romanele sale adresate tinerilor Aidan Chambers experimentează în limbaj, este inovator în conținut și stil, iar personajele sale sunt întotdeauna autentice și convingătoare.

Olga Maeots

INDEX DE NUME

- Agârbiceanu, I. 14
Akimuškin, Igor' 6
Aldea-Teodorovici, Ion 7
Alecsandri, Vasile 14
Ahmatova, Anna 9
Aleksin, Anatolij 10
Andersen, Hans Christian 14
Andronic, Ștefan 14, 172-177
Apostolidi, Nicolae 6
Arbore, Nina 12
Astaf'ev, Viktor 8
Babel', Isaak 10
Baltag, Cezar 10, 127-130
Balzac, Honore de 14
Bart, Jean 13
Batzaria, Nicolae 6
Baum, L. Frank 14
Bažov, Pavel 5
Băieșu, Nicolae 9, 116-120
Belâev, Aleksandr 6
Belâev, Vladimir 7
Bianki, Vitalij 5
Blajinu, Dumitru 12
Blanovschi, Axentie 5
Bogdan I 14
Breban, Nicolae 5
Brunea, Mihail 10
Bucov, Em. 10
Bulyčëv, Kir 12
Burada, Teodor 12
Burlak-Vâlkanov, Petru 4
Burns, Robert 5
Butnaru, Leo 4, 16-23
Buzdugan, Ion 6
Caragiale, Ion Luca 15
Cazimir, Otilia (Alexandrina Gavri-
lescu) 5, 34-39
Cezanne, Paul 4
Chambers, Aidan 14, 183-186
Chesterton, Gilbert Keith 9
Chiper, Grigore 7
Chiriac, Tudor 6, 61-65
Cibotaru, Mihail Gheorghe 9, 106-109
Cicero 4
Ciobanu, Anatol 8
Ciobanu, Ion C. 12
Ciolacu, Olga 12
Cocea, Dina 13
Codreanca, Lidia 10
Confucius (Kong Zi) 14

- Coțofan, Nicolae 13
Cristescu, Florian 10
Cupcea, Valeriu 6
Curie, Pierre 8
Cuzuioac, Ion 11
Damian, Elena 11
Darienco, Domnica 4
Darwin, Charles Robert 5
David, Aurel 9, 101-105
Defoe, Daniel 15
Degas, Edgar 10
Delavrancea, B. Șt. 15
Dolgan, Mihail 5
Doni, Maria 8
Dosofoi 13
Doyle, Arthur Conan 9, 86-91
Drimba, Ovidiu 11
Druță, Ion 15
Dumas, Alexandre 15
Enachi, Ion 13
Eršov, Pëtr 15
Feuchtwanger, Lion 10
Filimon, Nicolae 11
France, Anatol 7
Galaction, Gala 7
Galaicu, Vasile 8
Galilei, Galileo 5
Garner, Alan 12
Gheorghiuță, Ion 7, 71-75
Ghimpu, Simion 9
Gide, Andre (Paul Guillaume) 13
Giovagnoli, Raffaello 15
Goethe, Johan Wolfgang 11
Gogol, Nikolaj 6, 65-71
Golâvkin, Viktor 11
Gorovei, Artur 5
Grati, Mihai 8, 84-86
Grigorașenco, Leonid 13
Hadârcă, Ion 11, 136-142
Hasdeu, Iulia 12
Hämsun, Knut 10
Hemingway, Ernest 10
Hlib, Lidia 5, 30-34
Inculeț, Ion 7
Ionescu, Eugen 13, 166-170
Istrati, Panait 10, 131-136
Jansson, Tove Marika 10
Jerome, Jerome Klapka 8
Jumati, Ion 6
Junghietu, Efim 12
Kanașin, Iuri 11
Kästner, Erich 5, 42-47
Kipling, Rudyard 15
Kol'cov, Aleksej 12
Krylov, Ivan 15
Lari, Leonida (Liuba Tuchilat) 13
Legrand, Jean Pierre 5
Lipcovschi (Lipkovska), Lidia 8
Lozan, Mina 11
Lozie, Ștefan 9

- Lunchevici, Serghei 8, 80-83
Lungu, Eugen 12
Lupan, Ana 11
Lupan, Emilia 4
Lutic, Mircea 9
Macedonski, Alexandru 6
Mado, Michio 13, 170-172
Malarciuc, Gheorghe 9, 96-101
Mamin-Sibirák, D. 15
Mardare-Fusu, Maria 10
Marinat, Alexei 9
Matcovschi, Dumitru 12, 150-160
Matei, Valeriu 6
Maugham, William Somerset 4
Mendeleev, Dmitriij 5
Mendelssohn-Bartholdy, Felix 5
Meyerhold, Vsevolod 5
Mihăescu, Gib 7
Mistral, Gabriela 7
Modigliani, Amedeo 10
Mudrea, Andrei 8
Musorgskij, Modest 6
Neceaeva, Valentina 8
Nikitin, Leonid 8
Nicula, Emil 10
Noica, Constantin 10, 121-126
Odobescu, Alexandru 9, 109-115
Pann, Anton 14
Petrache, Ștefan 8
Petrescu, Camil 7
Poe, Edgar Allan 4, 23-29
Popa, Nicolae 5, 39-42
Prichard, Katharine Susannah 13
Rabei, Petru 12
Rabelais, François 14
Renard, Jules 15
Rachieru, Adrian Dinu 11
Racine, Jean 13
Rațuc, Nelli 5
Renard, Jules 5
Repin, Il'ă 10
Rerih (Roerich), Nikolaj 12
Roșca, Agnesa 12
Russo, Alecu 5, 6, 51-56
Sadoveanu, Mihail 15
Sainciuc, Glebus 10
Salinger, Jerome D. 4
Salten, Felix 11
Schiller, Friedrich 12, 160-165
Shakespeare, William 7, 15
Silvestru, Aurelian 12, 146-150
Slavici, Ioan 15
Smășleav, Anatol 9
Smochină, Nichita 6
Solonaru, Simion 12
Stavschi, Irina 6
Stârcea, Marian 7
Suruceanu, Ion 11
Șăineanu, Lazăr 7
Tarlapan, Efim 8

Teodoreanu, Alexandru	10	Voltaire (François-Marie Aronnet)	13, 15
Tolkien, John	15	Vovčok, Marko (Maria Vilinskaâ-Markovič)	13
Travers, Pamela	15	Voynich, Ethel Lilian	8
Tuwim, Julian	11	Vrabie, Gheorghe	6, 57-61
Twain, Mark	15	Watteau, Antoine	12
Ungureanu, Petru	9	Zamâtin, Evgenij	5
Vasile Lupu	14	Zbârciog-Purice, Lucia	4
Verejanu, Renata	13	Zgureanu, Teodor	9, 91-96
Vieru, Boris	10	Zmeev, Vladimir	10
Vodă, Gheorghe	14, 177-183	Zošenko, Mihail	10
Voiculescu, Vasile	12		
Volontir, Mihai	6, 47-51		

SUMAR

INTRODUCERE

3

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE
ȘI MEMORABILE 2009

4

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

16

INDEX DE NUME

187

Tipar executat la Tipografia *Reclama*
Chişinău, str. Alexandru cel Bun, 111
Comanda nr. 284

Editura *Pontos*
Bd. Ştefan cel Mare şi Sfânt, 180
MD-2004, Chişinău, tel.: 29 58 04
editura.pontos@gmail.com